



Budapest,
1999. március 31.,
szerda

27. szám

Ára: 1170,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK		Oldal
1999: XXXIII. tv.	A Magyar Köztársaságnak az Európa Tanács Társadalomfejlesztési Alapjához történő csatlakozása és ezzel összefüggésben az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló, Párizsban, 1949. szeptember 2-án kelt Általános Megállapodás Harmadik Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről	1770
1999: XXXIV. tv.	Az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezményének kihirdetéséről	1781
1999: XXXV. tv.	Az Európai Energia Charta Konferencia Záróokmánya, az Európai Energia Charta Egyezmény, Döntések az Energia Charta Egyezmény tekintetében, valamint az Energhatékonságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv kihirdetéséről	1791
1999: XXXVI. tv.	A Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya közötti együttműködésről a katonai szállítások területén Félix-fürdőn, 1997. december 20-án aláírt Megállapodás megerősítéséről és kihirdetéséről	1893
1999: XXXVII. tv.	A Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekről és a kétoldalú katonai kapcsolatok fejlesztéséről Budapesten, 1998. október 27-én aláírt Megállapodás megerősítéséről és kihirdetéséről	1899
1999: XXXVIII. tv.	A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXIV. törvény módosításáról	1901
50/1999. (III. 31.) Korm. r.	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Panamai Köztársaság Kormánya között a magánútlevelekre vonatkozó vízumkötelezettség kölcsönös megszüntetéséről szóló Megállapodás, valamint a két ország diplomata, konzuli, hivatalos, speciális és szolgálati útlevelel rendelkező állampolgáira vonatkozó vízumkötelezettség megszüntetéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről	1901
51/1999. (III. 31.) Korm. r.	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya között Hanoi-ban, 1998. február 4-én aláírt légiközlekedési megállapodás kihirdetéséről	1903
52/1999. (III. 31.) Korm. r.	A honvédelmet érintő egyes törvények módosításáról szóló 1998. évi LXXXIX. törvény végrehajtásához kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról	1910
53/1999. (III. 31.) Korm. r.	A radioaktív hulladékok és a kiegészítő üzemanyag elhelyezésére, valamint a nukleáris létesítmények leszerelésére kijelölt szerv létrehozásáról és tevékenységének pénzügyi forrásáról szóló 240/1997. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról	1911
54/1999. (III. 31.) Korm. r.	A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet módosításáról	1912
55/1999. (III. 31.) Korm. r.	A rendvédelmi felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről	1913
32/1999. (III. 31.) FVM r.	A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól	1919
14/1999. (III. 31.) GM r.	A gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségük tanúsításáról szóló 21/1998. (IV. 17.) IKIM rendelet módosításáról	1928
6/1999. (III. 31.) NKÖM r.	A Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságáról	1930
9/1999. (III. 31.) PM r.	A Vám- és Pénzügyőrség Öltözködési Szabályzatáról	1932
4/1999. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	1955
5/1999. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	1966
1033/1999. (III. 31.) Korm. h.	Az Europalia '99 Hungaria Fesztivál kormánybiztosa tekintetében munkáltatói jogkört gyakorló vezető kijelöléséről, valamint államtitkári juttatások biztosításáról	1974
1034/1999. (III. 31.) Korm. h.	Az új Nemzeti Színház felépítésével kapcsolatos feladatok ellátásáról	1974
	A gazdasági miniszter pályázati felhívása az 1999. évi Nemzeti Minőségi Díj elnyerésére	1974

II. rész JOGSZABÁLYOK

Törvények

1999. évi XXXIII. törvény

**a Magyar Köztársaságnak az Európa Tanács
Társadalomfejlesztési Alapjához történő csatlakozása
és ezzel összefüggésben az Európa Tanács
kiváltságairól és mentességeiről szóló, Párizsban,
1949. szeptember 2-án kelt Általános Megállapodás
Harmadik Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről***

1. § Az Országgyűlés az Európa Tanács Társadalomfejlesztési Alapjához történő csatlakozást és ezzel összefüggésben az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló, Párizsban, 1949. szeptember 2-án kelt Általános Megállapodás Harmadik Kiegészítő Jegyzőkönyvét e törvénnyel kihirdeti.

2. § A Jegyzőkönyv angol, francia és magyar nyelvű hivatalos szövege az alábbi:

„Third Protocol to the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe

Strasbourg, 6. III. 1959

The Governments signatory hereto, being Members of the Council of Europe, signatories of the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe or Parties to the said Agreement and, at the same time, Members of the Council of Europe Resettlement Fund for National Refugees and Over-population,

having regard to the provisions of Articles I and IX *g*) of the Articles of Agreement of the aforesaid Fund**,

having regard to Article 40 of the Statute of the Council of Europe,

desirous of defining the legal regime of the property, assets and operations of the Resettlement Fund, and the legal status of its organs and officials,

considering that it is necessary to facilitate the realisation of the statutory purposes of the Fund by the most generous possible reduction in direct or indirect taxation affecting the operations of the Fund and borne ultimately by the beneficiaries of loans granted by the Fund,

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

** The statutory text establishing this Fund is included below, pp. 12—20.

desirous of supplementing, in respect of the Resettlement Fund, the provisions of the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe,

have agreed as follows:

Part I

Articles of Agreement, personality, capacity

Article 1

The Articles of Agreement of the Council of Europe Resettlement Fund, as approved by the Committee of Ministers in Resolution (56) 9, or as amended by the aforesaid Committee, or by the Governing Body acting within the limits laid down in Article IX *h*) of the said Articles of Agreement, shall be an integral part of the present Protocol.

The Council of Europe Resettlement Fund shall possess juridical personality and, in particular, the capacity

(i) to contract;

(ii) to acquire and dispose of immovable and movable property;

(iii) to institute legal proceedings;

(iv) to carry out any transaction related to its statutory purposes.

The operations, acts and contracts of the Resettlement Fund shall be governed by this Protocol, by the Articles of Agreement of the Fund and by regulations issued in pursuance of the said Articles of Agreement. In addition, a national law may be applied in a particular case, provided that the Fund expressly agrees thereto and that such law does not derogate from this Protocol nor from the said Articles of Agreement.

Part II

Courts, property, assets, operations

Article 2

Any competent court of a Member of the Fund or of a State in whose territory the Fund has contracted or guaranteed a loan may hear suits in which the Fund is a defendant.

Nevertheless:

(i) No action shall be brought in such courts, either against the Fund by a Member or persons acting for or deriving claims from a Member, or by the Fund against a Member or the persons aforesaid;

(ii) Differences arising out of any loan or guarantee contract concluded by the Fund with a Member or with any other borrower approved by that Member shall be settled by arbitration in accordance with procedure laid down in

the said contract. Differences arising out of any loan or guarantee contract signed by the Fund shall be settled by arbitration procedure under arrangements specified in the Loan Regulations drawn up in pursuance of Article X, Section I *d*), of the Articles of Agreement of the Fund.

Article 3

The property and assets of the Fund, wheresoever located and by whomsoever held, shall be immune from all forms of seizure, attachment or execution before the delivery against the Fund of an enforceable judgement which can no longer be disputed by common remedies at law.

Enforcement of awards by execution, where such awards result from arbitration in accordance with the third paragraph of Article 2 shall, in the territory of Members of the Fund, take place through the legal channels prescribed in each such Member State and after endorsement with the executory formula customary in the State in whose territory the award is to be executed; for the purpose of such endorsement, no check shall be required other than verification that the award is authentic, that it conforms to the rules concerning competence and procedure set forth in the Loan Regulations of the Fund and that it does not conflict with a final judgement passed in the country concerned. Each signatory shall, on deposit of its instrument of ratification, notify the other signatories through the Secretary-General of the Council of Europe what authority is competent under its laws to discharge this formality.

Article 4

The property and assets of the Fund, wheresoever located and by whomsoever held, shall be immune from search, requisition, confiscation, expropriation or any other form of distraint by executive or legislative action.

The buildings and premises used for the operations of the Fund, and also its archives, shall be inviolable.

Article 5

To the extent necessary to the achievement of its statutory purposes the Fund may:

- a*) hold currency of any kind and operate accounts in any currency;
- b*) freely transfer its funds through banking channels from one country to another or within any country and convert any currency held by it into any other currency.

In exercising its rights under this Article, the Fund shall pay due regard to any representations made to it by the Government of any Member.

Article 6

The property and assets of the Fund shall be free from restrictions, regulations, controls and moratoria of any nature.

Article 7

The Resettlement Fund and its assets, income and other property shall be exempt from all direct taxes.

The Resettlement Fund shall be exempt from all taxes in the territory of Members of the Fund in respect of transactions and operations relating to loans contracted by the Fund with a view to applying their proceeds, in accordance with its purpose, to the needs of refugees and surplus population or relating to loans granted or guaranteed by the Fund in accordance with its statutory provisions.

The Fund shall not be granted exemption from any rates, taxes or dues which are merely charges for public utility services.

Member Governments shall, whenever possible, make appropriate arrangements for:

- a*) exemption from taxes on income derived from interest on bonds issued or loans contracted by the Fund;
- b*) the remission or return of excise duties and taxes which form part of the price to be paid for movable or immovable property or of the payment for services rendered, when the Fund, for official purposes, is making substantial purchases or procuring services the total cost of which includes such excise duties and taxes.

No tax of any kind shall be levied on any security or bond issued or guaranteed by the Fund (or any dividend or interest thereon) by whomsoever held:

- a*) which discriminates against such security or bond solely because it is issued or guaranteed by the Fund; or
- b*) if the sole legal basis for such tax is the place or currency in which the security or bond is issued, guaranteed, made payable or paid, or the location of the headquarters or of any office or place of business maintained by the Fund.

Article 8

The Fund shall be exempt from all customs duties, prohibitions and restrictions on imports and exports in respect of articles required for its official use, unless such prohibition or restrictions have been imposed for reasons of *ordre public*, safety or health. Articles imported under exemption will not be disposed of in any way in the country into which they are imported, except under conditions approved by the Government of that country.

Part III

*Organs**Article 9*

The organs referred to in Article VIII of the Articles of Agreement of the Fund shall enjoy in the territory of each Member State, for their official communications, treatment at least as favourable as that accorded by that Member to diplomatic missions of any other Government. No censorship shall be applied to the official correspondence and other official communications of the organs of the Fund.

Article 10

Members of the Governing Body, the Administrative Council and the Auditing Board shall be immune from legal process in respect of words spoken or written and all acts performed by them in Their official capacity and within the limit of their authority. They shall continue to enjoy such immunity after their terms of office have expired. In addition, they shall be accorded the same immunities from immigration restrictions and alien registration requirements and the same exchange and travel facilities as are accorded by Members to representatives of other Governments of the Fund having comparable rank. Sums paid to them in respect of expenses necessarily incurred in the discharge of their duties shall be exempt from taxation.

Article 11

The privileges and immunities are accorded to the individuals mentioned in Article 10 not for their own personal benefit, but in order to safeguard the independent exercise of their functions. Consequently, a Member not only has the right, but is in duty bound, to waive the immunity of its representatives in any case where, in the opinion of the Member, immunity would impede the course of justice, and where it can be waived without prejudice to the purpose for which it is accorded.

Article 12

a) The provisions of Articles 10 and 11 may not be invoked by a representative against the authorities of the State of which he is or has been the representative.

b) Articles 10, 11 and 12 a) shall apply equally to deputy representatives, advisers, technical experts and secretaries of delegations.

Part IV

*Officials**Article 13*

The Governor and officials of the Fund shall be accorded the privileges and immunities specified in Article 18 of the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe.

The Governor will specify the categories of officials to which the provisions of the aforesaid Article shall apply.

The communications specified in Article 17 of the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe shall be made by the Secretary-General of the Council in respect of the Governor and also of the officials referred to in the preceding paragraph.

The Secretary-General, after consulting the Governor, shall have the right and the duty to waive the immunity of any official in any case where he considers that immunity would impede the course of justice and can be waived without prejudice to the satisfactory operation of the Fund. In the case of the Governor, the Governing Body of the Fund shall have the right to waive immunity.

Part V

*Application of the Agreement**Article 14*

The Governments of Member States of the Fund undertake to seek such constitutional authority as may be necessary to fulfil the statutory obligations assumed by those States vis-à-vis the Resettlement Fund. They undertake likewise to seek such authority in good time in order to be able to fulfil any undertakings into which they may have entered as borrower or guarantor, in accordance with Article VI, Section 3, of the Articles of Agreement of the Resettlement Fund.

Article 15

The Fund may conclude with any Member State special agreements on the detailed application of the provisions of the present Protocol, supplementing the said provisions or derogating from those of Article 13 above. It may likewise conclude agreements with any State which is not a member of the Fund, modifying the application of the provisions of the present Protocol so far as that State is concerned.

Part VI

*Final clauses**Article 16*

The present Protocol shall be ratified and the instruments of ratification deposited with the Secretary-General of the Council of Europe. It shall enter into force as soon as three signatories representing at least one-third of the Fund's holdings have deposited their instruments of ratification. For the other Members of the Fund it shall enter into force on the date when their respective instruments of ratification are deposited.

Nevertheless, pending the entry into force of this Protocol in accordance with the foregoing paragraph, the signatories agree, in order not to delay the satisfactory operation of the Fund, to apply the Protocol provisionally from 1st September 1958, or, at latest, from the date of signature, to the extent compatible with their constitutional rules.

Article 17

Any Government which becomes a Member of the Resettlement Fund after the signature of the present Protocol may accede thereto by depositing an instrument of accession with the Secretary-General of the Council of Europe. Such accession shall become effective on the date of deposit if this takes place after the Protocol has entered into force, and upon the date of such entry into force if the accession takes place prior to that date.

Any Government which has deposited an instrument of accession before the entry into force of the Protocol shall immediately apply the latter provisionally, to the extent compatible with its constitutional rules.

In witness whereof the undersigned plenipotentiaries have signed the present Protocol.

Done at Strasbourg; this 6th day of March 1959, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain in the archives of the Council of Europe. The Secretary-General shall transmit certified copies to each of the signatories or States acceding.

For the Government of the Kingdom of Belgium:

Jean Salmon

For the Government of the French Republic:

Signed at Paris the 17th March 1959

Lecompte Boinet

For the Government of the Federal Republic of Germany:

As regards tax exemption, the Federal Republic of Germany will be unable to grant to Resettlement Fund loans more advantageous terms than those accorded to its own loans or the loans of other international organisations. Article 7, paragraph 4, cannot therefore entail any obligation on the part of the Government of the Federal Republic of Germany to make the arrangements mentioned therein.

Signed at Paris the 18th March 1959

Dr Adolph Reifferscheidt

For the Government of the Kingdom of Greece:

Signed at Paris the 18th March 1959

N. Cambalouris

For the Government of the Icelandic Republic:

Signed at Strasbourg the 20th April 1959

Pétur Eggerz

For the Government of the Italian Republic:

With regard to Article 3, Italy reserves the right, in view of the general principles of its legal system, not to enforce by execution awards arising from the arbitration procedure mentioned in Article 2, paragraph 3, when such awards are contrary to the national *ordre public*.

Bombassei de Vettor

For the Government of the Grand Duchy of Luxembourg:

Signed at Paris the 17th March 1959

Pierre Wurth

For the Government of the Turkish Republic:

Signed at Paris the 31st March 1959

With the reservation of the ratification

M. Borovali

Accessions in accordance with Article 17

Cyprus	30. XI. 1967
Liechtenstein	11. XII. 1979
Malta	7. VI. 1977
Netherlands	8. VIII. 1978
Switzerland	13. XII. 1973

Troisième Protocole Additionnel a l'Accord General sur les Privilèges et Immunités du Conseil de l'Europe

Strasbourg, 6. III. 1959

Les Gouvernements signataires, Membres du Conseil de l'Europe, signataires de l'Accord Général sur les Privilèges et Immunités du Conseil de l'Europe ou Parties é. cet Accord et, en même temps, Membres du Fonds de Rétablissement du Conseil de l'Europe pour les réfugiés nationaux et les excédents de population,

vu les dispositions des articles 1^{er} et IX g) du Statut dudit Fonds*,

vu l'article 40 du Statut du Conseil de l'Europe,

désireux de préciser le régime juridique des biens, avoirs et opérations, ainsi que le statut juridique des organes et des agents du Fonds de Rétablissement,

considérant que, á. ce sujet, il est nécessaire que la réalisation des objectifs statutaires du Fonds soit facilitée par la réduction aussi large que possible des charges fiscales qui pèsent directement ou indirectement sur les opérations du Fonds et qui retombent en définitive sur les bénéficiaires des prêts accordés par le Fonds,

désireux de compléter, en ce qui concerne le Fonds de Rétablissement, les dispositions de l'Accord Général sur les Privilèges et Immunités du Conseil de l'Europe, sont convenus de ce qui suit:

Titre I

Statut, personnalité et capacité

Article 1

Le Statut du Fonds de Rétablissement du Conseil de l'Europe, approuvé par la Résolution (56) 9 du Comité des Ministres, ou amendé, soit par celui-ci, soit par le Comité de Direction, ce dernier agissant dans les limites de l'article IX h) dudit Statut, fait partie intégrante du présent Protocole.

Le Fonds de Rétablissement du Conseil de l'Europe a la pleine personnalité juridique et, notamment, la capacité de:

- (i) contracter;
- (ii) acquérir des droits et biens mobiliers et immobiliers et en disposer;
- (iii) ester en justice;
- (iv) effectuer toute opération en rapport avec son objectif statutaire.

Les opérations, actes et contrats du Fonds de Rétablissement sont régis par le présent Protocole, par le Statut du Fonds et par les dispositions réglementaires prises conformément à ce Statut. Le Fonds peut, en outre, consentir expressément à l'application subsidiaire d'une loi nationale pour autant que celle-ci ne déroge pas au présent Protocole et audit Statut.

Titre II

Juridictions, biens, avoirs, opérations

Article 2

Toutes juridictions compétentes d'un État membre du Fonds ou d'un État où le Fonds a contracté ou garanti des emprunts peuvent connaître des litiges où le Fonds est partie défenderesse.

Toutefois:

(i) Aucune action ne pourra être intentée devant ces juridictions, soit contre le Fonds par un État membre ou par des personnes agissant pour le compte dudit État membre ou faisant valoir des droits cédés par ce dernier, soit par le Fonds contre un État membre ou contre lesdites personnes;

(ii) Les litiges nés de contrats d'emprunt ou de garantie d'emprunt conclus par le Fonds avec un État membre ou tout autre emprunteur agréé par cet État seront réglés par une procédure arbitrale é déterminer dans lesdits contrats. Les litiges nés de contrats de prêt ou de garantie signes par le Fonds seront réglés par recours é une procédure arbitrale dont les modalités sont définies par le Règlement des Prêts pris en application de l'article X, section I d), du Statut du Fonds.

Article 3

Les biens et avoirs du Fonds, en quelque lieu qu'ils se trouvent et quels qu'en soient les détenteurs, seront à l'abri de toute forme de saisie d'opposition ou d'exécution, avant que n'ait été rendu contre le Fonds un jugement exécutoire qui n'est plus susceptible d'être attaqué par les voies de recours ordinaires.

L'exécution forcée, sur le territoire des États membres du Fonds, des sentences intervenues à la suite d'une procédure arbitrale visée é. l'article 2, alinéa 3, est poursuivie suivant les voies de droit en vigueur dans chacun de ces États et après qu'aura été apposée — sans autre contrôle que celui de la vérification de l'authenticité de ces sentences de leur conformité aux règles de compétence et de procédure établies par le Règlement des Prêts du Fonds, ainsi que de l'absence de contradiction entre lesdites sentences et un jugement définitif intervenu dans le pays intéressé — la formule exécutoire usitée dans

* Le texte du Statut de ce Fonds est reproduit aux pages 12 à 20.

l'État sur le territoire duquel la sentence doit être exécutée. Chaque signataire notifiera, lors du dépôt de son instrument de ratification, aux autres signataires, par l'entremise du Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, quelle est, d'après la législation de son pays, l'autorité compétente pour pourvoir à cette formalité.

Article 4

Les biens et les avoirs du Fonds, en quelque lieu qu'ils se trouvent et quels qu'en soient les détenteurs, seront exempts de perquisitions, réquisitions, confiscations, expropriations ou de toute autre forme de contrainte ordonnée par le pouvoir exécutif ou par le pouvoir législatif.

Les bâtiments et locaux utilisés pour le fonctionnement des services du Fonds, ainsi que les archives de ce dernier sont inviolables.

Article 5

Dans la mesure nécessaire à l'accomplissement de son objectif statutaire, le Fonds de Réétablissement peut:

a) détenir toutes devises et tous avoirs de compte en n'importe quelle monnaie;

b) transférer librement par voie bancaire ses fonds d'un pays dans un autre ou à l'intérieur d'un pays quelconque et convertir toutes devises détenues par lui en toute autre monnaie.

Dans l'exercice des droits prévus par cet article, le Fonds de Réétablissement tiendra compte de toute représentation qui lui sera faite par le Gouvernement de tout État membre.

Article 6

Les biens et avoirs du Fonds sont exempts de restrictions, réglementations, contrôles et moratoires de toute nature.

Article 7

Le Fonds de Réétablissement, ses avoirs, revenus et autres biens, sont exonérés de tous impôts directs.

Le Fonds de Réétablissement est exonéré de tous impôts dans les États membres du Fonds sur les transactions et opérations relatives aux emprunts que le Fonds contracte pour en affecter le produit, conformément à son objet, aux besoins des réfugiés et des excédents de population et aux prêts qu'il consent ou qu'il garantit dans les conditions statutairement prévues.

Aucune exonération n'est accordée au Fonds en ce qui concerne les impôts, taxes et droits qui ne constituent que la simple rémunération de services d'utilité publique.

Les Gouvernements des États membres prennent, chaque fois qu'il leur est possible, les dispositions appropriées en vue:

a) de l'exonération des impôts sur les revenus afférents aux intérêts des obligations émises ou des emprunts contractés par le Fonds;

b) de la remise ou du remboursement du montant des droits indirects et des taxes entrant dans le prix des biens immobiliers ou mobiliers, ou dans celui des prestations de service, lorsque le Fonds, pour son usage officiel, effectue des achats importants ou bénéficie de services dont le prix comprend des droits et taxes de cette nature.

Aucun impôt, de quelque nature que ce soit, ne sera perçu sur les valeurs ou obligations émises ou garanties par le Fonds (y compris tout dividende ou intérêt y afférent), quel qu'en soit le détenteur:

a) si cet impôt constitue une mesure de discrimination contre une telle valeur ou obligation du seul fait qu'elle est émise ou garantie par le Fonds; ou

b) si le seul fondement juridique d'un tel impôt est le lieu ou la devise dans laquelle la valeur ou l'obligation est émise ou garantie, rendue payable ou payée, ou encore l'emplacement du siège, de tout bureau ou centre d'opérations du Fonds.

Article 8

Le Fonds est exonéré de tous droits de douane, prohibitions et restrictions d'importation et d'exportation à l'égard des articles destinés à son usage officiel, à moins que ces prohibitions ou restrictions n'aient été dictées par des raisons d'ordre public, de sécurité publique et de santé publique. Toutefois, les articles importés en franchise ne seront pas cédés à un titre quelconque sur le territoire du pays dans lequel ils auront été introduits, sauf dans des conditions agréées par le gouvernement de ce pays.

Titre III

Organes

Article 9

Les organes visés à l'article VIII du Statut du Fonds bénéficient sur le territoire de chaque État membre, pour leurs communications officielles, d'un traitement au moins aussi favorable que le traitement accordé par ce Membre aux missions diplomatiques de tout autre gouvernement. La correspondance officielle et les autres communications officielles des organes du Fonds ne peuvent être censurées.

Article 10

Les membres du Comité de Direction, du Conseil d'Administration et du Comité de Surveillance jouissent de l'immunité de juridiction pour les actes accomplis par eux, y compris leurs paroles et écrits, en leur qualité officielle et dans les limites de leurs attributions. Cette immunité leur reste acquise à l'expiration de leur mandat. Ils bénéficient, en outre, en ce qui concerne les restrictions à l'immigration, l'enregistrement des étrangers, les réglementations de change et les facilités de voyage, du même traitement que celui qui est accordé par les États membres aux représentants des autres gouvernements du Fonds possédant un statut équivalent. Les sommes qui leur sont allouées en frais de représentation ou dépenses inhérentes à l'exercice de leurs fonctions ne sont soumises à aucune imposition fiscale.

Article 11

Les immunités et privilèges sont accordés aux personnes visées par l'article 10, non pas pour leur bénéfice personnel, mais dans le but d'assurer en toute indépendance l'exercice de leurs fonctions. Par conséquent, un Membre a non seulement le droit mais le devoir de lever l'immunité de son représentant dans tous les cas ou, à son avis, l'immunité empêcherait que justice ne soit faite et ou l'immunité peut être levée sans nuire au but pour lequel elle est accordée.

Article 12

a) Les dispositions des articles 10 et 11 ci-dessus ne sont pas opposables aux autorités de l'État dont la personne est ou a été le représentant.

b) Les articles 10, 11 et 12 a), s'appliquent également aux représentants adjoints, conseillers, experts techniques et secrétaires de délégation.

Titre IV

*Agents**Article 13*

Le Gouverneur du Fonds et les agents du Fonds jouissent des privilèges et immunités prévus à l'article 18 de l'Accord Général sur les Privilèges et Immunités du Conseil de l'Europe.

Le Gouverneur déterminera les catégories des agents auxquels s'appliquent, en tout ou partie, les dispositions dudit article.

Les communications prévues à l'article 17 de l'Accord Général sur les Privilèges et Immunités du Conseil de l'Europe seront faites par le Secrétaire Général du Conseil tant en ce qui concerne le Gouverneur que les agents visés à l'alinéa précédent.

Le Secrétaire Général, après consultation du Gouverneur, peut et doit lever l'immunité accordée à un agent dans tous les cas où il estime que cette immunité empêcherait l'exercice normal d'une action de justice et pourrait être levée sans que cette mesure portât préjudice au bon fonctionnement du Fonds. À l'égard du Gouverneur, le Comité de Direction du Fonds a qualité pour prononcer la levée des immunités.

Titre V

*Application de l'accord**Article 14*

Les Gouvernements des États membres du Fonds s'engagent à solliciter les autorisations constitutionnelles qui seraient éventuellement nécessaires pour faire face aux obligations statutaires que ces États assument à l'égard du Fonds de Réétablissement. Ils s'engagent également à solliciter en temps utile lesdites autorisations afin de pouvoir remplir les engagements qu'ils auraient contractés au titre d'emprunteur ou de garant, conformément à la section 3 de l'article VI du Statut du Fonds de Réétablissement.

Article 15

Le Fonds pourra conclure avec tout État membre des accords spéciaux précisant les modalités d'application des dispositions du présent Protocole, complétant lesdites dispositions ou portant dérogation à celles de l'article 13 ci-dessus. Il peut également conclure des accords avec tout État non membre du Fonds de Réétablissement pour l'aménagement à leur égard de l'application des dispositions de ce Protocole.

Titre VI

*Dispositions finales**Article 16*

Le présent Protocole sera ratifié et les instruments de ratification seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Il entrera en vigueur dès que trois signataires représentant au moins le tiers des titres du Fonds auront déposé leurs instruments de ratification.

Pour les autres Membres du Fonds, il entrera en vigueur à la date de dépôt de leurs instruments de ratification respectifs.

Toutefois, en attendant l'entrée en vigueur du Protocole dans les conditions prévues au paragraphe précédent, les signataires conviennent, afin d'éviter tout délai dans le bon fonctionnement du Fonds de Réétablissement, de le mettre à titre provisoire en application le 1^{er} septembre 1958 ou au plus tard dès sa signature, dans la mesure compatible avec leurs règles constitutionnelles respectives.

Article 17

Tout Gouvernement devenu, après la signature de ce Protocole, Membre du Fonds de Réétablissement, peut adhérer au présent Protocole par le dépôt d'un instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Cette adhésion produira effet à la date de ce dépôt si elle est intervenue après l'entrée en vigueur du Protocole, et à la date de cette entrée en vigueur si l'adhésion est antérieure à cette entrée.

Tout Gouvernement ayant déposé un instrument d'adhésion avant l'entrée en vigueur du Protocole mettra celui-ci immédiatement en application provisoire, dans la mesure compatible avec ses règles constitutionnelles.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont signé le présent Protocole.

Fait à Strasbourg, le 6 mars 1959, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général en communiquera des copies certifiées conformes à tous les signataires ou adhérents.

Pour le Gouvernement du Royaume de Belgique

Jean Salmon

Pour le Gouvernement de la République Française:

Signé à Paris le 17 mars 1959

Lecompte boinet

Pour le Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne:

En ce qui concerne l'exonération des impôts, la République fédérale d'Allemagne ne sera pas à même d'accorder aux emprunts du Fonds de Réétablissement des avantages excédant ceux accordés à ses propres emprunts ou aux emprunts d'autres organismes internationaux. L'alinéa 4 de l'article 7 ne peut donc comporter aucun engagement pour le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne de prendre les dispositions prévues dans cet alinéa.

Signé à Paris le 18 mars 1959

Dr Adolph Reifferscheidt

Pour le Gouvernement du Royaume de Grèce

Signé le 18 mars 1959

N. Cambalouris

Pour le Gouvernement de la République Islandaise:

Signé à Strasbourg le 20 avril 1959

Pétur Eggerz

Pour le Gouvernement de la République Italienne:

Au sujet de l'article 3 et compte tenu des principes généraux de son système juridique, l'Italie se réserve de ne pas apposer la formule exécutoire aux sentences intervenues à la suite de la procédure arbitrale visée é l'article 2, alinéa 3, lorsqu'elles seront contraires à l'ordre public national.

Bombassei de Vettor

Pour le Gouvernement du Grand Duché de

Luxembourg:

Signé à Paris le 17 mars 1959

Pierre Wurth

Pour le Gouvernement de la République Turque:

Signé à Strasbourg le 31 mars 1959

Sous réserve de ratification

M. Borovali

Adhésions conformément à l'article 17

Chypre	30. XI. 1967
Liechtenstein	11. XII. 1979
Malte	7. VI. 1977
Pays-Bas	8. VIII. 1978
Suisse	13. XII. 1973

Az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló Általános Megállapodás Harmadik Kiegészítő Jegyzőkönyve

Az aláíró kormányok, melyek tagjai az Európa Tanácsnak, aláírói az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló Általános Megállapodásnak, illetve részesei e Megállapodásnak és ugyanakkor tagjai az Európa Tanács Nemzeti Menekültügyi és Túlnépesedési Letelepdedési Alapjának (Council of Europe Resettlement Fund for National Refugees and Overpopulation),

tekintettel a fent említett Alap Alapszabályának I. és IX. g) Cikkére,

tekintettel az Európa Tanács Alapszabályának 40. Cikkére,

abbeli óhajukban, hogy meghatározzák a Letelepdedési Alap vagyónának, eszközeinek és tevékenységének jogi kereteit, valamint szervei és tisztviselői jogi státuszát,

úgy ítélve, hogy szükséges megkönnyíteni az Alap törvény által meghatározott céljainak megvalósítását a közvetlen vagy közvetett adózás legnagyobb mértékű csökkentése révén (mely adózás) az Alap működését érinti, és (amelyet) végső fokon az Alap által nyújtott kölcsönök kedvezményezettjei viselnek,

abbeli óhajukban, hogy kiegészítsék az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló Általános Megállapodásnak a Letelepedési Alapra vonatkozó rendelkezéseit,

a következőkben állapodtak meg:

I. Rész

Alapszabály, jogi személyiség, jogképesség

1. Cikk

Az Európa Tanács Letelepedési Alapjának Alapszabálya, amint azt az (56) 9. számú Határozatban a Miniszteri Bizottság jóváhagyta, illetve amint a fenti Bizottság vagy a fent említett Alapszabály IX. h) Cikkében lefektetett kezeleten belül eljáró Kormányzó Testület módosította, a jelen Jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Az Európa Tanács Letelepedési Alapja jogi személy és képessége van arra, hogy

- (i) szerződéseket kössön;
- (ii) ingó és ingatlan vagyont szerezzen, illetve idegenítsen el;
- (iii) jogi eljárást kezdeményezzen;
- (iv) törvényben rögzített céljaihoz kapcsolódóan bármely tranzakciót végrehajtsion.

A Letelepedési Alap tevékenységeit, eljárásait és szerződéseit a jelen Jegyzőkönyv, az Alap Alapszabálya, valamint az említett Alapszabálynak megfelelően kiadott rendelkezések szabályozzák. Ezen felül, adott esetben egy nemzeti törvény alkalmazható, feltéve, ha az Alap kifejezetten hozzájárul ehhez, és ha az ilyen törvény nem csorbítja a jelen Jegyzőkönyvet, illetve a nevezett Alapszabályt.

II. Rész

Bíróságok, vagyon, eszközök, tevékenységek

2. Cikk

Az Alap Tagállamaiban vagy egy olyan államban, amelynek területén az Alap szerződést kötött vagy kölcsönt ígért, bármely illetékes bíróság tárgyalhat olyan peres ügyeket, amelyben az Alap alperes.

Mindazonáltal:

(i) A fent meghatározott bíróságoknál a Tagállamok, vagy egy Tagállam nevében fellépő, illetve avval szemben követeléssel rendelkező személyek nem jogosultak kereset benyújtására az Alap ellen, és ugyanakkor az Alap sem

jogosult kereset benyújtására egy Tagállam vagy a fenti személyek ellen;

(ii) Bármilyen, az Alap által egy Tagállammal vagy bármilyen más, az adott Tagállam által elismert kölcsönvevővel kötött kölcsön- vagy garanciaszerződésből származó nézeteltéréseket a nevezett szerződésben lefektetett eljárással összhangban, választottbírótság útján rendeznek. Bármely, az Alap által aláírt kölcsön- vagy garanciaszerződésből származó nézeteltéréseket az Alap Alapszabálya X. Cikkének 1. d) pontja értelmében megfogalmazott Kölcsönzési Szabályzatban rögzített rendelkezések alapján, választottbírósnági eljárással rendezik.

3. Cikk

Az Alap vagyona és eszközei, legyenek bárhol és bárki kezelésében, mentességet élveznek mindennemű lefoglalás, zárolás vagy végrehajtás alól, mindaddig amíg az Alap ellen olyan érvényesíthető ítélet nem születik, amely a szokásos jogorvoslati eljárással többé nem vitatható.

Olyan ítéletek végrehajtással való érvényesítése, amelyek a fenti 2. Cikk harmadik bekezdésében meghatározott választottbírósnági eljárás eredményei, az Alap Tagállamainak területén kerülnek végrehajtásra az egyes Tagállamokban érvényes jogi úton, és miután azon Tagállam szokásos végrehajtási záradékával ellátták, amelynek területén az ítélet végrehajtandó; az ilyen végrehajtási záradék tekintetében nem szükséges egyéb ellenőrzés, mint annak igazolása, hogy az ítélet eredeti, és hogy megfelel az Alap Kölcsönzési Szabályzatának illetékességre és eljárásra vonatkozó szabályainak, valamint, hogy nem áll ellentétben az adott országban hozott jogerős ítélettel. Minden aláíró köteles a ratifikációs okmánya letétbe helyezésekor értesíteni a többi aláíró felet az Európa Tanács Főtitkárán keresztül arról, hogy mely hatóság illetékes az adott ország törvényei szerint ez ügyben eljárni.

4. Cikk

Az Alap vagyona és eszközei, legyenek bárhol és bárki kezelésében, mentességet élveznek mindennemű kutatás, lefoglalás, elkobzás, államosítás vagy bármely egyéb, végrehajtás vagy törvény által rendelt zárolás alól.

Az Alap működéséhez használt épületek és ingatlanok, valamint annak irattára sérthetetlenek.

5. Cikk

Az Alap törvényben rögzített céljai eléréséhez szükséges mértékig jogosult:

a) bármely valutát birtokolni, és bármely valutában számlát vezetni;

b) szabadon átutalni pénzeszközeit banki csatornákon keresztül egyik országból a másikba, vagy egy adott országban belül, valamint átváltani a birtokában lévő valutát bármely egyéb valutára.

A jelen Cikkben foglalt jogai gyakorlásában az Alap kellő figyelmet fordít bármely Tagállam kormányának nála tett bejelentéseire.

6. Cikk

Az Alap vagyona és eszközei mentességet élveznek mindennemű korlátozás, szabályozás, felügyelet és moratórium alól.

7. Cikk

A Letelepedési Alap és annak eszközei, jövedelme és egyéb vagyona mentesülnek mindennemű közvetlen adó alól.

A Letelepedési Alap mentesül valamennyi adó alól az Alap Tagállamai területén folytatott tranzakciók és az Alap által nyújtott hitelekkel kapcsolatos tevékenység tekintetében, abból a célból, hogy az abból származó összegetek célkitűzéseivel összhangban a menekültek és a túlnépesedett területek lakossága segítésére fordítsa, illetve olyan kölcsönök vagy garanciák tekintetében, amelyeket az Alap Alapszabályának rendelkezései szerint nyújtott.

Az Alap nem élvez mentességet olyan helyi adók, adók vagy illetékek alól, amelyek közüzemi szolgáltatások díjaként kerülnek kivetésre.

A Tagállamok kormányai — amikor csak lehetséges — kötelesek megfelelő intézkedéseket tenni az alábbiak tekintetében:

a) az Alap által kibocsátott kötvények, vagy az általa nyújtott hitelek kamatából származó jövedelemre vonatkozó adózás alóli mentesség biztosítása;

b) olyan fogyasztási adók vagy illetékek elengedése vagy visszatérítése, amelyek ingó vagy ingatlan vagyon megvásárlásakor fizetendők a vételáron felül, illetve nyújtott szolgáltatások árán felül, olyan esetekben, amikor az Alap hivatalos célra nagyobb mértékű vásárlásokat eszközöl, illetve szolgáltatásokat vesz igénybe, mely vásárlások, illetve szolgáltatások igénybevételének teljes költségében benne foglaltatnak a fenti fogyasztási adók vagy illetékek.

Nem vetnek ki semmifajta adót olyan értékpapírra vagy kötvényre (illetve az azokból származó osztalékra vagy az arra fizetendő kamatra), amelyet az Alap bocsátott ki, vagy garantált, legyen az bárki tulajdonában, ha

a) az ilyen adó hátrányos megkülönböztetést eredményez az ilyen értékpapírokkal vagy kötvényekkel szemben kizárólag azért, mert azokat az Alap bocsátotta ki, vagy garantálta;

b) az ilyen adó kivetésének jogi alapja az a terület vagy valuta (illetve az Alap által fenntartott központi iroda vagy

bármely egyéb iroda, vagy működési terület), ahol vagy amelyben az értékpapírt vagy kötvényt kibocsátották, garantálták, fizetése esedékessé vált, vagy kifizették.

8. Cikk

Az Alap mentességet élvez a hivatalos céljait szolgáló import vagy export cikkekre vonatkozó mindennemű vám, tiltás és korlátozás alól, kivéve, ha az ilyen tiltások vagy korlátozások a közrend érdekében, illetve egészségügyi vagy biztonsági okokból kerültek kivetésre. A mentesség mellett importált cikkek semmiféleképpen sem értékesíthetők abban az országban, ahova behozatalra kerültek, kivéve az adott ország kormánya által jóváhagyott feltételekkel.

III. Rész

Szervek

9. Cikk

Az Alap Alapszabályának VIII. Cikkében említett szerveket a hivatalos kapcsolattartás tekintetében minden Tagállam területén legalább olyan kedvező elbánás illeti meg, mint amelyet az a Tagállam bármely más kormány diplomáciai képviselőinek biztosít. Az Alap szerveinek hivatalos levelezése és egyéb hivatalos kapcsolattartása nem cenzúrázható.

10. Cikk

A Kormányzó Testület, az Adminisztratív Tanács és a Felügyelő Bizottság tagjai mentességet élveznek bármely jogi eljárás alól szóbeli és írásos nyilatkozataik tekintetében, valamint valamennyi olyan cselekedetük tekintetében, amelyet hivatalos minőségükben és hatáskörükön belül tesznek. A fenti mentesség megbízatásuk lejárta után is megilleti őket. Ezenfelül ugyanazon mentességeket élvezik a bevándorlási korlátozások és az idegenekre vonatkozó bejelentési kötelezettség tekintetében, valamint ugyanazon pénzváltási és utazási lehetőségek illetik meg őket, mint amelyet a Tagállamok az Alap más kormányai hasonló rangú képviselőinek biztosítanak. A kötelezettségeik végzése során felmerülő szükséges költségek fedezése céljára számukra kifizetett összegek mentesülnek az adózás alól.

11. Cikk

A 10. Cikk meghatározott személyek kiváltságai és mentességei nem személyes előnyök szerzését szolgálják, hanem feladataik független elvégzését hivatottak biztosítani.

Ennek megfelelően egy Tagállam nem csak jogosult, hanem egyben köteles képviselőinek mentességéről lemondani bármely olyan esetben, amikor a Tagállam véleménye szerint a mentességi jog gyakorlása gátolja az igazságszolgáltatást, és amikor a mentességi jogról való lemondás megtehető anélkül, hogy sértené a célt, amelyért a mentességet adták.

12. Cikk

a) A képviselő nem hivatkozhat 10. és 11. Cikkekre annak az államnak a hatóságai előtt, ahol képviselőként lép vagy lépett fel.

b) A 10., 11. és 12. a) Cikk, egyaránt vonatkoznak a delegációk képviselő-helyetteseire, tanácsadóira, szakértőire, és titkárnőire.

IV. Rész

Tisztviselők

13. Cikk

Az Alap Kormányzója és tisztviselői az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló Általános Megállapodás 18. Cikkében meghatározott kiváltságokban és mentességekben részesülnek.

A Kormányzó határozza meg, hogy a nevezett Cikk rendelkezései a tisztviselők mely csoportjaira vonatkoznak.

Az Európa Tanács kiváltságairól és mentességeiről szóló Általános Megállapodás 17. Cikkében meghatározott nyilatkozatot a Tanács Főtitkára teszi meg a Kormányzó és az előző bekezdésben nevezett tisztviselők tekintetében.

A Főtitkár a Kormányzóval való egyeztetés után jogosult és köteles bármely tisztviselő mentességéről lemondani, valamennyi olyan esetben, amikor megítélése szerint a mentesség fenntartása gátolja az igazságszolgáltatást, és a lemondás nem sérti az Alap érdekeit. A Kormányzó tekintetében az Alap Kormányzó Testülete jogosult a mentességről történő lemondásra.

V. Rész

A Megállapodás alkalmazása

14. Cikk

Az Alap Tagállamainak kormányai vállalják, hogy olyan alkotmányos hatáskört szereznek, amely a Letelepedési Alap vonatkozásában a Tagállamok által felvállalt törvényes kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges. Ugyanakkor vállalják azt is, hogy a fenti hatáskört megfelelő időben

szerezik meg annak érdekében, hogy bármely olyan vállalást, amelyet a Letelepedési Alap Alapszabályának VI. Cikk 3. pontjának megfelelően mint kölcsönfelvevő vagy garanciaadó tettek, teljesíteni tudjanak.

15. Cikk

Az Alap jogosult bármely Tagállammal külön megállapodásokat kötni a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseinek részletes alkalmazásáról, kiegészítve a rendelkezéseket, vagy eltérve a fenti 13. Cikk rendelkezéseitől. Ugyanakkor jogosult az Alap bármely olyan állammal megállapodásokat kötni, amely nem tagja az Alapnak, módosítva az adott állam vonatkozásában a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseit.

VI. Rész

Záró rendelkezések

16. Cikk

A jelen Jegyzőkönyvet meg kell erősíteni, és a megerősítő okiratokat a Főtitkárnál kell letétbe helyezni. A Jegyzőkönyv hatályba lép, mielőtt az Alap vagyónának legalább egyharmad részét képviselő, három aláíró letétbe helyezte a megerősítő okiratokat. Az Alap többi Tagállama szempontjából a Jegyzőkönyv azon a napon lép hatályba, amikor saját megerősítő okirataikat letétbe helyezik.

Mindazonáltal, a jelen Jegyzőkönyvnek az előző bekezdéssel összhangban való hatálybalépéséig az aláírók megállapodnak abban, hogy — annak érdekében, hogy ne késleltessék az Alap hatékony működését — a Jegyzőkönyvet 1958. szeptember 1-jétől, vagy legkésőbb az aláírás időpontjától, ideiglenesen alkalmazzák annyiban, amennyiben azt a saját alkotmányos rendjük lehetővé teszi.

17. Cikk

Bármely olyan kormány, amely a Letelepedési Alapnak a jelen Jegyzőkönyv aláírása után válik tagjává, jogosult az Alaphoz csatlakozni oly módon, hogy csatlakozási okmányát letétbe helyezi az Európa Tanács Főtitkáránál. A csatlakozás a letétbe helyezés napján lép érvénybe, feltéve, hogy ez a Jegyzőkönyv hatálybalépését követő időpontra esik, és a Jegyzőkönyv hatálybalépésének napján, amennyiben a csatlakozás egy azt megelőző időpontra esik.

Minden kormány, mely a Jegyzőkönyv hatálybalépése előtt helyezett letétbe egy csatlakozási okiratot a Jegyzőkönyvet ideiglenes jelleggel azonnal alkalmazza annyiban, amennyiben azt a saját alkotmányos rendje lehetővé teszi.

A fentiek hitelül az erre nézve kellően felhatalmazottak a jelen Jegyzőkönyvet aláírták.

Készült Strasbourgban, 1959. március 6-án, angol és francia nyelven, egyetlen példányban, amelyet az Európa Tanács levéltárában kell elhelyezni. Mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles. A Főtitkár valamennyi aláíró vagy csatlakozó állam részére hiteles másolatot küld.

A Belga Királyság Kormánya nevében:

Jean Salmon

A Francia Köztársaság Kormánya nevében:
Aláírva Párizsban, 1959. március hó 17. napján.

Lecompte Boinet

A Német Szövetségi Köztársaság Kormánya nevében:

Ami az adómentességet illeti, a Német Szövetségi Köztársaság nem lesz képes kedvezőbb feltételekkel kölcsönt nyújtani a Letelepedési Alapnak, mint amelyekkel saját kölcsöneit vagy más nemzetközi szervezetek kölcsöneit nyújtja. A 7. Cikkely 4. pontja ezért nem jár semminemű kötelezettséggel a Német Szövetségi Köztársaság Kormányának arra nézve, hogy teljesítse az imént említett intézkedéseket.

Aláírva Párizsban, 1959. március hó 18. napján.

Dr. Adolph Reifferscheidt

A Görög Királyság Kormánya nevében:

N. Cambalouris

Az Izlandi Köztársaság Kormánya nevében:

Pétur Eggerz

Az Olasz Köztársaság Kormánya nevében:

A 3. Cikk vonatkozásában Olaszország fenntartja a jogot, hogy — tekintettel jogrendszerének általános elveire — a 2. Cikk 3. bekezdésében említett választottbírósi eljárásból származó döntéseknek ne szerezzen érvényt végrehajtás útján, amikor az ilyen döntések ellentmondanak a nemzeti közrend érdekének.

Bombassei de Vettor

A Luxemburgi Nagyhercegség Kormánya nevében:

Pierre Wurth

A Török Köztársaság Kormánya nevében:

M. Borovali

A 17. Cikkkel összhangban lévő csatlakozások

Ciprus	1967. XI. 30.
Liechtenstein	1979. XII. 11.
Málta	1977. VI. 7.
Hollandia	1978. VIII. 8.
Svájc	1973. XII. 13.’’

3. § Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1998. december 16. napjától kell alkalmazni.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

1999. évi XXXIV. törvény

az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről
szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt
Keretegyezményének kihirdetéséről*

1. § Az Országgyűlés az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezményét e törvénnyel kihirdeti.

(A megerősítésről szóló okirat letétbe helyezése 1995. szeptember 25-én megtörtént.)

2. § A Keretegyezmény eredeti angol nyelvű szövege és hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

„COUNCIL OF EUROPE

European Treaties
ETS No. 157

**Framework Convention
for the Protection of National Minorities**

Strasbourg, 1. II. 1995

The member States of the Council of Europe and the other States, signatories to the present framework Convention,

considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage,

considering that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms,

wishing to follow-up the Declaration of the Heads of State and Government of the member States of the Council of Europe adopted in Vienna on October 1993,

being resolved to protect within their respective territories the existence of national minorities,

considering that the upheavals of European history have shown that the protection of national minorities is essential to stability, democratic security and peace in this continent,

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

considering that a pluralist and genuinely democratic society should not only respect the ethnic, cultural, linguistic and religious identity of each person belonging to a national minority, but also create appropriate conditions enabling them to express, preserve and develop this identity,

considering that the creation of a climate of tolerance and dialogue is necessary to enable cultural diversity to be a source and a factor, not of division, but of enrichment for each society,

considering that the realisation of a tolerant and prosperous Europe does not depend solely on co-operation between States but also requires transfrontier co-operation between local and regional authorities without prejudice to the constitution and territorial integrity of each State,

having regard to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Protocols thereto,

having regard to the commitments concerning the protection of national minorities in United Nations conventions and declarations and in the documents of the Conference on Security and Co-operation in Europe, particularly the Copenhagen Document of 29 June 1990,

being resolved to define the principles to be respected and the obligations which flow from them, in order to ensure, in the member States and such other States as may become Parties to the present instrument, the effective protection of national minorities and of the rights and freedoms of persons belonging to those minorities, within the rule of law, respecting the territorial integrity and national sovereignty of states,

being determined to implement the principles set out in this framework Convention through national legislation and appropriate governmental policies,

have agreed as follows:

Section I

Article 1

The protection of national minorities and of the rights and freedoms of persons belonging to those minorities forms an integral part of the international protection of human rights, and as such falls within the scope of international co-operation.

Article 2

The provisions of this framework Convention shall be applied in good faith, in a spirit of understanding and tolerance and in conformity with the principles of good neighbourliness, friendly relations and co-operation between States.

Article 3

1. Every person belonging to a national minority shall have the right freely to choose to be treated or not to be treated as such and no disadvantage shall result from this choice or from the exercise of the rights which are connected to that choice.

2. Persons belonging to national minorities may exercise the rights and enjoy the freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention individually as well as in community with others.

Section II

Article 4

1. The Parties undertake to guarantee to persons belonging to national minorities the right of equality before the law and of equal protection of the law. In this respect, any discrimination based on belonging to a national minority shall be prohibited.

2. The Parties undertake to adopt, where necessary, adequate measures in order to promote, in all areas of economic, social, political and cultural life, full and effective equality between persons belonging to a national minority and those belonging to the majority. In this respect, they shall take due account of the specific conditions of the persons belonging to national minorities.

3. The measures adopted in accordance with paragraph 2 shall not be considered to be an act of discrimination.

Article 5

1. The Parties undertake to promote the conditions necessary for persons belonging to national minorities to maintain and develop their culture, and to preserve the essential elements of their identity, namely their religion, language, traditions and cultural heritage.

2. Without prejudice to measures taken in pursuance of their general integration policy, the Parties shall refrain from policies or practices aimed at assimilation of persons belonging to national minorities against their will and shall protect these persons from any action aimed at such assimilation.

Article 6

1. The Parties shall encourage a spirit of tolerance and intercultural dialogue and take effective measures to promote mutual respect and understanding and co-operation among all persons living on their territory,

irrespective of those persons' ethnic, cultural, linguistic or religious identity, in particular in the fields of education, culture and the media.

2. The Parties undertake to take appropriate measures to protect persons who may be subject to threats or acts of discrimination, hostility or violence as a result of their ethnic, cultural, linguistic or religious identity.

Article 7

The Parties shall ensure respect for the right of every person belonging to a national minority to freedom of peaceful assembly, freedom of association, freedom of expression, and freedom of thought, conscience and religion.

Article 8

The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to manifest his or her religion or belief and to establish religious institutions, organisations and associations.

Article 9

1. The Parties undertake to recognise that the right to freedom of expression of every person belonging to a national minority includes freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas in the minority language, without interference by public authorities and regardless of frontiers. The Parties shall ensure, within the framework of their legal systems, that persons belonging to a national minority are not discriminated against in their access to the media.

2. Paragraph 1 shall not prevent Parties from requiring the licensing, without discrimination and based on objective criteria, of sound radio and television broadcasting, or cinema enterprises.

3. The Parties shall not hinder the creation and the use of printed media by persons belonging to national minorities. In the legal framework of sound radio and television broadcasting, they shall ensure, as far as possible, and taking into account the provisions of paragraph 1, that persons belonging to national minorities are granted the possibility of creating and using their own media.

4. In the framework of their legal systems, the Parties shall adopt adequate measures in order to facilitate access to the media for persons belonging to national minorities and in order to promote tolerance and permit cultural pluralism.

Article 10

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use freely and without interference his or her minority language, in private and in public, orally and in writing.

2. In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if those persons so request and where such a request corresponds to a real need, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible, the conditions which would make it possible to use the minority language in relations between those persons and the administrative authorities.

3. The Parties undertake to guarantee the right of every person belonging to a national minority to be informed promptly, in a language which he or she understands, of the reasons for his or her arrest, and of the nature and cause of any accusation against him or her, and to defend himself or herself in this language, if necessary with the free assistance of an interpreter.

Article 11

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use his or her surname (patronym) and first names in the minority language and the right to official recognition of them, according to modalities provided for in their legal system.

2. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to display in his or her minority language signs, inscriptions and other information of a private nature visible to the public.

3. In areas traditionally inhabited by substantial numbers of persons belonging to a national minority, the Parties shall endeavour, in the framework of their legal system, including, where appropriate, agreements with other States, and taking into account their specific conditions, to display traditional local names, street names and other topographical indications intended for the public also in the minority language when there is a sufficient demand for such indications.

Article 12

1. The Parties shall, where appropriate, take measures in the fields of education and research to foster knowledge of the culture, history, language and religion of their national minorities and of the majority.

2. In this context the Parties shall inter alia provide adequate opportunities for teacher training and access to textbooks, and facilitate contacts among students and teachers of different communities.

3. The Parties undertake to promote equal opportunities for access to education at all levels for persons belonging to national minorities.

Article 13

1. Within the framework of their education systems, the Parties shall recognise that persons belonging to a national minority have the right to set up and to manage their own private educational and training establishments.

2. The exercise of this right shall not entail any financial obligation for the Parties.

Article 14

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to learn his or her minority language.

2. In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if there is sufficient demand, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible and within the framework of their education systems, that persons belonging to those minorities have adequate opportunities for being taught the minority language or for receiving instruction in this language.

3. Paragraph 2 of this article shall be implemented without prejudice to the learning of the official language or the teaching in this language.

Article 15

The Parties shall create the conditions necessary for the effective participation of persons belonging to national minorities in cultural, social and economic life and in public affairs, in particular those affecting them.

Article 16

The Parties shall refrain from measures which alter the proportions of the population in areas inhabited by persons belonging to national minorities and are aimed at restricting the rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention.

Article 17

1. The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to establish

and maintain free and peaceful contacts across frontiers with persons lawfully staying in other States, in particular those with whom they share an ethnic, cultural, linguistic or religious identity, or a common cultural heritage.

2. The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to participate in the activities of non-governmental organisations, both at the national and international levels.

Article 18

1. The Parties shall endeavour to conclude, where necessary, bilateral and multilateral agreements with other States, in particular neighbouring States, in order to ensure the protection of persons belonging to the national minorities concerned.

2. Where relevant, the Parties shall take measures to encourage transfrontier co-operation.

Article 19

The Parties undertake to respect and implement the principles enshrined in the present framework Convention making, where necessary, only those limitations, restrictions or derogations which are provided for in international legal instruments, in particular the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, in so far as they are relevant to the rights and freedoms flowing from the said principles.

Section III

Article 20

In the exercise of the rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention, any person belonging to a national minority shall respect the national legislation and the rights of others, in particular those of persons belonging to the majority or to other national minorities.

Article 21

Nothing in the present framework Convention shall be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any act contrary to the fundamental principles of international law and in particular of the sovereign equality, territorial integrity and political independence of States.

Article 22

Nothing in the present framework Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

Article 23

The rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention, in so far as they are the subject of a corresponding provision in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms or in the Protocols thereto, shall be understood so as to conform to the latter provisions.

Section IV

Article 24

1. The Committee of Ministers of the Council of Europe shall monitor the implementation of this framework Convention by the Contracting Parties.

2. The Parties which are not members of the Council of Europe shall participate in the implementation mechanism, according to modalities to be determined.

Article 25

1. Within a period of one year following the entry into force of this framework Convention in respect of a Contracting Party, the latter shall transmit to the Secretary General of the Council of Europe full information on the legislative and other measures taken to give effect to the principles set out in this framework Convention.

2. Thereafter, each Party shall transmit to the Secretary General on a periodical basis and whenever the Committee of Ministers so requests any further information of relevance to the implementation of this framework Convention.

3. The Secretary General shall forward to the Committee of Ministers the information transmitted under the terms of this Article.

Article 26

1. In evaluating the adequacy of the measures taken by the Parties to give effect to the principles set out in this framework Convention the Committee of Ministers shall be assisted by an advisory committee, the members of

which shall have recognised expertise in the field of the protection of national minorities.

2. The composition of this advisory committee and its procedure shall be determined by the Committee of Ministers within a period of one year following the entry into force of this framework Convention.

Section V

Article 27

This framework Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. Up until the date when the Convention enters into force, it shall also be open for signature by any other State so invited by the Committee of Ministers. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 28

1. This framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which twelve member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 27.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 29

1. After the entry into force of this framework Convention and after consulting the Contracting States, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite to accede to the Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20 *d*) of the Statute of the Council of Europe, any non-member State of the Council of Europe which, invited to sign in accordance with the provisions of Article 27, has not yet done so, and any other non-member State.

2. In respect of any acceding State, the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 30

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories for whose international relations it is responsible to which this framework Convention shall apply.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this framework Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 31

1. Any Party may at any time denounce this framework Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 32

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, other signatory States and any State which has acceded to this framework Convention, of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this framework Convention in accordance with Articles 28, 29 and 30;
- d) any other act, notification or communication relating to this framework Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this framework Convention.

Done at Strasbourg, this 1st day of February 1995, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the

Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to sign or accede to this framework Convention.

EURÓPA TANÁCS

Európai Szerződések
ETS No. 157

**Keretegyezmény
a Nemzeti Kisebbségek Védelméről**

Strasbourg, 1995. II. 1.

Az Európa Tanács tagállamai és a jelen Keretegyezmény többi aláíró Állama,

figyelembe véve, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti nagyobb egység elérése annak érdekében, hogy védje és fejlessze közös örökségük eszméit és elveit,

figyelembe véve, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelme és továbbfejlesztése az egyik módszer, ami által e cél elérhető,

attól az óhajtól vezéreltetve, hogy az 1993. október 9-én, Bécsben, az Európa Tanács tagállamainak állam- és kormányfői által elfogadott Nyilatkozatot megvalósítsák,

abban az elhatározásban, hogy saját területeiken védelmezzék a nemzeti kisebbségek fennmaradását,

figyelembe véve, hogy az európai történelem megrázó kódtatásai megmutatták, a nemzeti kisebbségek védelme alapvető fontosságú kontinensünk stabilitása, demokratikus biztonsága és békéje szempontjából,

figyelembe véve, hogy a pluralista és valódi demokratikus társadalomnak nemcsak tiszteletben kell tartania minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását, de megfelelő feltételeket is kell teremtenie azért, hogy kifejezhesse, megőrizhesse és fejleszthesse ezt az identitást,

figyelembe véve, hogy szükséges a tolerancia és a párbeszéd légkörének megteremtése azért, hogy a kulturális különbözőség ne a megosztottság, hanem a gazdagodás forrása és tényezője legyen minden társadalom számára,

figyelembe véve, hogy a toleráns és virágzó Európa kiteljesedése nemcsak az Államok közötti együttműködéstől függ, hanem határokon átnyúló együttműködést kíván a helyi és a regionális közösségek között, az Államok alkotmányának és területi integritásának sérelme nélkül,

figyelembe véve az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményt és Kiegészítő Jegyzőkönyveit,

figyelembe véve az Egyesült Nemzetek egyezményeiben és nyilatkozataiban a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó kötelezettségeket, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia dokumentumait, ki-

váltképpen az 1990. június 29-i, Koppenhágai Dokumentumot,

abban az elhatározásban, hogy a nemzeti kisebbségek hatékony védelmét és az ezekhez a kisebbségekhez tartozó személyek jogait és szabadságait biztosító és tiszteletben tartandó elveket, valamint az azokból származó kötelezettségeket meghatározzák, azoknak a tagállamokban és már — a jelen okmány részeseivé váló — Államokban történő biztosítása végett, tiszteletben tartva a jog uralmát, az államok területi integritását és nemzeti szuverenitását,

abban az elhatározásban, hogy a jelen Keretegyezményben foglalt elveket nemzeti törvényhozásuk által és megfelelő kormányzati politikával végrehajtsák,

a következőkben állapodnak meg:

I. Fejezet

1. Cikk

A nemzeti kisebbségek és ezen kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének szerves részét képezi, és mint ilyen, a nemzetközi együttműködés keretében tartozik.

2. Cikk

A jelen Keretegyezmény rendelkezéseit jóhiszeműen, a megértés és a türelmesség szellemében, valamint az Államok közötti jószomszédság, baráti kapcsolatok és együttműködés elveivel összhangban kell alkalmazni.

3. Cikk

1. Minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon megválasztani, hogy kisebbségként kezeljék-e vagy sem, és ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék.

2. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származó jogukat és szabadságaikat egyénileg, valamint másokkal közösségben gyakorolhatják.

II. Fejezet

4. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő védelem jogát. Ebben a vonatkozásban minden,

valamely nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.

2. A Felek kötelezik magukat annak elfogadására, hogy — amennyiben szükséges — megfelelő intézkedéseket hoznak a gazdasági, a társadalmi, a politikai és a kulturális élet minden területén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a többséghez tartozók közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása érdekében. E tekintetben kellő figyelmet fordítanak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek sajátos körülményeire.

3. A 2. bekezdésben foglaltaknak megfelelő intézkedéseket nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni.

5. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy támogatják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára kultúrájuk megőrzését és fejlesztését, úgyszintén identitásuknak, nevezetesen vallásuk, nyelvük, hagyományaik és kulturális örökségük megőrzésének feltételeit.

2. Az integrációt szabályozó általános politikájuk keretében hozott intézkedéseik sérelme nélkül a Felek tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akaratuk elleni asszimilációjára irányul és védelmezik ezen személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul.

6. Cikk

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden területükön élő személy között kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.

7. Cikk

A Felek biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, a véleménynyilvánítás szabadságához, a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogának tiszteletben tartását.

8. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek vallása vagy hite kifejezésére, úgyszintén vallási intézmények, szervezetek és egyesületek alapítására való jogot.

9. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak annak elismerésére, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a véleménynyilvánítási szabadsága magába foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, az eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a kisebbség nyelvén, országhatárokon kívül és hatósági szerv beavatkozása nélkül. A Felek biztosítani fogják nemzeti jogrendszerük keretein belül, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket ne érje hátrányos megkülönböztetés a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásban.

2. Az 1. bekezdés nem akadályozza meg a Feleket abban, hogy a rádióadás és televíziós sugárzás vagy mozivállalkozás megindítását — hátrányos megkülönböztetéstől mentesen és objektív kritériumok alapján — engedélyhez kössék.

3. A Felek nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozásában és használatában. A rádió- és televízióadásokat szabályozó törvényi keretekben, amennyire lehetséges, biztosítani fogják és figyelembe veszik az 1. bekezdés rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetőséget nyújtsanak saját tömegkommunikációs eszközeik létrehozására és használatára.

4. A Felek megfelelő intézkedéseket hoznak jogrendszerük keretében annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára megkönnyítsék a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutást, ezzel is előmozdítva a toleranciát, és lehetőséget teremtve a kulturális sokszínűségnek.

10. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát úgy magánbeszélgetésben mint nyilvánosan, szóban és írásban.

2. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan vagy jelentős számban lakott területeken, amennyiben azok a személyek úgy kívánják, vagy az ilyen kívánság megfelel a valóságos szükségnek, a Felek erőfeszítéseket tesznek arra, hogy biztosítsák — lehetőség szerint — e személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kisebbségi nyelv használatát elősegítő feltételeket.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azt a jogot, hogy olyan nyelven, amelyet megért, a legrövidebb időn belül tájékoztassák letartóztatásának okairól és minden ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ezen a nyelven védekezhessen — ha szükséges — ingyenes tolmács segítségével.

11. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelven használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, jogrendszerükben szabályozottaknak megfelelően.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.

3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló, a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.

12. Cikk

1. A Felek, ha szükséges, az oktatás és a kutatás területén intézkednek úgy a nemzeti kisebbségeik, mint a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerése előmozdítására.

2. Ebben az összefüggésben a Felek különösképpen megfelelő lehetőségeket fognak teremteni a tanítóképzésre és a tankönyvekhez való hozzájutásra, és megkönnyítik a különböző közösségek tanítói és diákjai közötti kapcsolatokat.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz minden szinten a hozzájutás esélyegyelőségét.

13. Cikk

1. Oktatási rendszerük keretében a Felek elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a

jogát arra, hogy saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozassák és működtethessék.

2. E jog gyakorlása nem ró semmiféle pénzügyi kötelezettséget a Felekre.

14. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogát kisebbségi nyelvének megtanulására.

2. Nemzeti kisebbségek által hagyományosan és jelentős számban lakott területeken, megfelelő igény esetén, a Felek törekednek — lehetőségeik szerint és oktatási rendszerük keretein belül — annak biztosítására, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek megfelelő lehetőségük legyen kisebbségi nyelvüket megtanulni vagy ezen a nyelven tanulni.

3. A jelen Cikk 2. bekezdését úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a hivatalos nyelv tanulását, vagy ezen a nyelven való tanítást.

15. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megteremtik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára azokat a feltételeket, amelyek a kulturális, a társadalmi és a gazdasági életben, valamint a közügyekben — különösen az őket érintőkben — való részvételhez szükségesek.

16. Cikk

A Felek tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják, és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságokat, melyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származnak.

17. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személye-

ket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében.

18. Cikk

1. A Felek törekednek arra, hogy — amennyiben szükséges — két- és többoldalú egyezményeket kössenek más Államokkal, kiváltképpen a szomszédos Államokkal, annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét.

2. Adott esetben a Felek megfelelő intézkedéseket hoznak a határokon átnyúló együttműködés bátorítására.

19. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a jelen Keretegyezményben lefektetett elveket tiszteletben tartják és végrehajtják, azokhoz — amennyiben az szükséges — kizárólag olyan megszorításokat, korlátozásokat vagy derogációkat alkalmaznak, amelyekről nemzetközi jogi okmányok rendelkeznek, különösen amelyek az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményben és Kiegészítő Jegyzőkönyveiben található, amennyiben ezek lényegesen az említett elvekből származó jogok és szabadságok szempontjából.

III. Fejezet

20. Cikk

A jelen Keretegyezményben foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok gyakorlása során minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy tiszteletben tartja a nemzeti törvényhozást és mások jogait, különösen a többséghez tartozókat és más nemzeti kisebbségeket.

21. Cikk

A jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely egyén számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely a nemzetközi jog alapvető elveivel, kiváltképpen az Államok szuverén egyenlőségével, területi integritásával és politikai függetlenségével ellentétes.

22. Cikk

A jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az korlátozza vagy megsérti

azokat az emberi jogokat vagy alapvető szabadságokat, melyek a Szerződő Felek bármelyike törvényeinek megfelelően vagy bármely más — amennyiben e Szerződő Fél részese — Egyezmény alapján biztosítható.

23. Cikk

A jelen Keretegyezményben foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok — amennyiben az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményben, vagy Kiegészítő Jegyzőkönyveiben azoknak megfelelő rendelkezések találhatók — az utóbb említett Egyezmény rendelkezéseivel összhangban lévőként értelmezendők.

IV. Fejezet

24. Cikk

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága figyelemmel fogja kísérni a jelen Keretegyezménynek a Szerződő Felek általi végrehajtását.

2. Azok a Felek, amelyek nem tagjai az Európa Tanácsnak, a megállapítandó szabályok szerint fognak részt venni a végrehajtási mechanizmusban.

25. Cikk

1. A Keretegyezménynek az adott Szerződő Fél vonatkozásában történő hatálybalépését követő egy éven belül a Szerződő Fél az Európa Tanács Főtitkárának teljes körű tájékoztatást nyújt azokról a törvényhozói és egyéb intézkedésekről, amelyeket a Keretegyezményben felsorolt elvek hatályosulásáért tett.

2. Ezt követően minden Szerződő Fél a Főtitkárnak rendszeresen és minden alkalommal, amikor a Miniszteri Bizottság kifejezte e kérését, tájékoztatást nyújt a Keretegyezmény végrehajtását érintő minden lényeges lépésről.

3. A Főtitkár továbbítja a jelen Cikkben foglaltaknak megfelelően nyújtott tájékoztatást a Miniszteri Bizottsághoz.

26. Cikk

1. Amennyiben a Felek által a jelen Keretegyezményben felsorolt elvek érvényesítése érdekében tett intézkedések megfelelőségét értékeli, a Miniszteri Bizottságot olyan tanácsadó bizottság fogja segíteni, melynek tagjai a nemzeti kisebbségek védelmének a területén elismert szakértelemmel rendelkeznek.

2. A tanácsadó bizottság összetételét és ügyrendjét a Miniszteri Bizottság fogja meghatározni a Keretegyezmény hatálybalépését követő egy éven belül.

V. Fejezet

27. Cikk

A jelen Keretegyezmény az Európa Tanács tagállamai részére áll nyitva aláírásra. A Keretegyezmény hatálybalépésének időpontjáig a Miniszteri Bizottság által meghívott bármely más Állam is aláírhatja. A Keretegyezményt megerősíteni, elfogadni, vagy jóváhagyni lehet. A megerősítő, elfogadási vagy jóváhagyási okmányokat az Európa Tanács Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

28. Cikk

1. A jelen Keretegyezmény hatálybalépésének napja a Keretegyezménynek a 27. Cikk szerinti, az Európa Tanács tizenkét tagállama általi elfogadástól eltelt három hónapot követő naptári hónap első napja.

2. Mindazon Tagállamok vonatkozásában, melyek ezt követően fogadják el a Keretegyezményt, a Keretegyezmény a megerősítő, elfogadási vagy jóváhagyási okmányok letétbe helyezésétől eltelt három hónapos időszakot követő naptári hónap első napján lép hatályba.

29. Cikk

1. A jelen Keretegyezmény hatálybalépése és a Szerződő Államokkal folytatott konzultáció után az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága az Európa Tanács Alapszabályának 20. d) Cikke alapján hozott többségi határozatnak megfelelően csatlakozásra kérhet fel minden olyan Államot, mely nem tagja az Európa Tanácsnak, és amelyet a Keretegyezmény aláírására a 27. Cikk rendelkezései szerint meghívtak, de ezt még nem tette meg, továbbá bármely más nem-tagállamot.

2. A jelen Keretegyezmény minden csatlakozó Államra nézve a csatlakozó Államra nézve a csatlakozási okmányok az Európa Tanács Főtitkáránál történt letétbe helyezésétől eltelt három hónapot követő naptári hónap első napján lép hatályba.

30. Cikk

1. A Keretegyezmény aláírása vagy a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okmányok letétbe helyezése alkalmával minden Állam megnevezheti azt a területet vagy területeket, amely(ek) nemzetközi kapcsolatait

felelősséget visel, és ahol a jelen Keretegyezményt alkalmazni fogják.

2. Bármely Állam bármely későbbi időpontban az Európa Tanács Főtitkárához intézett nyilatkozatában kiterjeszheti a jelen Keretegyezmény alkalmazását a nyilatkozatban meghatározott más területre. Az ilyen terület vonatkozásában a Keretegyezmény a nyilatkozatnak a Főtitkár általi kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján fog hatályba lépni.

3. Az előző két bekezdés alapján tett bármely, a nyilatkozatban meghatározott terület vonatkozásában fennálló nyilatkozatot a Főtitkárhoz címzett értesítéssel vissza lehet vonni. A visszavonás a Főtitkárhoz eljuttatott nyilatkozat kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján lép hatályba.

31. Cikk

1. Bármely Fél bármikor felmondhatja a jelen Keretegyezményt az Európa Tanács Főtitkáranak tett bejelentéssel.

2. A felmondás a bejelentésnek a Főtitkár általi átvétele napjától számított hat hónap elteltét követő naptári hónap első napján lép hatályba.

32. Cikk

Az Európa Tanács Főtitkára a Tanács tagállamait, a többi aláíró Államot és minden olyan Államot, amely csatlakozott a jelen Keretegyezményhez, tájékoztatja:

- a) minden aláírásról;
- b) minden megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozó okmány letétbe helyezéséről;
- c) a Keretegyezménynek a 28., 29., 30. Cikkek szerint történt hatálybalépése valamennyi időpontjáról;
- d) a jelen Keretegyezményre vonatkozó minden jogcselekményről, értesítésről vagy közlésről.

Minnek hitelül a kellőképpen meghatalmazott alulírottak aláírták a jelen Keretegyezményt.

Készült Strasbourgban, 1995. február 1-jén, angol és francia nyelven, egyetlen példányban, melyet az Európa Tanács levéltárában kell elhelyezni. Mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles. Az Európa Tanács Főtitkára az Európa Tanács valamennyi tagállama és a jelen Keretegyezmény aláírására felkért vagy csatlakozó Állam részére hiteles másolatot küld.”

3. § E törvény a kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1998. február 1-jétől kell alkalmazni.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

1999. évi XXXV. törvény

az Európai Energia Charta Konferencia Záróokmánya, az Európai Energia Charta Egyezmény, Döntések az Energia Charta Egyezmény tekintetében, valamint az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv kihirdetéséről*

1. § Az Országgyűlés az Európai Energia Charta Konferencia Záróokmányát, az Európai Energia Charta Egyezményt, Döntéseket az Energia Charta Egyezmény tekintetében, valamint az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyvet e törvénnyel kihirdeti.

(A Magyar Köztársaság ratifikációs okmányának letétbe helyezése a Portugál Köztársaság Kormányánál 1998. április 7-én megtörtént, ennek megfelelően a hatálybalépés napja a Magyar Köztársaság vonatkozásában 1998. július 7.)

2. § Az Európai Energia Charta Konferencia Záróokmánya, az Európai Energia Charta Egyezmény, Döntések az Energia Charta Egyezmény tekintetében, valamint az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv angol nyelvű szövege és azok magyar nyelvű fordítása a következő:

„FINAL ACT OF THE EUROPEAN ENERGY CHARTER CONFERENCE

I. The final Plenary Session of the European Energy Charter Conference was held at Lisbon on 16—17 December 1994. Representatives of the Republic of Albania, the Republic of Armenia, Australia, the Republic of Austria, the Azerbaijani Republic, the Kingdom of Belgium, the Republic of Belarus, the Republic of Bulgaria, Canada, the Republic of Croatia, the Republic of Cyprus, the Czech Republic, the Kingdom of Denmark, the Republic of Estonia, the European Communities, the Republic of Finland, the French Republic, the Republic of Georgia, the Federal Republic of Germany, the Hellenic Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Iceland, Ireland, the Italian Republic, Japan, the Republic of Kazakhstan, the Republic of Kyrgyzstan, the Republic of Latvia, the Principality of Liechtenstein, the Republic of Lithuania, the Grand Duchy of Luxembourg, the Republic of Malta, the Republic of Moldova, the Kingdom of the Netherlands, the Kingdom of Norway, the Republic of Poland, the Portuguese Republic, Romania, the Russian Federation, the Slovak Republic, the

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

Republic of Slovenia, the Kingdom of Spain, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation, the Republic of Tajikistan, the Republic of Turkey, Turkmenistan, Ukraine, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the United States of America and the Republic of Uzbekistan (hereinafter referred to as „the representatives”) participated in the Conference, as did invited observers from certain countries and international organisations.

Background

II. During the meeting of the European Council in Dublin in June 1990, the Prime Minister of the Netherlands suggested that economic recovery in Eastern Europe and the then Union of Soviet Socialist Republics could be catalysed and accelerated by co-operation in the energy sector. This suggestion was welcomed by the Council, which invited the Commission of the European Communities to study how best to implement such co-operation. In February 1991 the Commission proposed the concept of a European Energy Charter.

Following discussion of the Commission’s proposal in the Council of the European Communities, the European Communities invited the other countries of Western and Eastern Europe, of the Union of Soviet Socialist Republics and the non-European members of the Organisation for Economic Co-operation and Development to attend a conference in Brussels in July 1991 to launch negotiations on the European Energy Charter. A number of other countries and international organisations were invited to attend the European Energy Charter Conference as observers.

Negotiations on the European Energy Charter were completed in 1991 and the Charter was adopted by signature of a Concluding Document at a conference held at The Hague on 16—17 December 1991. Signatories of the Charter, then or subsequently, include all those listed in Section I above, other than observers.

The signatories of the European Energy Charter undertook:

— to pursue the objectives and principles of the Charter and implement and broaden their co-operation as soon as possible by negotiating in good faith a Basic Agreement and Protocols.

The European Energy Charter Conference accordingly began negotiations on a Basic Agreement — later called the Energy Charter Treaty — designed to promote East-West industrial co-operation by providing legal safeguards in areas such as investment, transit and trade. It also began negotiations on Protocols in the fields of energy efficiency, nuclear safety and hydrocarbons, although in the last case negotiations were later suspended until completion of the Energy Charter Treaty.

Negotiations on the Energy Charter Treaty and the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects were successfully completed in 1994.

The Energy Charter Treaty

III. As a result of its deliberations the European Energy Charter Conference has adopted the text of the Energy Charter Treaty (hereinafter referred to as the „Treaty”) which is set out in Annex 1 and Decisions with respect thereto which are set out in Annex 2, and agreed that the Treaty would be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995.

Understandings

IV. By signing the Final Act, the representatives agreed to adopt the following Understandings with respect to the Treaty:

1. With respect to the Treaty as a whole

a) The representatives underline that the provisions of the Treaty have been agreed upon bearing in mind the specific nature of the Treaty aiming at a legal framework to promote long-term co-operation in a particular sector and as a result cannot be construed to constitute a precedent in the context of other international negotiations.

b) The provisions of the Treaty do not:

(i) oblige any Contracting Party to introduce mandatory third party access; or

(ii) prevent the use of pricing systems which, within a particular category of consumers, apply identical prices to customers in different locations.

c) Derogations from most favoured nation treatment are not intended to cover measures which are specific to an Investor or group of Investors, rather than applying generally.

2. With respect to Article 1(5)

a) It is understood that the Treaty confers no rights to engage in economic activities other than Economic Activities in the Energy Sector.

b) The following activities are illustrative of Economic Activity in the Energy Sector:

(i) prospecting and exploration for, and extraction of, e.g., oil, gas, coal and uranium;

(ii) construction and operation of power generation facilities, including those powered by wind and other renewable energy sources;

(iii) land transportation, distribution, storage and supply of Energy Materials and Products, e.g., by way of transmission and distribution grids and pipelines or

dedicated rail lines, and construction of facilities for such, including the laying of oil, gas, and coal-slurry pipelines;

(iv) removal and disposal of wastes from energy related facilities such as power stations, including radioactive wastes from nuclear power stations;

(v) decommissioning of energy related facilities, including oil rigs, oil refineries and power generating plants;

(vi) marketing and sale of, and trade in Energy Materials and Products, e. g., retail sales of gasoline; and

(vii) research, consulting, planning, management and design activities related to the activities mentioned above, including those aimed at Improving Energy Efficiency.

3. *With respect to Article 1(6)*

For greater clarity as to whether an Investment made in the Area of one Contracting Party is controlled, directly or indirectly, by an Investor of any other Contracting Party, control of an Investment means control in fact, determined after an examination of the actual circumstances in each situation. In any such examination, all relevant factors should be considered, including the Investor's

a) financial interest, including equity interest, in the Investment;

b) ability to exercise substantial influence over the management and operation of the Investment; and

c) ability to exercise substantial influence over the selection of members of the board of directors or any other managing body.

Where there is doubt as to whether an Investor controls, directly or indirectly, an Investment, an Investor claiming such control has the burden of proof that such control exists.

4. *With respect to Article 1(8)*

Consistent with Australia's foreign investment policy, the establishment of a new mining or raw materials processing project in Australia with total investment of \$A 10 million or more by a foreign interest, even where that foreign interest is already operating a similar business in Australia, is considered as the making of a new investment.

5. *With respect to Article 1(12)*

The representatives recognize the necessity for adequate and effective protection of Intellectual Property rights according to the highest internationally-accepted standards.

6. *With respect to Article 5(1)*

The representatives' agreement to Article 5 is not meant to imply any position on whether or to what extent the provisions of the „Agreement on Trade-Related Investment Measures” annexed to the Final Act of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations are implicit in articles III and XI of the GATT.

7. *With respect to Article 6*

a) The unilateral and concerted anti-competitive conduct referred to in Article 6(2) are to be defined by each

Contracting Party in accordance with its laws and may include exploitative abuses.

b) „Enforcement” and „enforces” include action under the competition laws of a Contracting Party by way of investigation, legal proceeding, or administrative action as well as by way of any decision or further law granting or continuing an authorization.

8. *With respect to Article 7(4)*

The applicable legislation would include provisions on environmental protection, land use, safety, or technical standards.

9. *With respect to Articles 9, 10 and Part V*

As a Contracting Party's programmes which provide for public loans, grants, guarantees or insurance for facilitating trade or Investment abroad are not connected with Investment or related activities of Investors from other Contracting Parties in its Area, such programmes may be subject to constraints with respect to participation in them.

10. *With respect to Article 10(4)*

The supplementary treaty will specify conditions for applying the Treatment described in Article 10(3). Those conditions will include, inter alia, provisions relating to the sale or other divestment of state assets (privatization) and to the dismantling of monopolies (demonopolization).

11. *With respect to Articles 10(4) and 29(6)*

Contracting Parties may consider any connection between the provisions of Article 10(4) and Article 29(6).

12. *With respect to Article 14(5)*

It is intended that a Contracting Party which enters into an agreement referred to in Article 14(5) ensure that the conditions of such an agreement are not in contradiction with that Contracting Party's obligations under the Articles of Agreement of the International Monetary Fund.

13. *With respect to Article 19(1)(i)*

It is for each Contracting Party to decide the extent to which the assessment and monitoring of Environmental Impacts should be subject to legal requirements, the authorities competent to take decisions in relation to such requirements, and the appropriate procedures to be followed.

14. *With respect to Articles 22 and 23*

With regard to trade in Energy Materials and Products governed by Article 29, that Article specifies the provisions relevant to the subjects covered by Articles 22 and 23.

15. *With respect to Article 24*

Exceptions contained in the GATT and Related Instruments apply between particular Contracting Parties which are parties to the GATT, as recognized by Article 4. With respect to trade in Energy Materials and Products governed by Article 29, that Article specifies the provisions relevant to the subjects covered by Article 24.

16. *With respect to Article 26(2)a)*

Article 26(2)a) should not be interpreted to require a Contracting Party to enact Part III of the Treaty into its domestic law.

17. *With respect to Articles 26 and 27*

The reference to treaty obligations in the penultimate sentence of Article 10(1) does not include decisions taken by international organizations, even if they are legally binding, or treaties which entered into force before 1 January 1970.

18. *With respect to Article 29(2)a)*

a) Where a provision of GATT 1947 or a Related Instrument referred to in this paragraph provides for joint action by parties to the GATT, it is intended that the Charter Conference take such action.

b) The notion „applied on 1 March 1994 and practised with regard to Energy Materials and Products by parties to GATT 1947 among themselves” is not intended to refer to cases where a party to the GATT has invoked article XXXV of the GATT, thereby disapplying the GATT vis-a-vis another party to the GATT, but nevertheless applies unilaterally on a de facto basis some provisions of the GATT vis-a-vis that other party to the GATT.

19. *With respect to Article 33*

The provisional Charter Conference should at the earliest possible date decide how best to give effect to the goal of Title III of the European Energy Charter that Protocols be negotiated in areas of cooperation such as those listed in Title III of the Charter.

20. *With respect to Article 34*

a) The provisional Secretary-General should make immediate contact with other international bodies in order to discover the terms on which they might be willing to undertake tasks arising from the Treaty and the Charter. The provisional Secretary-General might report back to the provisional Charter Conference at the meeting which Article 45(4) requires to be convened not later than 180 days after the opening date for signature of the Treaty.

b) The Charter Conference should adopt the annual budget before the beginning of the financial year.

21. *With respect to Article 34(3)m)*

The technical changes to Annexes might for instance include, delisting of non-signatories or of signatories that have evinced their intention not to ratify, or additions to Annexes N and VC. It is intended that the Secretariat would propose such changes to the Charter Conference when appropriate.

22. *With respect to Annex TFU(1)*

a) If some of the parties to an agreement referred to in paragraph (1) have not signed or acceded to the Treaty at the time required for notification, those parties to the agreement which have signed or acceded to the Treaty may notify on their behalf.

b) The need in general for notification of agreements of a purely commercial nature is not foreseen because such agreements should not raise a question of compliance with Article 29(2)a), even when they are entered into by state agencies. The Charter Conference could, however, clarify for purposes of Annex TFU which types of agreements referred to in Article 29(2)b) require notification under the Annex and which types do not.

Declarations

V. The representatives declared that Article 18(2) shall not be construed to allow the circumvention of the application of the other provisions of the Treaty.

VI. The representatives also noted the following Declarations that were made with respect to the Treaty:

1. *With respect to Article 1(6)*

The Russian Federation wishes to have reconsidered, in negotiations with regard to the supplementary treaty referred to in Article 10(4), the question of the importance of national legislation with respect to the issue of control as expressed in the Understanding to Article 1(6).

2. *With respect to Articles 5 and 10(11)*

Australia notes that the provisions of Articles 5 and 10(11) do not diminish its rights and obligations under the GATT, including as elaborated in the Uruguay Round Agreement on Trade Related Investment Measures, particularly with respect to the list of exceptions in Article 5(3), which it considers incomplete.

Australia further notes that it would not be appropriate for dispute settlement bodies established under the Treaty to give interpretations of GATT articles III and XI in the context of disputes between parties to the GATT or between an Investor of a party to the GATT and another party to the GATT. It considers that with respect to the application of Article 10(11) between an Investor and a party to the GATT, the only issue that can be considered under Article 26 is the issue of the awards of arbitration in the event that a GATT panel or the WTO dispute settlement body first establishes that a trade-related investment measure maintained by the Contracting Party is inconsistent with its obligations under the GATT or the Agreement on Trade-Related Investment Measures.

3. *With respect to Article 7*

The European Communities and their Member States and Austria, Norway, Sweden and Finland declare that the provisions of Article 7 are subject to the conventional rules of international law on jurisdiction over submarine cables and pipelines or, where there are no such rules, to general international law.

They further declare that Article 7 is not intended to affect the interpretation of existing international law on

jurisdiction over submarine cables and pipelines, and cannot be considered as doing so.

4. *With respect to Article 10*

Canada and the United States each affirm that they will apply the provisions of Article 10 in accordance with the following considerations:

For the purposes of assessing the treatment which must be accorded to Investors of other Contracting Parties and their Investments, the circumstances will need to be considered on a case-by-case basis. A comparison between the treatment accorded to Investors of one Contracting Party, or the Investments of Investors of one Contracting Party, and the Investments or Investors of another Contracting Party, is only valid if it is made between Investors and Investments in similar circumstances. In determining whether differential treatment of Investors or Investments is consistent with Article 10, two basic factors must be taken into account.

The first factor is the policy objectives of Contracting Parties in various fields insofar as they are consistent with the principles of non-discrimination set out in Article 10. Legitimate policy objectives may justify differential treatment of foreign Investors or their Investments in order to reflect a dissimilarity of relevant circumstances between those Investors and Investments and their domestic counterparts. For example, the objective of ensuring the integrity of a country's financial system would justify reasonable prudential measures with respect to foreign Investors or Investments, where such measures would be unnecessary to ensure the attainment of the same objectives insofar as domestic Investors or Investments are concerned. Those foreign Investors or their Investments would thus not be „in similar circumstances” to domestic Investors or their Investments. Thus, even if such a measure accorded differential treatment, it would not be contrary to Article 10.

The second factor is the extent to which the measure is motivated by the fact that the relevant Investor or Investment is subject to foreign ownership or under foreign control. A measure aimed specifically at Investors because they are foreign, without sufficient countervailing policy reasons consistent with the preceding paragraph, would be contrary to the principles of Article 10. The foreign Investor or Investment would be „in similar circumstances” to domestic Investors and their Investments, and the measure would be contrary to Article 10.

5. *With respect to Article 25*

The European Communities and their Member States recall that, in accordance with article 58 of the Treaty establishing the European Community:

a) companies or firms formed in accordance with the law of a Member State and having their registered office, central administration or principal place of business within the Community shall, for the right of establishment

pursuant to Part Three, Title III, Chapter 2 of the Treaty establishing the European Community, be treated in the same way as natural persons who are nationals of Member States; companies or firms which only have their registered office within the Community must, for this purpose, have an effective and continuous link with the economy of one of the Member States;

b) „companies and firms” means companies or firms constituted under civil or commercial law, including cooperative societies, and other legal persons governed by public or private law, save for those which are non-profitmaking.

The European Communities and their Member States further recall that:

Community law provides for the possibility to extend the treatment described above to branches and agencies of companies or firms not established in one of the Member States; and that, the application of Article 25 of the Energy Charter Treaty will allow only those derogations necessary to safeguard the preferential treatment resulting from the wider process of economic integration resulting from the Treaties establishing the European Communities.

6. *With respect to Article 40*

Denmark recalls that the European Energy Charter does not apply to Greenland and the Faroe Islands until notice to this effect has been received from the local governments of Greenland and the Faroe Islands.

In this respect Denmark affirms that Article 40 of the Treaty applies to Greenland and the Faroe Islands.

7. *With respect to Annex G(4)*

a) The European Communities and the Russian Federation declare that trade in nuclear materials between them shall be governed, until they reach another agreement, by the provisions of article 22 of the Agreement on Partnership and Cooperation establishing a partnership between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Russian Federation, of the other part, signed at Corfu on 24 June 1994, the exchange of letters attached thereto and the related joint declaration, and disputes regarding such trade will be subject to the procedures of the said Agreement.

b) The European Communities and Ukraine declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Co-operation signed at Luxembourg on 14 June 1994 and the Interim Agreement thereto, initialled there the same day, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Ukraine.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Co-operation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively

continue to apply for trade in nuclear materials between them.

c) The European Communities and Kazakhstan declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Cooperation initialled at Brussels on 20 May 1994, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Kazakhstan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Co-operation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

d) The European Communities and Kyrgyzstan declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Co-operation initialled at Brussels on 31 May 1994, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Kyrgyzstan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Co-operation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

e) The European Communities and Tajikistan declare that trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Tajikistan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Co-operation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

f) The European Communities and Uzbekistan declare that trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Uzbekistan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Co-operation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

The Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects

VII. The European Energy Charter Conference has adopted the text of the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects which is set out in Annex 3.

The European Energy Charter

VIII. The provisional Charter Conference and the Charter Conference provided for in the Treaty shall henceforth be responsible for making decisions on requests to sign the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter and the European Energy Charter adopted thereby.

Documentation

IX. The records of negotiations of the European Energy Charter Conference will be deposited with the Secretariat.

Done at Lisbon on the seventeenth day of December in the year one thousand nine hundred and ninety-four.

*

THE ENERGY CHARTER TREATY

Preamble

The Contracting Parties to this Treaty,
having regard to the Charter of Paris for a New Europe signed on 21 November 1990,

having regard to the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991,

recalling that all signatories to the Concluding Document of the Hague Conference undertook to pursue the objectives and principles of the European Energy Charter and implement and broaden their co-operation as soon as possible by negotiating in good faith an Energy Charter Treaty and Protocols, and desiring to place the commitments contained in that Charter on a secure and binding international legal basis,

desiring also to establish the structural framework required to implement the principles enunciated in the European Energy Charter,

wishing to implement the basic concept of the European Energy Charter initiative which is to catalyse economic growth by means of measures to liberalise investment and trade in energy,

affirming that Contracting Parties attach the utmost importance to the effective implementation of full national treatment and most favoured nation treatment,

and that these commitments will be applied to the Making of Investments pursuant to a supplementary treaty,

having regard to the objective of progressive liberalisation of international trade and to the principle of avoidance of discrimination in international trade as enunciated in the General Agreement on Tariffs and Trade and its Related Instruments and as otherwise provided for in this Treaty,

determined progressively to remove technical, administrative and other barriers to trade in Energy Materials and Products and related equipment, technologies and services,

looking to the eventual membership in the General Agreement on Tariffs and Trade of those Contracting Parties which are not currently parties thereto and concerned to provide interim trade arrangements which will assist those Contracting Parties and not impede their preparation for such membership,

mindful of the rights and obligations of certain Contracting Parties which are also parties to the General Agreement on Tariffs and Trade and its Related Instruments,

having regard to competition rules concerning mergers, monopolies, anti-competitive practices and abuse of dominant position,

having regard also to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Nuclear Suppliers Guidelines and other international nuclear non-proliferation obligations or understandings,

recognising the necessity for the most efficient exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and use of energy,

recalling the United Nations Framework Convention on Climate Change, the Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution and its protocols, and other international environmental agreements with energy-related aspects, and

recognizing the increasingly urgent need for measures to protect the environment, including the decommissioning of energy installations and waste disposal, and for internationally-agreed objectives and criteria for these purposes,

have agreed as follows:

Part I

DEFINITIONS AND PURPOSE

Article 1

Definitions

As used in this Treaty:

(1) „Charter” means the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague

Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991; signature of the Concluding Document is considered to be signature of the Charter.

(2) „Contracting Party” means a state or Regional Economic Integration Organization which has consented to be bound by this Treaty and for which the Treaty is in force.

(3) „Regional Economic Integration Organization” means an organization constituted by states to which they have transferred competence over certain matters a number of which are governed by this Treaty, including the authority to take decisions binding on them in respect of those matters.

(4) „Energy Materials and Products”, based on the Harmonized System of the Customs Cooperation Council and the Combined Nomenclature of the European Communities, means the items included in Annex EM.

(5) „Economic Activity in the Energy Sector” means an economic activity concerning the exploration, extraction, refining, production, storage, land transport, transmission, distribution, trade, marketing, or sale of Energy Materials and Products except those included in Annex NI, or concerning the distribution of heat to multiple premises.

(6) „Investment” means every kind of asset, owned or controlled directly or indirectly by an Investor and includes:

a) tangible and intangible, and movable and immovable, property, and any property rights such as leases, mortgages, liens, and pledges;

b) a company or business enterprise, or shares, stock, or other forms of equity participation in a company or business enterprise, and bonds and other debt of a company or business enterprise;

c) claims to money and claims to performance pursuant to contract having an economic value and associated with an Investment;

d) Intellectual Property;

e) Returns;

f) any right conferred by law or contract or by virtue of any licences and permits granted pursuant to law to undertake any Economic Activity in the Energy Sector.

A change in the form in which assets are invested does not affect their character as investments and the term „Investment” includes all investments, whether existing at or made after the later of the date of entry into force of this Treaty for the Contracting Party of the Investor making the investment and that for the Contracting Party in the Area of which the investment is made (hereinafter referred to as the „Effective Date”) provided that the Treaty shall only apply to matters affecting such investments after the Effective Date.

„Investment” refers to any investment associated with an Economic Activity in the Energy Sector and to

investments or classes of investments designated by a Contracting Party in its Area as „Charter efficiency projects” and so notified to the Secretariat.

(7) „Investor” means:

a) with respect to a Contracting Party:

(i) a natural person having the citizenship or nationality of or who is permanently residing in that Contracting Party in accordance with its applicable law;

(ii) a company or other organization organized in accordance with the law applicable in that Contracting Party;

b) with respect to a „third state”, a natural person, company or other organization which fulfils, mutatis mutandis, the conditions specified in subparagraph a) for a Contracting Party.

(8) „Make Investments” or „Making of Investments” means establishing new Investments, acquiring all or part of existing Investments or moving into different fields of Investment activity.

(9) „Returns” means the amounts derived from or associated with an Investment, irrespective of the form in which they are paid, including profits, dividends, interest, capital gains, royalty payments, management, technical assistance or other fees and payments in kind.

(10) „Area” means with respect to a state that is a Contracting Party:

a) the territory under its sovereignty, it being understood that territory includes land, internal waters and the territorial sea; and

b) subject to and in accordance with the international law of the sea: the sea, sea-bed and its subsoil with regard to which that Contracting Party exercises sovereign rights and jurisdiction.

With respect to a Regional Economic Integration Organization which is a Contracting Party, Area means the Areas of the member states of such Organization, under the provisions contained in the agreement establishing that Organization.

(11) a) „GATT” means „GATT 1947” or „GATT 1994”, or both of them where both are applicable.

b) „GATT 1947” means the General Agreement on Tariffs and Trade, dated 30 October 1947, annexed to the Final Act Adopted at the Conclusion of the Second Session of the Preparatory Committee of the United Nations Conference on Trade and Employment, as subsequently rectified, amended or modified.

c) „GATT 1994” means the General Agreement on Tariffs and Trade as specified in Annex 1A of the Agreement Establishing the World Trade Organization, as subsequently rectified, amended or modified.

A party to the Agreement Establishing the World Trade Organization is considered to be a party to GATT 1994.

d) „Related Instruments” means, as appropriate:

(i) agreements, arrangements or other legal instruments, including decisions, declarations and understandings, concluded under the auspices of GATT 1947 as subsequently rectified, amended or modified; or

(ii) the Agreement Establishing the World Trade Organization including its Annex 1 (except GATT 1994), its Annexes 2, 3 and 4, and the decisions, declarations and understandings related thereto, as subsequently rectified, amended or modified.

(12) „Intellectual Property” includes copyrights and related rights, trademarks, geographical indications, industrial designs, patents, layout designs of integrated circuits and the protection of undisclosed information.

(13) a) „Energy Charter Protocol” or „Protocol” means a treaty, the negotiation of which is authorized and the text of which is adopted by the Charter Conference, which is entered into by two or more Contracting Parties in order to complement, supplement, extend or amplify the provisions of this Treaty with respect to any specific sector or category of activity within the scope of this Treaty, or to areas of cooperation pursuant to Title III of the Charter.

b) „Energy Charter Declaration” or „Declaration” means a non-binding instrument, the negotiation of which is authorized and the text of which is approved by the Charter Conference, which is entered into by two or more Contracting Parties to complement or supplement the provisions of this Treaty.

(14) „Freely Convertible Currency” means a currency which is widely traded in international foreign exchange markets and widely used in international transactions.

Article 2

Purpose of the Treaty

This Treaty establishes a legal framework in order to promote long-term co-operation in the energy field, based on complementarities and mutual benefits, in accordance with the objectives and principles of the Charter.

Part II

COMMERCE

Article 3

International markets

The Contracting Parties shall work to promote access to international markets on commercial terms, and generally to develop an open and competitive market, for Energy Materials and Products.

*Article 4**Non-derogation from GATT and Related Instruments*

Nothing in this Treaty shall derogate, as between particular Contracting Parties which are parties to the GATT, from the provisions of the GATT and Related Instruments as they are applied between those Contracting Parties.

*Article 5**Trade-related investment measures*

(1) A Contracting Party shall not apply any trade-related investment measure that is inconsistent with the provisions of article III or XI of the GATT; this shall be without prejudice to the Contracting Party's rights and obligations under the GATT and Related Instruments and Article 29.

(2) Such measures include any investment measure which is mandatory or enforceable under domestic law or under any administrative ruling, or compliance with which is necessary to obtain an advantage, and which requires:

a) the purchase or use by an enterprise of products of domestic origin or from any domestic source, whether specified in terms of particular products, in terms of volume or value of products, or in terms of a proportion of volume or value of its local production; or

b) that an enterprise's purchase or use of imported products be limited to an amount related to the volume or value of local products that it exports;

or which restricts:

c) the importation by an enterprise of products used in or related to its local production, generally or to an amount related to the volume or value of local production that it exports;

d) the importation by an enterprise of products used in or related to its local production by restricting its access to foreign exchange to an amount related to the foreign exchange inflows attributable to the enterprise; or

e) the exportation or sale for export by an enterprise of products, whether specified in terms of particular products, in terms of volume or value of products, or in terms of a proportion of volume or value of its local production.

(3) Nothing in paragraph (1) shall be construed to prevent a Contracting Party from applying the trade-related investment measures described in subparagraphs (2)*a)* and *c)* as a condition of eligibility for export promotion, foreign aid, government procurement or preferential tariff or quota programmes.

(4) Notwithstanding paragraph (1), a Contracting Party may temporarily continue to maintain trade-related

investment measures which were in effect more than 180 days before its signature of this Treaty, subject to the notification and phaseout provisions set out in Annex TRM.

*Article 6**Competition*

(1) Each Contracting Party shall work to alleviate market distortions and barriers to competition in Economic Activity in the Energy Sector.

(2) Each Contracting Party shall ensure that within its jurisdiction it has and enforces such laws as are necessary and appropriate to address unilateral and concerted anti-competitive conduct in Economic Activity in the Energy Sector.

(3) Contracting Parties with experience in applying competition rules shall give full consideration to providing, upon request and within available resources, technical assistance on the development and implementation of competition rules to other Contracting Parties.

(4) Contracting Parties may cooperate in the enforcement of their competition rules by consulting and exchanging information.

(5) If a Contracting Party considers that any specified anti-competitive conduct carried out within the Area of another Contracting Party is adversely affecting an important interest relevant to the purposes identified in this Article, the Contracting Party may notify the other Contracting Party and may request that its competition authorities initiate appropriate enforcement action. The notifying Contracting Party shall include in such notification sufficient information to permit the notified Contracting Party to identify the anti-competitive conduct that is the subject of the notification and shall include an offer of such further information and cooperation as the notifying Contracting Party is able to provide. The notified Contracting Party or, as the case may be, the relevant competition authorities may consult with the competition authorities of the notifying Contracting Party and shall accord full consideration to the request of the notifying Contracting Party in deciding whether or not to initiate enforcement action with respect to the alleged anti-competitive conduct identified in the notification. The notified Contracting Party shall inform the notifying Contracting Party of its decision or the decision of the relevant competition authorities and may if it wishes inform the notifying Contracting Party of the grounds for the decision. If enforcement action is initiated, the notified Contracting Party shall advise the notifying Contracting Party of its outcome and, to the extent possible, of any significant interim development.

(6) Nothing in this Article shall require the provision of information by a Contracting Party contrary to its laws regarding disclosure of information, confidentiality or business secrecy.

(7) The procedures set forth in paragraph (5) and Article 27(1) shall be the exclusive means within this Treaty of resolving any disputes that may arise over the implementation or interpretation of this Article.

Article 7

Transit

(1) Each Contracting Party shall take the necessary measures to facilitate the Transit of Energy Materials and Products consistent with the principle of freedom of transit and without distinction as to the origin, destination or ownership of such Energy Materials and Products or discrimination as to pricing on the basis of such distinctions, and without imposing any unreasonable delays, restrictions or charges.

(2) Contracting Parties shall encourage relevant entities to co-operate in:

- a) modernizing Energy Transport Facilities necessary to the Transit of Energy Materials and Products;
- b) the development and operation of Energy Transport Facilities serving the Areas of more than one Contracting Party;
- c) measures to mitigate the effects of interruptions in the supply of Energy Materials and Products;
- d) facilitating the interconnection of Energy Transport Facilities.

(3) Each Contracting Party undertakes that its provisions relating to transport of Energy Materials and Products and the use of Energy Transport Facilities shall treat Energy Materials and Products in Transit in no less favourable a manner than its provisions treat such materials and products originating in or destined for its own Area, unless an existing international agreement provides otherwise.

(4) In the event that Transit of Energy Materials and Products cannot be achieved on commercial terms by means of Energy Transport Facilities the Contracting Parties shall not place obstacles in the way of new capacity being established, except as may be otherwise provided in applicable legislation which is consistent with paragraph (1).

(5) A Contracting Party through whose Area Energy Materials and Products may transit shall not be obliged to

- a) permit the construction or modification of Energy Transport Facilities; or
- b) permit new or additional Transit through existing Energy Transport Facilities,

which it demonstrates to the other Contracting Parties concerned would endanger the security or efficiency of its energy systems, including the security of supply.

Contracting Parties shall, subject to paragraphs (6) and (7), secure established flows of Energy Materials and Products to, from or between the Areas of other Contracting Parties.

(6) A Contracting Party through whose Area Energy Materials and Products transit shall not, in the event of a dispute over any matter arising from that Transit, interrupt or reduce, permit any entity subject to its control to interrupt or reduce, or require any entity subject to its jurisdiction to interrupt or reduce the existing flow of Energy Materials and Products prior to the conclusion of the dispute resolution procedures set out in paragraph (7), except where this is specifically provided for in a contract or other agreement governing such Transit or permitted in accordance with the conciliator's decision.

(7) The following provisions shall apply to a dispute described in paragraph (6), but only following the exhaustion of all relevant contractual or other dispute resolution remedies previously agreed between the Contracting Parties party to the dispute or between any entity referred to in paragraph (6) and an entity of another Contracting Party party to the dispute:

a) A Contracting Party party to the dispute may refer it to the Secretary-General by a notification summarizing the matters in dispute. The Secretary-General shall notify all Contracting Parties of any such referral.

b) Within 30 days of receipt of such a notification, the Secretary-General, in consultation with the parties to the dispute and the other Contracting Parties concerned, shall appoint a conciliator. Such a conciliator shall have experience in the matters subject to dispute and shall not be a national or citizen of or permanently resident in a party to the dispute or one of the other Contracting Parties concerned.

c) The conciliator shall seek the agreement of the parties to the dispute to a resolution thereof or upon a procedure to achieve such resolution. If within 90 days of his appointment he has failed to secure such agreement, he shall recommend a resolution to the dispute or a procedure to achieve such resolution and shall decide the interim tariffs and other terms and conditions to be observed for Transit from a date which he shall specify until the dispute is resolved.

d) The Contracting Parties undertake to observe and ensure that the entities under their control or jurisdiction observe any interim decision under subparagraph c) on tariffs, terms and conditions for 12 months following the conciliator's decision or until resolution of the dispute, whichever is earlier.

e) Notwithstanding subparagraph b) the Secretary-General may elect not to appoint a conciliator if in his judgement the dispute concerns Transit that is or has been

the subject of the dispute resolution procedures set out in subparagraphs *a)* to *d)* and those proceedings have not resulted in a resolution of the dispute.

f) The Charter Conference shall adopt standard provisions concerning the conduct of conciliation and the compensation of conciliators.

(8) Nothing in this Article shall derogate from a Contracting Party's rights and obligations under international law including customary international law, existing bilateral or multilateral agreements, including rules concerning submarine cables and pipelines.

(9) This Article shall not be so interpreted as to oblige any Contracting Party which does not have a certain type of Energy Transport Facilities used for Transit to take any measure under this Article with respect to that type of Energy Transport Facilities. Such a Contracting Party is, however, obliged to comply with paragraph (4).

(10) For the purposes of this Article:

a) „Transit” means

(i) the carriage through the Area of a Contracting Party, or to or from port facilities in its Area for loading or unloading, of Energy Materials and Products originating in the Area of another state and destined for the Area of a third state, so long as either the other state or the third state is a Contracting Party; or

(ii) the carriage through the Area of a Contracting Party of Energy Materials and Products originating in the Area of another Contracting Party and destined for the Area of that other Contracting Party, unless the two Contracting Parties concerned decide otherwise and record their decision by a joint entry in Annex N. The two Contracting Parties may delete their listing in Annex N by delivering a joint written notification of their intentions to the Secretariat, which shall transmit that notification to all other Contracting Parties. The deletion shall take effect four weeks after such former notification.

b) „Energy Transport Facilities” consist of high-pressure gas transmission pipelines, high-voltage electricity transmission grids and lines, crude oil transmission pipelines, coal slurry pipelines, oil product pipelines, and other fixed facilities specifically for handling Energy Materials and Products.

Article 8

Transfer of technology

(1) The Contracting Parties agree to promote access to and transfer of energy technology on a commercial and non-discriminatory basis to assist effective trade in Energy Materials and Products and Investment and to implement the objectives of the Charter subject to their laws and regulations, and to the protection of Intellectual Property rights.

(2) Accordingly, to the extent necessary to give effect to paragraph (1) the Contracting Parties shall eliminate existing and create no new obstacles to the transfer of technology in the field of Energy Materials and Products and related equipment and services, subject to non-proliferation and other international obligations.

Article 9

Access to capital

(1) The Contracting Parties acknowledge the importance of open capital markets in encouraging the flow of capital to finance trade in Energy Materials and Products and for the making of and assisting with regard to Investments in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of other Contracting Parties, particularly those with economies in transition. Each Contracting Party shall accordingly endeavour to promote conditions for access to its capital market by companies and nationals of other Contracting Parties, for the purpose of financing trade in Energy Materials and Products and for the purpose of Investment in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of those other Contracting Parties, on a basis no less favourable than that which it accords in like circumstances to its own companies and nationals or companies and nationals of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.

(2) A Contracting Party may adopt and maintain programmes providing for access to public loans, grants, guarantees or insurance for facilitating trade or Investment abroad. It shall make such facilities available, consistent with the objectives, constraints and criteria of such programmes (including any objectives, constraints or criteria relating to the place of business of an applicant for any such facility or the place of delivery of goods or services supplied with the support of any such facility) for Investments in the Economic Activity in the Energy Sector of other Contracting Parties or for financing trade in Energy Materials and Products with other Contracting Parties.

(3) Contracting Parties shall, in implementing programmes in Economic Activity in the Energy Sector to improve the economic stability and investment climates of the Contracting Parties, seek as appropriate to encourage the operations and take advantage of the expertise of relevant international financial institutions.

(4) Nothing in this Article shall prevent:

a) financial institutions from applying their own lending or underwriting practices based on market principles and prudential considerations; or

b) a Contracting Party from taking measures:

(i) for prudential reasons, including the protection of Investors, consumers, depositors, policy-holders or

persons to whom a fiduciary duty is owed by a financial service supplier; or

(ii) to ensure the integrity and stability of its financial system and capital markets.

Part III

INVESTMENT PROMOTION AND PROTECTION

Article 10

Promotion, protection and Treatment of Investments

(1) Each Contracting Party shall, in accordance with the provisions of this Treaty, encourage and create stable, equitable, favourable and transparent conditions for Investors of other Contracting Parties to Make Investments in its Area. Such conditions shall include a commitment to accord at all times to Investments of Investors of other Contracting Parties fair and equitable treatment. Such Investments shall also enjoy the most constant protection and security and no Contracting Party shall in any way impair by unreasonable or discriminatory measures their management, maintenance, use, enjoyment or disposal. In no case shall such Investments be accorded treatment less favourable than that required by international law, including treaty obligations. Each Contracting Party shall observe any obligations it has entered into with an Investor or an Investment of an Investor of any other Contracting Party.

(2) Each Contracting Party shall endeavour to accord to Investors of other Contracting Parties, as regards the Making of Investments in its Area, the Treatment described in paragraph (3).

(3) For the purposes of this Article, „Treatment” means treatment accorded by a Contracting Party which is no less favourable than that which it accords to its own Investors or to Investors of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.

(4) A supplementary treaty shall, subject to conditions to be laid down therein, oblige each party thereto to accord to Investors of other parties, as regards the Making of Investments in its Area, the Treatment described in paragraph (3). That treaty shall be open for signature by the states and Regional Economic Integration Organizations which have signed or acceded to this Treaty. Negotiations towards the supplementary treaty shall commence not later than 1 January 1995, with a view to concluding it by 1 January 1998.

(5) Each Contracting Party shall, as regards the Making of Investments in its Area, endeavour to:

a) limit to the minimum the exceptions to the Treatment described in paragraph (3);

b) progressively remove existing restrictions affecting Investors of other Contracting Parties.

(6) a) A Contracting Party may, as regards the Making of Investments in its Area, at any time declare voluntarily to the Charter Conference, through the Secretariat, its intention not to introduce new exceptions to the Treatment described in paragraph (3).

b) A Contracting Party may, furthermore, at any time make a voluntary commitment to accord to Investors of other Contracting Parties, as regards the Making of Investments in some or all Economic Activities in the Energy Sector in its Area, the Treatment described in paragraph (3). Such commitments shall be notified to the Secretariat and listed in Annex VC and shall be binding under this Treaty.

(7) Each Contracting Party shall accord to Investments in its Area of Investors of other Contracting Parties, and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of its own Investors or of the Investors of any other Contracting Party or any third state and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, whichever is the most favourable.

(8) The modalities of application of paragraph (7) in relation to programmes under which a Contracting Party provides grants or other financial assistance, or enters into contracts, for energy technology research and development, shall be reserved for the supplementary treaty described in paragraph (4). Each Contracting Party shall through the Secretariat keep the Charter Conference informed of the modalities it applies to the programmes described in this paragraph.

(9) Each state or Regional Economic Integration Organization which signs or accedes to this Treaty shall, on the date it signs the Treaty or deposits its instrument of accession, submit to the Secretariat a report summarizing all laws, regulations or other measures relevant to:

a) exceptions to paragraph (2); or

b) the programmes referred to in paragraph (8).

A Contracting Party shall keep its report up to date by promptly submitting amendments to the Secretariat. The Charter Conference shall review these reports periodically.

In respect of subparagraph a) the report may designate parts of the energy sector in which a Contracting Party accords to Investors of other Contracting Parties the Treatment described in paragraph (3).

In respect of subparagraph b) the review by the Charter Conference may consider the effects of such programmes on competition and Investments.

(10) Notwithstanding any other provision of this Article, the treatment described in paragraphs (3) and (7) shall not apply to the protection of Intellectual Property;

instead, the treatment shall be as specified in the corresponding provisions of the applicable international agreements for the protection of Intellectual Property rights to which the respective Contracting Parties are parties.

(11) For the purposes of Article 26, the application by a Contracting Party of a trade-related investment measure as described in Article 5(1) and (2) to an Investment of an Investor of another Contracting Party existing at the time of such application shall, subject to Article 5(3) and (4), be considered a breach of an obligation of the former Contracting Party under this Part.

(12) Each Contracting Party shall ensure that its domestic law provides effective means for the assertion of claims and the enforcement of rights with respect to Investments, investment agreements, and investment authorizations.

Article 11

Key personnel

(1) A Contracting Party shall, subject to its laws and regulations relating to the entry, stay and work of natural persons, examine in good faith requests by Investors of another Contracting Party, and key personnel who are employed by such Investors or by Investments of such Investors, to enter and remain temporarily in its Area to engage in activities connected with the making or the development, management, maintenance, use, enjoyment or disposal of relevant Investments, including the provision of advice or key technical services.

(2) A Contracting Party shall permit Investors of another Contracting Party which have Investments in its Area, and Investments of such Investors, to employ any key person of the Investor's or the Investment's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key person has been permitted to enter, stay and work in the Area of the former Contracting Party and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time limits of the permission granted to such key person.

Article 12

Compensation for losses

(1) Except where Article 13 applies, an Investor of any Contracting Party which suffers a loss with respect to any Investment in the Area of another Contracting Party owing to war or other armed conflict, state of national emergency, civil disturbance, or other similar event in that Area, shall be accorded by the latter Contracting Party, as regards

restitution, indemnification, compensation or other settlement, treatment which is the most favourable of that which that Contracting Party accords to any other Investor, whether its own Investor, the Investor of any other Contracting Party, or the Investor of any third state.

(2) Without prejudice to paragraph (1), an Investor of a Contracting Party which, in any of the situations referred to in that paragraph, suffers a loss in the Area of another Contracting Party resulting from

a) requisitioning of its Investment or part thereof by the latter's forces or authorities; or

b) destruction of its Investment or part thereof by the latter's forces or authorities, which was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective.

Article 13

Expropriation

(1) Investments of Investors of a Contracting Party in the Area of any other Contracting Party shall not be nationalized, expropriated or subjected to a measure or measures having effect equivalent to nationalization or expropriation (hereinafter referred to as „Expropriation”) except where such Expropriation is:

a) for a purpose which is in the public interest;

b) not discriminatory;

c) carried out under due process of law; and

d) accompanied by the payment of prompt, adequate and effective compensation.

Such compensation shall amount to the fair market value of the Investment expropriated at the time immediately before the Expropriation or impending Expropriation became known in such a way as to affect the value of the Investment (hereinafter referred to as the „Valuation Date”).

Such fair market value shall at the request of the Investor be expressed in a Freely Convertible Currency on the basis of the market rate of exchange existing for that currency on the Valuation Date. Compensation shall also include interest at a commercial rate established on a market basis from the date of Expropriation until the date of payment.

(2) The Investor affected shall have a right to prompt review, under the law of the Contracting Party making the Expropriation, by a judicial or other competent and independent authority of that Contracting Party, of its case, of the valuation of its Investment, and of the payment of compensation, in accordance with the principles set out in paragraph (1).

(3) For the avoidance of doubt, Expropriation shall include situations where a Contracting Party expropriates

the assets of a company or enterprise in its Area in which an Investor of any other Contracting Party has an Investment, including through the ownership of shares.

Article 14

Transfers Related to Investments

(1) Each Contracting Party shall with respect to Investments in its Area of Investors of any other Contracting Party guarantee the freedom of transfer into and out of its Area, including the transfer of:

- a) the initial capital plus any additional capital for the maintenance and development of an Investment;
- b) Returns;
- c) payments under a contract, including amortization of principal and accrued interest payments pursuant to a loan agreement;
- d) unspent earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad in connection with that Investment;
- e) proceeds from the sale or liquidation of all or any part of an Investment;
- f) payments arising out of the settlement of a dispute;
- g) payments of compensation pursuant to Articles 12 and 13.

(2) Transfers under paragraph (1) shall be effected without delay and (except in case of a Return in kind) in a Freely Convertible Currency.

(3) Transfers shall be made at the market rate of exchange existing on the date of transfer with respect to spot transactions in the currency to be transferred. In the absence of a market for foreign exchange, the rate to be used will be the most recent rate applied to inward investments or the most recent exchange rate for conversion of currencies into Special Drawing Rights, whichever is more favourable to the Investor.

(4) Notwithstanding paragraphs (1) to (3), a Contracting Party may protect the rights of creditors, or ensure compliance with laws on the issuing, trading and dealing in securities and the satisfaction of judgements in civil, administrative and criminal adjudicatory proceedings, through the equitable, non-discriminatory, and good faith application of its laws and regulations.

(5) Notwithstanding paragraph (2), Contracting Parties which are states that were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics may provide in agreements concluded between them that transfers of payments shall be made in the currencies of such Contracting Parties, provided that such agreements do not treat Investments in their Areas of Investors of other Contracting Parties less favourably than either Investments of Investors of the Contracting Parties which

have entered into such agreements or Investments of Investors of any third state.

(6) Notwithstanding subparagraph (1)b), a Contracting Party may restrict the transfer of a Return in kind in circumstances where the Contracting Party is permitted under Article 29(2)a) or the GATT and Related Instruments to restrict or prohibit the exportation or the sale for export of the product constituting the Return in kind; provided that a Contracting Party shall permit transfers of Returns in kind to be effected as authorized or specified in an investment agreement, investment authorization, or other written agreement between the Contracting Party and either an Investor of another Contracting Party or its Investment.

Article 15

Subrogation

(1) If a Contracting Party or its designated agency (hereinafter referred to as the „Indemnifying Party”) makes a payment under an indemnity or guarantee given in respect of an Investment of an Investor (hereinafter referred to as the „Party Indemnified”) in the Area of another Contracting Party (hereinafter referred to as the „Host Party”), the Host Party shall recognize:

- a) the assignment to the Indemnifying Party of all the rights and claims in respect of such Investment; and
- b) the right of the Indemnifying Party to exercise all such rights and enforce such claims by virtue of subrogation.

(2) The Indemnifying Party shall be entitled in all circumstances to:

- a) the same treatment in respect of the rights and claims acquired by it by virtue of the assignment referred to in paragraph (1); and
- b) the same payments due pursuant to those rights and claims,

as the Party Indemnified was entitled to receive by virtue of this Treaty in respect of the Investment concerned.

(3) In any proceeding under Article 26, a Contracting Party shall not assert as a defence, counterclaim, right of set-off or for any other reason, that indemnification or other compensation for all or part of the alleged damages has been received or will be received pursuant to an insurance or guarantee contract.

Article 16

Relation to other agreements

Where two or more Contracting Parties have entered into a prior international agreement, or enter into a

subsequent international agreement, whose terms in either case concern the subject matter of Part III or V of this Treaty,

(1) nothing in Part III or V of this Treaty shall be construed to derogate from any provision of such terms of the other agreement or from any right to dispute resolution with respect thereto under that agreement; and

(2) nothing in such terms of the other agreement shall be construed to derogate from any provision of Part III or V of this Treaty or from any right to dispute resolution with respect thereto under this Treaty,

where any such provision is more favourable to the Investor or Investment.

Article 17

Non-application of Part III in certain circumstances

Each Contracting Party reserves the right to deny the advantages of this Part to:

(1) a legal entity if citizens or nationals of a third state own or control such entity and if that entity has no substantial business activities in the Area of the Contracting Party in which it is organized; or

(2) an Investment, if the denying Contracting Party establishes that such Investment is an Investment of an Investor of a third state with or as to which the denying Contracting Party:

- a) does not maintain a diplomatic relationship; or
- b) adopts or maintains measures that:
 - (i) prohibit transactions with Investors of that state; or
 - (ii) would be violated or circumvented if the benefits of this Part were accorded to Investors of that state or to their Investments.

Part IV

MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 18

Sovereignty over energy resources

(1) The Contracting Parties recognize state sovereignty and sovereign rights over energy resources. They reaffirm that these must be exercised in accordance with and subject to the rules of international law.

(2) Without affecting the objectives of promoting access to energy resources, and exploration and development thereof on a commercial basis, the Treaty shall in no way prejudice the rules in Contracting Parties governing the system of property ownership of energy resources.

(3) Each state continues to hold in particular the rights to decide the geographical areas within its Area to be made available for exploration and development of its energy resources, the optimization of their recovery and the rate at which they may be depleted or otherwise exploited, to specify and enjoy any taxes, royalties or other financial payments payable by virtue of such exploration and exploitation, and to regulate the environmental and safety aspects of such exploration, development and reclamation within its Area, and to participate in such exploration and exploitation, inter alia, through direct participation by the government or through state enterprises.

(4) The Contracting Parties undertake to facilitate access to energy resources, inter alia, by allocating in a non-discriminatory manner on the basis of published criteria authorizations, licences, concessions and contracts to prospect and explore for or to exploit or extract energy resources.

Article 19

Environmental Aspects

(1) In pursuit of sustainable development and taking into account its obligations under those international agreements concerning the environment to which it is party, each Contracting Party shall strive to minimize in an economically efficient manner harmful Environmental Impacts occurring either within or outside its Area from all operations within the Energy Cycle in its Area, taking proper account of safety. In doing so each Contracting Party shall act in a Cost-Effective manner. In its policies and actions each Contracting Party shall strive to take precautionary measures to prevent or minimize environmental degradation. The Contracting Parties agree that the polluter in the Areas of Contracting Parties, should, in principle, bear the cost of pollution, including transboundary pollution, with due regard to the public interest and without distorting Investment in the Energy Cycle or international trade. Contracting Parties shall accordingly:

a) take account of environmental considerations throughout the formulation and implementation of their energy policies;

b) promote market-oriented price formation and a fuller reflection of environmental costs and benefits throughout the Energy Cycle;

c) having regard to Article 34(4), encourage cooperation in the attainment of the environmental objectives of the Charter and cooperation in the field of international environmental standards for the Energy Cycle, taking into account differences in adverse effects and abatement costs between Contracting Parties;

d) have particular regard to Improving Energy Efficiency, to developing and using renewable energy

sources, to promoting the use of cleaner fuels and to employing technologies and technological means that reduce pollution;

e) promote the collection and sharing among Contracting Parties of information on environmentally sound and economically efficient energy policies and Cost-Effective practices and technologies;

f) promote public awareness of the Environmental Impacts of energy systems, of the scope for the prevention or abatement of their adverse Environmental Impacts, and of the costs associated with various prevention or abatement measures;

g) promote and cooperate in the research, development and application of energy efficient and environmentally sound technologies, practices and processes which will minimize harmful Environmental Impacts of all aspects of the Energy Cycle in an economically efficient manner;

h) encourage favourable conditions for the transfer and dissemination of such technologies consistent with the adequate and effective protection of Intellectual Property rights;

i) promote the transparent assessment at an early stage and prior to decision, and subsequent monitoring, of Environmental Impacts of environmentally significant energy investment projects;

j) promote international awareness and information exchange on Contracting Parties' relevant environmental programmes and standards and on the implementation of those programmes and standards;

k) participate, upon request, and within their available resources, in the development and implementation of appropriate environmental programmes in the Contracting Parties.

(2) At the request of one or more Contracting Parties, disputes concerning the application or interpretation of provisions of this Article shall, to the extent that arrangements for the consideration of such disputes do not exist in other appropriate international fora, be reviewed by the Charter Conference aiming at a solution.

(3) For the purposes of this Article:

a) „Energy Cycle” means the entire energy chain, including activities related to prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and consumption of the various forms of energy, and the treatment and disposal of wastes, as well as the decommissioning, cessation or closure of these activities, minimizing harmful Environmental Impacts;

b) „Environmental Impact” means any effect caused by a given activity on the environment, including human health and safety, flora, fauna, soil, air, water, climate, landscape and historical monuments or other physical structures or the interactions among these factors; it also includes effects on cultural heritage or socio-economic conditions resulting from alterations to those factors;

c) „Improving Energy Efficiency” means acting to maintain the same unit of output (of a good or service) without reducing the quality or performance of the output, while reducing the amount of energy required to produce that output;

d) „Cost-Effective” means to achieve a defined objective at the lowest cost or to achieve the greatest benefit at a given cost.

Article 20

Transparency

(1) Laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application which affect trade in Energy Materials and Products are, in accordance with Article 29(2)*a*), among the measures subject to the transparency disciplines of the GATT and relevant Related Instruments.

(2) Laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application made effective by any Contracting Party, and agreements in force between Contracting Parties, which affect other matters covered by this Treaty shall also be published promptly in such a manner as to enable Contracting Parties and Investors to become acquainted with them. The provisions of this paragraph shall not require any Contracting Party to disclose confidential information which would impede law enforcement or otherwise be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of any Investor.

(3) Each Contracting Party shall designate one or more enquiry points to which requests for information about the above mentioned laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings may be addressed and shall communicate promptly such designation to the Secretariat which shall make it available on request.

Article 21

Taxation

(1) Except as otherwise provided in this Article, nothing in this Treaty shall create rights or impose obligations with respect to Taxation Measures of the Contracting Parties. In the event of any inconsistency between this Article and any other provision of the Treaty, this Article shall prevail to the extent of the inconsistency.

(2) Article 7(3) shall apply to Taxation Measures other than those on income or on capital, except that such provision shall not apply to:

a) an advantage accorded by a Contracting Party pursuant to the tax provisions of any convention, agreement or arrangement described in subparagraph (7)*a*)(*ii*); or

b) any Taxation Measure aimed at ensuring the effective collection of taxes, except where the measure of a Contracting Party arbitrarily discriminates against Energy Materials and Products originating in, or destined for the Area of another Contracting Party or arbitrarily restricts benefits accorded under Article 7(3).

(3) Article 10(2) and (7) shall apply to Taxation Measures of the Contracting Parties other than those on income or on capital, except that such provisions shall not apply to:

a) impose most favoured nation obligations with respect to advantages accorded by a Contracting Party pursuant to the tax provisions of any convention, agreement or arrangement described in subparagraph (7)a)(ii) or resulting from membership of any Regional Economic Integration Organization; or

b) any Taxation Measure aimed at ensuring the effective collection of taxes, except where the measure arbitrarily discriminates against an Investor of another Contracting Party or arbitrarily restricts benefits accorded under the Investment provisions of this Treaty.

(4) Article 29(2) to (6) shall apply to Taxation Measures other than those on income or on capital.

(5) a) Article 13 shall apply to taxes.

b) Whenever an issue arises under Article 13, to the extent it pertains to whether a tax constitutes an expropriation or whether a tax alleged to constitute an expropriation is discriminatory, the following provisions shall apply:

(i) The Investor or the Contracting Party alleging expropriation shall refer the issue of whether the tax is an expropriation or whether the tax is discriminatory to the relevant Competent Tax Authority. Failing such referral by the Investor or the Contracting Party, bodies called upon to settle disputes pursuant to Article 26(2)c) or 27(2) shall make a referral to the relevant Competent Tax Authorities;

(ii) The Competent Tax Authorities shall, within a period of six months of such referral, strive to resolve the issues so referred. Where non-discrimination issues are concerned, the Competent Tax Authorities shall apply the non-discrimination provisions of the relevant tax convention or, if there is no non-discrimination provision in the relevant tax convention applicable to the tax or no such tax convention is in force between the Contracting Parties concerned, they shall apply the non-discrimination principles under the Model Tax Convention on Income and Capital of the Organisation for Economic Cooperation and Development;

(iii) Bodies called upon to settle disputes pursuant to Article 26(2)c) or 27(2) may take into account any conclusions arrived at by the Competent Tax Authorities regarding whether the tax is an expropriation. Such bodies shall take into account any conclusions arrived at within the six-month period prescribed in subparagraph b)(ii) by

the Competent Tax Authorities regarding whether the tax is discriminatory. Such bodies may also take into account any conclusions arrived at by the Competent Tax Authorities after the expiry of the six-month period;

(iv) Under no circumstances shall involvement of the Competent Tax Authorities, beyond the end of the six-month period referred to in subparagraph b)(ii), lead to a delay of proceedings under Articles 26 and 27.

(6) For the avoidance of doubt, Article 14 shall not limit the right of a Contracting Party to impose or collect a tax by withholding or other means.

(7) For the purposes of this Article:

a) The term „Taxation Measure” includes:

(i) any provision relating to taxes of the domestic law of the Contracting Party or of a political subdivision thereof or a local authority therein; and

(ii) any provision relating to taxes of any convention for the avoidance of double taxation or of any other international agreement or arrangement by which the Contracting Party is bound.

b) There shall be regarded as taxes on income or on capital all taxes imposed on total income, on total capital or on elements of income or of capital, including taxes on gains from the alienation of property, taxes on estates, inheritances and gifts, or substantially similar taxes, taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

c) A „Competent Tax Authority” means the competent authority pursuant to a double taxation agreement in force between the Contracting Parties or, when no such agreement is in force, the minister or ministry responsible for taxes or their authorized representatives.

d) For the avoidance of doubt, the terms „tax provisions” and „taxes” do not include customs duties.

Article 22

State and privileged enterprises

(1) Each Contracting Party shall ensure that any state enterprise which it maintains or establishes shall conduct its activities in relation to the sale or provision of goods and services in its Area in a manner consistent with the Contracting Party's obligations under Part III of this Treaty.

(2) No Contracting Party shall encourage or require such a state enterprise to conduct its activities in its Area in a manner inconsistent with the Contracting Party's obligations under other provisions of this Treaty.

(3) Each Contracting Party shall ensure that if it establishes or maintains an entity and entrusts the entity with regulatory, administrative or other governmental authority, such entity shall exercise that authority in a manner consistent with the Contracting Party's obligations under this Treaty.

(4) No Contracting Party shall encourage or require any entity to which it grants exclusive or special privileges to conduct its activities in its Area in a manner inconsistent with the Contracting Party's obligations under this Treaty.

(5) For the purposes of this Article, „entity” includes any enterprise, agency or other organization or individual.

Article 23

Observance by sub-national authorities

(1) Each Contracting Party is fully responsible under this Treaty for the observance of all provisions of the Treaty, and shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure such observance by regional and local governments and authorities within its Area.

(2) The dispute settlement provisions in Parts II, IV and V of this Treaty may be invoked in respect of measures affecting the observance of the Treaty by a Contracting Party which have been taken by regional or local governments or authorities within the Area of the Contracting Party.

Article 24

Exceptions

(1) This Article shall not apply to Articles 12, 13 and 29.

(2) The provisions of this Treaty other than

a) those referred to in paragraph (1); and

b) with respect to subparagraph *(i)*, Part III of the Treaty

shall not preclude any Contracting Party from adopting or enforcing any measure

(i) necessary to protect human, animal or plant life or health,

(ii) essential to the acquisition or distribution of Energy Materials and Products in conditions of short supply arising from causes outside the control of that Contracting Party, provided that any such measure shall be consistent with the principles that

(A) all other Contracting Parties are entitled to an equitable share of the international supply of such Energy Materials and Products, and

(B) any such measure that is inconsistent with this Treaty shall be discontinued as soon as the conditions giving rise to it have ceased to exist, or

(iii) designed to benefit Investors who are aboriginal people or socially or economically disadvantaged individuals or groups or their Investments and notified to the Secretariat as such, provided that such measure

(A) has no significant impact on that Contracting Party's economy, and

(B) does not discriminate between Investors of any other Contracting Party and Investors of that Contracting Party not included among those for whom the measure is intended,

provided that no such measure shall constitute a disguised restriction on Economic Activity in the Energy Sector, or arbitrary or unjustifiable discrimination between Contracting Parties or between Investors or other interested persons of Contracting Parties. Such measures shall be duly motivated and shall not nullify or impair any benefit one or more other Contracting Parties may reasonably expect under this Treaty to an extent greater than is strictly necessary to the stated end.

(3) The provisions of this Treaty other than those referred to in paragraph (1) shall not be construed to prevent any Contracting Party from taking any measure which it considers necessary:

a) for the protection of its essential security interests including those

(i) relating to the supply of Energy Materials and Products to a military establishment; or

(ii) taken in time of war, armed conflict or other emergency in international relations;

b) relating to the implementation of national policies respecting the non-proliferation of nuclear weapons or other nuclear explosive devices or needed to fulfil its obligations under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Nuclear Suppliers Guidelines, and other international nuclear non-proliferation obligations or understandings; or

c) for the maintenance of public order.

Such measure shall not constitute a disguised restriction on Transit.

(4) The provisions of this Treaty which accord most favoured nation treatment shall not oblige any Contracting Party to extend to the Investors of any other Contracting Party any preferential treatment:

a) resulting from its membership of a free-trade area or customs union; or

b) which is accorded by a bilateral or multilateral agreement concerning economic cooperation between states that were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics pending the establishment of their mutual economic relations on a definitive basis.

Article 25

Economic Integration Agreements

(1) The provisions of this Treaty shall not be so construed as to oblige a Contracting Party which is party to an Economic Integration Agreement (hereinafter referred to as „EIA”) to extend, by means of most favoured nation treatment, to another Contracting Party which is

not a party to that EIA, any preferential treatment applicable between the parties to that EIA as a result of their being parties thereto.

(2) For the purposes of paragraph (1), „EIA” means an agreement substantially liberalizing, inter alia, trade and investment, by providing for the absence or elimination of substantially all discrimination between or among parties thereto through the elimination of existing discriminatory measures and/or the prohibition of new or more discriminatory measures, either at the entry into force of that agreement or on the basis of a reasonable time frame.

(3) This Article shall not affect the application of the GATT and Related Instruments according to Article 29.

Part V

DISPUTE SETTLEMENT

Article 26

Settlement of disputes between an Investor and a Contracting Party

(1) Disputes between a Contracting Party and an Investor of another Contracting Party relating to an Investment of the latter in the Area of the former, which concern an alleged breach of an obligation of the former under Part III shall, if possible, be settled amicably.

(2) If such disputes can not be settled according to the provisions of paragraph (1) within a period of three months from the date on which either party to the dispute requested amicable settlement, the Investor party to the dispute may choose to submit it for resolution:

a) to the courts or administrative tribunals of the Contracting Party party to the dispute;

b) in accordance with any applicable, previously agreed dispute settlement procedure; or

c) in accordance with the following paragraphs of this Article.

(3) *a)* Subject only to subparagraphs *b)* and *c)*, each Contracting Party hereby gives its unconditional consent to the submission of a dispute to international arbitration or conciliation in accordance with the provisions of this Article.

b) (i) The Contracting Parties listed in Annex ID do not give such unconditional consent where the Investor has previously submitted the dispute under subparagraph (2)*a)* or *b)*.

(ii) For the sake of transparency, each Contracting Party that is listed in Annex ID shall provide a written statement of its policies, practices and conditions in this regard to the Secretariat no later than the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval in accordance with Article 39 or the deposit of its instrument of accession in accordance with Article 41.

c) A Contracting Party listed in Annex IA does not give such unconditional consent with respect to a dispute arising under the last sentence of Article 10(1).

(4) In the event that an Investor chooses to submit the dispute for resolution under subparagraph (2)*c)*, the Investor shall further provide its consent in writing for the dispute to be submitted to:

a) (i) The International Centre for Settlement of Investment Disputes, established pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States opened for signature at Washington, 18 March 1965 (hereinafter referred to as the „ICSID Convention”), if the Contracting Party of the Investor and the Contracting Party party to the dispute are both parties to the ICSID Convention, or

(ii) The International Centre for Settlement of Investment Disputes, established pursuant to the Convention referred to in subparagraph *a)(i)*, under the rules governing the Additional Facility for the Administration of Proceedings by the Secretariat of the Centre (hereinafter referred to as the „Additional Facility Rules”), if the Contracting Party of the Investor or the Contracting Party party to the dispute, but not both, is a party to the ICSID Convention;

b) a sole arbitrator or ad hoc arbitration tribunal established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (hereinafter referred to as „UNCITRAL”); or

c) an arbitral proceeding under the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce.

(5) *a)* The consent given in paragraph (3) together with the written consent of the Investor given pursuant to paragraph (4) shall be considered to satisfy the requirement for:

(i) written consent of the parties to a dispute for purposes of Chapter II of the ICSID Convention and for purposes of the Additional Facility Rules;

(ii) an „agreement in writing” for purposes of article II of the United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, done at New York, 10 June 1958 (hereinafter referred to as the „New York Convention”); and

(iii) „the parties to a contract [to] have agreed in writing” for the purposes of article 1 of the UNCITRAL Arbitration Rules.

b) Any arbitration under this Article shall at the request of any party to the dispute be held in a state that is a party to the New York Convention. Claims submitted to arbitration hereunder shall be considered to arise out of a commercial relationship or transaction for the purposes of article I of that Convention.

(6) A tribunal established under paragraph (4) shall decide the issues in dispute in accordance with this Treaty and applicable rules and principles of international law.

(7) An Investor other than a natural person which has the nationality of a Contracting Party party to the dispute on the date of the consent in writing referred to in paragraph (4) and which, before a dispute between it and that Contracting Party arises, is controlled by Investors of another Contracting Party, shall for the purpose of article 25(2)*b*) of the ICSID Convention be treated as a „national of another Contracting State” and shall for the purpose of article 1(6) of the Additional Facility Rules be treated as a „national of another State”.

(8) The awards of arbitration, which may include an award of interest, shall be final and binding upon the parties to the dispute. An award of arbitration concerning a measure of a sub-national government or authority of the disputing Contracting Party shall provide that the Contracting Party may pay monetary damages in lieu of any other remedy granted. Each Contracting Party shall carry out without delay any such award and shall make provision for the effective enforcement in its Area of such awards.

Article 27

Settlement of disputes between Contracting Parties

(1) Contracting Parties shall endeavour to settle disputes concerning the application or interpretation of this Treaty through diplomatic channels.

(2) If a dispute has not been settled in accordance with paragraph (1) within a reasonable period of time, either party thereto may, except as otherwise provided in this Treaty or agreed in writing by the Contracting Parties, and except as concerns the application or interpretation of Article 6 or Article 19 or, for Contracting Parties listed in Annex IA, the last sentence of Article 10(1), upon written notice to the other party to the dispute submit the matter to an ad hoc tribunal under this Article.

(3) Such an ad hoc arbitral tribunal shall be constituted as follows:

a) The Contracting Party instituting the proceedings shall appoint one member of the tribunal and inform the other Contracting Party to the dispute of its appointment within 30 days of receipt of the notice referred to in paragraph (2) by the other Contracting Party.

b) Within 60 days of the receipt of the written notice referred to in paragraph (2), the other Contracting Party party to the dispute shall appoint one member. If the appointment is not made within the time limit prescribed, the Contracting Party having instituted the proceedings may, within 90 days of the receipt of the written notice referred to in paragraph (2), request that the appointment be made in accordance with subparagraph *d)*.

c) A third member, who may not be a national or citizen of a Contracting Party party to the dispute, shall be appointed by the Contracting Parties parties to the dispute. That member shall be the President of the tribunal. If, within 150 days of the receipt of the notice

referred to in paragraph (2), the Contracting Parties are unable to agree on the appointment of a third member, that appointment shall be made, in accordance with subparagraph *d)*, at the request of either Contracting Party submitted within 180 days of the receipt of that notice.

d) Appointments requested to be made in accordance with this paragraph shall be made by the Secretary-General of the Permanent Court of International Arbitration within 30 days of the receipt of a request to do so. If the Secretary-General is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the First Secretary of the Bureau. If the latter, in turn, is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the most senior Deputy.

e) Appointments made in accordance with subparagraphs *a)* to *d)* shall be made with regard to the qualifications and experience, particularly in matters covered by this Treaty, of the members to be appointed.

f) In the absence of an agreement to the contrary between the Contracting Parties, the Arbitration Rules of UNCITRAL shall govern, except to the extent modified by the Contracting Parties parties to the dispute or by the arbitrators. The tribunal shall take its decisions by a majority vote of its members.

g) The tribunal shall decide the dispute in accordance with this Treaty and applicable rules and principles of international law.

h) The arbitral award shall be final and binding upon the Contracting Parties parties to the dispute.

i) Where, in making an award, a tribunal finds that a measure of a regional or local government or authority within the Area of a Contracting Party listed in Part I of Annex P is not in conformity with this Treaty, either party to the dispute may invoke the provisions of Part II of Annex P.

j) The expenses of the tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne in equal shares by the Contracting Parties parties to the dispute. The tribunal may, however, at its discretion direct that a higher proportion of the costs be paid by one of the Contracting Parties parties to the dispute.

k) Unless the Contracting Parties parties to the dispute agree otherwise, the tribunal shall sit in The Hague, and use the premises and facilities of the Permanent Court of Arbitration.

l) A copy of the award shall be deposited with the Secretariat which shall make it generally available.

Article 28

Non-application of Article 27 to certain disputes

A dispute between Contracting Parties with respect to the application or interpretation of Article 5 or 29 shall not be settled under Article 27 unless the Contracting Parties parties to the dispute so agree.

Part VI

*TRANSITIONAL PROVISIONS**Article 29**Interim provisions on trade-related matters*

(1) The provisions of this Article shall apply to trade in Energy Materials and Products while any Contracting Party is not a party to the GATT and Related Instruments.

(2) *a)* Trade in Energy Materials and Products between Contracting Parties at least one of which is not a party to the GATT or a relevant Related Instrument shall be governed, subject to subparagraphs *b)* and *c)* and to the exceptions and rules provided for in Annex G, by the provisions of GATT 1947 and Related Instruments, as applied on 1 March 1994 and practised with regard to Energy Materials and Products by parties to GATT 1947 among themselves, as if all Contracting Parties were parties to GATT 1947 and Related Instruments.

b) Such trade of a Contracting Party which is a state that was a constituent part of the former Union of Soviet Socialist Republics may instead be governed, subject to the provisions of Annex TFU, by an agreement between two or more such states, until 1 December 1999 or the admission of that Contracting Party to the GATT, whichever is the earlier.

c) As concerns trade between any two parties to the GATT, subparagraph *a)* shall not apply if either of those parties is not a party to GATT 1947.

(3) Each signatory to this Treaty, and each state or Regional Economic Integration Organization acceding to this Treaty, shall on the date of its signature or of its deposit of its instrument of accession provide to the Secretariat a list of all tariff rates and other charges levied on Energy Materials and Products at the time of importation or exportation, notifying the level of such rates and charges applied on such date of signature or deposit. Any changes to such rates or other charges shall be notified to the Secretariat, which shall inform the Contracting Parties of such changes.

(4) Each Contracting Party shall endeavour not to increase any tariff rate or other charge levied at the time of importation or exportation:

a) in the case of the importation of Energy Materials and Products described in Part I of the Schedule relating to the Contracting Party referred to in article II of the GATT, above the level set forth in that Schedule, if the Contracting Party is a party to the GATT;

b) in the case of the exportation of Energy Materials and Products, and that of their importation if the Contracting Party is not a party to the GATT, above the level most recently notified to the Secretariat, except as

permitted by the provisions made applicable by subparagraph (2)*a)*.

(5) A Contracting Party may increase such tariff rate or other charge above the level referred to in paragraph (4) only if:

a) in the case of a rate or other charge levied at the time of importation, such action is not inconsistent with the applicable provisions of the GATT other than those provisions of GATT 1947 and Related Instruments listed in Annex G and the corresponding provisions of GATT 1994 and Related Instruments; or

b) it has, to the fullest extent practicable under its legislative procedures, notified the Secretariat of its proposal for such an increase, given other interested Contracting Parties reasonable opportunity for consultation with respect to its proposal, and accorded consideration to any representations from such Contracting Parties.

(6) Signatories undertake to commence negotiations not later than 1 January 1995 with a view to concluding by 1 January 1998, as appropriate in the light of any developments in the world trading system, a text of an amendment to this Treaty which shall, subject to conditions to be laid down therein, commit each Contracting Party not to increase such tariffs or charges beyond the level prescribed under that amendment.

(7) Annex D shall apply to disputes regarding compliance with provisions applicable to trade under this Article and, unless both Contracting Parties agree otherwise, to disputes regarding compliance with Article 5 between Contracting Parties at least one of which is not a party to the GATT, except that Annex D shall not apply to any dispute between Contracting Parties, the substance of which arises under an agreement that:

a) has been notified in accordance with and meets the other requirements of subparagraph (2)*b)* and Annex TFU; or

b) establishes a free-trade area or a customs union as described in article XXIV of the GATT.

*Article 30**Developments in international trading arrangements*

Contracting Parties undertake that in the light of the results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations embodied principally in the Final Act thereof done at Marrakesh, 15 April 1994, they will commence consideration not later than 1 July 1995 or the entry into force of this Treaty, whichever is the later, of appropriate amendments to this Treaty with a view to the adoption of any such amendments by the Charter Conference.

*Article 31**Energy-related equipment*

The provisional Charter Conference shall at its first meeting commence examination of the inclusion of energy-related equipment in the trade provisions of this Treaty.

*Article 32**Transitional arrangements*

(1) In recognition of the need for time to adapt to the requirements of a market economy, a Contracting Party listed in Annex T may temporarily suspend full compliance with its obligations under one or more of the following provisions of this Treaty, subject to the conditions in paragraphs (3) to (6):

Article 6(2) and (5)

Article 7(4)

Article 9(1)

Article 10(7) — specific measures

Article 14(1)d) — related only to transfer of unspent earnings

Article 20(3)

Article 22(1) and (3)

(2) Other Contracting Parties shall assist any Contracting Party which has suspended full compliance under paragraph (1) to achieve the conditions under which such suspension can be terminated. This assistance may be given in whatever form the other Contracting Parties consider most effective to respond to the needs notified under subparagraph (4)c) including, where appropriate, through bilateral or multilateral arrangements.

(3) The applicable provisions, the stages towards full implementation of each, the measures to be taken and the date or, exceptionally, contingent event, by which each stage shall be completed and measure taken are listed in Annex T for each Contracting Party claiming transitional arrangements. Each such Contracting Party shall take the measure listed by the date indicated for the relevant provision and stage as set out in Annex T. Contracting Parties which have temporarily suspended full compliance under paragraph (1) undertake to comply fully with the relevant obligations by 1 July 2001. Should a Contracting Party find it necessary, due to exceptional circumstances, to request that the period of such temporary suspension be extended or that any further temporary suspension not previously listed in Annex T be introduced, the decision on a request to amend Annex T shall be made by the Charter Conference.

(4) A Contracting Party which has invoked transitional arrangements shall notify the Secretariat no less often than once every 12 months:

a) of the implementation of any measures listed in its Annex T and of its general progress to full compliance;

b) of the progress it expects to make during the next 12 months towards full compliance with its obligations, of any problem it foresees and of its proposals for dealing with that problem;

c) of the need for technical assistance to facilitate completion of the stages set out in Annex T as necessary for the full implementation of this Treaty, or to deal with any problem notified pursuant to subparagraph b) as well as to promote other necessary market-oriented reforms and modernization of its energy sector;

d) of any possible need to make a request of the kind referred to in paragraph (3).

(5) The Secretariat shall:

a) circulate to all Contracting Parties the notifications referred to in paragraph (4);

b) circulate and actively promote, relying where appropriate on arrangements existing within other international organizations, the matching of needs for and offers of technical assistance referred to in paragraph (2) and subparagraph (4)c);

c) circulate to all Contracting Parties at the end of each six month period a summary of any notifications made under subparagraph (4)a) or d).

(6) The Charter Conference shall annually review the progress by Contracting Parties towards implementation of the provisions of this Article and the matching of needs and offers of technical assistance referred to in paragraph (2) and subparagraph (4)c). In the course of that review it may decide to take appropriate action.

Part VII

*STRUCTURE AND INSTITUTIONS**Article 33**Energy Charter Protocols and Declarations*

(1) The Charter Conference may authorize the negotiation of a number of Energy Charter Protocols or Declarations in order to pursue the objectives and principles of the Charter.

(2) Any signatory to the Charter may participate in such negotiation.

(3) A state or Regional Economic Integration Organization shall not become a party to a Protocol or Declaration unless it is, or becomes at the same time, a signatory to the Charter and a Contracting Party to this Treaty.

(4) Subject to paragraph (3) and subparagraph (6)a), final provisions applying to a Protocol shall be defined in that Protocol.

(5) A Protocol shall apply only to the Contracting Parties which consent to be bound by it, and shall not derogate from the rights and obligations of those Contracting Parties not party to the Protocol.

(6) a) A Protocol may assign duties to the Charter Conference and functions to the Secretariat, provided that no such assignment may be made by an amendment to a Protocol unless that amendment is approved by the Charter Conference, whose approval shall not be subject to any provisions of the Protocol which are authorized by subparagraph b).

b) A Protocol which provides for decisions thereunder to be taken by the Charter Conference may, subject to subparagraph a), provide with respect to such decisions:

(i) for voting rules other than those contained in Article 36;

(ii) that only parties to the Protocol shall be considered to be Contracting Parties for the purposes of Article 36 or eligible to vote under the rules provided for in the Protocol.

Article 34

Energy Charter Conference

(1) The Contracting Parties shall meet periodically in the Energy Charter Conference (referred to herein as the „Charter Conference”) at which each Contracting Party shall be entitled to have one representative. Ordinary meetings shall be held at intervals determined by the Charter Conference.

(2) Extraordinary meetings of the Charter Conference may be held at such times as may be determined by the Charter Conference, or at the written request of any Contracting Party, provided that, within six weeks of the request being communicated to the Contracting Parties by the Secretariat, it is supported by at least one-third of the Contracting Parties.

(3) The functions of the Charter Conference shall be to:

a) carry out the duties assigned to it by this Treaty and any Protocols;

b) keep under review and facilitate the implementation of the principles of the Charter and of the provisions of this Treaty and the Protocols;

c) facilitate in accordance with this Treaty and the Protocols the coordination of appropriate general measures to carry out the principles of the Charter;

d) consider and adopt programmes of work to be carried out by the Secretariat;

e) consider and approve the annual accounts and budget of the Secretariat;

f) consider and approve or adopt the terms of any headquarters or other agreement, including privileges and immunities considered necessary for the Charter Conference and the Secretariat;

g) encourage cooperative efforts aimed at facilitating and promoting market-oriented reforms and modernization of energy sectors in those countries of Central and Eastern Europe and the former Union of Soviet Socialist Republics undergoing economic transition;

h) authorize and approve the terms of reference for the negotiation of Protocols, and consider and adopt the texts thereof and of amendments thereto;

i) authorize the negotiation of Declarations, and approve their issuance;

j) decide on accessions to this Treaty;

k) authorize the negotiation of and consider and approve or adopt association agreements;

l) consider and adopt texts of amendments to this Treaty;

m) consider and approve modifications of and technical changes to the Annexes to this Treaty;

n) appoint the Secretary-General and take all decisions necessary for the establishment and functioning of the Secretariat including the structure, staff levels and standard terms of employment of officials and employees.

(4) In the performance of its duties, the Charter Conference, through the Secretariat, shall cooperate with and make as full a use as possible, consistently with economy and efficiency, of the services and programmes of other institutions and organizations with established competence in matters related to the objectives of this Treaty.

(5) The Charter Conference may establish such subsidiary bodies as it considers appropriate for the performance of its duties.

(6) The Charter Conference shall consider and adopt rules of procedure and financial rules.

(7) In 1999 and thereafter at intervals (of not more than five years) to be determined by the Charter Conference, the Charter Conference shall thoroughly review the functions provided for in this Treaty in the light of the extent to which the provisions of the Treaty and Protocols have been implemented. At the conclusion of each review the Charter Conference may amend or abolish the functions specified in paragraph (3) and may discharge the Secretariat.

Article 35

Secretariat

(1) In carrying out its duties, the Charter Conference shall have a Secretariat which shall be composed of a

Secretary-General and such staff as are the minimum consistent with efficient performance.

(2) The Secretary-General shall be appointed by the Charter Conference. The first such appointment shall be for a maximum period of five years.

(3) In the performance of its duties the Secretariat shall be responsible to and report to the Charter Conference.

(4) The Secretariat shall provide the Charter Conference with all necessary assistance for the performance of its duties and shall carry out the functions assigned to it in this Treaty or in any Protocol and any other functions assigned to it by the Charter Conference.

(5) The Secretariat may enter into such administrative and contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions.

Article 36

Voting

(1) Unanimity of the Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference where such matters fall to be decided shall be required for decisions by the Charter Conference to:

a) adopt amendments to this Treaty other than amendments to Articles 34 and 35 and Annex T;

b) approve accessions to this Treaty under Article 41 by states or Regional Economic Integration Organizations which were not signatories to the Charter as of 16 June 1995;

c) authorize the negotiation of and approve or adopt the text of association agreements;

d) approve modifications to Annexes EM, NI, G and B;

e) approve technical changes to the Annexes to this Treaty; and

f) approve the Secretary-General's nominations of panelists under Annex D, paragraph (7).

The Contracting Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any other matter requiring their decision under this Treaty. If agreement cannot be reached by consensus, paragraphs (2) to (5) shall apply.

(2) Decisions on budgetary matters referred to in Article 34(3)*e)* shall be taken by a qualified majority of Contracting Parties whose assessed contributions as specified in Annex B represent, in combination, at least three-fourths of the total assessed contributions specified therein.

(3) Decisions on matters referred to in Article 34(7) shall be taken by a three-fourths majority of the Contracting Parties.

(4) Except in cases specified in subparagraphs (1)*a)* to *f)*, paragraphs (2) and (3), and subject to paragraph (6), decisions provided for in this Treaty shall be taken by a three-fourths majority of the Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference at which such matters fall to be decided.

(5) For purposes of this Article, „Contracting Parties Present and Voting” means Contracting Parties present and casting affirmative or negative votes, provided that the Charter Conference may decide upon rules of procedure to enable such decisions to be taken by Contracting Parties by correspondence.

(6) Except as provided in paragraph (2), no decision referred to in this Article shall be valid unless it has the support of a simple majority of the Contracting Parties.

(7) A Regional Economic Integration Organization shall, when voting, have a number of votes equal to the number of its member states which are Contracting Parties to this Treaty; provided that such an Organization shall not exercise its right to vote if its member states exercise theirs, and vice versa.

(8) In the event of persistent arrears in a Contracting Party's discharge of financial obligations under this Treaty, the Charter Conference may suspend that Contracting Party's voting rights in whole or in part.

Article 37

Funding principles

(1) Each Contracting Party shall bear its own costs of representation at meetings of the Charter Conference and any subsidiary bodies.

(2) The cost of meetings of the Charter Conference and any subsidiary bodies shall be regarded as a cost of the Secretariat.

(3) The costs of the Secretariat shall be met by the Contracting Parties assessed according to their capacity to pay, determined as specified in Annex B, the provisions of which may be modified in accordance with Article 36(1)*d)*.

(4) A Protocol shall contain provisions to assure that any costs of the Secretariat arising from that Protocol are borne by the parties thereto.

(5) The Charter Conference may in addition accept voluntary contributions from one or more Contracting Parties or from other sources. Costs met from such contributions shall not be considered costs of the Secretariat for the purposes of paragraph (3).

Part VIII

*FINAL PROVISIONS**Article 38**Signature*

This Treaty shall be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995 by the states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter.

*Article 39**Ratification, acceptance or approval*

This Treaty shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatories. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

*Article 40**Application to territories*

(1) Any state or Regional Economic Integration Organization may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration deposited with the Depositary, declare that the Treaty shall be binding upon it with respect to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such declaration shall take effect at the time the Treaty enters into force for that Contracting Party.

(2) Any Contracting Party may at a later date, by a declaration deposited with the Depositary, bind itself under this Treaty with respect to other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Treaty shall enter into force on the ninetieth day following the receipt by the Depositary of such declaration.

(3) Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification to the Depositary. The withdrawal shall, subject to the applicability of Article 47(3), become effective upon the expiry of one year after the date of receipt of such notification by the Depositary.

(4) The definition of „Area” in Article 1(10) shall be construed having regard to any declaration deposited under this Article.

*Article 41**Accession*

This Treaty shall be open for accession, from the date on which the Treaty is closed for signature, by states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter, on terms to be approved by the Charter Conference. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

*Article 42**Amendments*

(1) Any Contracting Party may propose amendments to this Treaty.

(2) The text of any proposed amendment to this Treaty shall be communicated to the Contracting Parties by the Secretariat at least three months before the date on which it is proposed for adoption by the Charter Conference.

(3) Amendments to this Treaty, texts of which have been adopted by the Charter Conference, shall be communicated by the Secretariat to the Depositary which shall submit them to all Contracting Parties for ratification, acceptance or approval.

(4) Instruments of ratification, acceptance or approval of amendments to this Treaty shall be deposited with the Depositary. Amendments shall enter into force between Contracting Parties having ratified, accepted or approved them on the ninetieth day after deposit with the Depositary of instruments of ratification, acceptance or approval by at least three-fourths of the Contracting Parties. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Contracting Party on the ninetieth day after that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.

*Article 43**Association agreements*

(1) The Charter Conference may authorize the negotiation of association agreements with states or Regional Economic Integration Organizations, or with international organizations, in order to pursue the objectives and principles of the Charter and the provisions of this Treaty or one or more Protocols.

(2) The relationship established with and the rights enjoyed and obligations incurred by an associating state, Regional Economic Integration Organization, or international organization shall be appropriate to the particular circumstances of the association, and in each case shall be set out in the association agreement.

*Article 44**Entry into force*

(1) This Treaty shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance or approval thereof, or of accession thereto, by a state or Regional Economic Integration Organization which is a signatory to the Charter as of 16 June 1995.

(2) For each state or Regional Economic Integration Organization which ratifies, accepts or approves this Treaty or accedes thereto after the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance or approval, it shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such state or Regional Economic Integration Organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) For the purposes of paragraph (1), any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organization shall not be counted as additional to those deposited by member states of such Organization.

*Article 45**Provisional application*

(1) Each signatory agrees to apply this Treaty provisionally pending its entry into force for such signatory in accordance with Article 44, to the extent that such provisional application is not inconsistent with its constitution, laws or regulations.

(2) *a)* Notwithstanding paragraph (1) any signatory may, when signing, deliver to the Depositary a declaration that it is not able to accept provisional application. The obligation contained in paragraph (1) shall not apply to a signatory making such a declaration. Any such signatory may at any time withdraw that declaration by written notification to the Depositary.

b) Neither a signatory which makes a declaration in accordance with subparagraph *a)* nor Investors of that signatory may claim the benefits of provisional application under paragraph (1).

c) Notwithstanding subparagraph *a)*, any signatory making a declaration referred to in subparagraph *a)* shall apply Part VII provisionally pending the entry into force of the Treaty for such signatory in accordance with Article 44, to the extent that such provisional application is not inconsistent with its laws or regulations.

(3) *a)* Any signatory may terminate its provisional application of this Treaty by written notification to the Depositary of its intention not to become a Contracting Party to the Treaty. Termination of provisional application for any signatory shall take effect upon the

expiration of 60 days from the date on which such signatory's written notification is received by the Depositary.

b) In the event that a signatory terminates provisional application under subparagraph *a)*, the obligation of the signatory under paragraph (1) to apply Parts III and V with respect to any Investments made in its Area during such provisional application by Investors of other signatories shall nevertheless remain in effect with respect to those Investments for twenty years following the effective date of termination, except as otherwise provided in subparagraph *c)*.

c) Subparagraph *b)* shall not apply to any signatory listed in Annex PA. A signatory shall be removed from the list in Annex PA effective upon delivery to the Depositary of its request therefor.

(4) Pending the entry into force of this Treaty the signatories shall meet periodically in the provisional Charter Conference, the first meeting of which shall be convened by the provisional Secretariat referred to in paragraph (5) not later than 180 days after the opening date for signature of the Treaty as specified in Article 38.

(5) The functions of the Secretariat shall be carried out on an interim basis by a provisional Secretariat until the entry into force of this Treaty pursuant to Article 44 and the establishment of a Secretariat.

(6) The signatories shall, in accordance with and subject to the provisions of paragraph (1) or subparagraph (2)*c)* as appropriate, contribute to the costs of the provisional Secretariat as if the signatories were Contracting Parties under Article 37(3). Any modifications made to Annex B by the signatories shall terminate upon the entry into force of this Treaty.

(7) A state or Regional Economic Integration Organization which, prior to this Treaty's entry into force, accedes to the Treaty in accordance with Article 41 shall, pending the Treaty's entry into force, have the rights and assume the obligations of a signatory under this Article.

*Article 46**Reservations*

No reservations may be made to this Treaty.

*Article 47**Withdrawal*

(1) At any time after five years from the date on which this Treaty has entered into force for a Contracting Party, that Contracting Party may give written notification to the Depositary of its withdrawal from the Treaty.

(2) Any such withdrawal shall take effect upon the expiry of one year after the date of the receipt of the notification by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

(3) The provisions of this Treaty shall continue to apply to Investments made in the Area of a Contracting Party by Investors of other Contracting Parties or in the Area of other Contracting Parties by Investors of that Contracting Party as of the date when that Contracting Party's withdrawal from the Treaty takes effect for a period of 20 years from such date.

(4) All Protocols to which a Contracting Party is party shall cease to be in force for that Contracting Party on the effective date of its withdrawal from this Treaty.

Article 48

Status of annexes and decisions

The Annexes to this Treaty and the Decisions set out in Annex 2 to the Final Act of the European Energy Charter Conference signed at Lisbon on 17 December 1994 are integral parts of the Treaty.

Article 49

Depositary

The Government of the Portuguese Republic shall be the Depositary of this Treaty.

Article 50

Authentic texts

In witness whereof the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Treaty in English, French, German, Italian, Russian and Spanish, of which every text is equally authentic, in one original, which will be deposited with the Government of the Portuguese Republic.

Done at Lisbon on the seventeenth day of December in the year one thousand nine hundred and ninety-four.

ANNEXES TO THE ENERGY CHARTER TREATY

TABLE OF CONTENTS

1. Annex EM

Energy materials and products
[In accordance with Article 1(4)]

2. Annex NI

Non-applicable energy materials and products for definition of „economic activity in the energy sector”
[In accordance with Article 1(5)]

3. Annex TRM

Notification and phase-out (TRIMs)
[In accordance with Article 5(4)]

4. Annex N

List of Contracting Parties requiring at least 3 separate areas to be involved in a transit
[In accordance with Article 7(10)a)]

5. Annex VC

List of Contracting Parties which have made voluntary binding commitments in respect of Article 10(3)
[In accordance with Article 10(6)]

6. Annex ID

List of Contracting Parties not allowing an investor to resubmit the same dispute to international arbitration at a later stage under Article 26
[In accordance with Article 26(3)b)(i)]

7. Annex IA

List of Contracting Parties not allowing an investor or contracting party to submit a dispute concerning the last sentence of Article 10(1) to international arbitration
[In accordance with Articles 26(3)c) and 27(2)]

8. Annex P

Special sub-national dispute procedure
[In accordance with Article 27(3)(i)]

9. Annex G

Exceptions and rules governing the application of the provisions of the GATT and Related Instruments
[In accordance with Article 29(2)a)]

10. Annex TFU

Provisions regarding trade agreements between states which were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics
[In accordance with Article 29(2)b)]

11. Annex D

Interim provisions for trade dispute settlement
[In accordance with Article 29(7)]

12. Annex B

Formula for allocating Charter costs
[In accordance with Article 37(3)]

13. Annex PA

List of signatories which do not accept the provisional application obligation of Article 45(3)b)
[In accordance with Article 45(3)c)]

14. Annex T

Contracting Parties' transitional measures
[In accordance with Article 32(1)]

*I. Annex EM**Energy materials and products*

[In accordance with Article 1(4)]

Nuclear Energy

26.12 Uranium or thorium ores and concentrates:

26.12.10 Uranium ores and concentrates.

26.12.20 Thorium ores and concentrates.

28.44 Radioactive chemical elements and radioactive isotopes (including the fissile or fertile chemical elements and isotopes) and their compounds; mixtures and residues containing these products.

28.44.10 Natural uranium and its compounds:

28.44.20 Uranium enriched in U235 and its compounds; plutonium and its compounds.

28.44.30 Uranium depleted in U235 and its compounds; thorium and its compounds.

28.44.40 Radioactive elements and isotopes and radioactive compounds other than 28.44.10, 28.44.20 or 28.44.30.

28.44.50 Spent (irradiated) fuel elements (cartridges) of nuclear reactors.

28.45.10 Heavy water (deuterium oxide).

Coal, Natural Gas, Petroleum and Petroleum products, Electrical Energy

27.01 Coal, briquettes, ovoids and similar solid fuels manufactured from coal.

27.02 Lignite, whether or not agglomerated excluding jet.

27.03 Peat (including peat litter), whether or not agglomerated.

27.04 Coke and semi-coke of coal, of lignite or of peat, whether or not agglomerated; retort carbon.

27.05 Coal gas, water gas, producer gas and similar gases, other than petroleum gases and other gaseous hydrocarbons.

27.06 Tar distilled from coal, from lignite or from peat, and other mineral tars, whether or not dehydrated or partially distilled, including reconstituted tars.

27.07 Oils and other products of the distillation of high temperature coal tar; similar products in which the weight of the aromatic constituents exceeds that of the non-aromatic constituents (e.g., benzole, toluole, xylol, naphtalene, other aromatic hydrocarbon mixtures, phenols, creosote oils and others).

27.08 Pitch and pitch coke, obtained from coal tar or from other mineral tars.

27.09 Petroleum oils and oils obtained from bituminous minerals, crude.

27.10 Petroleum oils and oils obtained from bituminous minerals, other than crude.

27.11 Petroleum gases and other gaseous hydrocarbons
Liquified:

— natural gas

— propane

— butanes

— ethylene, propylene, butylene and butadiene
(27.11.14)

— other

In gaseous state:

— natural gas

— other.

27.13 Petroleum coke, petroleum bitumen and other residues of petroleum oils or of oils obtained from bituminous minerals.

27.14 Bitumen and asphalt, natural; bituminous or oil shale and tar sands; asphaltites and asphaltic rocks.

27.15 Bituminous mixtures based on natural asphalt, on natural bitumen, on petroleum bitumen, on mineral tar or on mineral tar pitch (e.g., bituminous mastics, cut-backs).

27.16 Electrical energy.

Other Energy

44.01.10 Fuel wood, in logs, in billets, in twigs, in faggots or in similar forms.

44.02 Charcoal (including charcoal from shells or nuts), whether or not agglomerated.

*2. Annex NI**Non-applicable energy materials and products for definition of „economic activity in the energy sector”*

[In accordance with Article 1(5)]

27.07 Oils and other products of the distillation of high temperature coal tar; similar products in which the weight of the aromatic constituents exceeds that of the non-aromatic constituents (e.g., benzole, toluole, xylol, naphtalene, other aromatic hydrocarbon mixtures, phenols, creosote oils and others).

44.01.10 Fuel wood, in logs, in billets, in twigs, in faggots or in similar forms.

44.02 Charcoal (including charcoal from shells or nuts), whether or not agglomerated.

*3. Annex TRM**Notification and phase-out (TRIMs)*

[In accordance with Article 5(4)]

(1) Each Contracting Party shall notify to the Secretariat all trade-related investment measures which it

applies that are not in conformity with the provisions of Article 5, within:

a) 90 days after the entry into force of this Treaty if the Contracting Party is a party to the GATT; or

b) 12 months after the entry into force of this Treaty if the Contracting Party is not a party to the GATT.

Such trade-related investment measures of general or specific application shall be notified along with their principal features.

(2) In the case of trade-related investment measures applied under discretionary authority, each specific application shall be notified. Information that would prejudice the legitimate commercial interests of particular enterprises need not be disclosed.

(3) Each Contracting Party shall eliminate all trade-related investment measures which are notified under paragraph (1) within:

a) two years from the date of entry into force of this Treaty if the Contracting Party is a party to the GATT; or

b) three years from the date of entry into force of this Treaty if the Contracting Party is not a party to the GATT.

(4) During the applicable period referred to in paragraph (3) a Contracting Party shall not modify the terms of any trade-related investment measure which it notifies under paragraph (1) from those prevailing at the date of entry into force of this Treaty so as to increase the degree of inconsistency with the provisions of Article 5 of this Treaty.

(5) Notwithstanding the provisions of paragraph (4), a Contracting Party, in order not to disadvantage established enterprises which are subject to a trade-related investment measure notified under paragraph (1), may apply during the phase-out period the same trade-related investment measure to a new Investment where:

a) the products of such Investment are like products to those of the established enterprises; and

b) such application is necessary to avoid distorting the conditions of competition between the new Investment and the established enterprises.

Any trade-related investment measure so applied to a new Investment shall be notified to the Secretariat. The terms of such a trade-related investment measure shall be equivalent in their competitive effect to those applicable to the established enterprises, and it shall be terminated at the same time.

(6) Where a state or Regional Economic Integration Organization accedes to this Treaty after the Treaty has entered into force:

a) the notification referred to in paragraphs (1) and (2) shall be made by the later of the applicable date in paragraph (1) or the date of deposit of the instrument of accession; and

b) the end of the phase-out period shall be the later of the applicable date in paragraph (3) or the date on which the Treaty enters into force for that state or Regional Economic Integration Organization.

4. Annex N

List of Contracting Parties requiring at least 3 separate areas to be involved in a transit

[In accordance with Article 7(10)a)]

1. Canada and United States of America

5. Annex VC

List of Contracting Parties which have made voluntary binding commitments in respect of Article 10(3)

[In accordance with Article 10(6)]

6. Annex ID

List of Contracting Parties not allowing an investor to resubmit the same dispute to international arbitration at a later stage under Article 26

[In accordance with Article 26(3)b)(i)]

1. Australia
2. Azerbaijan
3. Bulgaria
4. Canada
5. Croatia
6. Cyprus
7. The Czech Republic
8. European Communities
9. Finland
10. Greece
11. Hungary
12. Ireland
13. Italy
14. Japan
15. Kazakhstan
16. Norway
17. Poland
18. Portugal
19. Romania
20. The Russian Federation
21. Slovenia
22. Spain
23. Sweden
24. United States of America

7. Annex IA

List of Contracting Parties not allowing an investor or contracting party to submit a dispute concerning the last sentence of Article 10(1) to international arbitration

[In accordance with Articles 26(3)c) and 27(2)]

1. Australia
2. Canada
3. Hungary
4. Norway

8. Annex P

Special sub-national dispute procedure

[In accordance with Article 27(3)(i)]

Part I

1. Canada
2. Australia

Part II

(1) Where, in making an award, the tribunal finds that a measure of a regional or local government or authority of a Contracting Party (hereinafter referred to as the „Responsible Party”) is not in conformity with a provision of this Treaty, the Responsible Party shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure observance of the Treaty in respect of the measure.

(2) The Responsible Party shall, within 30 days from the date the award is made, provide to the Secretariat written notice of its intentions as to ensuring observance of the Treaty in respect of the measure. The Secretariat shall present the notification to the Charter Conference at the earliest practicable opportunity, and no later than the meeting of the Charter Conference following receipt of the notice. If it is impracticable to ensure observance immediately, the Responsible Party shall have a reasonable period of time in which to do so. The reasonable period of time shall be agreed by both parties to the dispute. In the event that such agreement is not reached, the Responsible Party shall propose a reasonable period for approval by the Charter Conference.

(3) Where the Responsible Party fails, within the reasonable period of time, to ensure observance in respect of the measure, it shall at the request of the other Contracting Party party to the dispute (hereinafter referred to as the „Injured Party”) endeavour to agree with the Injured Party on appropriate compensation as a mutually satisfactory resolution of the dispute.

(4) If no satisfactory compensation has been agreed within 20 days of the request of the Injured Party, the Injured Party may with the authorization of the Charter Conference suspend such of its obligations to the Responsible Party under the Treaty as it considers equivalent to those denied by the measure in question, until such time as the Contracting Parties have reached agreement on a resolution of their dispute or the non-conforming measure has been brought into conformity with the Treaty.

(5) In considering what obligations to suspend, the Injured Party shall apply the following principles and procedures:

a) The Injured Party should first seek to suspend obligations with respect to the same Part of the Treaty as that in which the tribunal has found a violation.

b) If the Injured Party considers that it is not practicable or effective to suspend obligations with respect to the same Part of the Treaty, it may seek to suspend obligations in other Parts of the Treaty. If the Injured Party decides to request authorization to suspend obligations under this subparagraph, it shall state the reasons therefor in its request to the Charter Conference for authorization.

(6) On written request of the Responsible Party, delivered to the Injured Party and to the President of the tribunal that rendered the award, the tribunal shall determine whether the level of obligations suspended by the Injured Party is excessive, and if so, to what extent. If the tribunal cannot be reconstituted, such determination shall be made by one or more arbitrators appointed by the Secretary-General. Determinations pursuant to this paragraph shall be completed within 60 days of the request to the tribunal or the appointment by the Secretary-General. Obligations shall not be suspended pending the determination, which shall be final and binding.

(7) In suspending any obligations to a Responsible Party, an Injured Party shall make every effort not to affect adversely the rights under the Treaty of any other Contracting Party.

9. Annex G

Exceptions and rules governing the application of the provisions of the GATT and Related Instruments

[In accordance with Article 29(2)a)]

(1) The following provisions of GATT 1947 and Related Instruments shall not be applicable under Article 29(2)a):

- a) General Agreement on Tariffs and Trade
- II Schedules of Concessions (and the Schedules to the General Agreement on Tariffs and Trade)

- 4 Institutions, consultation and dispute settlement
- 5 Final provisions (except paragraph 2)
- (vi) Agreement on Implementation of Article VI (Antidumping Code)
- 13 Developing Countries
- 14 Committee on Anti-Dumping Practices
- 15 Consultation, Conciliation and Dispute Settlement
- 16 Final Provisions (except paragraphs 1 and 3)
- (vii) Arrangement Regarding Bovine Meat
- (viii) International Dairy Arrangement
- (ix) Agreement on Trade in Civil Aircraft
- (x) Declaration on Trade Measures Taken for Balance-of-Payments Purposes.
- c) All other provisions in the GATT or Related Instruments which relate to:
- (i) governmental assistance to economic development and the treatment of developing countries, except for paragraphs (1) to (4) of the Decision of 28 November 1979 (L/4903) on Differential and more Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries;
- (ii) the establishment or operation of specialist committees and other subsidiary institutions;
- (iii) signature, accession, entry into force, withdrawal, deposit and registration.
- d) All agreements, arrangements, decisions, understandings or other joint action pursuant to the provisions listed in subparagraphs a) to c).
- (2) Contracting Parties shall apply the provisions of the „Declaration on Trade Measures Taken for Balance-of-Payments Purposes” to measures taken by those Contracting Parties which are not parties to the GATT, to the extent practicable in the context of the other provisions of this Treaty.
- (3) With respect to notifications required by the provisions made applicable by Article 29(2)a):
- a) Contracting Parties which are not parties to the GATT or a Related Instrument shall make their notifications to the Secretariat. The Secretariat shall circulate copies of the notifications to all Contracting Parties. Notifications to the Secretariat shall be in one of the authentic languages of this Treaty. The accompanying documents may be solely in the language of the Contracting Party;
- b) such requirements shall not apply to Contracting Parties to this Treaty which are also parties to the GATT and Related Instruments, which contain their own notification requirements.
- (4) Trade in nuclear materials may be governed by agreements referred to in the Declarations related to this paragraph contained in the Final Act of the European Energy Charter Conference.

10. Annex TFU

Provisions regarding trade agreements between states which were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics

[In accordance with Article 29(2)b)]

(1) Any agreement referred to in Article 29(2)b) shall be notified in writing to the Secretariat by or on behalf of all of the parties to such agreement which sign or accede to this Treaty:

a) in respect of an agreement in force as of a date three months after the date on which the first of such parties signs or deposits its instrument of accession to the Treaty, no later than six months after such date of signature or deposit; and

b) in respect of an agreement which enters into force on a date subsequent to the date referred to in subparagraph a), sufficiently in advance of its entry into force for other states or Regional Economic Integration Organizations which have signed or acceded to the Treaty (hereinafter referred to as the „Interested Parties”) to have a reasonable opportunity to review the agreement and make representations concerning it to the parties thereto and to the Charter Conference prior to such entry into force.

(2) The notification shall include:

a) copies of the original texts of the agreement in all languages in which it has been signed;

b) a description, by reference to the items included in Annex EM, of the specific Energy Materials and Products to which it applies;

c) an explanation, separately for each relevant provision of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)a), of the circumstances which make it impossible or impracticable for the parties to the agreement to conform fully with that provision;

d) the specific measures to be adopted by each party to the agreement to address the circumstances referred to in subparagraph c); and

e) a description of the parties’ programmes for achieving a progressive reduction and ultimate elimination of the agreement’s non-conforming provisions.

(3) Parties to an agreement notified in accordance with paragraph (1) shall afford to the Interested Parties a reasonable opportunity to consult with them with respect to such agreement, and shall accord consideration to their representations. Upon the request of any of the Interested Parties, the agreement shall be considered by the Charter Conference, which may adopt recommendations with respect thereto.

(4) The Charter Conference shall periodically review the implementation of agreements notified pursuant to paragraph (1) and the progress having been made towards the elimination of provisions thereof that do not conform

with provisions of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)a). Upon the request of any of the Interested Parties, the Charter Conference may adopt recommendations with respect to such an agreement.

(5) An agreement described in Article 29(2)b) may in case of exceptional urgency be allowed to enter into force without the notification and consultation provided for in subparagraph (1)b), paragraphs (2) and (3), provided that such notification takes place and the opportunity for such consultation is afforded promptly. In such a case the parties to the agreement shall nevertheless notify its text in accordance with subparagraph (2)a) promptly upon its entry into force.

(6) Contracting Parties which are or become parties to an agreement described in Article 29(2)b) undertake to limit the non-conformities thereof with the provisions of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)a) to those necessary to address the particular circumstances and to implement such an agreement so as least to deviate from those provisions. They shall make every effort to take remedial action in light of representations from the Interested Parties and of any recommendations of the Charter Conference.

11. Annex D

Interim provisions for trade dispute settlement

[In accordance with Article 29(7)]

(1)a) In their relations with one another, Contracting Parties shall make every effort through cooperation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution of any dispute about existing measures that might materially affect compliance with the provisions applicable to trade under Article 5 or 29.

b) A Contracting Party may make a written request to any other Contracting Party for consultations regarding any existing measure of the other Contracting Party that it considers might affect materially compliance with provisions applicable to trade under Article 5 or 29. A Contracting Party which requests consultations shall to the fullest extent possible indicate the measure complained of and specify the provisions of Article 5 or 29 and of the GATT and Related Instruments that it considers relevant. Requests to consult pursuant to this paragraph shall be notified to the Secretariat, which shall periodically inform the Contracting Parties of pending consultations that have been notified.

c) A Contracting Party shall treat any confidential or proprietary information identified as such and contained in or received in response to a written request, or received in the course of consultations, in the same manner in which it is treated by the Contracting Party providing the information.

d) In seeking to resolve matters considered by a Contracting Party to affect compliance with provisions applicable to trade under Article 5 or 29 as between itself and another Contracting Party, the Contracting Parties participating in consultations or other dispute settlement shall make every effort to avoid a resolution that adversely affects the trade of any other Contracting Party.

(2)a) If, within 60 days from the receipt of the request for consultation referred to in subparagraph (1)b), the Contracting Parties have not resolved their dispute or agreed to resolve it by conciliation, mediation, arbitration or other method, either Contracting Party may deliver to the Secretariat a written request for the establishment of a panel in accordance with subparagraphs b) to f). In its request the requesting Contracting Party shall state the substance of the dispute and indicate which provisions of Article 5 or 29 and of the GATT and Related Instruments are considered relevant. The Secretariat shall promptly deliver copies of the request to all Contracting Parties.

b) The interests of other Contracting Parties shall be taken into account during the resolution of a dispute. Any other Contracting Party having a substantial interest in a matter shall have the right to be heard by the panel and to make written submissions to it, provided that both the disputing Contracting Parties and the Secretariat have received written notice of its interest no later than the date of establishment of the panel, as determined in accordance with subparagraph c).

c) A panel shall be deemed to be established 45 days after the receipt of the written request of a Contracting Party by the Secretariat pursuant to subparagraph a).

d) A panel shall be composed of three members who shall be chosen by the Secretary-General from the roster described in paragraph (7). Except where the disputing Contracting Parties agree otherwise, the members of a panel shall not be citizens of Contracting Parties which either are party to the dispute or have notified their interest in accordance with subparagraph b), or citizens of states members of a Regional Economic Integration Organization which either is party to the dispute or has notified its interest in accordance with subparagraph b).

e) The disputing Contracting Parties shall respond within ten working days to the nominations of panel members and shall not oppose nominations except for compelling reasons.

f) Panel members shall serve in their individual capacities and shall neither seek nor take instruction from any government or other body. Each Contracting Party undertakes to respect these principles and not to seek to influence panel members in the performance of their tasks. Panel members shall be selected with a view to ensuring their independence, and that a sufficient diversity of backgrounds and breadth of experience are reflected in a panel.

g) The Secretariat shall promptly notify all Contracting Parties that a panel has been constituted.

(3)a) The Charter Conference shall adopt rules of procedure for panel proceedings consistent with this Annex. Rules of procedure shall be as close as possible to those of the GATT and Related Instruments. A panel shall also have the right to adopt additional rules of procedure not inconsistent with the rules of procedure adopted by the Charter Conference or with this Annex. In a proceeding before a panel each disputing Contracting Party and any other Contracting Party which has notified its interest in accordance with subparagraph (2)b), shall have the right to at least one hearing before the panel and to provide a written submission. Disputing Contracting Parties shall also have the right to provide a written rebuttal. A panel may grant a request by any other Contracting Party which has notified its interest in accordance with subparagraph (2)b) for access to any written submission made to the panel, with the consent of the Contracting Party which has made it.

The proceedings of a panel shall be confidential. A panel shall make an objective assessment of the matters before it, including the facts of the dispute and the compliance of measures with the provisions applicable to trade under Article 5 or 29. In exercising its functions, a panel shall consult with the disputing Contracting Parties and give them adequate opportunity to arrive at a mutually satisfactory solution. Unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, a panel shall base its decision on the arguments and submissions of the disputing Contracting Parties. Panels shall be guided by the interpretations given to the GATT and Related Instruments within the framework of the GATT, and shall not question the compatibility with Article 5 or 29 of practices applied by any Contracting Party which is a party to the GATT to other parties to the GATT to which it applies the GATT and which have not been taken by those other parties to dispute resolution under the GATT.

Unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, all procedures involving a panel, including the issuance of its final report, should be completed within 180 days of the date of establishment of the panel; however, a failure to complete all procedures within this period shall not affect the validity of a final report.

b) A panel shall determine its jurisdiction; such determination shall be final and binding. Any objection by a disputing Contracting Party that a dispute is not within the jurisdiction of the panel shall be considered by the panel, which shall decide whether to deal with the objection as a preliminary question or to join it to the merits of the dispute.

c) In the event of two or more requests for establishment of a panel in relation to disputes that are substantively similar, the Secretary-General may with the consent of all the disputing Contracting Parties appoint a single panel.

(4)a) After having considered rebuttal arguments, a panel shall submit to the disputing Contracting Parties the descriptive sections of its draft written report, including a

statement of the facts and a summary of the arguments made by the disputing Contracting Parties. The disputing Contracting Parties shall be afforded an opportunity to submit written comments on the descriptive sections within a period set by the panel.

Following the date set for receipt of comments from the Contracting Parties, the panel shall issue to the disputing Contracting Parties an interim written report, including both the descriptive sections and the panel's proposed findings and conclusions. Within a period set by the panel a disputing Contracting Party may submit to the panel a written request that the panel review specific aspects of the interim report before issuing a final report. Before issuing a final report the panel may, in its discretion, meet with the disputing Contracting Parties to consider the issues raised in such a request.

The final report shall include descriptive sections (including a statement of the facts and a summary of the arguments made by the disputing Contracting Parties), the panel's findings and conclusions, and a discussion of arguments made on specific aspects of the interim report at the stage of its review. The final report shall deal with every substantial issue raised before the panel and necessary to the resolution of the dispute and shall state the reasons for the panel's conclusions.

A panel shall issue its final report by providing it promptly to the Secretariat and to the disputing Contracting Parties. The Secretariat shall at the earliest practicable opportunity distribute the final report, together with any written views that a disputing Contracting Party desires to have appended, to all Contracting Parties.

b) Where a panel concludes that a measure introduced or maintained by a Contracting Party does not comply with a provision of Article 5 or 29 or with a provision of the GATT or a Related Instrument that applies under Article 29, the panel may recommend in its final report that the Contracting Party alter or abandon the measure or conduct so as to be in compliance with that provision.

c) Panel reports shall be adopted by the Charter Conference. In order to provide sufficient time for the Charter Conference to consider panel reports, a report shall not be adopted by the Charter Conference until at least 30 days after it has been provided to all Contracting Parties by the Secretariat. Contracting Parties having objections to a panel report shall give written reasons for their objections to the Secretariat at least 10 days prior to the date on which the report is to be considered for adoption by the Charter Conference, and the Secretariat shall promptly provide them to all Contracting Parties. The disputing Contracting Parties and Contracting Parties which notified their interest in accordance with subparagraph (2)b) shall have the right to participate fully in the consideration of the panel report on that dispute by the Charter Conference, and their views shall be fully recorded.

d) In order to ensure effective resolution of disputes to the benefit of all Contracting Parties, prompt compliance with rulings and recommendations of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference is essential. A Contracting Party which is subject to a ruling or recommendation of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference shall inform the Charter Conference of its intentions regarding compliance with such ruling or recommendation. In the event that immediate compliance is impracticable, the Contracting Party concerned shall explain its reasons for non-compliance to the Charter Conference and, in light of this explanation, shall have a reasonable period of time to effect compliance. The aim of dispute resolution is the modification or removal of inconsistent measures.

(5)a) Where a Contracting Party has failed within a reasonable period of time to comply with a ruling or recommendation of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference, a Contracting Party to the dispute injured by such non-compliance may deliver to the non-complying Contracting Party a written request that the non-complying Contracting Party enter into negotiations with a view to agreeing upon mutually acceptable compensation. If so requested the non-complying Contracting Party shall promptly enter into such negotiations.

b) If the non-complying Contracting Party refuses to negotiate, or if the Contracting Parties have not reached agreement within 30 days after delivery of the request for negotiations, the injured Contracting Party may make a written request for authorization of the Charter Conference to suspend obligations owed by it to the non-complying Contracting Party under Article 5 or 29.

c) The Charter Conference may authorize the injured Contracting Party to suspend such of its obligations to the non-complying Contracting Party, under provisions of Article 5 or 29 or under provisions of the GATT or Related Instruments that apply under Article 29, as the injured Contracting Party considers equivalent in the circumstances.

d) The suspension of obligations shall be temporary and shall be applied only until such time as the measure found to be inconsistent with Article 5 or 29 has been removed, or until a mutually satisfactory solution is reached.

(6)a) Before suspending such obligations the injured Contracting Party shall inform the non-complying Contracting Party of the nature and level of its proposed suspension. If the non-complying Contracting Party delivers to the Secretary-General a written objection to the level of suspension of obligations proposed by the injured Contracting Party, the objection shall be referred to arbitration as provided below. The proposed suspension of obligations shall be stayed until the arbitration has been completed and the determination of the arbitral panel has become final and binding in accordance with subparagraph *e)*.

b) The Secretary-General shall establish an arbitral panel in accordance with subparagraphs *(2)d)* to *f)*, which if practicable shall be the same panel which made the ruling or recommendation referred to in subparagraph *(4)d)*, to examine the level of obligations that the injured Contracting Party proposes to suspend. Unless the Charter Conference decides otherwise the rules of procedure for panel proceedings shall be adopted in accordance with subparagraph *(3)a)*.

c) The arbitral panel shall determine whether the level of obligations proposed to be suspended by the injured Contracting Party is excessive in relation to the injury it experienced, and if so, to what extent. It shall not review the nature of the obligations suspended, except insofar as this is inseparable from the determination of the level of suspended obligations.

d) The arbitral panel shall deliver its written determination to the injured and the non-complying Contracting Parties and to the Secretariat within 60 days of the establishment of the panel or within such other period as may be agreed by the injured and the non-complying Contracting Parties. The Secretariat shall present the determination to the Charter Conference at the earliest practicable opportunity, and no later than the meeting of the Charter Conference following receipt of the determination.

e) The determination of the arbitral panel shall become final and binding 30 days after the date of its presentation to the Charter Conference, and any level of suspension of benefits allowed thereby may thereupon be put into effect by the injured Contracting Party in such manner as that Contracting Party considers equivalent in the circumstances, unless prior to the expiration of the 30 days period the Charter Conference decides otherwise.

f) In suspending any obligations to a non-complying Contracting Party, an injured Contracting Party shall make every effort not to affect adversely the trade of any other Contracting Party.

(7) Each Contracting Party may designate two individuals who shall, in the case of Contracting Parties which are also party to the GATT, if they are willing and able to serve as panellists under this Annex, be panellists currently nominated for the purpose of GATT dispute panels. The Secretary-General may also designate, with the approval of the Charter Conference, not more than ten individuals, who are willing and able to serve as panellists for purposes of dispute resolution in accordance with paragraphs *(2)* to *(4)*. The Charter Conference may in addition decide to designate for the same purposes up to 20 individuals, who serve on dispute settlement rosters of other international bodies, who are willing and able to serve as panellists. The names of all of the individuals so designated shall constitute the dispute settlement roster. Individuals shall be designated strictly on the basis of objectivity, reliability and sound judgement and, to the greatest extent possible, shall have expertise in

international trade and energy matters, in particular as relates to provisions applicable under Article 29. In fulfilling any function under this Annex, designees shall not be affiliated with or take instructions from any Contracting Party. Designees shall serve for renewable terms of five years and until their successors have been designated. A designee whose term expires shall continue to fulfil any function for which that individual has been chosen under this Annex. In the case of death, resignation or incapacity of a designee, the Contracting Party or the Secretary-General, whichever designated said designee, shall have the right to designate another individual to serve for the remainder of that designee's term, the designation by the Secretary-General being subject to approval of the Charter Conference.

(8) Notwithstanding the provisions contained in this Annex, Contracting Parties are encouraged to consult throughout the dispute resolution proceeding with a view to settling their dispute.

(9) The Charter Conference may appoint or designate other bodies or fora to perform any of the functions delegated in this Annex to the Secretariat and the Secretary-General.

12. Annex B

Formula for allocating Charter costs

[In accordance with Article 37(3)]

(1) Contributions payable by Contracting Parties shall be determined by the Secretariat annually on the basis of their percentage contributions required under the latest available United Nations Regular Budget Scale of Assessment (supplemented by information on theoretical contributions for any Contracting Parties which are not UN members).

(2) The contributions shall be adjusted as necessary to ensure that the total of all Contracting Parties' contributions is 100%.

13. Annex PA

List of signatories which do not accept the provisional application obligation of Article 45(3)b)

[In accordance with Article 45(3)c)]

1. The Czech Republic
2. Germany
3. Hungary
4. Lithuania
5. Poland
6. Slovakia

14. Annex T

Contracting Parties' transitional measures

[In accordance with Article 32(1)]

List of Contracting Parties entitled to transitional arrangements

Albania
 Armenia
 Azerbaijan
 Belarus
 Bulgaria
 Croatia
 The Czech Republic
 Estonia
 Georgia
 Hungary
 Kazakhstan
 Kyrgyzstan
 Latvia
 Lithuania
 Moldova
 Poland
 Romania
 The Russian Federation
 Slovakia
 Slovenia
 Tajikistan
 Turkmenistan
 Ukraine
 Uzbekistan

List of provisions subject to transitional arrangements

Provision
 Article 6(2)
 Article 6(5)
 Article 7(4)
 Article 9(1)
 Article 10(7)
 Article 14(1)d)
 Article 20(3)
 Article 22(3)

Article 6(2)

„Each Contracting Party shall ensure that within its jurisdiction it has and enforces such laws as are necessary and appropriate to address unilateral and concerted anti-competitive conduct in Economic Activity in the Energy Sector.”

Country: Albania

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There is no law on protection of competition in Albania. The law No 7746 of 28 July 1993 on Hydrocarbons and the law No 7796 of 17 February 1994 on Minerals do not include such provisions. There is no law on electricity which is in the stage of preparation. This law is planned to be submitted to the Parliament by the end of 1996. In these laws Albania intends to include provisions on ant-competitive conduct.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Armenia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

At present a state monopoly exists in Armenia in most energy sectors. There is no law on protection of competition, thus the rules of competition are not yet being implemented. There are no laws on energy. The draft laws on energy are planned to be submitted to the Parliament in 1994. The laws are envisaged to include provisions on anti-competitive behaviour, which would be harmonized with the EC legislation on competition.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Azerbaijan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The anti-monopoly legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Belarus

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Georgia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Laws on demonopolization are at present at the stage of elaboration in Georgia and that is why the State has so far the monopoly for practically all energy sources and energy resources, which restricts the possibility of competition in the energy and fuel complex.

Phase-out

1 January 1999.

Country: Kazakhstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Development of Competition and Restriction of Monopolistic Activities (No 656 of 11 June 1991) has been adopted, but is of a general nature. It is necessary to develop the legislation further, in particular by means of adopting relevant amendments or adopting a new law.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Kyrgyzstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Anti-monopoly Policies has already been adopted. The transitional period is needed to adapt provisions of this law to the energy sector which is now strictly regulated by the state.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Moldova

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restriction of Monopolistic Activities and Development of Competition of 29 January 1992 provides an organizational and legal basis for the development of competition, and of measures to prevent, limit and restrict monopolistic activities; it is oriented towards implementing market economy conditions. This law, however, does not provide for concrete measures of anti-competitive conduct in the energy sector, nor does it cover completely the requirements of Article 6.

In 1995 drafts of a law on Competition and a State Programme of Demonopolization of the Economy will be submitted to the Parliament. The draft law on Energy which will be also submitted to the Parliament in 1995 will cover issues on demonopolization and development of competition in the energy sector.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Romania

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The rules of competition are not yet implemented in Romania. The draft law on Protection of Competition has been submitted to the Parliament and is scheduled to be adopted during 1994.

The draft contains provisions with respect to anti-competitive behaviour, harmonized with the EC's law on Competition.

Phase-out

31 December 1996.

Country: The Russian Federation

Sector

All energy sectors.

Level of government

The Federation.

Description

A comprehensive framework of anti-monopoly legislation has been created in the Russian Federation but other legal and organizational measures to prevent, limit or suppress monopolistic activities and unfair competition will have to be adopted and in particular in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Slovenia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Law on Protection of Competition adopted in 1993 and published in Official Journal No 18/93 treats anti-competitive conduct generally. The existing law also provides for conditions for the establishment of competition authorities. At present the main competition authority is the Office of Protection of Competition in the Ministry of Economic Relations and Development. With regard to importance of energy sector a separate law in this respect is foreseen and thus more time for full compliance is needed.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Tajikistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In 1993 Tajikistan passed the law on Demonopolization and Competition. However, due to the difficult economic situation in Tajikistan, the jurisdiction of the law has been temporarily suspended.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Turkmenistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Under the Ruling of the President of Turkmenistan No 1532 of 21 October 1993 the Committee on Restricting Monopolistic Activities has been established and is acting now, the function of which is to protect enterprises and other entities from monopoly conduct and practices and to promote the formation of market principles on the basis of the development of competition and entrepreneurship.

Further development of legislation and regulations is needed which would regulate anti-monopoly conduct of enterprises in the Economic Activity in the Energy Sector.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Uzbekistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restricting Monopoly Activities has been adopted in Uzbekistan and has been in force since July 1992. However, the law (as is specified in article 1, paragraph 3) does not extend to the activities of enterprises in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

Article 6(5)

„If a Contracting Party considers that any specified anti-competitive conduct carried out within the Area of another Contracting Party is adversely affecting an important interest relevant to the purposes identified in this Article, the Contracting Party may notify the other Contracting Party and may request that its competition authorities initiate appropriate enforcement action. The notifying Contracting Party shall include in such notification sufficient information to permit the notified Contracting Party to identify the anti-competitive conduct that is the subject of the notification and shall include an offer of such further information and cooperation as that Contracting Party is able to provide. The notified Contracting Party or, as the case may be, the relevant competition authorities may consult with the competition authorities of the notifying Contracting Party and shall accord full consideration to the request of the notifying Contracting Party in deciding whether or not to initiate enforcement action with respect to the alleged anti-competitive conduct identified in the notification. The notified Contracting Party shall inform the notifying Contracting Party of its decision or the decision of the relevant competition authorities and may if it wishes inform the notifying Contracting Party of the grounds for the decision. If enforcement action is initiated, the notified Contracting Party shall advise the notifying Contracting Party of its outcome and, to the extent possible, of any significant interim development.”

Country: Albania

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In Albania there are no established institutions to enforce the competition rules. Such institutions will be provided for in the law on the Protection of Competition which is planned to be finalized in 1996.

Phase-out

1 January 1999.

Country: Armenia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Institutions to enforce the provisions of this paragraph have not been established in Armenia.

The laws on Energy and Protection of Competition are planned to include provisions to establish such institutions.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Azerbaijan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly authorities shall be established after the adoption of anti-monopoly legislation.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Belarus

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly authorities shall be established after the adoption of anti-monopoly legislation.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Georgia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Laws on demonopolization are at present at the stage of elaboration in Georgia and that is why there are no competition authorities established yet.

Phase-out

1 January 1999.

Country: Kazakhstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

An Anti-monopoly Committee has been established in Kazakhstan, but its activity needs improvement, both from legislative and organizational points of view, in order to elaborate an effective mechanism handling the complaints on anti-competitive conduct.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Kyrgyzstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There is no mechanism in Kyrgyzstan to control the anti-competitive conduct and the relevant legislation. It is necessary to establish relevant anti-monopoly authorities.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Moldova

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The Ministry of Economy is responsible for the control of competitive conduct in Moldova. Relevant amendments have been made to the law on Breach of Administrative Rules, which envisage some penalties for violating rules of competition by monopoly enterprises.

The draft law on Competition which is now at the stage of elaboration will have provisions on the enforcement of competition rules.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Romania

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Institutions to enforce the provisions of this paragraph have not been established in Romania.

The Institutions charged with the enforcement of competition rules are provided for in the draft law on Protection of Competition which is scheduled to be adopted during 1994.

The draft also provides a period of nine months for enforcement, starting with the date of its publication.

According to the Europe Agreement establishing an association between Romania and the European Communities, Romania was granted a period of five years to implement competition rules.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Tajikistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Tajikistan has adopted laws on Demonopolization and Competition, but institutions to enforce competition rules are in the stage of development.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Uzbekistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restricting Monopoly Activities has been adopted in Uzbekistan and has been in force since July 1992. However, the law (as is specified in article 1, paragraph 3) does not extend to the activities of the enterprises in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

Article 7(4)

„In the event that Transit of Energy Materials and Products cannot be achieved on commercial terms by

means of Energy Transport Facilities the Contracting Parties shall not place obstacles in the way of new capacity being established, except as may be otherwise provided in applicable legislation which is consistent with paragraph (1).''

Country: Azerbaijan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to adopt a set of laws on energy, including licensing procedures regulating transit. During a transition period it is envisaged to build and modernize power transmission lines, as well as generating capacities with the aim of bringing their technical level to the world requirements and adjusting to conditions of a market economy.

Phase-out

31 December 1999.

Country: Belarus

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Laws on energy, land and other subjects are being worked out at present, and until their final adoption, uncertainty remains as to the conditions for establishing new transport capacities for energy carriers in the territory of Belarus.

Phase-out

31 December 1998.

Country: Bulgaria

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Bulgaria has no laws regulating Transit of Energy Materials and Products. An overall restructuring is ongoing in the energy sector, including development of institutional framework, legislation and regulation.

Phase-out

The transitional period of 7 years is necessary to bring the legislation concerning the Transit of Energy Materials and Products in full compliance with this provision.

1 July 2001.

Country: Georgia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to prepare a set of laws on the matter. At present there are substantially different conditions for the transport and transit of various energy sources in Georgia (electric power, natural gas, oil products, coal).

Phase-out

1 January 1999.

Country: Hungary

Sector

Electricity industry.

Level of government

National.

Description

According to the current legislation establishment and operation of high-voltage transmission lines is a state monopoly.

The creation of the new legal and regulatory framework for establishment, operation and ownership of high-voltage transmission lines is under preparation.

The Ministry of Industry and Trade has already taken the initiative to put forward a new Act on Electricity Power, that will have its impact also on the Civil Code and on the Act on Concession. Compliance can be achieved after entering in force of the new law on Electricity and related regulatory decrees.

Phase-out

31 December 1996.

Country: Poland

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Polish law on Energy, being in the final stage of co-ordination, stipulates for creating new legal regulations similar to those applied by free market countries (licenses to generate, transmit, distribute and trade in energy carriers). Until it is adopted by the Parliament a temporary suspension of obligations under this paragraph is required.

Phase-out

31 December 1995.

Article 9(1)

„The Contracting Parties acknowledge the importance of open capital markets in encouraging the flow of capital to finance trade in Energy Materials and Products and for the making of and assisting with regard to Investments in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of other Contracting Parties, particularly those with economies in transition. Each Contracting Party shall accordingly endeavour to promote conditions for access to its capital market by companies and nationals of other Contracting Parties, for the purpose of financing trade in Energy Materials and Products and for the purpose of Investment in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of those other Contracting Parties, on a basis no less favourable than that which it accords in like circumstances to its own companies and nationals or companies and nationals of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.”

Country: Azerbaijan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Belarus

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

Country: Georgia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is at the stage of preparation.

Phase-out

1 January 1997.

Country: Kazakhstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The bill on Foreign Investments is at the stage of authorization approval with the aim to adopt it by the Parliament in autumn 1994.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Kyrgyzstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is currently under preparation.

Phase-out

1 July 2001.

Article 10(7) — Specific measures

„Each Contracting Party shall accord to Investments in its Area of Investors of another Contracting Party, and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of its own Investors or of the Investors of any other Contracting Party or any third state and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, whichever is the most favourable.”

Country: Bulgaria

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Foreign persons may not acquire property rights over land. A company with more than fifty per cent of foreign person's share may not acquire property right over agricultural land.

Foreigners and foreign legal persons may not acquire property rights over land except by way of inheritance according to the law. In this case they have to make it over.

A foreign person may acquire property rights over buildings, but without property rights over the land.

Foreign persons or companies with foreign controlling participation must obtain a permit before performing the following activities:

— exploration, development and extraction of natural resources from the territorial sea, continental shelf or exclusive economic zone;

— acquisition of real estate in geographic regions designated by the Council of Ministers.

— The permits are issued by the Council of Ministers or by a body authorized by the Council of Ministers.

Phase-out

1 July 2001.

Article 14(1d)

„Each Contracting Party shall with respect to Investments in its Area of Investors of any other Contracting Party guarantee the freedom of transfer into and out of its Area, including the transfer of:

unspent earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad in connection with that Investment;”

Country: Bulgaria

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Foreign nationals employed by companies with more than 50 per cent of foreign participation, or by a foreign person registered as sole trader or a branch or a representative office of a foreign company in Bulgaria, receiving their salary in Bulgarian leva, may purchase foreign currency not exceeding 70 per cent of their salary, including social security payments.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Hungary

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

According to the Act on Investments of Foreigners in Hungary, Article 33, foreign top managers, executive managers, members of the Supervisory Board and foreign employees may transfer their income up to 50 per cent of their aftertax earnings derived from the company of their employment through the bank of their company.

Phase-out

The phase out of this particular restriction depends on the progress Hungary is able to make in the implementation of the foreign exchange liberalization programme whose final target is the full convertibility of the Forint. This restriction does not create barriers to foreign investors. Phase-out is based on stipulations of Article 32.

1 July 2001.

Article 20(3)

„Each Contracting Party shall designate one or more enquiry points to which requests for information about the above mentioned laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings may be addressed and shall communicate promptly such designation to the Secretariat which shall make it available on request.”

Country: Armenia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In Armenia there are no official enquiry points yet to which requests for information about the relevant laws and other regulations could be addressed. There is no information centre either. There is a plan to establish such a centre in 1994—1995. Technical assistance is required.

Phase-out

31 December 1996.

Country: Azerbaijan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There are no official enquiry points so far in Azerbaijan to which requests for information about relevant laws and regulations could be addressed. At present such information is concentrated in various organizations.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Belarus

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Official enquiry offices which could give information on laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings do not exist yet in Belarus. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned there is no practice of their publishing.

Phase-out

31 December 1998.

Country: Kazakhstan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The process of establishing enquiry points has begun. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned they are not published in Kazakhstan (except for some decisions made by the Supreme Court), because they are not considered to be sources of law. To change the existing practice will require a long transitional period.

Phase-out

1 July 2001.

Country: Moldova

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to establish enquiry points.

Phase-out

31 December 1995.

Country: The Russian Federation

Sector

All energy sectors.

Level of government

The Federation and the Republics constituting Federation.

Description

No official enquiry points exist in the Russian Federation as of now to which requests for information about relevant laws and other regulation acts could be addressed. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned they are not considered to be sources of law.

Phase-out

31 December 2000.

Country: Slovenia

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In Slovenia there are no official enquiry points yet to which requests for information about relevant laws and other regulatory acts could be addressed. At present such information is available in various ministries. The Law on Foreign Investments which is under preparation foresees establishment of such an enquiry point.

Phase-out

1 January 1998.

Country: Tajikistan

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There are no enquiry points yet in Tajikistan to which requests for information about relevant laws and other regulations could be addressed. It is only a question of having available funding.

Phase-out

31 December 1997.

Country: Ukraine

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Improvement of the present transparency of laws up to the level of international practice is required. Ukraine will have to establish enquiry points providing information about laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings and standards of general application.

Phase-out

1 January 1998.

Article 22(3)

„Each Contracting Party shall ensure that if it establishes or maintains a state entity and entrusts the entity with regulatory, administrative or other governmental authority, such entity shall exercise that authority in a manner consistent with the Contracting Party's obligations under this Treaty.”

Country: The Czech Republic

Sector

Uranium and nuclear industries.

Level of government

National.

Description

In order to deplete uranium ore reserves that are stocked by Administration of State Material Reserves, no imports of uranium ore and concentrates, including uranium fuel bundles containing uranium of non-Czech origin, will be licensed.

Phase-out

1 July 2001.

*

**DECISIONS WITH RESPECT
TO THE ENERGY CHARTER TREATY**

The European Energy Charter Conference has adopted the following Decisions:

1. With respect to the Treaty as a whole

In the event of a conflict between the treaty concerning Spitsbergen of 9 February 1920 (the Svalbard Treaty) and the Energy Charter Treaty, the treaty concerning Spitsbergen shall prevail to the extent of the conflict, without prejudice to the positions of the Contracting Parties in respect of the Svalbard Treaty. In the event of such conflict or a dispute as to whether there is such conflict or as to its extent, Article 16 and Part V of the Energy Charter Treaty shall not apply.

2. With respect to Article 10(7)

The Russian Federation may require that companies with foreign participation obtain legislative approval for the leasing of federally-owned property, provided that the Russian Federation shall ensure without exception that this process is not applied in a manner which discriminates among Investments of Investors of other Contracting Parties.

3. With respect to Article 14

(1) The term „freedom of transfer” in Article 14(1) does not preclude a Contracting Party (hereinafter referred to as the „Limiting Party”) from applying restrictions on movement of capital by its own Investors, provided that:

a) such restrictions shall not impair the rights granted under Article 14(1) to Investors of other Contracting Parties with respect to their Investments;

b) such restrictions do not affect Current Transactions; and

c) the Contracting Party ensures that Investments in its Area of the Investors of all other Contracting Parties are accorded, with respect to transfers, treatment no less

favourable than that which it accords to Investments of Investors of any other Contracting Party or of any third state, whichever is the most favourable.

(2) This Decision shall be subject to examination by the Charter Conference five years after entry into force of the Treaty, but not later than the date envisaged in Article 32(3).

(3) No Contracting Party shall be eligible to apply such restrictions unless it is a Contracting Party which is a state that was a constituent part of the former Union of Soviet Socialist Republics, which has notified the provisional Secretariat in writing no later than 1 July 1995 that it elects to be eligible to apply restrictions in accordance with this Decision.

(4) For the avoidance of doubt, nothing in this Decision shall derogate, as concerns Article 16, from the rights hereunder of a Contracting Party, its Investors or their Investments, or from the obligations of a Contracting Party.

(5) For the purposes of this Decision:

„Current Transactions” are current payments connected with the movement of goods, services or persons that are made in accordance with normal international practice, and do not include arrangements which materially constitute a combination of a current payment and a capital transaction, such as deferrals of payments and advances which is meant to circumvent respective legislation of the Limiting Party in the field.

4. With respect to Article 14(2)

Without prejudice to the requirements of Article 14 and its other international obligations, Romania shall endeavour during the transition to full convertibility of its national currency to take appropriate steps to improve the efficiency of its procedures for the transfers of Investment Returns and shall in any case guarantee such transfers in a Freely Convertible Currency without restriction or a delay exceeding six months. Romania shall ensure that Investments in its Area of the Investors of all other Contracting Parties are accorded, with respect to transfers, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of Investors of any other Contracting Party or of any third state, whichever is the most favourable.

5. With respect to Articles 24(4)a) and 25

An Investment of an Investor referred to in Article 1(7)a)(ii), of a Contracting Party which is not party to an EIA or a member of a free-trade area or a customs union, shall be entitled to treatment accorded under such EIA, free-trade area or customs union, provided that the Investment:

a) has its registered office, central administration or principal place of business in the Area of a party to that EIA or member of that free-trade area or customs union; or

b) in case it only has its registered office in that Area, has an effective and continuous link with the economy of one of the parties to that EIA or member of that free-trade area or customs union.

Footnote to Decision No 3

— This Decision has been drafted in the understanding that Contracting Parties which intend to avail themselves of it and which also have entered into partnership or Co-operation Agreements with the European Communities and their Member States containing an article disapplying those Agreements in favour of the Treaty, will exchange letters of understanding which have the legal effect of making Article 16 of the Treaty applicable between them in relation to this Decision. The exchange of letters shall be completed in good time prior to signature.

*

ENERGY CHARTER PROTOCOL ON ENERGY EFFICIENCY AND RELATED ENVIRONMENTAL ASPECTS

Preamble

The Contracting Parties to this Protocol,
 having regard to the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter, signed at The Hague on 17 December 1991; and in particular to the declarations therein that co-operation is necessary in the field of energy efficiency and related environmental protection,
 having regard also to the Energy Charter Treaty, opened for signature from 17 December 1994 to 16 June 1995,
 mindful of the work undertaken by international organizations and fora in the field of energy efficiency and environmental aspects of the energy cycle,
 aware of the improvements in supply security, and of the significant economic and environmental gains, which result from the implementation of cost-effective energy efficiency measures; and aware of their importance for restructuring economies and improving living standards,
 recognizing that improvements in energy efficiency reduce negative environmental consequences of the energy cycle including global warming and acidification,
 convinced that energy prices should reflect as far as possible a competitive market, ensuring market-oriented price formation, including fuller reflection of environmental costs and benefits, and recognizing that such price formation is vital to progress in energy efficiency and associated environmental protection,
 appreciating the vital role of the private sector including small and medium-sized enterprises in promoting and implementing energy efficiency measures, and intent on ensuring a favourable institutional framework for economically viable investment in energy efficiency,

recognizing that commercial forms of cooperation may need to be complemented by intergovernmental co-operation, particularly in the area of energy policy formulation and analysis as well as in other areas which are essential to the enhancement of energy efficiency but not suitable for private funding, and

desiring to undertake cooperative and coordinated action in the field of energy efficiency and related environmental protection and to adopt a Protocol providing a framework for using energy as economically and efficiently as possible,
 have agreed as follows:

Part I

INTRODUCTION

Article 1

Scope and objectives of the Protocol

(1) This Protocol defines policy principles for the promotion of energy efficiency as a considerable source of energy and for consequently reducing adverse Environmental Impacts of energy systems. It furthermore provides guidance on the development of energy efficiency programmes, indicates areas of co-operation and provides a framework for the development of cooperative and coordinated action. Such action may include the prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution, and consumption of energy, and may relate to any economic sector.

(2) The objectives of this Protocol are:

- a) the promotion of energy efficiency policies consistent with sustainable development;
- b) the creation of framework conditions which induce producers and consumers to use energy as economically, efficiently and environmentally soundly as possible, particularly through the organization of efficient energy markets and a fuller reflection of environmental costs and benefits; and
- c) the fostering of cooperation in the field of energy efficiency.

Article 2

Definitions

As used in this Protocol:

- (1) „Charter” means the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991; signature of the Concluding Document is considered to be signature of the Charter.

(2) „Contracting Party” means a state or Regional Economic Integration Organization which has consented to be bound by this Protocol and for which the Protocol is in force.

(3) „Regional Economic Integration Organization” means an organization constituted by states to which they have transferred competence over certain matters a number of which are governed by this Protocol, including the authority to take decisions binding on them in respect of those matters.

(4) „Energy Cycle” means the entire energy chain, including activities related to prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and consumption of the various forms of energy, and the treatment and disposal of wastes, as well as the decommissioning, cessation or closure of these activities, minimizing harmful Environmental Impacts.

(5) „Cost-Effectiveness” means to achieve a defined objective at the lowest cost or to achieve the greatest benefit at a given cost.

(6) „Improving Energy Efficiency” means acting to maintain the same unit of output (of a good or service) without reducing the quality or performance of the output, while reducing the amount of energy required to produce that output.

(7) „Environmental Impact” means any effect caused by a given activity on the environment, including human health and safety, flora, fauna, soil, air, water, climate, landscape and historical monuments or other physical structures or the interactions among these factors; it also includes effects on cultural heritage or socio-economic conditions resulting from alterations to those factors.

Part II

POLICY PRINCIPLES

Article 3

Basic principles

Contracting Parties shall be guided by the following principles:

(1) Contracting Parties shall cooperate and, as appropriate, assist each other in developing and implementing energy efficiency policies, laws and regulations.

(2) Contracting Parties shall establish energy efficiency policies and appropriate legal and regulatory frameworks which promote, inter alia:

a) efficient functioning of market mechanisms including market-oriented price formation and a fuller reflection of environmental costs and benefits;

b) reduction of barriers to energy efficiency, thus stimulating investments;

c) mechanisms for financing energy efficiency initiatives;

d) education and awareness;

e) dissemination and transfer of technologies;

f) transparency of legal and regulatory frameworks.

(3) Contracting Parties shall strive to achieve the full benefit of energy efficiency throughout the Energy Cycle. To this end they shall, to the best of their competence, formulate and implement energy efficiency policies and cooperative or coordinated actions based on Cost-Effectiveness and economic efficiency, taking due account of environmental aspects.

(4) Energy efficiency policies shall include both short-term measures for the adjustment of previous practices and long-term measures to improve energy efficiency throughout the Energy Cycle.

(5) When cooperating to achieve the objectives of this Protocol, Contracting Parties shall take into account the differences in adverse effects and abatement costs between Contracting Parties.

(6) Contracting Parties recognize the vital role of the private sector. They shall encourage action by energy utilities, responsible authorities and specialised agencies, and close co-operation between industry and administrations.

(7) Co-operative or coordinated action shall take into account relevant principles adopted in international agreements, aimed at protection and improvement of the environment, to which Contracting Parties are parties.

(8) Contracting Parties shall take full advantage of the work and expertise of competent international or other bodies and shall take care to avoid duplication.

Article 4

Division of responsibility and co-ordination

Each Contracting Party shall strive to ensure that energy efficiency policies are co-ordinated among all of its responsible authorities.

Article 5

Strategies and policy aims

Contracting Parties shall formulate strategies and policy aims for Improving Energy Efficiency and thereby reducing Environmental Impacts of the Energy Cycle as appropriate in relation to their own specific energy conditions. These strategies and policy aims shall be transparent to all interested parties.

*Article 6**Financing and financial incentives*

(1) Contracting Parties shall encourage the implementation of new approaches and methods for financing energy efficiency and energy-related environmental protection investments, such as joint venture arrangements between energy users and external investors (hereinafter referred to as „Third Party Financing’’).

(2) Contracting Parties shall endeavour to take advantage of and promote access to private capital markets and existing international financing institutions in order to facilitate investments in Improving Energy Efficiency and in environmental protection related to energy efficiency.

(3) Contracting Parties may, subject to the provisions of the Energy Charter Treaty and to their other international legal obligations, provide fiscal or financial incentives to energy users in order to facilitate market penetration of energy efficiency technologies, products and services. They shall strive to do so in a manner that both ensures transparency and minimizes the distortion of international markets.

*Article 7**Promotion of energy efficient technology*

(1) Consistent with the provisions of the Energy Charter Treaty, Contracting Parties shall encourage commercial trade and cooperation in energy efficient and environmentally sound technologies, energy-related services and management practices.

(2) Contracting Parties shall promote the use of these technologies, services and management practices throughout the Energy Cycle.

*Article 8**Domestic programmes*

(1) In order to achieve the policy aims formulated according to Article 5, each Contracting Party shall develop, implement and regularly update energy efficiency programmes best suited to its circumstances.

(2) These programmes may include activities such as the:

- a) development of long-term energy demand and supply scenarios to guide decision-making;
- b) assessment of the energy, environmental and economic impact of actions taken;

c) definition of standards designed to improve the efficiency of energy using equipment, and efforts to harmonize these internationally to avoid trade distortions;

d) development and encouragement of private initiative and industrial co-operation, including joint ventures;

e) promotion of the use of the most energy efficient technologies that are economically viable and environmentally sound;

f) encouragement of innovative approaches for investments in energy efficiency improvements, such as Third Party Financing and co-financing;

g) development of appropriate energy balances and data bases, for example with data on energy demand at a sufficiently detailed level and on technologies for Improving Energy Efficiency;

h) promotion of the creation of advisory and consultancy services which may be operated by public or private industry or utilities and which provide information about energy efficiency programmes and technologies, and assist consumers and enterprises;

i) support and promotion of cogeneration and of measures to increase the efficiency of district heat production and distribution systems to buildings and industry;

j) establishment of specialized energy efficiency bodies at appropriate levels, that are sufficiently funded and staffed to develop and implement policies.

(3) In implementing their energy efficiency programmes, Contracting Parties shall ensure that adequate institutional and legal infrastructures exist.

Part III

*INTERNATIONAL CO-OPERATION**Article 9**Areas of co-operation*

The co-operation between Contracting Parties may take any appropriate form. Areas of possible co-operation are listed in the Annex.

Part IV

*ADMINISTRATIVE AND LEGAL ARRANGEMENTS**Article 10**Role of the Charter Conference*

(1) All decisions made by the Charter Conference in accordance with this Protocol shall be made by only those

Contracting Parties to the Energy Charter Treaty who are Contracting Parties to this Protocol.

(2) The Charter Conference shall endeavour to adopt, within 180 days after the entry into force of this Protocol, procedures for keeping under review and facilitating the implementation of its provisions, including reporting requirements, as well as for identifying areas of cooperation in accordance with Article 9.

Article 11

Secretariat and financing

(1) The Secretariat established under Article 35 of the Energy Charter Treaty shall provide the Charter Conference with all necessary assistance for the performance of its duties under this Protocol and provide such other services in support of the Protocol as may be required from time to time, subject to approval by the Charter Conference.

(2) The costs of the Secretariat and Charter Conference arising from this Protocol shall be met by the Contracting Parties to this Protocol according to their capacity to pay, determined according to the formula specified in Annex B to the Energy Charter Treaty.

Article 12

Voting

(1) Unanimity of Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference where such matters fall to be decided shall be required for decisions to:

- a) adopt amendments to this Protocol; and
- b) approve accessions to this Protocol under Article 16.

Contracting Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any other matter requiring their decision under this Protocol. If agreement cannot be reached by consensus, decisions on non-budgetary matters shall be taken by a three-fourths majority of Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference at which such matters fall to be decided.

Decisions on budgetary matters shall be taken by a qualified majority of Contracting Parties whose assessed contributions under Article 11(2) represent, in combination, at least three-fourths of the total assessed contributions.

(2) For purposes of this Article, „Contracting Parties Present and Voting” means Contracting Parties to this Protocol present and casting affirmative or negative votes, provided that the Charter Conference may decide upon rules of procedure to enable such decisions to be taken by Contracting Parties by correspondence.

(3) Except as provided in paragraph (1) in relation to budgetary matters, no decision referred to in this Article shall be valid unless it has the support of a simple majority of Contracting Parties.

(4) A Regional Economic Integration Organization shall, when voting, have a number of votes equal to the number of its member states which are Contracting Parties to this Protocol; provided that such an Organization shall not exercise its right to vote if its member states exercise theirs, and vice versa.

(5) In the event of persistent arrears in a Contracting Party's discharge of financial obligations under this Protocol, the Charter Conference may suspend that Contracting Party's voting rights in whole or in part.

Article 13

Relation to the Energy Charter Treaty

(1) In the event of inconsistency between the provisions of this Protocol and the provisions of the Energy Charter Treaty, the provisions of the Energy Charter Treaty shall, to the extent of the inconsistency, prevail.

(2) Article 10(1) and Article 12(1) to (3) shall not apply to votes in the Charter Conference on amendments to this Protocol which assign duties or functions to the Charter Conference or the Secretariat, the establishment of which is provided for in the Energy Charter Treaty.

Part V

FINAL PROVISIONS

Article 14

Signature

This Protocol shall be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995 by the states and Regional Economic Integration Organizations whose representatives have signed the Charter and the Energy Charter Treaty.

Article 15

Ratification, acceptance or approval

This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatories. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

*Article 16**Accession*

This Protocol shall be open for accession, from the date on which the Protocol is closed for signature, by states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter and are Contracting Parties to the Energy Charter Treaty, on terms to be approved by the Charter Conference. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

*Article 17**Amendments*

(1) Any Contracting Party may propose amendments to this Protocol.

(2) The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to Contracting Parties by the Secretariat at least three months before the date on which it is proposed for adoption by the Charter Conference.

(3) Amendments to this Protocol, texts of which have been adopted by the Charter Conference, shall be communicated by the Secretariat to the Depositary which shall submit them to all Contracting Parties for ratification, acceptance or approval.

(4) Instruments of ratification, acceptance or approval of amendments to this Protocol shall be deposited with the Depositary. Amendments shall enter into force between Contracting Parties having ratified, accepted or approved them on the thirtieth day after deposit with the Depositary of instruments of ratification, acceptance or approval by at least three-fourths of the Contracting Parties. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Contracting Party on the thirtieth day after that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.

*Article 18**Entry into force*

(1) This Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit of the fifteenth instrument of ratification, acceptance or approval thereof, or of accession thereto, by a state or Regional Economic Integration Organization which is a signatory to the Charter and a Contracting Party to the Energy Charter Treaty or on the same date as the Energy Charter Treaty enters into force, whichever is later.

(2) For each state or Regional Economic Integration Organization for which the Energy Charter Treaty has entered into force and which ratifies, accepts, or approves this Protocol or accedes thereto after the Protocol has entered into force in accordance with paragraph (1), the Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such state or Regional Economic Integration Organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) For the purposes of paragraph (1), any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organization shall not be counted as additional to those deposited by member states of such Organization.

*Article 19**Reservations*

No reservations may be made to this Protocol.

*Article 20**Withdrawal*

(1) At any time after this Protocol has entered into force for a Contracting Party, that Contracting Party may give written notification to the Depositary of its withdrawal from the Protocol.

(2) Any Contracting Party which withdraws from the Energy Charter Treaty shall be considered as also having withdrawn from this Protocol.

(3) The effective date of withdrawal under paragraph (1) shall be ninety days after receipt of notification by the Depositary. The effective date of withdrawal under paragraph (2) shall be the same as the effective date of withdrawal from the Energy Charter Treaty.

*Article 21**Depositary*

The Government of the Portuguese Republic shall be the Depositary of this Protocol.

*Article 22**Authentic texts*

In witness whereof the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Protocol in English, French, German, Italian, Russian and Spanish, of

which every text is equally authentic, in one original, which will be deposited with the Government of the Portuguese Republic.

Done at Lisbon on the seventeenth day of December in the year one thousand nine hundred and ninety-four.

Annex

Illustrative and non-exhaustive list of possible areas of cooperation pursuant to Article 9

Development of energy efficiency programmes, including identifying energy efficiency barriers and potentials, and the development of energy labelling and efficiency standards.

Assessment of the Environmental Impacts of the Energy Cycle.

Development of economic, legislative and regulatory measures.

Technology transfer, technical assistance and industrial joint ventures subject to international property rights regimes and other applicable international agreements.

Research and development.

Education, training, information and statistics.

Identification and assessment of measures such as fiscal or other market-based instruments, including tradeable permits to take account of external, notably environmental, costs and benefits.

Energy analysis and policy formulation:

- assessment of energy efficiency potentials;
- energy demand analysis and statistics;
- development of legislative and regulatory measures;
- integrated resource planning and demand side management;
- Environmental Impact assessment, including major energy projects.

Evaluation of economic instruments for Improving Energy Efficiency and environmental objectives.

Energy efficiency analysis in refining, conversion, transport and distribution of hydro-carbons.

Improving Energy Efficiency in power generation and transmission:

- cogeneration;
- plant component (boilers, turbines, generators, etc);
- network integration.

Improving Energy Efficiency in the building sector:

- thermal insulation standards, passive solar and ventilation;
- space heating and air conditioning systems;
- high efficiency low NO_x burners;
- metering technologies and individual metering;
- domestic appliances and lighting.

Municipalities and local community services:

- district heating systems;
- efficient gas distribution systems;
- energy planning technologies;
- twinning of towns or of other relevant territorial entities;
- energy management in cities and in public buildings;
- waste management and energy recovery of waste.

Improving Energy Efficiency in the industrial sector:

- joint ventures;
- energy cascading, cogeneration and waste heat recovery;
- energy audits.

Improving Energy Efficiency in the transport sector:

- motor vehicle performance standards;
- development of efficient transport infrastructures.

Information:

- awareness creation;
- data bases: access, technical specifications, information systems;
- dissemination, collection and collation of technical information;
- behavioural studies.

Training and education:

- exchanges of energy managers, officials, engineers and students;
- organization of international training courses.

Financing:

- development of legal framework;
- Third Party Financing;
- joint ventures;
- co-financing.

* * *

**AZEURÓPAI ENERGIA CHARTAKONFERENCIA
ZÁRÓOKMÁNYA**

I. Az Európai Energia Charta Konferencia végső plenáris ülését 1994. december 16—17. között tartották Lisszabonban. A Konferencián az Albán Köztársaság, az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, az Azerbajdzsán Köztársaság, a Belga Királyság, a Belorusz Köztársaság, a Bolgár Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Cseh Köztársaság, a Dán Királyság, az Európai Közösség, az Észt Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Francia Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Grúz Köztársaság, a Holland Királyság, a Horvát Köztársaság, az Izlandi Köztársaság, Írország, Japán, Kanada, a Kazah Köztársaság, a Kirgiz Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Liechtensteini Fejedelemség, a Litván Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Moldáv Köztársaság, Nagy-Britannia és

Észak-Írország Egyesült Királysága, a Német Szövetségi Köztársaság, a Norvég Királyság, az Olasz Köztársaság, az Orosz Föderáció, az Osztrák Köztársaság, az Örmény Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Spanyol Királyság, a Svájci Konföderáció, a Svéd Királyság, a Szlovák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Tadzsik Köztársaság, a Török Köztársaság, a Türkmen Köztársaság, Ukrajna és az Üzbég Köztársaság képviselői vettek részt (a továbbiakban: delegációk), továbbá megfigyelőket hívtak meg bizonyos országokból és nemzetközi szervezetektől.

Háttér

II. Az Európa Tanács 1990. júniusi dublini ülésén a holland miniszterelnök azt javasolta, hogy a gazdasági fellendülést Kelet-Európában és az akkori Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében az energiaszektorban való együttműködéssel katalizálják és gyorsítsák fel. A javaslatot a Tanács üdvözölte, és felkérte az Európai Közösségek Bizottságát annak tanulmányozására, hogy hogyan lehet ezt az együttműködést a legjobban megvalósítani. A Bizottság 1991 februárjában előterjesztette az Európai Energia Charta koncepcióját.

A Bizottság javaslatának az Európai Közösségek Tanácsában folytatott vitáját követően az Európai Közösségek meghívták a többi nyugat- és kelet-európai országot, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét, valamint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet nem európai tagjait, hogy vegyenek részt a Brüsszelben, 1991 júliusában az Európai Energia Charta tárgyalásainak megindításával kapcsolatosan tartandó konferencián. Számos más ország és nemzetközi szervezet is meghívást kapott, hogy megfigyelőként vegyenek részt az Európai Energia Charta Konferencián.

Az Európai Energia Chartával kapcsolatos tárgyalások 1991-ben befejeződtek, és a Chartát Záródokumentum aláírásával a Hágában, 1991. december 16—17. között tartott konferencia elfogadta. A Charta akkori és későbbi aláírói a fenti I. szakaszban — a megfigyelőkön kívül — felsorolt delegációk.

Az Európai Energia Charta aláírói vállalták, hogy

— követik a Charta célkitűzéseit és elveit, továbbá a lehető legrövidebb időn belül megvalósítják és szélesítik együttműködésüket az Alapmegállapodás és a Jegyzőkönyvek jöhmiszemű megtárgyalásával.

Az Európai Energia Charta Konferencia ennek megfelelően tárgyalásokat kezdett az Alapmegállapodással kapcsolatosan — ennek elnevezése később az Energia Charta Egyezmény lett —, amelynek célja a nyugati-keleti ipari együttműködés elősegítése jogi biztosítékok nyújtásával olyan területeken, mint a befektetések, a tranzitszállítás és a kereskedelem.

Elkezdte a jegyzőkönyvek tárgyalását is az energiahatékonyság, a nukleáris biztonság és a szénhidrogének terüle-

tén, bár ez utóbbi esetben a tárgyalásokat felfüggesztették az Energia Charta Egyezmény létrehozásáig.

Az Energia Charta Egyezmény és az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv tárgyalásai eredményesen fejeződtek be 1994-ben.

Az Energia Charta Egyezmény

III. Tanácskozásai eredményeként az Európai Energia Charta Konferencia elfogadta az Energia Charta Egyezmény szövegét (a továbbiakban: Egyezmény), amely az 1. Mellékletben található, és az ezzel kapcsolatos Döntéseket, amelyek a 2. Mellékletben találhatók, és megállapodtak arra nézve, hogy az Egyezményt aláírásra megnyitják Lisszabonban, 1994. december 17. és 1995. június 16. között.

Megállapodások

IV. A Záróokmány aláírásával a delegációk megegyeztek abban, hogy az Egyezménnyel kapcsolatosan az alábbi megállapodásokat fogadják el:

1. Az Egyezményre, mint egészre tekintettel

a) A delegációk hangsúlyozzák, hogy az Egyezmény rendelkezéseiről az Egyezmény azon sajátos természetének szem előtt tartásával állapodtak meg, hogy célja egy adott szektorban a hosszú távú együttműködés jogi kereteinek megteremtése, és ennek eredményeként nem értelmezhető úgy, hogy precedenst képez más nemzetközi tárgyalások összefüggésében.

b) Az Egyezmény rendelkezései:

(i) nem kötelezik a Szerződő Feleket, hogy kötelező harmadik félbeli hozzáférési jogot vezessenek be; vagy

(ii) nem akadályozzák az olyan árképzési rendszerek alkalmazását, amelyek — a fogyasztók egy adott kategóriáján belül — ugyanolyan árakat alkalmaznak a különböző helyeken található fogyasztókra.

c) A legnagyobb kedvezményes elbánástól való eltéréseknek nem célja, hogy kiterjedjenek olyan intézkedésekre, amelyek kifejezetten valamely befektetőre vagy befektetői csoportra irányulnak, hanem inkább az, hogy általánosan alkalmazzák.

2. Az 1(5) Cikkre tekintettel

a) Elfogadásra került, hogy az Egyezmény nem biztosít jogokat arra nézve, hogy gazdasági tevékenységgel foglalkozzanak az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységen kívül.

b) Az alábbi tevékenységek példák az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységre:

(i) olaj, gáz, szén és uránium kutatása és feltárása, valamint kitermelése;

(ii) áramfejlesztő létesítmények építése és üzemeltetése, beleértve a szél és az egyéb megújuló erőforrások által hajtottakat;

(iii) energetikai anyagok és termékek szárazföldi szállítás, elosztása, tárolása és forgalmazása, pl. vezetéki és elosztási hálózatok és csőrendszerek vagy e célra alkalmazott vasútvonalak útján, továbbá ilyen jellegű létesítmények építése, beleértve az olaj-, gáz- és szénzagy csővezetékek lefektetését is;

(iv) az olyan energetikai létesítmények hulladékainak eltávolítása és megsemmisítése, mint például az erőművek, beleértve a nukleáris erőművek radioaktív hulladékát is;

(v) az energetikai létesítmények üzemén kívül helyezése, beleértve az olajfűrészt, olajfinomítókat és áramfejlesztő üzemeket is;

(vi) energetikai anyagok és termékek piacra vitele és eladása, valamint a velük való kereskedelem, pl. a benzin kiskereskedelmi eladása; és

(vii) a fentiekben említett tevékenységekkel kapcsolatos kutatási, konzultációs, tervezési irányítási és kivitelezési tevékenységek, beleértve az energiahatékonyság javítását célzó tevékenységeket is.

3. Az 1(6) Cikkre tekintettel

Annak tisztázása érdekében, hogy egy Szerződő Fél területén eszközölt befektetést egy másik Szerződő Fél befektetője ellenőrzi-e közvetve vagy közvetlenül, a befektetés ellenőrzése a valós ellenőrzést jelenti, amelyet a konkrét helyzet tényleges körülményeinek vizsgálata után állapítanak meg. Az ilyen vizsgálat során az összes releváns tényezőt figyelembe kell venni, beleértve a következőket:

a) a befektető pénzügyi érdekeltsége — részvényérdekeltségével együtt — a befektetés tekintetében;

b) a befektető azon képessége, hogy lényegi befolyást gyakoroljon a befektetés vezetése és működtetése felett; és

c) a befektető azon képessége, hogy lényegi befolyást gyakoroljon az igazgatótanács vagy más vezető testület tagjainak kiválasztása felett.

Ha kétség merül fel a tekintetben, hogy vajon a befektető közvetve vagy közvetlenül ellenőrzi-e a befektetést, az ilyen ellenőrzésre hivatkozó befektetőre hárul annak bizonyításának terhe, hogy egy ilyen ellenőrzés létezik.

4. Az 1(8) Cikkre tekintettel

Ausztrália külföldi befektetési politikájával megegyezően új befektetésnek tekintendő az olyan új bányászati vagy nyersanyag feldolgozó projekt létesítése Ausztráliában, amely esetében a külföldi érdekeltség által eszközölt összbefektetés 10 millió \$, vagy több, még akkor is, ha a külföldi érdekeltség már hasonló tevékenységet folytat Ausztráliában.

5. Az 1(12) Cikkre tekintettel

A delegációk elismerik a szellemi tulajdonjogok megfelelő és hatékony védelmének szükségességét a nemzetközileg elfogadott legmagasabb kívánalmaknak megfelelően.

6. Az 5(1) Cikkre tekintettel

Az 5. Cikknek a delegációk általi elfogadása nem jelent véleménynyilvánítást abban a tekintetben, hogy az Uruguay Forduló Multilaterális Kereskedelmi Tárgyalásai Záróokmányához csatolt, a „Kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedésekről szóló Megállapodás” rendelkezései beleértendők-e a GATT III. és XI. Cikkelyeibe és ha igen, milyen mértékben.

7. A 6. Cikkre tekintettel

a) A 6(2) Cikkben hivatkozott egyoldalú és összehangolt versenyellenes magatartást jogszabályaiknak megfelelően az egyes Szerződő Feleknek kell meghatározniuk, és az a kitermelés során elkövetett visszaéléseket is magába foglalhatja.

b) „Érvényesítés” és „érvényesít” a Szerződő Fél versenyjogának megfelelő intézkedést jelent vizsgálat, jogi eljárás vagy igazgatási cselekmény, valamint olyan döntés vagy későbbi jogszabály útján, amely engedélyt nyújt vagy hosszabbít meg.

8. A 7(4) Cikkre tekintettel

A hatályos jogszabályok közé tartoznak azok, amelyek a környezetvédelemmel, a földhasználattal, a biztonsággal vagy a műszaki előírásokkal kapcsolatosak.

9. A 9., a 10. Cikkre és az V. Részre tekintettel

Ha a Szerződő Fél programja, amely a külföldre irányuló kereskedelem vagy befektetés megkönnyítése számára állami hitelek, támogatások, garanciák vagy biztosíték megadását rendeli el, nem kapcsolódik az adott területen más Szerződő Felek befektetői által eszközölt befektetési vagy rokon tevékenységéhez, akkor az ilyen programok korlátozások tárgyai lehetnek a bennük való részvétel illetően.

10. A 10(4) Cikkre tekintettel

Kiegészítő egyezmény állapítja meg a feltételeket a 10(3) Cikkben leírt elbánás alkalmazására nézve. E feltételek — többek között — rendelkezéseket tartalmaznak az állami vagyon eladásával vagy elidegenítésével (privatizáció) és a monopóliumok felszámolásával (demonopolizáció) kapcsolatosan.

11. A 10(4) és a 29(6) Cikkre tekintettel

A Szerződő Felek foglalkozhatnak a kapcsolattal a 10(4) és a 29(6) Cikk rendelkezései között.

12. A 14(5) Cikkre tekintettel

A cél az, hogy a 14(5) Cikkben hivatkozott megállapodást megkötő Szerződő Fél biztosítsa, hogy az adott megállapodás feltételei nem mondanak ellent az illető Szerződő Félnek a Nemzetközi Valutaalappal kötött megállapodása alapján való kötelezettségeinek.

13. A 19(1)(i) Cikkre tekintettel

Az egyes Szerződő Felek állapítják meg, hogy a környezeti hatások felmérését és figyelését milyen mértékben rendezik jogilag, mely hatóságok rendelkeznek döntésho-

zatali hatáskörrel az ilyen előírások tekintetében, és hogy milyen megfelelő eljárásokat kell követni.

14. A 22. és a 23. Cikkre tekintettel

A 29. Cikk által szabályozott, az energetikai anyagokkal és termékekkel folytatott kereskedelem tekintetében az adott Cikk határozza meg a 22. és a 23. Cikkben foglalt tárgyakra vonatkozó rendelkezéseket.

15. A 24. Cikkre tekintettel

A GATT-ban és Csatolt Okmányaiban szereplő kivételeket olyan Szerződő Felek között alkalmazzák, amelyek tagjai a GATT-nak, amiképpen azt a 4. Cikk elismeri. Ami a 29. Cikkben szabályozott, az energetikai anyagokkal és termékekkel folytatott kereskedelmet illeti, az adott Cikk határozza meg a 24. Cikkben foglalt tárgyakra vonatkozó rendelkezéseket.

16. A 26(2)a) Cikkre tekintettel

A 26(2)a) Cikk nem értelmezhető annak előírásaként, hogy Szerződő Fél az Egyezmény III. Részét tegye nemzeti jogszabályai részévé.

17. A 26. és a 27. Cikkre tekintettel

A 10(1) Cikk utolsó előtti mondatában az egyezményből eredő kötelezettségekre való hivatkozás nem tartalmazza a nemzetközi szervezetek által hozott döntéseket, még akkor sem, ha azok jogilag kötelező erejűek, sem az 1970. január 1-je előtt hatályba lépett egyezményeket.

18. A 29(2)a) Cikkre tekintettel

a) Ha az utalt albekezdésben hivatkozott GATT 1947 vagy annak egyik Csatolt Okmánya rendelkezései közös fellépést írnak elő a GATT tagjai számára, akkor értelemszerűen az ilyen fellépést a Charta Konferencia fogja végrehajtani.

b) Az a kifejezés „amiképpen azt a GATT 1947 tagjai egymás között az energetikai anyagokra és termékekre vonatkozóan 1994. március 1-jén alkalmazták és gyakorolták”, nem azokra az esetekre utal, amikor a GATT egyik tagja a GATT XXXV. Cikkére hivatkozva úgy dönt, hogy nem alkalmazza a GATT-ot a GATT egy másik tagjával szemben, hanem magába foglalja a GATT bizonyos rendelkezéseinek ennek ellenére, de facto és egyoldalú alapon történő alkalmazását a GATT azon másik tagjával szemben.

19. A 33. Cikkre tekintettel

Az ideiglenes Charta Konferencia a lehető legrövidebb időn belül dönt arról, hogyan lehet a legjobban érvényt szerezni az Európai Energia Charta III. Címe azon célkitűzésének, hogy a jegyzőkönyvek tárgyalására kerüljön sor az együttműködésnek azokon a területein, amelyeket a Charta III. Címében soroltak fel.

20. A 34. Cikkre tekintettel

a) Az ideiglenes Főtitkár azonnal kapcsolatba lép más nemzetközi szervezetekkel, hogy meghatározásra kerüljenek a feltételek, amelyek mellett azok vállalnák az Egyez-

ményből és a Chartából származó feladatokat. Az ideiglenes Főtitkár beszámolhat az ideiglenes Charta Konferenciának azon az ülésen, amelyet a 45(4) Cikk rendelkezéseinek megfelelően legkésőbb 180 nappal az Egyezmény aláírásra való megnyílásának időpontja után kell összehívni.

b) A Charta Konferenciának az éves költségvetést a pénzügyi év megkezdése előtt el kell fogadnia.

21. A 34(3)m) Cikkre tekintettel

A függelékek technikai változtatásai például magukba foglalhatják az aláírás visszautasítóinak vagy az olyan aláíróknak a felsorolásból való kivételét, amelyek kifejezésre jutatták szándékukat a ratifikálás visszautasítására, vagy magukban foglalhatják az N és a VC Függelékek kiegészítéseit. A Titkárság a megfelelő időben értelemszerűen javaslatot tehet ilyen változtatásokra a Charta Konferencia számára.

22. A TFU(1) Függelékre tekintettel

a) Ha az (1) bekezdésben hivatkozott megállapodás valamely fele nem írta alá vagy nem csatlakozott az Egyezményhez az értesítésre előírt időben, a megállapodás azon felei, amelyek aláírták vagy csatlakoztak az Egyezményhez, a nevükben értesítést küldhetnek.

b) Általában az az álláspont, hogy a tisztán kereskedelmi jellegű megállapodásokat nem szükséges bejelenteni, mivel az ilyen megállapodások nem vetik fel a 29(2)a) Cikk betartásának kérdését, még akkor sem, ha azokat állami szervek kötik.

A Charta Konferencia azonban a TFU Függelék céljaira nézve tisztázhatja, hogy a 29(2)a) Cikkben hivatkozott megállapodások mely típusai esetében követeli meg a bejelentést a Függelék alapján, és melyek esetében nem.

Nyilatkozatok

V. A delegációk kijelentik, hogy a 18(2) Cikk nem értelmezhető úgy, hogy lehetővé teszi az Egyezmény más rendelkezései alkalmazásának kijátszását.

VI. A delegációk figyelembe vették az Egyezménnyel kapcsolatosan tett alábbi nyilatkozatokat is:

1. Az 1(6) Cikkre tekintettel

Az Orosz Föderáció szeretné, ha — a 10(4) Cikkben hivatkozott kiegészítő egyezménnyel kapcsolatos tárgyalások során — újból foglalkoznának a nemzeti jogszabályok jelentőségének kérdésével az ellenőrzéssel kapcsolatosan, ahogyan az 1(6) Cikkhez fűzött megállapodásban kifejezésre került.

2. Az 5. és a 10(11) Cikkre tekintettel

Ausztrália azt az észrevételt teszi, hogy az 5. és a 10(11) Cikk rendelkezései nem csorbítják a GATT alapján való jogait és kötelezéseit, beleértve ahogyan azok az Uruguay Fordulón a kereskedelmi vonatkozású befektetési intézkedésekről szóló megállapodásban kidolgozásra kerültek,

különösen az 5(3) Cikkben felsorolt kivételek jegyzékére való tekintettel, amelyet nem tekint teljesnek.

Ausztrália észrevételezi továbbá, hogy nem lenne helyes, ha az Egyezmény alapján felállított, a viták rendezésével foglalkozó testületek értelmeznék a GATT III. és XI. Cikkeit a GATT aláíró felei közötti, vagy a GATT egy aláíró fele befektetője és a GATT egy másik aláíró fele közötti vitákkal összefüggésben.

Úgy véli, hogy a 10(11) Cikknek egy befektető és a GATT egy aláíró fele közötti alkalmazására nézve a 26. Cikk alapján tekintetbe vehető egyetlen kérdés a választott bírósági ítélet kérdése abban az esetben, amikor a GATT bizottság vagy a WTO vitarendező testület első ízben megállapítja, hogy a Szerződő Fél által fenntartott kereskedelmi vonatkozású befektetési intézkedés összeegyeztethetetlen a GATT vagy a kereskedelmi vonatkozású befektetési intézkedésekről szóló Megállapodás alapján való köteletségével.

3. A 7. Cikkre tekintettel

Az Európai Közösségek és tagállamai, valamint Ausztria, Norvégia, Svédország és Finnország kijelentik, hogy a 7. Cikk rendelkezései a nemzetközi jognak a tenger alatti kábelek és csővezetékek feletti fennhatósággal kapcsolatos konvencionális jogszabályai, vagy az ilyen jogszabályok hiányában az általános nemzetközi jog hatálya alá tartoznak.

Kijelentik továbbá, hogy a 7. Cikknek nem célja, hogy hatással legyen a tenger alatti kábelek és csővezetékek feletti fennhatósággal kapcsolatos jelenlegi nemzetközi jog értelmezésére, és nem is tekinthető ilyennek.

4. A 10. Cikkre tekintettel

Kanada és az Egyesült Államok külön-külön megerősítik, hogy a 10. Cikk rendelkezéseit az alábbi megfontolásoknak megfelelően alkalmazzák:

A más Szerződő Felek befektetői számára nyújtandó elbánás céljaira nézve a körülményeket a konkrét eset körülményeire alapozva kell mérlegelni. Az összevetés az adott Szerződő Fél befektetője vagy az adott Szerződő Fél befektetője által eszközölt befektetés számára nyújtott elbánás és egy másik Szerződő Fél befektetője vagy befektetése számára nyújtott elbánás között csak akkor érvényes, ha azt hasonló körülmények közötti befektetőkre vagy befektetésekre nézve teszik. Annak megállapítása során, hogy vajon a befektetők vagy a befektetések eltérő elbánása megfelel-e a 10. Cikknek, két alapvető tényezőt kell számításba venni.

Az első tényező a Szerződő Felek politikai célkitűzései a különböző területeken, amennyiben azok megfelelnek a 10. Cikkben rögzített, a diszkriminációt tilalmazó elveknek. Legitim politikai célkitűzéseket indokolhatják a külföldi befektetők vagy az általuk eszközölt befektetések eltérő elbánásban való részesítését annak érdekében, hogy tükrözzék a releváns körülmények különbözőségét ezen befektetők és befektetéseik és a hazai partnerek között. Például, az ország pénzügyi rendszere integritásának biztosí-

tására irányuló célkitűzés indokolt prudenciális intézkedéseket igazolhat a külföldi befektetők vagy befektetések tekintetében, míg ezek az intézkedések esetleg szükségtelenek lennének annak biztosításához, hogy ugyanezek a célkitűzések megvalósuljanak, ami a hazai befektetőket vagy befektetéseket illeti. Így a külföldi befektetők vagy befektetések nem lennének „hasonló körülmények között”, összevetve a hazai befektetőkkel vagy befektetésekkel, ekképpen — bár az intézkedés eltérő elbánást nyújt — mégsem ellentétes a 10. Cikkkel.

A második tényező az, hogy az intézkedést milyen mértékben motiválja az a tény, hogy az adott befektető vagy befektetés külföldi tulajdonjog alanya vagy külföldi ellenőrzés alá tartozik. Az olyan intézkedés, amely a befektetőket specifikusan azok külföldi mivolta miatt célozza a megelőző bekezdésnek megfelelő elégséges ellensúlyozó politikai indokok nélkül, ellentétes a 10. Cikk elveivel. A külföldi befektető vagy befektetés „hasonló körülmények között” lenne, összevetve a hazai befektetőkkel és befektetéseikkel, és az intézkedés mégis ellentétes lenne a 10. Cikkkel.

5. A 25. Cikkre tekintettel

Az Európai Közösségek és Tagállamai hivatkoznak arra, hogy az Európai Közösséget létrehozó Egyezmény 58. Cikkének megfelelően:

a) a tagállam jogszabályainak megfelelően létesített társaságokat vagy cégeket, amelyek központi irodája, fő ügyviteli és telephelye a Közösség területén belül került bejegyzésre a létesítés jogára nézve az Európai Közösséget létrehozó Egyezmény Harmadik Rész, III. Cím, 2. Fejezetének értelmében ugyanolyan elbánásban részesül, mint a tagállamok természetes személy állampolgárai; az olyan társaságoknak vagy cégeknek, amelyek csak bejegyzett irodával rendelkeznek a Közösségben, e célra nézve tényleges és folyamatos kapcsolatot kell kialakítaniuk az egyik tagállam gazdaságával;

b) a „társaságok és cégek” a polgári vagy a kereskedelmi jog alapján alapított társaságokat és cégeket jelenti, beleértve a szövetkezeteket is, továbbá a köz- vagy a magánjog alá tartozó egyéb jogi személyeket, a non-profit jellegűek kivételével.

Az Európai Közösségek és Tagállamai hivatkoznak a következőkre:

A közösségi jog rendelkezik a fentiekben tárgyalt elbánás kiterjesztésének lehetőségéről olyan vállalatok vagy cégek fiókjaira és képviselőire, amelyek egyik tagállamban sem rendelkeznek bejegyzett székhellyel; és hogy az Energia Charta Egyezmény 25. Cikkének alkalmazása csak azokat az eltéréseket tegeye lehetővé, amelyek az Európai Közösségeket létrehozó Szerződésekből származó, a szélesebb gazdasági együttműködésből eredő preferenciális elbánás biztosításához szükségesek.

6. A 40. Cikkre tekintettel

Dánia emlékeztetve arra, hogy az Európai Energia Chartát nem alkalmazzák Grönlandra és a Faroe-szigetek-

re mindaddig, amíg Grönland és a Faroe-szigetek önkormányzataitól ilyen értelmű értesítést nem kapnak.

E tekintetben Dánia megerősíti, hogy az Egyezmény 40. Cikke alkalmazásra kerül Grönland és a Faroe-szigetek esetében.

7. A G(4) Függelékre tekintettel

a) Az Európai Közösségek és az Orosz Föderáció kijelenti, hogy a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére — más megállapodás megkötéséig — a Korfun, 1994. június 24-én aláírt, az egyrészt az Európai Közösség és Tagállamai és másrészt az Orosz Föderáció közötti partneri viszonyt létrehozó Partneri és Együttműködési Megállapodás 22. Cikkének rendelkezései, az ezen okmányhoz csatolt levélváltások és a vonatkozó közös nyilatkozatok az irányadóak, és az ilyen jellegű kereskedelemmel kapcsolatos viták az említett Megállapodás eljárásai alá vannak vetve.

b) Az Európai Közösségek és Ukrajna kijelenti, hogy a Luxemburgban, 1994. június 14-én aláírt Partneri és Együttműködési Megállapodásnak, valamint az ugyanazon a napon aláírt Középső Megállapodásnak megfelelően a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve kizárólagosan az Európai Atomenergia Közösség és Ukrajna között megkötendő különleges megállapodás rendelkezései az irányadóak.

E különleges megállapodás hatálybalépéséig a Brüsszelben, 1989. december 18-án az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által aláírt Kereskedelmi, valamint Gazdasági és Kereskedelmi Együttműködési Megállapodás rendelkezései alkalmazandók továbbra is kizárólagosan a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve.

c) Az Európai Közösségek és Kazahsztán kijelenti, hogy a Brüsszelben, 1994. május 20-án aláírt Partneri és Együttműködési Megállapodásnak megfelelően a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve kizárólagosan az Európai Atomenergia Közösség és Kazahsztán között megkötendő különleges megállapodás rendelkezései az irányadóak.

E különleges megállapodás hatálybalépéséig a Brüsszelben, 1989. december 18-án az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által aláírt Kereskedelmi, valamint Gazdasági és Kereskedelmi Együttműködési Megállapodás rendelkezései alkalmazandók továbbra is kizárólagosan a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve.

d) Az Európai Közösségek és Kirgizisztán kijelenti, hogy a Brüsszelben, 1994. május 31-én aláírt Partneri és Együttműködési Megállapodásnak megfelelően a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve kizárólagosan az Európai Atomenergia Közösség és Kirgizisztán között megkötendő különleges megállapodás rendelkezései az irányadóak.

E különleges megállapodás hatálybalépéséig a Brüsszelben, 1989. december 18-án az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által aláírt Kereskedelmi, valamint Gazdasági és Kereskedelmi Együttműködési Megállapodás rendelkezései alkalmazandók továbbra is kizárólagosan a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve.

e) Az Európai Közösségek és Tadzsisztán kijelenti, hogy a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve kizárólagosan az Európai Atomenergia Közösség és Tadzsisztán között megkötendő különleges megállapodás rendelkezései az irányadóak.

E különleges megállapodás hatálybalépéséig a Brüsszelben, 1989. december 18-án az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által aláírt Kereskedelmi, valamint Gazdasági és Kereskedelmi Együttműködési Megállapodás rendelkezései alkalmazandók továbbra is kizárólagosan a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve.

f) Az Európai Közösségek és Üzbegisztán kijelenti, hogy a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve kizárólagosan az Európai Atomenergia Közösség és Üzbegisztán között megkötendő különleges megállapodás rendelkezései az irányadóak.

E különleges megállapodás hatálybalépéséig a Brüsszelben, 1989. december 18-án az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által aláírt Kereskedelmi, valamint Gazdasági és Kereskedelmi Együttműködési Megállapodás rendelkezései alkalmazandók kizárólagosan továbbra is a nukleáris anyagok közöttük folyó kereskedelmére nézve.

Az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv

VII. Az Európai Energia Charta Konferencia elfogadta az Energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyvet, amelyet a 3. Melléklet tartalmaz.

Az Európai Energia Charta

VIII. Az ideiglenes Charta Konferencia és az Egyezményben előírt Charta Konferencia hatáskörébe tartozik ettől az időponttól kezdve, hogy döntéseket hozzon a Hágai Értekezletnek az Európai Energia Chartáról szóló Záródokumentuma és az ennek alapján elfogadott Európai Energia Charta aláírására irányuló kérések tekintetében.

Dokumentáció

IX. Az Európai Energia Charta Konferencia tárgyalási jegyzőkönyvei a Titkárságon kerülnek elhelyezésre.

Készült Lisszabonban, az ezerkilencszázkilencvennegyedik év december havának tizenhetedik napján.

*

AZENERGIACHARTAEGYEZMÉNY*Preambulum*

A jelen Egyezmény Szerződő Felei,

figyelembe véve az Új Európáról szóló, 1990. november 21-én aláírt Párizsi Chartát,

figyelembe véve az Európai Energia Chartáról rendezett Hágai Konferencia 1991. december 17-én, Hágában aláírt Záróokmányában elfogadott Európai Energia Chartát,

emlékeztetve arra, hogy a Hágai Konferencia Záróokmányának minden aláírója kötelezettséget vállalt az Európai Energia Charta céljainak és elveinek érvényesítésére, valamint arra, hogy a lehető legrövidebb időn belül az Energia Charta Egyezményre és Jegyzőkönyvekre vonatkozó jóhiszemű tárgyalásokkal megvalósítják és szélesítik együttműködésüket; és kifejezve azon törekvésüket, hogy biztos és kötelező nemzetközi jogi alapokra helyezték a Chartában rögzített kötelezettségeket,

tekintettel arra, hogy Szerződő Felek meg akarják teremteni az Európai Energia Chartában kinyilvánított elvek megvalósításának szerkezeti kereteit,

azon törekvéstől vezérelve, hogy megvalósítsák az Európai Energia Charta kezdeményezéséhez vezető alapkoncepciót, vagyis azt, hogy az energetikai befektetések és az energiakereskedelem liberalizálására irányuló intézkedésekkel elősegítsék a gazdasági növekedést,

megerősítve, hogy a Szerződő Felek kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a teljes nemzeti elbánás és a legnagyobb kedvezmény elve hatásos érvényesítésének, és ezeket az elveket alkalmazni kívánják a kiegészítő egyezmény alapján létesített beruházásoknál,

figyelembe véve a nemzetközi kereskedelem fokozatos liberalizációjának célját és a diszkriminációmentes nemzetközi kereskedelem elvét az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény és Csatolt Okmányok, valamint a jelen Egyezmény rendelkezései alapján,

azon eltökélt szándéktól vezérelve, miszerint fokozatosan felszámolják az energetikai anyagok és termékek, valamint a kapcsolódó berendezések, technológiák és szolgáltatások kereskedelmének műszaki, hatósági és egyéb akadályait,

tekintettel arra, hogy amíg azok a Szerződő Felek, amelyek jelenleg nem tagjai a GATT-nak, csatlakoznak az Egyezményhez, szükség van olyan átmeneti megoldásokra, amelyek segítik ezeket a Szerződő Feleket és nem hátráltatják tagságuk előkészítését,

tekintettel az olyan Szerződő Felek jogaira és kötelezéseire, amelyek szintén tagjai az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezménynek és a Csatolt Okmányoknak,

figyelembe véve a fúziókra, monopóliumokra, versenyellenes módszerekre és a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó versenyszabályokat,

figyelembe véve a szerződést a Nukleáris Fegyverek Elterjedésének Megakadályozásáról Szóló Egyezményre, és a Nukleáris Eszközök Szállítóira Vonatkozó Irányelveket és a nukleáris fegyverek terjesztésének és kereskedelmének korlátozására vonatkozó egyéb nemzetközi kötelezettségeket és megállapodásokat,

felismerve az energia lehető leghatékonyabb kitermelésének, előállításának, átalakításának, tárolásának, szállításának, elosztásának és felhasználásának szükségességét,

emlékeztetve az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezményére, a Nagy Távolságra Jutó, Országhatáron Átterjedő Légszennyezésről Szóló Konvencióra és más, energiával kapcsolatos nemzetközi környezetvédelmi egyezményekre, valamint

felismerve a környezet védelmét szolgáló intézkedések, többek között bizonyos energiatermelő kapacitások leállításával és a hulladék anyagok kezelésével kapcsolatos intézkedések egyre sürgetőbb voltát, és emlékeztetve a nemzetközileg egyeztetett célkitűzésekre és ezek megvalósítási kritériumaira,

az alábbiakban állapodnak meg:

I. Rész

MEGHATÁROZÁSOK ÉS CÉL

1. Cikk

Meghatározások

Ahogyan a jelen Egyezményben alkalmazásra kerül:

(1) „Charta” — az Európai Energia Chartáról rendezett Hágai Konferencia záróokmányaként 1991. december 17-én, Hágában aláírt Európai Energia Charta; a Záróokmány aláírását a Charta aláírásának kell tekinteni.

(2) „Szerződő Fél” — egy állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet, amely jelen Egyezményt magára nézve kötelezőnek ismerte el, és amely számára az Egyezmény hatályos.

(3) „Regionális gazdasági integrációs szervezet” — államok által létrehozott szervezet, amelyre az államok bizonyos, és részben a jelen Egyezményben is szabályozott ügyekre vonatkozó hatásköröket átruháztak, beleértve a

kötelező erejű döntések meghozatalára feljogosító hatáskört azon bizonyos ügyek vonatkozásában.

(4) „Energetikai anyagok és termékek” — a Vámegyháttműködés Tanács Nomenklatúrája (Harmonizált Nomenklatúra) és az Európai Közösségek Egységesített Nomenklatúrája alapján az EM Függelékben felsorolt tételek.

(5) „Az energiaszektorban folytatott gazdasági tevékenység” — energetikai anyagok és termékek feltárásával, kinyerésével, finomításával, termelésével, tárolásával, szárazföldi szállításával, átvitelével, elosztásával, kereskedelmével, marketingjével vagy eladásával kapcsolatos gazdasági tevékenység, kivéve az NI Függelékben felsorolt tevékenységeket vagy a hőellátással kapcsolatos tevékenységeket.

(6) „Befektetés” — egy befektető által közvetlenül vagy közvetve birtokolt vagy ellenőrzött bármely vagyon, többek között:

a) anyagi és eszmei, ingó és ingatlan vagyon, valamint vagyoni jogok, többek között bérleti jogok, jelzálogok, visszatartási jogok és biztosítékok;

b) vállalat vagy üzleti vállalkozás, vagy részvények, törzsrészvények, vagy a tőkerészesedés egyéb formái, valamint kötvények és egy vállalat vagy üzleti vállalkozás egyéb adósságállománya;

c) pénzkövetelések vagy teljesítési követelések egy befektetéshez kapcsolódó, gazdasági értéket képviselő szerződés alapján;

d) szellemi tulajdon;

e) hozam;

f) az energiaszektorban végezhető gazdasági tevékenységgel kapcsolatos, törvényben vagy szerződésben vagy a törvény alapján kiállított engedélyekben rögzített jogok.

A vagyonok befektetési formájának változása nem érinti azok befektetés jellegét, és a kifejezés „befektetés” magába foglal minden befektetést akár létezett már az Egyezménynek a befektetést létrehozó befektető szerinti Szerződő Fél, valamint azon Szerződő Fél számára, amelynek területén a befektetést létrehozták (a továbbiakban: hatálybalépés napja), feltéve, hogy az Egyezményt kizárólag olyan ügyekre alkalmazzák, amelyek a befektetésre a hatálybalépés napja után hatnak.

A „befektetés” kiterjed az energiaszektorban folytatott gazdasági tevékenységgel kapcsolatos bármely befektetésre, valamint egy Szerződő Fél által saját területén „Charta érvényesítési projektként” megvalósított és a Titkárságnak bejelentett beruházásokra és beruházási kategóriákra.

(7) „Befektető”:

a) egy Szerződő Fél vonatkozásában:

(i) természetes személy, aki a nevezett Szerződő Fél állampolgára, belföldi személye vagy állandó lakosa az ott hatályos törvényeknek megfelelően,

(ii) társaság vagy egyéb szervezet, amelyet a nevezett Szerződő Fél hatályos törvényeinek megfelelően hoztak létre;

b) egy „harmadik állam” vonatkozásában olyan természetes személy, társaság vagy egyéb szervezet, aki vagy amely megfelel, mutatis mutandis, a Szerződő Fél vonatkozásában az a) albekezdésben meghatározott feltételeknek.

(8) „Befektetni” vagy „befektetések létesítése” — új befektetések létrehozása a meglévő befektetések egészének vagy részének megszerzésével, illetve a befektetői tevékenységnek más területeire való átlépés.

(9) „Hozamok” — egy befektetésből származó vagy befektetéssel kapcsolatos összegek, függetlenül azok kifizetési formájától, beleértve a nyereséget, az osztalékot, a kamatot, a tőkenyereséget, a szabadalmi díjakat, a menedzsment, a szakmai, a tanácsadói és az egyéb díjakat, valamint a természetbeni kifizetéseket.

(10) „Terület” egy állam vonatkozásában a Szerződő Fél,

a) az állam felségjoga alá tartozó terület, a területbe beleértve a belföldi vizeket és a felségterületéhez tartozó tengert; valamint

b) a nemzetközi tengerjognak megfelelően és azzal összhangban a tengernek, a tengerfenéknek és a tengeri altalajnak az a része, amire kiterjednek a Szerződő Fél felségjogai és joghatósága.

Egy olyan regionális gazdasági integrációs szervezet vonatkozásában, amely a jelen Egyezménynek Szerződő Fele, a Terület megegyezik a Szervezet tagállamainak területével a Szervezet alapító egyezményének rendelkezései szerint.

(11) a) „GATT” — „GATT 1947” vagy a „GATT 1994”, vagy mindkettőt, ha mindkettő hatályos.

b) „GATT 1947” — az 1947. október 3-án kelt Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény, amelyet az Egyesült Nemzetek Kereskedelmi és Foglalkoztatási Konferenciája Előkészítő Bizottsága 2. Ülésszakának befejezésével elfogadott záróokmányhoz csatoltak, az utólagos javításokkal, módosításokkal vagy kiegészítésekkel.

c) „GATT 1994” — a Kereskedelmi Világszervezet alapító Egyezményének 1A Mellékleteként elfogadott Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény, az utólagos javításokkal, módosításokkal vagy kiegészítésekkel.

A Kereskedelmi Világszervezet alapító Egyezményét aláíró fél a GATT 1994 Szerződő Felének minősül.

d) „Csatolt Okmányok” — a szöveggörnyezet függvényében,

(i) azok az egyezmények, rendelkezések vagy egyéb jogi okmányok, beleértve a határozatokat, nyilatkozatokat és megállapodásokat, amelyeket a GATT 1947 égisze alatt kötöttek meg, az utólagos javításokkal, módosításokkal vagy kiegészítésekkel,

(ii) a Kereskedelmi Világszervezet alapító Egyezménye, beleértve az 1. Mellékletet (a GATT 1994 kivételével), a 2., 3. és 4. Mellékletet, valamint a kapcsolódó határozatokat, nyilatkozatokat és megállapodásokat, az utólagos javításokkal, módosításokkal vagy kiegészítésekkel.

(12) „Szellemi tulajdon” — szerzői jogok és kapcsolódó jogok, védjegyek, földrajzi megjelölések, ipari minták, szabadalmak, félvezető áramkörök térbeli elrendezése és nyilvánosságra nem hozott adatok védelme.

(13) *a)* „Energia Charta Jegyzőkönyve” vagy „Jegyzőkönyv” — olyan egyezmény, amelynek tárgyalását a Charta Konferencia engedélyezte, és amelynek szövegét a Charta Konferencia elfogadta, és amely két vagy több Szerződő Fél között lépett hatályba az Egyezmény rendelkezéseinek kiegészítésére, kibővítésére, kiterjesztésére vagy bővebb kifejtésére valamilyen, a jelen Egyezmény hatálya alá tartozó konkrét ágazat vagy tevékenység területén, vagy a Charta III. Címe szerinti együttműködés területein.

b) „Energia Charta Nyilatkozat” vagy „Nyilatkozat” — olyan jogi kötőerővel nem bíró okmányt jelent, amelynek tárgyalását a Charta Konferencia engedélyezte, és szövegét jóváhagyta, és amely két vagy több Szerződő Fél között jött létre a jelen Egyezmény rendelkezéseinek kiegészítésére vagy kibővítésére.

(14) „Konvertibilis valuta” — a nemzetközi devizapiacokon széles körben forgalmazott és a nemzetközi tranzakciókban széles körben használt valuta.

2. Cikk

Az Egyezmény célja

Jelen Egyezmény jogi keretet létesít az energiaszektorban folytatott hosszú távú együttműködés előmozdítása érdekében, amely az egymást kiegészítő és kölcsönös előnyökön nyugszik a Charta céljaival és elveivel összhangban.

II. Rész

KERESKEDELEM

3. Cikk

Nemzetközi piacok

Szerződő Felek arra törekednek, hogy kereskedelmi eszközökkel elősegítsék a nemzetközi piacokra való kijutást, és általában hogy az energetikai anyagok és termékek számára kifejlenszenek egy nyitott és versenyorientált piacot.

4. Cikk

A GATT és Csatolt Okmányainak csorbítatlansága

Jelen Egyezményben, mint amelynek egyes Szerződő Felei a GATT tagjai, semmi sem csorbítja a GATT és Csatolt Okmányainak rendelkezéseit, amiképpen azt annak Szerződő Felei alkalmazzák.

5. Cikk

Kereskedelmi vonzatú befektetési intézkedések

(1) A Szerződő Felek nem alkalmaznak olyan kereskedelmi vonzatú befektetési intézkedést, amelyek a GATT III. vagy XI. Cikkének rendelkezéseivel összeegyeztethetetlenek; ez nem csorbítja a Szerződő Félnek a GATT és Csatolt Okmányai, valamint a 29. Cikk szerinti jogait és kötelességeit.

(2) Az ilyen intézkedések körébe tartoznak a nemzeti jog vagy egyéb közigazgatási szabályozás szerint kötelező és végrehajtható befektetési intézkedések, vagy olyan szolgáltatások, amelyekkel szükségképpen előny jár együtt, és amely megköveteli:

a) nemzeti eredetű vagy nemzeti forrásból származó termékeknek valamely vállalat által történő beszerzését vagy felhasználását, akár konkrét termékek, akár termékek mennyisége vagy értéke, akár helyi termelésének mennyisége vagy értéke arányában határozták meg azt, vagy

b) hogy egy vállalat által beszerzett vagy felhasznált behozott termékeket a kivitt helyi termékek mennyisége vagy értéke szerinti mértékben korlátozzanak, vagy amely korlátozza

c) egy vállalat helyi termelésében vagy azzal kapcsolatban felhasznált termékek behozatalát általában vagy a helyi termelés mértékében, amelyet kivisz,

d) egy vállalat helyi termelésében vagy azzal kapcsolatban felhasznált termékek behozatalát úgy, hogy devizához való hozzájárulását a vállalatnak tulajdonítható devizabevétel szerint meghatározott mértékben korlátozzák,

e) egy vállalat termékkivitelét vagy eladását, akár konkrét termékek, akár termékek mennyisége vagy értéke, akár helyi termelésének mennyisége vagy értéke arányként határozták meg azt.

(3) Az (1) bekezdés nem értelmezhető úgy, hogy Szerződő Felet meggátolja a (2)*a)* és *c)* albekezdésekben leírt kereskedelmi vonzatú befektetési intézkedéseknek, mint exporttámogatásra, külföldi segélyre, állami megrendelésre vagy preferenciális tarifa, illetve quota programban való részvételre feljogosító feltételnek alkalmazásában.

(4) Az (1) bekezdéstől függetlenül Szerződő Fél ideiglenesen továbbra is fenntarthatja azokat a kereskedelmi vonzatú befektetési intézkedéseket, amelyek jelen Egyezmény aláírását megelőzően több mint 180 napig hatályban voltak, a TRM Függelékben megállapított bejelentési és megszüntetési rendelkezéseknek megfelelően.

6. Cikk

Versenység

(1) Minden Szerződő Fél törekszik arra, hogy az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységekben

csökkentse a piacot torzító hatásokat, és a versenyt korlátozó akadályokat.

(2) Minden Szerződő Fél saját illetékességi területén gondoskodik olyan törvények elfogadásáról és érvényesítéséről, amelyek az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységekben szükségesek, és alkalmasak az egyoldalú és összehangolt versenyellenes magatartás elleni fellépésre.

(3) Azok a Szerződő Felek, amelyek tapasztalatokkal rendelkeznek a versenyszabályok alkalmazása terén, mindent megtesznek azért, hogy — kérésre és a rendelkezésre álló eszközökön belül — szakmai támogatást nyújtsanak más Szerződő Feleknek a versenyszabályok kialakításában és alkalmazásában.

(4) A Szerződő Felek konzultációkkal és információcserével együttműködhetnek versenyszabályaik érvényesítésében.

(5) Amennyiben valamelyik Szerződő Fél azon a véleményen van, hogy egy másik Szerződő Fél területén valamely konkrét versenyellenes magatartást folytatnak, és ez hátrányosan befolyásol egy az ebben a Cikkben meghatározott célokkal kapcsolatos fontos érdeket, a Szerződő Fél értesítheti a másik Szerződő Felet, és kérheti, hogy annak versenyhatóságai a szabályok érvényesítésére megfelelő intézkedést kezdeményezzenek. Az értesítő Szerződő Félnek az értesítésben elegendő információt kell közölnie ahhoz, hogy a másik Szerződő Fél ennek alapján azonosítani tudja az értesítés tárgyát képező versenyellenes magatartást, valamint fel kell ajánlania a másik Szerződő Félnek az olyan további tájékoztatás és együttműködés lehetőségét, amelyet az értesítő Szerződő Fél biztosítani tud. Az értesített Szerződő Fél vagy — adott esetben — az illetékes versenyhatóságok konzultálhatnak az értesítő Szerződő Fél versenyhatóságaival, és maradéktalanul figyelembe veszik az értesítő Szerződő Fél kérését annak eldöntésénél, kezdeményezzenek-e intézkedést a szabályok érvényesítésére az értesítésben meghatározott versenyellenes magatartásra vonatkozóan. Az értesített Szerződő Fél tájékoztatja az értesítő Szerződő Felet döntéséről vagy az illetékes versenyhatóságok döntéséről, és — ha kívánja — tájékoztathatja az értesítő Szerződő Felet döntésének indokairól. Ha a szabályok érvényesítése érdekében intézkedés kezdeményezésére kerül sor, az értesített Szerződő Fél tájékoztatja az értesítő Szerződő Felet annak eredményéről, és — lehetőség szerint — a közbenső fontosabb fejleményekről.

(6) Jelen Cikk nem írja elő, hogy Szerződő Fél olyan adatot szolgáltatson, amely ellentétes az adatvédelemre, titoktartásra és üzleti titokra vonatkozó törvényeivel.

(7) Az (5) albekezdésben és a 27. Cikk (1) albekezdésében rögzített eljárások jelen Egyezmény keretében kizárólagos eszközei a jelen Cikk végrehajtása vagy értelmezése során keletkező viták rendezésének.

7. Cikk

Tranzitszállítás

(1) Minden Szerződő Fél megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az energetikai anyagok és termékek tranzitszállítását elősegítse, összhangban a tranzit szabadságára vonatkozó elvvel, és ezen energetikai anyagok és termékek eredetének, rendeltetési helyének vagy tulajdonának megkülönböztetése, illetve az ilyen megkülönböztetéseken alapuló árképzésben tett diszkrimináció nélkül, mellőzve az indokolatlan késedelmeket, korlátozásokat és terheket.

(2) A Szerződő Felek ösztönzik a kapcsolódó egységeket, hogy együttműködjenek

a) az energetikai anyagok és termékek tranzitszállításához szükséges energiaszállítási létesítmények korszerűsítésében;

b) egynél több Szerződő Fél területére kiterjedő energiaszállítási létesítmények fejlesztésében és működtetésében;

c) az energetikai anyagok és termékek ellátásában jelentkező fennakadások hatásainak mérséklésében;

d) energiaszállítási létesítmények összekapcsolásának elősegítésében.

(3) Minden Szerződő Fél kötelezettséget vállal arra, hogy az energetikai anyagok és termékek szállítására és az energiaszállítási létesítmények használatára vonatkozó rendelkezései a tranzitáló energetikai anyagokat és termékeket nem részesítik kedvezőtlenebb elbánásban annál, mint amilyenben rendelkezései az ilyen anyagokat és termékeket részesítik, ha azok saját területéről származnak, illetve oda érkeznek, hacsak fennálló nemzetközi egyezmény másként nem rendelkezik.

(4) Amennyiben az energetikai anyagok és termékek tranzitszállítása nem oldható meg kereskedelmi eszközökkel energiaszállítási létesítmények igénybevételével, Szerződő Felek nem gördítenek akadályt új kapacitások létesítése elé, kivéve, ha hatályos jogszabályok másképpen rendelkezhetnek az (1) bekezdéssel megegyezően.

(5) Az a Szerződő Fél, amelynek területén keresztül energetikai anyagok és termékek áthaladhatnak, nem köteles

a) engedélyezni energiaszállítási létesítmények építését vagy átalakítását, vagy

b) engedélyezni új vagy kiegészítő tranzitszállításokat a meglévő energiaszállítási létesítményeken,

ha bizonyítja a többi érintett Szerződő Fél előtt, hogy energiarendszerének biztonsága és teljesítménye, beleértve az ellátás biztonságát is veszélybe kerülne.

A Szerződő Felek a (6) és (7) bekezdéseknek megfelelően biztosítják az energetikai anyagok és termékek szállításának már kiépített csatornáit a Szerződő Felek területeire, területeiről vagy területei között.

(6) Azon Szerződő Fél, amelynek területén keresztül energetikai anyagok és termékek áthaladnak, az áthaladásból származó semmilyen vita esetén nem szakítja meg vagy csökkenti, illetve nem engedi meg, hogy valamely ellenőrzése alatt álló egység megszakítsa vagy csökkentse, vagy nem követeli meg, hogy valamely joghatósága alatt álló egység megszakítsa vagy csökkentse energetikai anyagok és termékek szállításának létező csatornáját a (7) bekezdésben megállapított vitarendezési eljárás lezárulása előtt, kivéve, ha tranzitszállítást szabályozó szerződés vagy más egyezmény ezt kifejezetten rendeli, vagy békéltető döntése megengedi.

(7) A következő rendelkezéseket alkalmazzák a (6) bekezdésben leírt vita esetén, de csak azt követően, hogy minden vonatkozó szerződéses vagy más, a vita rendezésére korábban a Szerződő Felek, a vita résztvevői között, vagy a (6) bekezdésben hivatkozott egység és egy másik Szerződő Fél egysége, a vita résztvevője között megállapodással biztosított jogorvoslatot kimerítettek:

a) A Szerződő Fél, a vita résztvevője a vitás tárgyakat összefoglaló bejelentést terjeszthet be a Főtitkárhoz. A Főtitkár minden Szerződő Felet értesít az ilyen betérjesztésről.

b) A bejelentés átvételétől számított 30 napon belül a Főtitkár, miután konzultált a vita résztvevőivel és a többi érintett Szerződő Féllel, kinevez egy békéltetőt. A békéltető a vita tárgyát alkotó kérdésekben szakértelemmel bír, nem belföldi és nem állampolgára vagy állandó lakosa a vita résztvevőjének vagy valamelyik érintett Szerződő Félnek.

c) A békéltető törekszik a vita résztvevőinek a vita rendezésében vagy a rendezés elérésére alkalmas eljárásban való megegyezésére. Ha kinevezésétől számított 90 napon belül nem sikerül ilyen egyezséget elérnie, ajánlást tesz a vita rendezésére vagy az ilyen rendezés elérésére alkalmas eljárásra, és meghatározza az ideiglenes tarifákat, az egyéb kikötéseket és feltételeket, amelyeket a tranzitszállításokban be kell tartani az általa kijelölt naptól kezdve a vita rendezéséig.

d) A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak, hogy betartják, illetve az ellenőrzésük és joghatóságuk alatt álló egységekkel betartatják a c) albekezdésnek megfelelően hozott ideiglenes döntést a tarifákról, kikötésekről és feltételekről a békéltető döntését követő 12 hónapig vagy a vita rendezéséig, bármelyik is a korábbi.

e) A b) albekezdéstől függetlenül a Főtitkár dönthet úgy is, hogy nem nevez ki békéltetőt, amennyiben megítélése szerint a vita az a)–d) albekezdésekben ismertetett eljárások tárgyát képezi, vagy képezte, és ezek az eljárások nem eredményezték a vita rendezését.

f) A Charta Konferencia elfogadja a békéltetés vezetésére és a békéltetők illetményére vonatkozó alapvető rendelkezéseket.

(8) Jelen Cikk nem csorbítja Szerződő Fél nemzetközi jogon — beleértve nemzetközi szokásjogon —, illetve

fennálló kétoldalú vagy többoldalú megállapodásokon alapuló jogait és kötelezettségeit, beleértve a tenger alatti kábelekre és távvezetésekre vonatkozó szabályokat is.

(9) Jelen Cikket nem lehet úgy értelmezni, hogy bizonyos típusú, tranzitszállításra használt energiaszállítási létesítményekkel nem rendelkező Szerződő Felet ezen Cikk alapján kötelezzenek az ilyen típusú energiaszállítási létesítményekkel kapcsolatban intézkedést hozni. Az ilyen Szerződő Fél mindazonáltal köteles eleget tenni a (4) bekezdésnek.

(10) Jelen Cikk céljai szerint:

a) „Tranzitszállítás”

(i) Valamely Szerződő Fél területén keresztül, vagy annak területén lévő kikötői létesítményekhez, illetve kikötői létesítményektől ki-, illetve berakodásra egy másik állam területéről származó és egy harmadik állam területére rendelt energetikai anyagok és termékek szállítása, feltéve, hogy a másik állam vagy a harmadik állam Szerződő Fél, vagy

(ii) Szerződő Fél területén keresztül egy másik Szerződő Fél területéről származó és ennek a másik Szerződő Félnek területére rendelt energetikai anyagok és termékek szállítása, hacsak a két érintett Szerződő Fél másként nem dönt, és döntésüket közös feliratkozással az N Függelékben nem vétetik nyilvántartásba. A két Szerződő Fél töröltheti az N Függelékben feliratkozását, ha szándékukat írásban együttesen bejelentik a Titkárságnak, amely a bejelentést megküldi az összes többi Szerződő Félnek. A törlés a bejelentés után négy héttel hatályba lép.

b) „Energiaszállítási létesítmények” a nagynyomású gáztávvezetékek, a magas feszültségű elektromos hálózatok és távvezetékek, nyersolaj távvezetékek, szénzagy távvezetékek, olajtermékeket szállító távvezetékek és egyéb, különösen az energetikai anyagok és termékek kezelésére szolgáló rögzített létesítmények.

8. Cikk

A technológiák átadása

(1) A Szerződő Felek egyetértéssel abban, hogy előmozdítják az energetikai technológiákhoz való hozzáférést, és azoknak kereskedelmi és diszkriminációmentes alapon történő átadását, hogy segítsék az energetikai anyagok és termékek terén folytatott eredményes kereskedést és beruházást, és hogy törvényeiknek és szabályzataiknak, valamint a szellemi tulajdonjogok védelmének megfelelően teljesítsék a Charta célkitűzéseit.

(2) Ezzel összhangban az (1) bekezdés alkalmazásához szükséges mértékben felszámolják, illetve nem hoznak létre új, a technológiák átadását akadályozó korlátokat az energetikai anyagok és termékek, valamint a kapcsolódó berendezések és szolgáltatások terén a non-proliférációs és egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeknek megfelelően.

9. Cikk

Tőkéhez való hozzáférés

(1) A Szerződő Felek elismerik a nyitott tőkepiacok fontosságát azzal, hogy elősegítik az energetikai anyagok és termékek kereskedelmének finanszírozására szolgáló tőkeáramlást, és a beruházásokat, illetve a beruházások támogatását az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységben más, különösen az átalakuló gazdaságú Szerződő Felek területén. Ennek megfelelően minden Szerződő Fél arra törekszik, hogy javítsa a tőkepiacára való bejutás feltételeit más Szerződő Felek társaságai és állampolgárai számára, abból a célból, hogy az energetikai anyagok és termékek területén folytatott kereskedelmet finanszírozzák, valamint abból a célból, hogy befektessenek az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységben a fentebb említett, más Szerződő Felek területén ugyanolyan kedvezményes alapon, mint amit azok hasonló körülmények között saját társaságaiknak és állampolgáraiknak, vagy más Szerződő Fél társaságainak és állampolgárainak, vagy harmadik államnak biztosítanak, bármelyik is a legkedvezőbb.

(2) A Szerződő Fél elfogadhat és fenntarthat állami hitelekhez, támogatásokhoz, garanciákhoz vagy biztosítékhoz hozzáférést biztosító programokat a kereskedelem vagy a külföldi befektetés előmozdítására. A kedvezményeket a programok céljaival, korlátaival és ismérveivel összhangban (beleértve minden olyan célt, korlátot vagy ismérvet, amely a valamely kedvezményre pályázó üzleti székhelyére vagy a javak szolgáltatásának, illetve valamely ilyen kedvezmény segítségével létrehozott szolgáltatás nyújtásának a helyére vonatkozik) másik Szerződő Félnek az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységben való befektetéseire, vagy másik Szerződő Féllel az energetikai anyagok és termékek terén folytatott kereskedelem finanszírozására teszi hozzáférhetővé.

(3) A Szerződő Felek az energiaszektorban folytatott gazdasági tevékenységekhez kapcsolódó programok végrehajtása során a gazdasági stabilitás és a befektetési feltételek javítása érdekében, mint erre megfelelő eszközt, igyekeznek támogatni az illetékes nemzetközi pénzügyi intézmények műveleteit, és hasznosítani szakértelmüket.

(4) Jelen Cikk semmilyen vonatkozásban nem akadályozza, hogy

a) pénzügyi intézmények saját, piaci elvekre és prudenciális megfontolásokra alapozott hitel-kihelyezési és jegyzési gyakorlatukat folytassák; vagy hogy

b) a Szerződő Fél intézkedéseket hozzon:

(i) prudenciális okokból, ideértve a befektetők, fogyasztók, betétesek, kötvénytulajdonosok vagy olyan személyek védelmét, akiknek valamely pénzügyi szolgáltató fiduciárius szolgálattal tartozik, vagy

(ii) hogy pénzügyi rendszerének és tőkepiacainak integritását és stabilitását biztosítsa.

III. Rész

BEFEKTETÉSEK TÁMOGATÁSA ÉS VÉDELME

10. Cikk

Befektetések támogatása, védelme és kezelése

(1) Minden Szerződő Fél, jelen Egyezmény rendelkezéseivel összhangban, elősegíti stabil, méltányos, kedvező és átlátható feltételek kialakítását más Szerződő Felek befektetői számára, hogy azok befektessenek területén. E feltételek magukba foglalják azon elkötelezettséget, hogy más Szerződő Felek befektetői befektetéseinek mindig tisztességes és méltányos elbánást biztosítanak. Az ilyen befektetések egyúttal élvezik a legállandóbb védelmet és biztonságot, és Szerződő Fél semmilyen módon nem károsítja indokolatlan vagy diszkrimináló intézkedésekkel azok igazgatását, működtetését, hasznosítását, élvezetét vagy megszüntetését. Semmilyen esetben sem szenved kedvezőtlenebb elbánást, mint amelyet a nemzetközi jog, ideértve egyezményből eredő kötelezettségeket, megkövetel. Minden Szerződő Fél tiszteletben tartja azokat a kötelezettségeket, amelyekhez csatlakozott valamely befektetővel, vagy befektető befektetésével, vagy más Szerződő Féllel együtt.

(2) Minden Szerződő Fél törekszik arra, hogy más Szerződő Felek befektetőinek a területén létesítendő befektetések tekintetében a (3) bekezdésben leírt elbánást biztosítsa.

(3) Jelen Cikk céljai szerint „elbánás” jelenti azt a Szerződő Fél által biztosított elbánást, amely nem kedvezőtlenebb annál, mint amit saját befektetőinek vagy másik Szerződő Fél, illetve harmadik állam befektetőinek biztosít, bármelyik is a legkedvezőbb.

(4) Kiegészítő Egyezmény fogja kötelezni — az abban lefektetett feltételeknek megfelelően — minden résztvevőt arra, hogy más résztvevők befektetőinek a területén létesítendő befektetések tekintetében a (3) bekezdésben leírt elbánást biztosítsa. Ez az Egyezmény azon államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára nyílik meg aláírásra, amelyek aláírták, és csatlakoztak a jelen Egyezményhez. A Kiegészítő Egyezményre irányuló tárgyalások 1995. január 1-jén elkezdődnek azzal a céllal, hogy 1998. január 1-jéig befejeződjenek.

(5) Minden Szerződő Fél a területén létesítendő befektetések tekintetében arra törekszik, hogy

a) a legkisebbre csökkentse a (3) bekezdésben leírt elbánás alóli kivételek számát;

b) fokozatosan felszámolja a másik Szerződő Fél befektetőit érintő még meglévő korlátozások számát.

(6) a) A Szerződő Fél a Titkárságon keresztül önként bejelentheti a Charta Konferenciának azon szándékát, hogy a területén létesítendő befektetések tekintetében

nem vezet be új kivételeket a (3) bekezdésben leírt elbánás alól.

b) A Szerződő Fél ezen túlmenően bármikor önkéntesen kötelezettséget vállalhat arra, hogy területén más Szerződő Felek befektetőinek az energiaszektorhoz kapcsolódó némely vagy minden gazdasági tevékenységben létesítendő befektetések tekintetében a (3) bekezdésben leírt elbánást biztosítja. Az ilyen kötelezettségvállalást bejelentik a Titkárságnak, a VC Függelékben lévő listán feltüntetik, és kötelező erővel ruházzák fel jelen Egyezménynek megfelelően.

(7) Minden Szerződő Fél saját területén a más Szerződő Felek befektetői által létesített befektetéseknek és az azokkal kapcsolatos tevékenységeknek, ideértve az igazgatást, működtetést, hasznosítást, haszonélvezetet vagy rendelkezést, ugyanolyan kedvezményes elbánást biztosít, mint amelyet saját befektetői, illetve más Szerződő Fél vagy harmadik állam befektetéseinek és az azokkal kapcsolatos tevékenységeknek — ideértve az igazgatást, működtetést, hasznosítást, haszonélvezetet vagy rendelkezést — biztosít, bármelyik is a legkedvezőbb.

(8) A (7) bekezdés alkalmazásának módjait azon programokra vonatkozóan, amelyekkel Szerződő Fél támogatásokat vagy egyéb pénzügyi segítséget nyújt, vagy szerződéseket köt energetikai technológiai kutatásra és fejlesztésre, a (4) bekezdésben leírt kiegészítő szerződés rendezi. Minden Szerződő Fél a Titkárságon keresztül folyamatosan informálja a Charta Konferenciát azon módokról, amelyeket a jelen bekezdésben leírt programokra alkalmaz.

(9) Minden állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet, amely aláírja vagy csatlakozik jelen Egyezményhez, az Egyezmény aláírásának vagy csatlakozási okmányainak letébe helyezése napján a Titkárságnak jelentést nyújt be, amelyben összefoglalja mindazon törvényeket, jogszabályokat vagy egyéb rendeleteket, amelyek kapcsolódnak

a) a (2) bekezdés alóli kivételekhez; vagy

b) a (8) bekezdésben hivatkozott programokhoz.

A Szerződő Fél a módosításoknak a Titkársághoz való haladéktalan benyújtásával napra készen tartja jelentését. A Charta Konferencia időről időre felülvizsgálja a jelentéseket.

Tekintettel az a) albekezdésre, a jelentés megjelölheti az energiaszektor azon részeit, amelyekben Szerződő Fél más Szerződő Felek befektetőinek a (3) bekezdésben leírt elbánást biztosítja.

Tekintettel a b) albekezdésre, a Charta Konferencia felülvizsgálatkor számba veheti azokat a hatásokat, amelyek e programok a versenyre és befektetésekre gyakorolnak.

(10) Jelen Cikk egyéb rendelkezéseitől függetlenül, a (3) és a (7) bekezdésekben leírt elbánást nem alkalmazzák a szellemi tulajdonjogok védelmére; ehelyett olyan elbánást biztosítanak, mint amelyet a hatályos nemzetközi egyezmé-

nyek, amelyeknek érintett Szerződő Felek részvevői, vonatkozó rendelkezéseikben a szellemi jogok védelmére meghatároznak.

(11) A 26. Cikk céljainak megfelelően, ha Szerződő Fél az 5. Cikk (1) és (2) bekezdésében leírt kereskedelmi vonzatú befektetési intézkedést alkalmazza egy másik Szerződő Fél befektetőjének az ilyen alkalmazás idején meglévő befektetésére, akkor azt az 5. Cikk (3) és (4) bekezdésének megfelelően az ezen Rész alkalmazásában vett korábban említett Szerződő Fél kötelezettségzegésének minősül.

(12) Minden Szerződő Fél gondoskodik arról, hogy nemzeti joga hatékony eszközöket biztosítson a befektetésekkel, befektetési megállapodásokkal és befektetési engedélyekkel kapcsolatos igények kinyilvánítására és jogok érvényesítésére.

11. Cikk

Kulcsszemélyzet

(1) A Szerződő Fél a természetes személyek belépésére, tartózkodására és munkavállalására vonatkozó törvényeinek és jogszabályainak megfelelően jóhiszeműen megvizsgálja másik Szerződő Fél befektetőinek, és a befektető vagy a befektető befektetése alkalmazásában álló kulcsszemélyzetnek kérelmeit, hogy területére beléphessenek és ideiglenesen ott tartózkodjanak a célból, hogy a hozzájuk kapcsolódó befektetést létrehozzák, fejlesszék, igazgassák, működtessék, hasznosítsák, élvezzék vagy megszüntessék, ideértve a tanácsadást és kulcsfontosságú technikai szolgáltatások nyújtását is.

(2) A Szerződő Fél engedélyezi, hogy egy másik, a területén befektetéssel bíró Szerződő Fél befektetői, és ezen befektetők befektetési bármely kulcsfontosságú személyt alkalmazzanak a befektető vagy befektetés választása szerint nemzetiségre és állampolgárságra való tekintet nélkül, feltéve, hogy ezen kulcsfontosságú személy engedélyt kapott a korábban említett Szerződő Fél területére történő belépésre, tartózkodásra és munkavállalásra, és hogy az illető alkalmazása megfelel az ezen kulcsfontosságú személy számára kiadott engedély kikötéseinek, feltételeinek és időhatárainak.

12. Cikk

Kártalanítás veszteségeikért

(1) A 13. Cikk alkalmazásának esetét kivéve, Szerződő Fél befektetőjének, ha egy másik Szerződő Fél területén befektetése háború vagy egyéb fegyveres konfliktus, szükségállapot, polgárháborús zavargás vagy más hasonló, a területen lejátszódó esemény miatt kárt szenved, a később

említett Szerződő Fél a jóvátétel, kárpótlás, kártalanítás vagy más kárrendezés tekintetében a legkedvezőbb elbárást biztosítja, olyat, mint amelyet a Szerződő Fél bármely más befektetőnek biztosít, legyen az saját befektetője, bármely más Szerződő Fél befektetője vagy bármely harmadik állam befektetője.

(2) Az (1) bekezdés fenntartása mellett, Szerződő Fél, ha az ebben a bekezdésben hivatkozott valamelyik helyzetben egy másik Szerződő Fél területén kárt szenved, amelynek oka, hogy

a) az utóbb említett fél fegyveres erői vagy hatóságai befektetését vagy annak egy részét lefoglalták,

b) az utóbb említett fél fegyveres erői vagy hatóságai befektetését vagy annak egy részét szükségtelenül, anélkül hogy a helyzet megkövetelte volna, elpusztították, mindegyik esetben azonnali, megfelelő és hatékony jóvátételben vagy kártalanításban részesül.

13. Cikk

Kisajátítás

(1) A Szerződő Fél befektetőinek befektetései egy másik Szerződő Fél területén nem államosíthatók, nem sajátíthatók ki, vagy nem vethetők olyan intézkedés vagy intézkedések hatálya alá, amelyeknek hatása egyenérték az államosítással vagy a kisajátítással (a továbbiakban: kisajátítás), kivéve, ha a kisajátítás

a) közérdeket szolgál,

b) nem diszkriminatív,

c) a törvényes eljárásnak megfelelően történik,

d) azonnali, megfelelő és hatékony kártalanítással párosul.

A kártalanítás összege a kisajátított befektetés tisztességes piaci értéke közvetlenül azelőtt, hogy a kisajátítás vagy a küszöbön álló kisajátítás ismertté válása a befektetés értékét befolyásolná (a továbbiakban: az értékelés napja).

A tisztességes piaci értéket a befektető kérésére konvertibilis valutában fejezik ki, az ezen valuta számára az értékelés napján érvényes piaci átváltási árfolyam alapján. A kártalanítás magába foglalja a kereskedelmi kamatot, amelyet piaci alapon a kisajátítás napjától a kifizetés napjáig állapítanak meg.

(2) Az érintett befektetőnek joga van, a kisajátítást végző Szerződő Fél törvényei szerint, ügyének, befektetése felértékelésének és a kártalanítás kifizetésének bírói vagy egyéb szakértői és független hatóság általi felülvizsgálatára az (1) bekezdésben kifejezett elveknek megfelelően.

(3) Kétségek elkerülése végett kisajátítás alatt érteni kell olyan helyzeteket is, amikor Szerződő Fél olyan területén lévő társaságnak vagy vállalatnak vagyonát sajátítja ki, amelyben Szerződő fél befektetője befektetéssel bír, ideértve részvények tulajdonlását is.

14. Cikk

Befektetésekkel kapcsolatos átutalások

(1) Minden Szerződő Fél, amelynek területén más Szerződő Fél befektetőinek befektetései vannak, ezen befektetések vonatkozásában garantálja a területéről kifelé és a területére irányuló átutalások szabadságát, ideértve a következő átutalásokat:

a) az induló tőke és a befektetés fejlesztésére és működtetésére szolgáló járulékos tőkék;

b) hozadékok;

c) szerződés alapján történő kifizetések, ideértve a kölcsönmegállapodásoknak megfelelő tőketörlesztést és a felszaporodott kamatot;

d) a befektetéssel kapcsolatos bevételek, és a külföldön alkalmazott személyzet el nem költött bére és egyéb illetménye;

e) az eladásból származó, vagy a befektetés egészének, illetve valamely részének felszámolásából származó bevételek;

f) vita rendezéséből adódó kifizetések;

g) a 12. és 13. Cikk szerinti kártalanításból folyó kifizetések.

(2) Az (1) bekezdésnek megfelelő átutalásokat haladéktalanul és konvertibilis valutában végzik el.

(3) Az átutalást az átutalás napjára érvényes piaci árfolyamon végzik el tekintettel az átutalásra kerülő valutában végrehajtott spot tranzakciókra. Működő devizapiac hiányában az országba beáramló befektetéseknel alkalmazott legutolsó árfolyamot vagy a különleges lehívási jogok (SDR) által érintett valuták átváltására alkalmazott árfolyamot kell alkalmazni annak függvényében, hogy a befektető számára melyik a legkedvezőbb.

(4) Az (1) és (3) bekezdésektől függetlenül a Szerződő Fél saját törvényeinek és jogszabályainak méltányos, diszkriminációmentes és jóhiszemű alkalmazásával gondoskodhat a hitelezők jogainak védelméről, vagy biztosíthatja az értékpapírok kibocsátásáról, saját számlás és bizományos kereskedelméről szóló törvények betartását, és a polgári, közigazgatási és büntetőbírói eljárások végzéseinek végrehajtását.

(5) A (2) bekezdés rendelkezéseitől függetlenül azon Szerződő Felek, amelyek a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének tagállamai, az egymás között kötött megállapodásokban rendelkezhetnek arról, hogy az egymás közötti fizetési átutalásokat az ilyen Szerződő Felek hivatalos pénznemeiben teljesítik, feltéve, hogy az ilyen megállapodásokban a más Szerződő Felek befektetői által a területükön létesített befektetéseket ugyanolyan kedvező elbánásban részesítik, mint más, az ilyen megállapodásokhoz csatlakozott Szerződő Felek befektetőinek befektetéseit vagy bármely harmadik állam befektetőinek a befektetéseit.

(6) Az (1)*b*) albekezdéstől függetlenül a Szerződő Fél korlátozhatja egy természetben kifizetett hozam átutalását olyan körülmények között, amikor a 29(2)*a*) Cikk vagy a GATT és Csatolt Okmányai megengedik, hogy Szerződő Fél korlátozza, vagy megtiltsa a természetbeni hozamot képező termék exportját vagy exportcélú eladását; feltéve, hogy Szerződő Fél engedélyezi természetbeni hozamok átutalásait befektetési megállapodásban, illetve befektetési engedélyben adott felhatalmazás és eljárási szabályok, vagy más a Szerződő Fél és egy másik Szerződő Fél bármely befektetője, illetve befektetése között írásban kötött megállapodás alapján.

15. Cikk

Jogátruházás

(1) Ha Szerződő Fél vagy kijelölt képviselője (a továbbiakban: Kártalanító Fél) egy befektető (a továbbiakban: Kártalanított Fél) befektetésével kapcsolatban vállalt kártalanítási kötelezettség vagy garancia alapján kifizetéseket teljesít egy másik Szerződő Fél (a továbbiakban: Befogadó Fél) területén, a Befogadó Fél elismeri:

a) az ilyen befektetéssel kapcsolatos minden jog és követelés Kártalanító Félre való átruházását; valamint

b) a Kártalanító Fél jogát az ilyen jogoknak és követeléseknek a jogátruházás alapján történő gyakorlására és érvényesítésére.

(2) A Kártalanító Fél minden körülmények között jogosult

a) azonos bánásmódról az (1) bekezdésben hivatkozott átruházással szerzett jogok és követelések vonatkozásában; valamint

b) a fenti jogok és követelések alapján minden olyan kifizetésre,

amelyre a jelen Egyezmény alapján a Kártalanított Fél az érintett befektetéssel kapcsolatban jogosult volt.

(3) A 26. Cikk alapján kezdeményezett eljárásokban Szerződő Fél védekezésésként, ellenkövetelésésként, ellentételezési jogként vagy egyéb más oknál fogva nem tesz olyan kijelentést, miszerint az állított károk egészének vagy egy részének a megtérítésére vagy a kártalanításra biztosítás vagy garanciaszerződés alapján került vagy kerül sor.

16. Cikk

Kapcsolat más megállapodásokkal

Amennyiben két vagy több Szerződő Fél aláírt egy korábbi nemzetközi megállapodást, vagy ezt követően köt olyan nemzetközi megállapodást, amelynek feltételei érintik a jelen Egyezmény III. vagy V. Részének tárgyát,

(1) a jelen Egyezmény III. vagy V. Részének nem értelmezhető úgy, hogy sértse a másik megállapodás ilyen feltéte-

leinek valamely rendelkezését, vagy azt a jogot, hogy vitassanak egy annak alapján hozott, a megállapodás hatálya alá tartozó határozatot,

(2) a másik megállapodás egyetlen feltétele sem értelmezhető úgy, hogy sértse jelen Egyezmény III. vagy V. Részének valamely rendelkezését, vagy azt a jogot, hogy vitassanak egy annak alapján hozott, a jelen Egyezmény hatálya alá tartozó határozatot,

amennyiben az ilyen rendelkezés a befektető vagy befektetés számára kedvezőbb.

17. Cikk

A III. Rész nem alkalmazása bizonyos körülmények között

Minden Szerződő Fél fenntartja a jogot arra, hogy megtagadja az ebben a Részben szabályozott kedvezmények biztosítását:

(1) jogi személynek, ha azt egy harmadik állam állampolgárai vagy belföldi személyei birtokolják vagy ellenőrzik, és ha ez a jogi személy nem folytat számottevő üzleti tevékenységet annak a Szerződő Félnek a területén, ahol azt bejegyezték; vagy

(2) befektetésnek, ha az elutasító Szerződő Fél megállapítja, hogy a nevezett befektetés egy harmadik állam befektetőjének befektetése, amellyel vagy amellyel kapcsolatban a Szerződő Fél

a) nem tart fenn diplomáciai kapcsolatokat, vagy

b) olyan intézkedéseket vezet be és tart fenn,

amelyek

(i) tiltják a nevezett állam befektetőivel való tranzakciókat, vagy

(ii) sérülnének, illetve nem teljesülnének, ha nevezett állam befektetői vagy azok befektetései az ezen Részben szabályozott kedvezményekben részesülnének.

IV. Rész

VEGYES RENDELKEZÉSEK

18. Cikk

Energiaforrások feletti felségjog

(1) A Szerződő Felek elismerik az államok szuverenitását és az energiaforrások fölötti felségjogot. Megerősítik, hogy ezeket a jogokat a nemzetközi jog szabályaival összhangban, annak megfelelően kell gyakorolni.

(2) Az energiaforrásokhoz kereskedelmi alapon való hozzáférésnek, azok feltárásának és kitermelésének előmozdítására vonatkozó célkitűzések érintetlenül hagyása

mellett az Egyezmény semmilyen módon nem sérti azokat a szabályokat, amelyek Szerződő Feleknél az energiaforrások tulajdonlására vonatkozó tulajdonviszonyok rendjét meghatározzák.

(3) Minden állam továbbra is önállóan dönt arról, hogy saját területének mely földrajzi térségeiben engedélyezi az energiaforrások feltárását és kitermelését, továbbá a kinyerés optimális szintjéről, és hogy milyen ütemben engedélyezi azok kimerítését és egyéb módon történő kiaknázását; önállóan határozza meg és szedi be a különböző adókat, koncessziós díjakat és az erőforrások feltárásához és kiaknázásához kapcsolódó egyéb fizetési kötelezettségeket, és azt, hogy hogyan szabályozza területén belül az ilyen feltárás és kitermelés környezeti és biztonsági vonatkozásait, valamint a térség helyreállítását. Az állam önállóan dönt továbbá arról, hogy részt vesz-e az erőforrások feltárásában és kitermelésében, többek között a Kormány közvetlen részvételével vagy állami vállalatokon keresztül.

(4) A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elősegítik az energiaforrásokhoz való hozzáférést többek között azzal, hogy diszkriminációmentesen, nyilvános kritériumok alapján adják ki az engedélyeket, jogosítványokat, koncessziókat, illetve kötnek szerződéseket az energiaforrások kutatására, feltárására azok kiaknázása vagy kitermelése céljából.

19. Cikk

Környezeti vonatkozások

(1) Az egyes Szerződő Felek a fenntartható gazdasági fejlődés érdekében és figyelembe véve a Szerződő Felek által aláírt nemzetközi környezetvédelmi egyezményekben vállalt kötelezettségeket, minden tőlük telhető elkövetnek annak érdekében, hogy gazdaságilag hatékony módon és a biztonság szempontjainak érvényesítésével minimálisra csökkentsék területükön az energiaciklus összes műveletéből akár a saját területükön belül, akár azon kívül jelentkező káros környezeti hatásokat. Ennek során Szerződő Felek költséghatékony módon járnak el. Alkalmazott politikájukban és működésükben minden Szerződő Fél törekszik elővigyázatossági intézkedéseket tenni a környezetkárosítás megelőzésére vagy minimálisra való csökkentésére. A Szerződő Felek egyetértenek abban, hogy az, aki a Szerződő Felek területén szennyeződést idéz elő, elvben köteles viselni az ilyen károk felszámolásának költségeit, beleértve a határokon túlnyúló szennyeződését is. Ennek során kellően figyelembe veszi a közérdeket, és nem torzítja az energiaciklusban létesített befektetések és a nemzetközi kereskedelm feltételeit. A Szerződő Felek ennek megfelelően:

a) az energiapolitika megfogalmazásában és megvalósításában figyelembe veszik a környezeti megfontolásokat;

b) támogatják az energiaciklus egészét átfogó piacorientált árképzést és a környezetvédelem költségeinek és előnyeinek mind teljesebb érvényesítését;

c) figyelembe véve a 34(4) Cikket, ösztönzik az együttműködést a Charta környezetvédelmi céljainak megvalósításában és az együttműködést az energiaciklusra vonatkozó nemzetközi környezetvédelmi előírások kimunkálása terén, figyelembe véve a környezeti hatásokban és a környezeti károk felszámolásának költségeiben a Szerződő Felek között megmutatkozó különbségeket;

d) kiemelten kezelik az energiagazdálkodás hatékonyságának javítását, a megújuló energiaforrások fejlesztését és felhasználását, a tisztább üzemanyagok felhasználásának és a szennyezést csökkentő technológiák alkalmazásának támogatását;

e) elősegítik a környezetbarát és gazdasági szempontból hatékony energiapolitikákkal, és költséghatékony módszerekkel és technológiákkal kapcsolatos információknak gyűjtését és Szerződő Felek között való terjesztését;

f) segítik a közvélemény tájékoztatását az energiarendszerek környezeti hatásairól, a káros környezeti hatások megakadályozásáról és felszámolásáról, valamint a különböző prevenció és megszüntető intézkedések költségeiről;

g) támogatást nyújtanak és együttműködnek az olyan energiatakarékos és környezetbarát technológiák, módszerek és eljárások kutatásában, fejlesztésében és alkalmazásában, amelyek gazdaságilag hatékony módon mérséklék az energiaciklus minden vonatkozásának káros környezeti hatásait;

h) ösztönzik az ilyen technológiák átadását és terjesztését szolgáló kedvező feltételek kialakulását összhangban a szellemi tulajdonjogok megfelelő és hatékony védelmének követelményeivel;

i) segítik a beruházások korai szakaszaiban és a beruházási döntések előtt a környezeti szempontból jelentős beruházások környezeti hatásainak áttekinthető értékelését, és folyamatos ellenőrzését;

j) segítik a nemzetközi tájékoztatást és információcserét a Szerződő Felek vonatkozó környezetvédelmi programjairól és előírásairól, valamint a programok és előírások megvalósításáról, illetve érvényesítéséről;

k) kérésre és a rendelkezésre álló forrásaik keretein belül részt vesznek a megfelelő környezetvédelmi programok fejlesztésében és megvalósításában.

(2) Egy vagy több Szerződő Fél kérése alapján a jelen Cikk rendelkezéseinek alkalmazásával és értelmezésével kapcsolatban fölmerülő vitákat, amennyiben az ilyen viták eldöntésére más megfelelő nemzetközi fórumokon egyezményes lehetőség nincsen, a Charta Konferencia fogja felülvizsgálni a megoldás szándékával.

(3) A jelen Cikk céljaira nézve:

a) Az „energiaciklus” jelenti a teljes energialáncot, beleértve a kutatáshoz, feltáráshoz, a kitermeléshez, az ener-

gia átalakításához, tárolásához, szállításához, az energia különböző formában történő elosztásához és fogyasztásához, továbbá hulladék feldolgozásához és megsemmisítéséhez fűződő tevékenységeket, valamint a káros környezeti hatások csökkentése céljából a leépítéshez, a leállításához vagy megszüntetéshez kapcsolódó tevékenységeket.

b) A „környezeti hatás” jelenti egy adott tevékenységnek a környezetre, beleértve az emberek egészségére és biztonságára, a növény- és állatvilágra, a talajra, a levegőre, a vizekre, az időjárásra, a tájra, a történelmi emlékekre vagy egyéb építményekre, illetve ezen tényezők együttesére gyakorolt hatását; ide tartoznak továbbá a fenti tényezők változásából eredően a kulturális örökségre vagy a társadalmi-gazdasági feltételrendszerre gyakorolt hatások is.

c) Az „energiagazdálkodás hatékonyságának javítása” jelenti az azonos egységnyi termék és szolgáltatás kibocsátását (output) a kibocsátás minőségének vagy hatékonyságának csökkentése nélkül, az adott kibocsátáshoz szükséges energia mennyiségének csökkentésével.

d) „Költséghatékony” jelenti egy meghatározott cél elérését a lehető legkisebb költséggel, vagy a legnagyobb haszon elérését egy adott költséggel.

20. Cikk

Átláthatóság

(1) Az általánosan alkalmazott törvények, jogszabályok, bírósági határozatok és közigazgatási rendeletek, amelyek hatással vannak az energetikai anyagok és termékek kereskedelmére a 29(2)a) Cikkkel összhangban azon intézkedések közé tartoznak, amelyek a GATT és Csatolt Okmányai Átláthatósági Szabályainak hatálya alá esnek.

(2) Szerződő Fél által hatályba léptetett, és általánosan alkalmazott törvényeket, jogszabályokat, bírósági határozatokat és közigazgatási rendeleteket, valamint a Szerződő Felek között jogerővel bíró azon megállapodásokat, amelyek más, a jelen Egyezménybe foglalt tárgyakra vonatkoznak, szintén haladéktalanul közzéteszik akképpen, hogy Szerződő Felek és befektetők ezeket megismerhessék. A jelen bekezdés rendelkezései egyik Szerződő Felet sem kötelezik arra, hogy felfedjen bizalmas információkat, amennyiben ez akadályozná a törvények érvényesítését, vagy a közérdekkel egyéb módon ellentétes lenne, illetve sértené befektetők törvényes kereskedelmi érdekeit.

(3) Minden Szerződő Fél kijelöl egy vagy több olyan tájékoztató központot, ahol a fent említett törvényekről, jogszabályokról, bírósági határozatokról és közigazgatási rendeletekről érdeklődni lehet, és haladéktalanul bejelenti az ilyen központokat a Titkárságnak, ahol ezek az adatok kérés alapján hozzáférhetők.

21. Cikk

Adózás

(1) Amennyiben a jelen Cikk másként nem rendelkezik, a jelen Egyezmény nem hoz létre jogokat, vagy ír elő kötelezettségeket a Szerződő Felek adózási intézkedéseinek tekintetében. Jelen Cikk és az Egyezmény egyéb rendelkezései közötti ellentmondások esetén a jelen Cikk rendelkezései az irányadók.

(2) A 7(3) Cikket alkalmazzák a nem a jövedelemmel vagy a tőkével kapcsolatos adózási intézkedésekre azzal a kivétellel, hogy ezt a rendelkezést nem alkalmazzák:

a) egy Szerződő Fél által a (7)a)(ii) albekezdésben hivatkozott bármely konvenció, megállapodás vagy egyezség alapján nyújtott előnyre; vagy

b) a hatékony adóbehajtás érdekében hozott adózási intézkedésekre, kivéve, ha a Szerződő Fél intézkedése önkényes megkülönböztetést tartalmaz másik Szerződő Fél területéről származó vagy oda irányuló energetikai anyagokkal vagy termékekkel szemben, vagy önkényesen korlátozza a 7(3) Cikk alapján nyújtott kedvezményeket.

(3) A 10(2) és (7) Cikket alkalmazzák a Szerződő Feleknek a nem a jövedelemmel vagy tőkével kapcsolatos adózási intézkedéseire azzal a kivétellel, hogy ezeket a rendelkezéseket nem alkalmazzák:

a) a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazására olyan előnyök vonatkozásában, amelyeket Szerződő Fél a (7)a)(ii) albekezdésben hivatkozott bármely konvenció, megállapodás vagy egyezmény alapján, illetve regionális gazdasági integrációs szervezetben való tagság nyomán alkalmaz; vagy

b) a hatékony adóbehajtás érdekében hozott adózási intézkedésekre, kivéve, ha az intézkedés önkényes megkülönböztetéseket alkalmaz egy másik Szerződő Fél befektetőjével szemben, vagy önkényesen korlátozza a jelen Egyezmény befektetési rendelkezései alapján nyújtott kedvezményeket.

(4) A 29(2)—(6) Cikket alkalmazzák a nem a jövedelemmel vagy a tőkével kapcsolatos adózási intézkedésekre.

(5) a) A 13. Cikket az adókra alkalmazzák.

b) Ha 13. Cikk alapján kérdés merül fel, amennyiben a kérdés arra vonatkozik, hogy kisajátításnak minősül-e egy adó, vagy egy kisajátításnak vélt adó diszkriminatív-e, az alábbi rendelkezéseket alkalmazzák:

(i) A kisajátítást állító befektető vagy Szerződő Fél beszámol az illetékes adóhatóságnak a kérdésről, amely arra vonatkozik, hogy vajon kisajátításnak minősül-e, vagy diszkriminatív-e az adó. Amennyiben a befektető vagy a Szerződő Fél elmulasztja a beszámoló megtételét, a 26(2)c) vagy 27(2) Cikk alapján a viták rendezésére összehívott testületek számolnak be az illetékes adóhatóságoknak.

(ii) Az illetékes adóhatóságok a beszámoló megtételétől számított hat hónapon belül igyekeznek megoldani az ekképpen beterjesztett kérdéseket. Amennyiben a diszkriminációmentesség kérdése merül fel, az illetékes adóhatóságok a vonatkozó adókonvenció diszkriminációmentességre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazzák, vagy — amennyiben a vonatkozó adókonvencióban nincs diszkriminációmentességre vonatkozó rendelkezés, vagy az érdekeltek Szerződő Felek között nincs ilyen hatályos adómegállapodás — az adóhatóságok a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet jövedelem és tőke adóztatására vonatkozó mintakonvenciójának diszkriminációmentességi elveit alkalmazzák.

(iii) A 26(2)c) vagy 27(2) Cikk alapján a viták rendezésére összehívott testületek figyelembe vehetik az illetékes adóhatóságoktól hozzájuk beérkezett állásfoglalásokat arra vonatkozóan, hogy az adó kisajátításnak minősül-e. Az ilyen testületek figyelembe veszik a b)(ii) albekezdésben előírt hat hónap időszak alatt hozzájuk az illetékes adóhatóságoktól beérkező állásfoglalásokat arra vonatkozóan, hogy az adó kisajátításnak minősül-e. A ilyen testületek figyelembe vehetik a hat hónapi időszak lejártja után az illetékes adóhatóságoktól hozzájuk beérkező állásfoglalásokat is.

(iv) A b)(ii) albekezdésben hivatkozott hat hónapi időszak lejártát követően az illetékes adóhatóságok bevonása semmilyen körülmények között nem eredményezheti a 26. és 27. Cikkben hivatkozott eljárások késedelmes lebonyolítását.

(6) Kétségek elkerülése végett a 14. Cikk nem korlátozza a Szerződő Fél jogát egy adó visszatartással vagy egyéb módon való kivetésére vagy behajtására.

(7) A jelen Cikk céljaira nézve:

a) Az „adóintézkedés” fogalma magába foglal:

(i) minden olyan rendelkezést, amely a Szerződő Fél nemzeti jogában, vagy közigazgatási alegységének vagy helyhatóságának rendeleteiben az adókra vonatkozik; valamint

(ii) minden olyan rendelkezést, amely valamely kettős adóztatást elkerüléséről szóló konvencióban, vagy bármely más a Szerződő Feleket kötelező nemzetközi megállapodásban vagy egyezségben az adókra vonatkozik.

b) Jövedelemre és tőkére kivetett adónak minősül minden olyan adó, amelyet a jövedelem és tőke egészére vagy annak bármely részére vetettek ki, beleértve a tulajdon elidegenítéséből származó nyereséget terhelő adókat, az ingatlanokra, örökségre és ajándékokra kivetett adókat, vagy az alapvetően hasonló jellegű adókat, a vállalatok által kifizetett bérek és fizetések teljes összege szerint fizetett adókat, valamint a tőke értéknövekedését terhelő adókat.

c) Az „illetékes adóhatóság” jelenti a két Szerződő Fél között érvényben levő, a kettős adóztatás elkerülésére vonatkozó megállapodásban illetékes adóhatóságként felütiintetett testületet, vagy — ha nincs ilyen megállapodás

hatályban — az adóért felelős minisztert vagy miniszteriumot, vagy azok felhatalmazott képviselőit.

d) Kétségek elkerülése végett az „adórendelkezések” és „adók” fogalma a vámokra nem vonatkozik.

22. Cikk

Állami és privilégizált vállalatok

(1) Minden Szerződő Fél biztosítja, hogy az általa alapított és működtetett állami vállalat az értékesítéssel vagy a javak és szolgáltatások biztosításával kapcsolatos tevékenységeit a területén a Szerződő Feleknek jelen Egyezmény III. Részében szabályozott kötelezettségeinek megfelelően folytatja.

(2) A Szerződő Fél az ilyen állami vállalatot nem ösztönzi arra, illetve nem követeli meg tőle, hogy tevékenységeit a területén a Szerződő Feleknek jelen Egyezmény III. Részében szabályozott kötelezettségeivel össze nem férő módon folytassa.

(3) Minden Szerződő Fél biztosítja, hogy ha valamely egységet alapít vagy működtet, és az egységet jogszabályalkotási, közigazgatási vagy más kormányzati hatáskörrel ruhazza fel, az ilyen egység hatáskörét a Szerződő Felek jelen Egyezményben szabályozott kötelezettségeinek megfelelően folytatja.

(4) A Szerződő Fél az olyan egységet, amelynek kizárólagos és különös privilégiumokat juttat, nem ösztönzi arra, illetve nem követeli meg tőle, hogy tevékenységeit a területén a Szerződő Felek jelen Egyezményben szabályozott kötelezettségeivel össze nem férő módon folytassa.

(5) A jelen Cikk céljai szerint az „egység” fogalmába beletartoznak a vállalatok, képviselletek, illetve egyéb szervezetek vagy magánszemélyek.

23. Cikk

Az Egyezmény nem országos hatóságok általi tiszteletben tartása

(1) Minden Szerződő Fél a jelen Egyezmény alapján teljes felelősséggel tartozik az Egyezmény összes rendelkezésének betartásáért, és minden olyan rendelkezésére álló ésszerű intézkedést megtesz, ami biztosítja, hogy a területén lévő regionális és helyi önkormányzatok és hatóságok is betartsák azokat.

(2) Jelen Egyezmény II. IV. és V. Részében lefektetett vitarendezési rendelkezések felhívhatóak olyan intézkedésekkel kapcsolatban, amelyek érintik a Szerződő Félnek az Egyezmény betartására irányuló magatartását, és amelyeket a Szerződő Fél területén lévő regionális és helyi önkormányzatok vagy hatóságok hoztak.

24. Cikk

Kivételek

(1) A jelen Cikk a 12., 13. és 29. Cikkekre nem vonatkozik.

(2) Az Egyezmény rendelkezései

a) az (1) bekezdésben hivatkozottak; valamint

b) az (i) albekezdés tekintetében az Egyezmény III. Részének kivételével

nem zárják ki annak lehetőségét, hogy bármely Szerződő Fél olyan intézkedéseket hozzon és érvényesítsen, amelyek

(i) szükségesek emberek, állatok és növények életének és egészségének védelméhez,

(ii) alapvetőek energetikai anyagok és termékek beszerzéséhez és forgalmazásához a Szerződő Fél által nem befolyásolható okok miatt keletkezett ellátási hiány körülményei között, feltéve hogy az ilyen intézkedés megfelel azon elveknek, miszerint

(A) az összes többi Szerződő Fél jogosult arra, hogy méltányos arányban részesüljön az ilyen energetikai anyagok és termékek ellátásának biztosításában, valamint

(B) minden olyan intézkedést, amely nem felel meg a jelen Egyezmény rendelkezéseinek, az intézkedést kiváltó körülmények megszűnését követően haladéktalanul meg kell szüntetni, vagy

(iii) azon célból hoztak, hogy kedvezményben részesítsenek elmaradott népeket, vagy szociálisan, illetve gazdaságilag hátrányos helyzetű egyéneket vagy csoportokat, illetve azok befektetéseit, és ezt mint ilyet bejelentették a Titkárságnak, feltéve hogy

(A) nincs számottevő hatással ezen Szerződő Fél gazdaságára, valamint

(B) nem tesz diszkrimináló megkülönböztetést más Szerződő Felek befektetői és az intézkedések által nem érintett saját befektetők között,

feltéve hogy az ilyen intézkedés nem jelent az energiaszektorban folytatott gazdasági tevékenység terén burkolt megszorítást, vagy önkényes, illetve igazolhatatlan diszkriminációt a Szerződő Felek vagy befektetők, vagy a Szerződő Felek egyéb érdekelt személyei között. Az ilyen intézkedések kellő indokolást kapnak, és nem érvénytelenítenek vagy csorbítanak a megállapított célhoz szigorúan szükséges mértéken túl olyan kedvezményeket, amelyeket egy vagy több Szerződő Fél jelen Egyezmény értelmében ésszerűen elvárhat.

(3) A jelen Egyezmény rendelkezései — az (1) bekezdésben hivatkozottak kivételével — nem értelmezhetők úgy, hogy a Szerződő Felet meggátolják olyan intézkedések meghozatalában, amelyeket szükségesnek tart:

a) alapvető biztonsági érdekeinek védelmére, beleértve azokat,

(i) amelyek katonai létesítményeknek energetikai anyagokkal és termékekkel való ellátásával kapcsolatosak, vagy

(ii) amelyeket háború, fegyveres konfliktus idején, vagy egyéb, a nemzetközi kapcsolatokban kialakult válsághelyzetben hoznak;

b) a nukleáris fegyverek vagy egyéb nukleáris robbanóeszközök elterjesztésének megakadályozásával kapcsolatos nemzeti politika megvalósítására, vagy a Nukleáris Fegyverek Elterjedésének Megakadályozásáról Szóló Egyezményben, a Nukleáris Szállítók Csoportjára Vonatkozó Irányelvekben és egyéb ilyen jellegű nemzetközi kötelezettségvállalásokban és megállapodásokban vállalt kötelezettségek érvényesítéséhez; vagy

c) a közrend fenntartásához.

Az ilyen intézkedések nem jelentik a tranzit burkolt korlátozását.

(4) A jelen Egyezmény azon rendelkezései, amelyek a legnagyobb kedvezményes elbánásban részesítenek, nem kötelezik a Szerződő Felet arra, hogy más Szerződő Fél befektetőire kiterjesszen olyan preferenciális elbánást, amely:

a) szabad kereskedelmi övezetben vagy vámunióban való tagságából adódik; vagy amelyet

b) bilaterális vagy multilaterális megállapodás biztosít gazdasági együttműködés tekintetében a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének tagállamai között mindaddig, amíg kölcsönös gazdasági kapcsolataikat véglegesen nem rendezik.

25. Cikk

Gazdasági integrációs megállapodások

(1) A jelen Egyezmény rendelkezéseit nem lehet úgy értelmezni, hogy kötelezze a Szerződő Felet, amely tagja valamely gazdasági integrációs megállapodásnak (a továbbiakban: GIM) arra, hogy egy másik Szerződő Félre, amely nem tagja az GIM-nek, a legnagyobb kedvezményes elbánás alkalmazásával kiterjesszen valamely, az GIM tagjai között alkalmazott, azok tagságából származó preferenciális elbánást.

(2) Az (1) bekezdés céljai szerint a GIM olyan megállapodást jelent, amely alapvetően liberalizálja többek között a kereskedelmet és a befektetéseket úgy, hogy gondoskodik tagjai között minden lényeges diszkrimináció felszámolásáról a meglévő diszkriminatív intézkedések megszüntetésével és/vagy új, illetve több megkülönböztetést jelentő intézkedések bevezetésének tiltásával, akár a megállapodás hatálybalépésével egy időben, akár egy ésszerű ütemterv keretében.

(3) A jelen Cikk nem érinti a GATT és Csatolt Okmányai alkalmazását a 29. Cikknek megfelelően.

V. Rész

VITARENDEZÉS

26. Cikk

Befektető és Szerződő Fél közötti viták rendezése

(1) A Szerződő Fél és egy másik Szerződő Fél befektetője közötti vitát, amely a korábban említett Fél területén az utóbb említett Fél által létesített befektetéssel kapcsolatos, és amely valamely a korábban említett Fél állítólagos kötelezettségzegésére vonatkozik, ha lehetséges, baráti módon rendezik.

(2) Ha ilyen vitákat nem lehet attól a naptól számítva, amelyen valamelyik fél barátságos rendezést kér, három hónapon belül az (1) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően rendezni, a befektető, aki a vita résztvevője, dönthet úgy, hogy azt döntésre beterjeszti:

a) a Szerződő Fél, a vita résztvevőjének bíróságai vagy közigazgatási törvényszékei elé;

b) egy korábbi megállapodásban rögzített, hatályos vitarendezési eljárásnak megfelelően; vagy

c) a jelen Cikk következő bekezdésének megfelelően.

(3) a) Kizárólag a b) és c) albekezdések függvényében az egyes Szerződő Felek feltétel nélküli hozzájárulásukat adják ahhoz, hogy a vita rendezését a jelen Cikk alapján nemzetközi választottbíróság vagy békéltető bizottság hatáskörébe utalják.

b) (i) Az ID Függelékben felsorolt Szerződő Felek nem adnak ilyen feltétel nélküli hozzájárulást abban az esetben, ha a befektető korábban döntött a vita (2)a) vagy b) albekezdés szerinti rendezéséről.

(ii) Az átláthatóság érdekében az ID Függelékben felsorolt minden Szerződő Fél írásbeli nyilatkozatot tesz a Titkárságnak az ebben a tekintetben követett eljárásáról, gyakorlatáról és feltételeiről legkésőbb megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okmányának letétbe helyezésekor a 39. Cikknek, illetve csatlakozási okmányának letétbe helyezésekor a 41. Cikknek megfelelően.

c) Az IA Függelékben felsorolt Szerződő Felek a 10(1) Cikk utolsó mondata alapján keletkezett vita tekintetében nem adják feltétel nélküli jóváhagyásukat.

(4) Abban az esetben, ha egy befektető a (2)c) albekezdés értelmében úgy dönt, hogy a vitát döntésre beterjeszti, a befektető írásbeli beleegyezését adja, hogy a vitát az alábbi testületekhez, illetve eljárások hatálya alá utalják:

a) (i) Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központjához, amelyet az 1965. március 18-tól kezdve aláírható, az államok és más államok állampolgárai között keletkező befektetési viták rendezéséről rendelkező Konvenció (a továbbiakban: ICSID Konvenció) alapján állítottak fel, abban az esetben, ha befektető Szerződő Fele és a Szerződő Fél, a vita résztvevői mindketten tagjai az ICSID Konvenciónak, vagy

(ii) az a)(i) albekezdésben hivatkozott Konvenció alapján létrehozott Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központjához, ahol az eljárást a Központ Titkársága által kidolgozott Kiegészítő Végrehajtási Utasítás szabályai szerint kell lefolytatni, amennyiben a befektető Szerződő Fele vagy a Szerződő Fél, a vita résztvevői, de nem mindkettő tagja az ICSID Konvenciónak;

b) egyedüli választottbíró vagy az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Kereskedelmi Joggal Foglalkozó Bizottságának (a továbbiakban: UNCITRAL) Választottbírósági Szabályzata alapján felállított ad hoc választottbíróság elé; vagy

c) a Stockholmi Kereskedelmi Kamara Választottbírósági Intézetének választottbírósági eljárási szabályainak hatálya alá.

(5) a) A (3) bekezdésben adott hozzájárulás a befektetőnek a (4) bekezdés értelmében adott írásbeli hozzájárulásával együttesen tekinthető olyannak, amely megfelel az alábbiakra irányuló előírásnak:

(i) egy vita résztvevőinek írásban adott hozzájárulása az ICSID Konvenció II. Cikke és a Kiegészítő Végrehajtási Utasítás céljainak megfelelően;

(ii) egy „írásban adott hozzájárulás” az Egyesült Nemzeteknek a Külföldi Választottbírósági Határozatok Elismeréséről és Végrehajtásáról szóló 1958. június 10-én kelt Konvenciója (a továbbiakban: New York-i Konvenció) II. Cikke céljai szerint; valamint

(iii) „írásban rögzített megállapodás Szerződő Felei” az UNCITRAL Választottbírósági Szabályzata 1. Cikke céljai szerint.

b) A jelen Cikk alapján lefolytatott választottbírósági eljárást a vita bármelyik résztvevőjének kérésére olyan államban tartják meg, amely tagja a New York-i Konvenciónak. Az ennek hatálya alá tartozó választottbíráskodás elé utalt igényeket úgy tekintik ezen Konvenció I. Cikkének céljai szerint, mint amelyek nem kereskedelmi kapcsolatokból és tranzakciókból származnak.

(6) A (4) bekezdés alapján felállított bíróság a vitás kérdésről a jelen Egyezményvel, továbbá a nemzetközi jog alkalmazott szabályaival és elveivel összhangban hozza meg döntéseit.

(7) Ha a befektető nem olyan természetes személy, aki a (4) bekezdésben hivatkozott írásbeli egyetértés időpontjában a vitában érdekelt Szerződő Félnak, a vita résztvevőjének állampolgárságával bír, és amelyet a közte és ezen Szerződő Fél közötti vita felmerülése előtt egy másik Szerződő Fél befektetői ellenőriztek, az ICSID Konvenció 25(2)b) Cikkének célja szerint „másik Szerződő Fél állampolgárának” minősül, és a Kiegészítő Végrehajtási Utasítás 1(6) Cikkelye értelmében „egy másik állam állampolgárának” tekintik.

(8) A választottbírósági ítéletek, amelyek kiterjedhetnek a kamat odaítélésére is, véglegesek, és a vita résztvevőire nézve kötelezőek. A vitában érdekelt Szerződő Fél nem országos önkormányzata vagy hatósága által hozott intézkedés tárgyában hozott választottbírósági ítélet gon-

doskodik arról, hogy a Szerződő Fél pénzbeli kártérítést fizethessen egyéb más jogorvoslati lehetőségek helyett. Az egyes Szerződő Felek késedelem nélkül végrehajtják az ítéletet, és saját területükön megteszik a szükséges intézkedéseket az ilyen határozatok hatékony végrehajtásához.

27. Cikk

Szerződő Felek közötti viták rendezése

(1) A Szerződő Felek megkísérik a jelen Egyezmény alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatban keletkezett vitákat diplomáciai úton rendezni.

(2) Ha a vitát nem rendezték az (1) bekezdésnek megfelelően ésszerű időtartamon belül, annak bármelyik résztvevője a vita másik résztvevőjének küldött írásos feljegyzés alapján jelen Cikknek megfelelően ad hoc bíróság elé utalhatja azt, kivéve, ha jelen Egyezmény másként rendelkezik, vagy a Szerződő Felek másként egyeztek meg írásban, valamint kivéve, ha a 6. vagy a 19. Cikk alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozik az IA Függelékben felsorolt Szerződő Felek esetében, vagy ha a 10(1) Cikk utolsó mondatát érinti.

(3) Az ilyen ad hoc választottbíróságot az alábbiak szerint állítják fel:

a) Az a Szerződő Fél, amely az eljárást kezdeményezte, kinevezi a bíróság egy tagját, és a kinevezésről értesíti a másik Szerződő Felet, aki a vita résztvevője 30 napon belül attól a naptól számítva, hogy a másik Fél a (2) bekezdésben hivatkozott feljegyzést átvette.

b) A (2) bekezdésben hivatkozott feljegyzés átvételétől számított 60 napon belül a másik Szerződő Fél, a vita résztvevője kinevezi a bíróság egy tagját. Ha a fent említett időhatáron belül a kijelölésre nem kerül sor, az eljárást kezdeményező Szerződő Fél a (2) bekezdésben hivatkozott feljegyzés átvételétől számított 90 napon belül kérheti a c) albekezdés szerinti kinevezést.

c) Egy harmadik tagot, aki nem lehet a Szerződő Feleknek, a vita résztvevőinek belföldi személye vagy állampolgára, a Szerződő Felek, a vita résztvevői kineveznek. Ez a tag a választottbíróság elnöke. Ha a (2) bekezdésben hivatkozott feljegyzés átvételétől számított 150 napon belül a Szerződő Felek nem tudnak megállapodni egy harmadik tag kinevezéséről, akkor a kinevezésre a d) albekezdésnek megfelelően kerül sor, bármelyik Szerződő Fél kérésére, amelyet az ezen feljegyzés átvételétől számított 80 napon belül terjeszt be.

d) A jelen bekezdés alapján kért kinevezéseket az Állandó Nemzetközi Választottbíróság Főtitkára teszi meg az erre vonatkozó kérés átvételétől számított 30 napon belül. Ha a Főtitkár akadályoztatva van ezen feladat ellátásában, a kinevezéseket az Iroda Első Titkára teszi meg. Ha utóbbi is akadályoztatva van ezen feladat ellátásában, a kinevezéseket a rangidős Képviselő teszi meg.

e) Az a)–d) albekezdések értelmében eszközölt kinevezéseknél tekintettel lesznek a kinevezendő tagok szakképzettségére és szakmai tapasztalatára, különösen a jelen Egyezményben tárgyalt kérdésekben;

f) A Szerződő Felek között létrejött ellentétes értelmű megállapodás hiányában az eljárást az UNCITRAL Választottbírósági Szabályzata alapján folytatják le, kivéve, ha azokat a Szerződő Felek, a vita résztvevői vagy a választottbírák módosítják. A bíróság a tagok szavazatainak többsége alapján hozza meg döntését.

g) A bíróság a jelen Egyezménnyel és nemzetközi jog alkalmazott szabályaival és elveivel összhangban dönti el a vitát.

h) A választottbíróság döntése végleges, és kötelező a Szerződő Felekre, a vita résztvevőire nézve.

i) Amennyiben az ítélet meghozatala során egy bíróság arra a megállapításra jut, hogy egy a P Függelék I. Részének listáján szereplő Szerződő Fél területén regionális vagy helyi önkormányzat, illetve hatóság intézkedése nem felel meg a jelen Egyezmény

előírásainak, a vita bármelyik résztvevője hivatkozhat a P Függelék II. Része rendelkezéseire.

j) A bíróság költségeit, beleértve tagjainak illetményét, a Szerződő Felek, a vita résztvevői egyenlő arányban kötelesek viselni. A bíróság mindazonáltal saját belátása szerint rendelkezhet arról, hogy valamelyik Szerződő Fél, aki a vita résztvevője a költségeket magasabb arányban viselje.

k) Hacsak a Szerződő Felek, a vita résztvevői ettől eltérően nem állapodnak meg, a bíróság Hágában ülészik, és használja az Állandó Választottbíróság hivatalos helyiségeit és berendezéseit.

l) Az ítélet egy példányát a Titkárságnál helyezik letétbe, ahol az mindenki számára megtekinthető.

28. Cikk

A 27. Cikk nem alkalmazása bizonyos viták esetében

Az 5. vagy 29. Cikk alkalmazása vagy értelmezése tekintetében a Szerződő Felek között keletkezett vitát nem a 27. Cikk szerint rendezik, kivéve, ha a Szerződő Felek, a vita résztvevői ebben megegyeznek.

VI. Rész

ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

29. Cikk

Kereskedelmi kérdésekre vonatkozó közbenső rendelkezések

(1) Jelen Cikk rendelkezéseit alkalmazzák az energetikai anyagokkal és termékekkel folytatott kereskedelemre,

ha valamely Szerződő Fél nem tagja a GATT-nak és Csatolt Okmányainak.

(2) *a)* Az energetikai anyagokkal és termékekkel folytatott kereskedelmet olyan Szerződő Felek között, amelyeknek legalább egyike nem tagja a GATT-nak vagy valamely vonatkozó Csatolt Okmányának — *a b)* és *c)* albekezdéseknek, továbbá a G Függelékben szereplő kivételeknek és szabályoknak megfelelően —, a GATT 1947 és Csatolt Okmányai szabályozzák aképpen, amiképpen azt a GATT 1947 tagjai egymás között az energetikai anyagokra és termékekre vonatkozóan 1994. március 1-jén alkalmazták, és gyakorolták —, mintha mindegyik Szerződő Fél a GATT 1947 és Csatolt Okmányainak tagja lenne.

b) Azon Szerződő Félnek, amely a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét alkotó államok közé tartozik, ilyen jellegű kereskedelmét ehelyett, a TFU Függelék rendelkezései szerint, a két vagy több ilyen állam között létrejött megállapodás szabályozhatja 1999. december 1-jéig, vagy a Szerződő Fél GATT-hoz való csatlakozásáig, bármelyik is korábbi.

c) Két GATT-hoz tartozó fél közötti kereskedelemre az *a)* albekezdés nem vonatkozik, ha e felek valamelyike nem tagja a GATT 1947-nek.

(3) Jelen Egyezmény minden aláírója és minden állam, vagy Regionális Gazdasági Integrációs Szervezet, amely csatlakozik jelen Egyezményhez, annak aláírásakor vagy a csatlakozási okiratok letétbe helyezésekor átadja a Titkárságnak az energetikai anyagok és termékek exportjára és importjára kivetett összes tarifáinak és egyéb vámterheknek a jegyzékét, jelezve ezen tarifák és vámterhek színvonalát az aláírás, illetve a letétbe helyezés időpontjában. Ezen tarifák és egyéb vámterhek minden változását bejelenti a Titkárságnak, amely értesíti a Szerződő Feleket ezekről a változásokról.

(4) Minden Szerződő Fél arra törekszik, hogy ne növelje az exportnál és importnál alkalmazott tarifáit vagy egyéb vámterheit:

a) a GATT II. Cikkében hivatkozott Szerződő Felekre vonatkozó Ütemterv I. Részében leírt energetikai anyagok és termékek importjának esetében, az Ütemtervben közölt szint fölé, ha a Szerződő Fél a GATT tagja;

b) az energetikai anyagok és termékek exportjának, és importjának esetében, ha a Szerződő Fél nem tagja a GATT-nak, a Titkárságnak legújabbán közölt szint fölé, kivéve, ha a (2)*a)* albekezdés szerint alkalmazható rendelkezések megengedik.

(5) A Szerződő Fél csak akkor emelheti tarifáit vagy egyéb vámterheit a (4) bekezdésben hivatkozott szint fölé, ha

a) az import során kivetett tarifa vagy egyéb vámteher esetében az ilyen intézkedés nem mond ellent a GATT alkalmazandó rendelkezéseinek, kivéve a GATT 1947 és Csatolt Okmányainak a G Függelékben felsorolt rendelkezéseit, valamint a GATT 1994 és Csatolt Okmányai

megfelelő rendelkezéseit; vagy

b) saját jogalkotási eljárása értelmében mindent megtett annak érdekében, hogy bejelentse a Titkárságnak az ilyen emelési javaslatát, ésszerű lehetőséget nyújtott minden érdekelt Szerződő Félnek a konzultációra, és figyelembe vette a Szerződő Felektől érkezett észrevételeket.

(6) Az aláírók kötelezettséget vállalnak arra, hogy legkésőbb 1995. január 1-jéig tárgyalásokat kezdenek azzal a céllal, hogy a világkereskedelmi rendszerben történt addigi fejlemények ismeretében 1998. január 1-jéig elfogadják a jelen Egyezmény módosítását, amely — az abban kinyilvánított feltételeknek megfelelően — kötelezné a Szerződő Feleket arra, hogy ne emeljék a tarifákat és egyéb vámterheket a módosításban rögzített szint fölé.

(7) A D Függelék vonatkozik a jelen Cikk kereskedelemre alkalmazandó rendelkezései betartására, kivéve a Szerződő Felek ettől eltérő megállapodását, valamint az 5. Cikk betartásával kapcsolatban a Szerződő Felek között keletkezett vitákat, ha legalább egyikük nem tagja a GATT-nak, értve ez alatt azt is, hogy a D Függelék nem vonatkozik a Szerződő Felek között keletkezett vitákra, amennyiben a vita lényegét tekintve egy olyan megállapodás nyomán keletkezik, amelyet:

a) a (2)*b)* albekezdés és a TFU Függeléknek megfelelően bejelentettek, és amely egyéb vonatkozásban is megfelel az ezekben lefektetett követelményeknek; vagy

b) szabad kereskedelmi övezet vagy vámunió létesítése céljából kötöttek a GATT XXIV. Cikke alapján.

30. Cikk

Fejlemények a nemzetközi kereskedelmi megállapodásokban

A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy az Uruguay-i Forduló Multilaterális Kereskedelmi Tárgyalásai során elért, és az 1994. április 15-i Marrakesh-i Záróokmányban rögzített eredmények ismeretében legkésőbb 1995. július 1-jén vagy a jelen Egyezmény hatálybalépésének napján, bármelyik is a későbbi, megkezdik jelen Egyezmény szükségessé váló módosításainak számbavételét azzal a céllal, hogy a Charta Konferencia azokat elfogadja.

31. Cikk

Energiaipari berendezések

Az ideiglenes Charta Konferencia első ülésén megvizsgálja a jelen Egyezmény kereskedelmi rendelkezéseinek kiterjesztését az energetikai berendezésekre.

32. Cikk

Átmeneti rendelkezések

(1) Tekintettel arra, hogy a piacgazdaság követelményeihez való alkalmazkodáshoz időre van szükség, a T Függelékben felsorolt Szerződő Felek a (3)—(6) bekezdésekben meghatározott feltételekkel ideiglenesen felfüggeszthetik a következő, a jelen Egyezményből eredő kötelezettségeik betartását:

6. Cikk (2) és (5) bekezdés

7. Cikk (4) bekezdés

9. Cikk (1) bekezdés

10. Cikk (7) bekezdés — speciális intézkedések

14. Cikk (1)d) albekezdés — kizárólag az el nem költött bevételek átutalásai vonatkozásában

20. Cikk (3) bekezdés

22. Cikk (1) és (3) bekezdések

(2) A többi Szerződő Fél segíti mindazokat a Szerződő Feleket, akik az (1) bekezdés szerint felfüggesztették kötelezettségeik teljességének a betartását abban, hogy olyan feltételeket teremtsenek, amelyek lehetővé teszik a felfüggesztés megszüntetését. A segítség bármely formát ölthet, amelyet a többi Szerződő Fél hatásosnak tart a 4c) albekezdés szerint bejelentett igények kielégítése szempontjából, ideértve adott esetben a bilaterális és a multilaterális megállapodásokat is.

(3) Az alkalmazandó rendelkezéseket, az egyes rendelkezések maradéktalan megvalósításához vezető szakaszokat, a szükséges intézkedéseket és az egyes szakaszok befejezésének időpontjait, illetve — kivételesen — az egyes szakaszok befejezését jelző véletlenszerű eseményeket a T Függelék tartalmazza, az átmeneti megállapodásokat igénylő Szerződő Felek szerinti felsorolásban. Minden felsorolt Szerződő Fél a Függelékben felsorolt határidők szerint hozza meg az említett intézkedéseket. Azok a Szerződő Felek, amelyek ideiglenesen felfüggesztették kötelezettségeik betartását az (1) bekezdésnek megfelelően, kötelezik magukat arra, hogy 2001. július 1-jéig maradéktalanul megfeleljenek a vonatkozó kötelezettségeiknek. Ha különleges körülmények miatt egy Szerződő Fél szükségesnek tartja, hogy az átmeneti felfüggesztés időtartama meghosszabbítását vagy új, a T Függelékbe még fel nem vett átmeneti felfüggesztést kérjen, a Charta Konferencia határozza a T Függelék módosítását igénylő kérelemről.

(4) Az a Szerződő Fél, amely élt az átmeneti megállapodások adta lehetőségekkel minden 12 hónapban legalább egyszer értesíti a Titkárságot az alábbiakról:

a) a T Függelékben felsorolt intézkedések megvalósításáról és a haladásról, amelyet a teljes megfelelés elérése irányában tett;

b) a haladásról, amelyet a kötelezettségeinek való teljes megfelelés felé tenni kíván az elkövetkező 12 hónapban, valamint az előrelátható problémákról és az azok megoldására tett javaslatairól;

c) az olyan technikai segítség iránt támasztott igényről, amely megkönnyíti a T Függelékben lefektetett, és az Egyezmény teljes végrehajtásához szükséges szakaszoknak való megfelelést, vagy amely lehetővé teszi, hogy a b) bekezdés szerint bejelentett problémákat megoldja, illetve más piacorientált reformot és energia szektorának modernizációját előmozdítsa;

d) minden olyan igényről, amely a (3) bekezdésben hivatkozott kérelem benyújtásához szükséges lehet.

(5) A Titkárság:

a) megküldi a Szerződő Feleknek a (4) bekezdésben említett értesítéseket;

b) megküldi és tevékenyen támogatja a (2) bekezdésben és a (4)c) albekezdésben említett technikai segítség iránt támasztott igényeknek és az ilyenek nyújtására tett felajánlásoknak egymásnak való megfeleltetését, támaszkodva — ott ahol ez célravezető — az egyéb nemzetközi szervezetek keretei között létező megállapodásokra;

c) megküldi minden hatodik hónap végén a Szerződő Felek számára a (4)a) vagy d) albekezdések alapján készített értesítések összegzését.

(6) A Charta Konferencia évenként felülvizsgálja azt a haladást, amelyet a Szerződő Felek jelen Cikk rendelkezéseinek végrehajtásában és a (2) bekezdésben, illetve a (4)c) albekezdésben említett technikai segítség iránti igényeknek és az ilyenek nyújtására tett felajánlásoknak egymásnak való megfeleltetésében tettek. A felülvizsgálat során a Konferencia megfelelő intézkedés megtételét határozhatja el.

VII. Rész

FELÉPÍTÉS ÉS INTÉZMÉNYEK

33. Cikk

Energia Charta jegyzőkönyvek és nyilatkozatok

(1) A Charta Konferencia a Charta céljainak és elveinek érvényesítése érdekében engedélyezheti több Charta jegyzőkönyv és nyilatkozat tárgyalását.

(2) A Charta minden aláírója részt vehet az ilyen tárgyalásban.

(3) Egy állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet csak akkor lehet aláírója jegyzőkönyvnek vagy nyilatkozatnak, ha egyúttal aláírója a Chartának és Szerződő Fele a jelen Egyezménynek.

(4) A (3) bekezdésnek és a (6)a) albekezdésnek megfelelően a jegyzőkönyvben meg kell határozni a jegyzőkönyvre vonatkozó záró rendelkezéseket.

(5) Egy jegyzőkönyv csak azokra a Szerződő Felekre vonatkozik, amelyek azt magukra nézve kötelezőnek fogadják el, és nem befolyásolja azoknak a Szerződő Felek-

nek a jogait és kötelességeit, amelyek nem írták alá a jegyzőkönyvet.

(6) *a)* Jegyzőkönyv megbízhatja a Charta Konferenciát bizonyos feladatokkal, és a Titkárságot bizonyos funkciókkal azzal a feltétellel, hogy az ilyen megbízást nem jegyzőkönyv módosításával adják, kivéve, ha ezt a módosítást a Charta Konferencia jóváhagyta, és jóváhagyására nem alkalmazzák a *b)* albekezdés szerint engedélyezett jegyzőkönyv egyetlen rendelkezését sem.

b) Jegyzőkönyv, amely rendelkezéseivel felhatalmazza a Charta Konferenciát döntések meghozatalára, az *a)* albekezdésben foglaltak fenntartása mellett, előírhatja ezen döntések vonatkozásában:

(i) a 36. Cikkben foglaltaktól eltérő szavazási szabályok alkalmazását;

(ii) hogycsak a jegyzőkönyv aláíróit tekintik a Szerződő Feleknek a 36. Cikkben foglalt céloknak megfelelően, vagy hogy csak ők jogosultak szavazni a jegyzőkönyvben előírt szabályok értelmében.

34. Cikk

Energia Charta Konferencia

(1) A Szerződő Felek meghatározott időszakonként találkoznak az Energia Charta Konferencián (a továbbiakban: Charta Konferencia), ahová minden Szerződő Fél egy-egy képviselőjét delegálhatja. A rendes ülésszakokra a Charta Konferencia által meghatározott időszakonként kerül sor.

(2) A Charta Konferencia rendkívüli üléseire a Charta Konferencia által meghatározott időpontokban vagy egy Szerződő Fél írásbeli kérelme alapján kerülhet sor feltéve, hogy a kérelemnek a Szerződő Felekkel a Titkárság által történő közlésétől számított hat héten belül a Szerződő Feleknek legalább egyharmada támogatja az ülés összehívását.

(3) A Charta Konferencia:

a) ellátja a jelen Egyezményben és a jegyzőkönyvekben meghatározott feladatait;

b) figyelemmel kíséri és elősegíti a Charta elveinek, a jelen Egyezmény és a jegyzőkönyvek rendelkezéseinek a megvalósítását;

c) elősegíti a jelen Egyezménynek és a jegyzőkönyveknek megfelelően a Charta elveinek megvalósításához szükséges, általános jellegű intézkedések egyeztetését;

d) megvizsgálja és elfogadja a Titkárság által végrehajtandó munkaprogramokat;

e) megvizsgálja és jóváhagyja a Titkárság éves számláit és költségvetését;

f) megvizsgálja és jóváhagyja, illetve elfogadja a székhelyre vonatkozó szerződést vagy más megállapodást, beleértve a Charta Konferencia és a Titkárság számára szükségesnek tartott privilégiumokat és mentességeket;

g) ösztönzi a közös erőfeszítéseket azzal a céllal, hogy megkönnyítse és előmozdítsa az energia szektor piacorientált reformját és modernizációját az átalakuló gazdaságú közép- és kelet-európai országokban, valamint a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében;

h) felhatalmazást ad és jóváhagyja a hatásköröket a jegyzőkönyvek tárgyalására, megvizsgálja és elfogadja a jegyzőkönyvek és módosításuk szövegét;

(i) felhatalmazást ad a nyilatkozatok tárgyalására, és jóváhagyja kibocsátásukat;

j) dönt az Egyezményhez való csatlakozásokról;

k) felhatalmazást ad társulási szerződések tárgyalására, megvizsgálja, jóváhagyja, illetve elfogadja azok szövegét;

l) megvizsgálja és elfogadja az Egyezmény módosításait;

m) megvizsgálja és jóváhagyja a jelen Egyezmény függelékének módosításait és technikai jellegű változtatásait;

n) kinevezi a Főtitkárt és meghozza Titkárság felállításához szükséges döntéseket, többek között meghatározza a Titkárság strukturáját, létszámát, a tisztviselők és alkalmazottak foglalkoztatásának feltételeit.

(4) Kötelezettségei ellátása során a Charta Konferencia a Titkárságon keresztül, a gazdaságosság és hatékonyság követelményei alapján, a lehető legteljesebb mértékben együttműködik és támaszkodik olyan egyéb intézmények és szervezetek szolgáltatásaira és programjaira, amelyek bizonyították hozzáértésüket a jelen Egyezmény céljaihoz kapcsolódó területeken.

(5) A Charta Konferencia létrehozhatja a kötelezettségei ellátásához szükségesnek vélt alárendelt testületeket.

(6) A Charta Konferencia kialakítja és elfogadja saját eljárási és pénzgazdálkodási szabályait.

(7) 1999-ben és azt követően, a Charta Konferencia által eldöntendő időközönként (de legalább ötvenként) a Charta Konferencia rendszeresen és alaposan, különös tekintettel az Egyezmény és a jegyzőkönyvi rendelkezések megvalósításának mértékére felülvizsgálja funkcióinak ellátását. Az ilyen vizsgálatot követően a Charta Konferencia módosíthatja vagy megszüntetheti a (3) bekezdésben meghatározott funkciókat, és felmentheti a Titkárságot.

35. Cikk

Titkárság

(1) Feladatainak ellátása érdekében a Charta Konferencia Titkársággal rendelkezik, amely a Főtitkárból és a hatékony működéséhez szükséges minimális létszámú személyzetből áll.

(2) A Főtitkárt a Charta Konferencia nevezi ki. Az első megbízás időtartama legfeljebb öt éves lehet.

(3) Feladatai ellátásáért a Titkárság a Charta Konferenciának tartozik felelősséggel, amelynek jelenteni köteles.

(4) A Titkárság minden szükséges segítséget megad a Charta Konferenciának feladatai ellátásához, gyakorolja azokat a funkciókat, amelyeket a jelen Egyezmény vagy annak jegyzőkönyvei ráruháznak, továbbá minden olyan hatáskört, amelyet a Charta Konferencia ráruház.

(5) A Titkárság megköthet olyan igazgatási és szerződéses megállapodásokat, amelyek szükségesnek bizonyulhatnak feladatai ellátásában.

36. Cikk

Szavazás

(1) A Charta Konferencia ülésén a jelen lévő és a szavazásban részt vevő Szerződő Felek egyhangú szavazása szükséges a döntéshez, ha az alábbi tárgyakról kell határozni:

a) az Egyezmény módosításainak elfogadása, kivéve a 34. és 35. Cikk, valamint a T Függelék módosításait;

b) olyan államok vagy regionális gazdasági integrációs szervezetek csatlakozási kérelmeinek jóváhagyása az Egyezmény 41. Cikke alapján, amelyek 1995. június 16-ig nem írták alá a Chartát;

c) felhatalmazás társulási szerződések tárgyalására, és ezek szövegének jóváhagyása vagy elfogadása;

d) az EM, NI, G és B Függelékek módosításainak jóváhagyása;

e) az Egyezmény Függelékei technikai módosításainak elfogadása;

f) a D Függelék (7) bekezdésében meghatározott panelek tagjaira a Főtitkár által tett jelölések jóváhagyása.

A Szerződő Felek minden tőlük telhetőt megtesznek annak érdekében, hogy konszenzus alapján megegyezésre jussanak minden olyan kérdésben, amely a jelen Egyezmény szerint döntésüket igényli. Ha konszenzussal nem tudnak megegyezést elérni, a (2)—(5) bekezdéseket alkalmazzák.

(2) A 34(3)e) Cikkben meghatározott költségvetési kérdéseket érintő döntéseket azon Szerződő Felek minősített többségével fogadják el, amelyeknek a B. Függelék szerint becsült hozzájárulásai együtt az ott megjelölt becsült hozzájárulások egészének legalább háromnegyedét teszik ki.

(3) A 34(7) Cikkben meghatározott kérdéseket érintő döntéseket a Szerződő Felek háromnegyedes többségével fogadják el.

(4) Az (1) bekezdés a)—f) albekezdéseiben, valamint a (2) és (3) bekezdésekben meghatározott esetek kivételével és a (6) bekezdés függvényében a jelen Egyezmény által előírt döntéseket a Charta Konferencia ülésén jelen lévő és a szavazásban részt vevő Szerződő Felek háromnegyedes többséggel fogadják el, ha azokról határozniuk kell.

(5) A jelen Cikkben „jelen lévő és szavazásban részt vevő” Szerződő Félnek minősül minden olyan Szerződő

Fél, amely vagy aki jelen van és leadja támogató vagy elutasító szavazatát — azzal a megkötéssel, hogy a Charta Konferencia dönthet olyan eljárási szabályokról, amelyek lehetővé teszik a szavazatok levélben történő leadását.

(6) A (2) bekezdésben leírtaktól eltekintve a jelen Cikkben hivatkozott határozatok közül egyik sem tekinthető érvényesnek, ha nem kapta meg a Szerződő Felek szavazatainak egyszerű többségét.

(7) Egy regionális gazdasági integrációs szervezet a szavazás során annyi szavazattal rendelkezik, ahány tagja Szerződő Fele a jelen Egyezménynek, azzal a megkötéssel, hogy az ilyen szervezet nem érvényesíti szavazati jogát, ha tagállamai azt már érvényesítették, és fordítva.

(8) Abban az esetben, ha egy Szerződő Fél rendszeresen nem teljesíti fizetési kötelezettségeit, a Charta Konferencia teljesen vagy részben felfüggesztheti a Szerződő Fél szavazati jogát.

37. Cikk

Finanszírozási alapelvek

(1) Minden Szerződő Fél fedezi a Charta Konferencián és a kisegítő szervezetek ülésein való képviseletének költségeit.

(2) A Charta Konferencia és a kisegítő szervezetek üléseinek költségeit a Titkárság költségeinek tekintik.

(3) A Titkárság költségeit a Szerződő Felek viselik a B. Függelékben megállapított fizetőképességük arányában; a hivatkozott függelék rendelkezései a 36(1)d) Cikk értelmében bármikor módosíthatók.

(4) A jegyzőkönyv tartalmaz rendelkezéseket annak biztosítására, hogy a jegyzőkönyvet aláíró felek viselik a Titkárságnak a jegyzőkönyvből származó költségeit.

(5) A Charta Konferencia elfogadhat önkéntes befizetéseket a Szerződő Felektől és egyéb külső forrásoktól. Az ilyen befizetésekből befolyt költségeket a Szerződő Felek a (3) bekezdés értelmében nem minősítik a Titkárság költségeinek.

VIII. Rész

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

38. Cikk

Aláírás

A jelen Egyezmény Lisszabonban, 1994. december 17. és 1995. június 16. között aláírásra nyitva áll azon államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára, amelyek aláírták a Chartát.

39. Cikk

Megerősítés, elfogadás vagy jóváhagyás

A jelen Egyezményt aláíróinak megerősíteni, elfogadni vagy jóváhagyni kell. A megerősítési, elfogadási vagy jóváhagyási okmányokat a letéteményesnél helyezik letétbe.

40. Cikk

Területekre való alkalmazás

(1) Minden állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet az aláírás, a megerősítés, az elfogadás, a jóváhagyás vagy a csatlakozás időpontjában a letéteményesnél elhelyezett nyilatkozat útján kijelentheti, hogy a jelen Egyezmény kötelező rá nézve az összes, vagy egy, vagy több olyan terület vonatkozásában, amelynek nemzetközi kapcsolataiért felelős. Ez a nyilatkozat abban az időpontban lép hatályba, amikor az Egyezmény hatályba lép ezen Szerződő Fél számára.

(2) Minden Szerződő Fél egy későbbi időpontban a letéteményesnél elhelyezett nyilatkozat útján kijelentheti, hogy a jelen Egyezmény kötelező rá nézve a nyilatkozatban meghatározott egyéb területek vonatkozásában. E területeket illetően a jelen Egyezmény a kilencvenedik napon lép hatályba azt követően, hogy a letéteményes az ilyen értelmű nyilatkozatot átvette.

(3) A megelőző két bekezdés szerint az ott megjelölt területek vonatkozásában tett minden nyilatkozatot vissza lehet vonni a letéteményeshez intézett bejelentéssel. A 47(3) Cikkben foglaltak sérelme nélkül, a visszavonás egy évvel azután válik hatályossá, hogy a letéteményes a bejelentést átvette.

(4) Az 1. Cikk (10) bekezdésében meghatározott „terület” fogalmat úgy kell értelmezni, hogy tekintettel legyenek a jelen Cikk alapján letétbe helyezett minden nyilatkozatra.

41. Cikk

Csatlakozás

Az aláírásra való lezárása időpontjától kezdve a jelen Egyezmény csatlakozásra megnyílik a Chartát aláíró államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára a Charta Konferencia által jóváhagyott feltételek mellett. A csatlakozási okmányokat a letéteményesnél helyezik letétbe.

42. Cikk

Módosítások

(1) Minden Szerződő Fél javaslatot tehet a jelen Egyezmény módosítására.

(2) A jelen Egyezményhez javasolt minden módosítás szövegét a Titkárság megküldi a Szerződő Feleknek legálább három hónappal azelőtt, hogy elfogadásra a Charta Konferencia elé terjesztik.

(3) A Egyezmény módosításait, ha szövegüket a Charta Konferencia elfogadta, a Titkárság megküldi a letéteményesnek, amely azokat megerősítésre, elfogadásra vagy jóváhagyásra a Szerződő Felek elé terjeszti.

(4) A jelen Egyezmény módosításainak a megerősítéséről, az elfogadásáról vagy a jóváhagyásáról szóló okmányokat a letéteményesnél helyezik el. A módosítások az azokat megerősítő, jóváhagyó vagy elfogadó felek között attól az időponttól számított kilencvenedik napon lépnek hatályba, amikor a Szerződő Felek legalább háromnegyedének a megerősítéséről, az elfogadásról vagy a jóváhagyásról szóló okmányát a letéteményes átvette. Ezt követően a további Szerződő Felek esetében a módosítások a nevezett Szerződő Fél megerősítési, elfogadási vagy jóváhagyási okmányának letétbe helyezésétől számított kilencvenedik napon lépnek hatályba.

43. Cikk

Társulási szerződések

(1) A Charta Konferencia a Charta céljainak és elveinek, a jelen Egyezmény és egy vagy több jegyzőkönyv rendelkezéseinek érvényesítése érdekében meghatalmazást adhat társulási szerződések tárgyalására államokkal vagy regionális gazdasági integrációs szervezetekkel, vagy nemzetközi szervezetekkel.

(2) Az állammal, a regionális gazdasági integrációs szervezettel vagy a nemzetközi szervezettel létesített társult jogviszony nyomán kialakult kapcsolat, a jogok és kötelesek a társulás konkrét körülményeihez igazodnak; ezeket minden esetben a társulási szerződésben rögzítik.

44. Cikk

Hatálybalépés

(1) A jelen Egyezmény a kilencvenedik napon lép hatályba attól a naptól számítva, hogy a Chartát 1995. június 16-ig aláíró állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet a harmincadik megerősítési elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmányt letétbe helyezte.

(2) Minden olyan állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet számára, amely megerősíti, elfogadja, illetve jóváhagyja a jelen Egyezményt, vagy csatlakozik ahhoz a harmincadik megerősítési, elfogadási, illetve jóváhagyási okmány letétbe helyezése után, a jelen Egyezmény a kilencvenedik napon lép hatályba attól a naptól számítva, hogy ezen állam vagy regionális gazdasági integrációs szer-

vezet letébe helyezte megerősítési, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmányait.

(3) Az (1) bekezdés céljainak megfelelően, egy regionális gazdasági integrációs szervezet által letébe helyezett okmány nem keverhető össze az ezen szervezet tagállamai által letébe helyezett okmányokkal.

45. Cikk

Ideiglenes alkalmazás

(1) Az aláírók megállapodtak abban, hogy jelen Egyezményt ideiglenesen alkalmazzák várva annak az aláírók számára való hatálybalépését a 44. Cikknek megfelelően, amennyiben az ilyen ideiglenes alkalmazás nem összeférhetetlen alkotmányukkal vagy törvényeikkel és jogszabályaikkal.

(2) *a)* Az (1) bekezdéstől függetlenül minden aláíró az Egyezmény aláírásakor letébe helyezhet a letéteményesnél egy olyan nyilatkozatot, amely szerint nem áll módjában az ideiglenes alkalmazást elfogadni. Az (1) bekezdésben rögzített kötelezettség nem vonatkozik az olyan aláíróra, aki ezt a nyilatkozatot megtette. Minden ilyen aláíró bármikor visszavonhatja a nyilatkozatot a letéteményes írásbeli értesítésével.

b) Sem az *a)* albekezdés szerint nyilatkozatot tevő aláíró, sem ezen aláíró befektetői nem érvényesíthetik az ideiglenes alkalmazásból eredő előnyöket az (1) bekezdés biztosította jogcímen.

c) Az *a)* albekezdés ellenére minden a hivatkozott albekezdés szerint nyilatkozatot tevő aláíró átmenetileg alkalmazza a VII. Rész rendelkezéseit várva, hogy számára az Egyezmény a 44. Cikknek megfelelően hatályba lépjen, amennyiben az ilyen ideiglenes alkalmazás nem összeférhetetlen törvényeivel és jogszabályaival.

(3) *a)* Minden aláíró véget vethet az Egyezmény általa történő ideiglenes alkalmazásának, ha a letéteményesnek írásban bejelenti, hogy nem kíván a jelen Egyezmény Szerződő Felévé válni. Az ideiglenes alkalmazás megszűnésének hatálya minden aláíró számára a 60. napon veszi kezdetét attól a naptól számítva, amikor a letéteményes az aláíró írásos értesítését átvette.

b) Amikor egy aláíró az *a)* albekezdés szerint véget vet az Egyezmény általa történő ideiglenes alkalmazásának, az (1) bekezdés szerinti kötelezettsége, hogy a III. és V. Rész rendelkezéseit minden, a területén az ideiglenes alkalmazás során más aláírók befektetői által eszközölt befektetésre alkalmazza, azon befektetések vonatkozásában mindazonáltal hatályban marad, az ideiglenes alkalmazás megszűnése hatályosulása időpontjától számított húsz éven keresztül, hacsak a *c)* albekezdés ettől eltérő módon nem rendelkezik.

c) A *b)* albekezdés nem vonatkozik a PA Függelékben felsorolt aláírókra. Minden aláírót levesznek az ezen Függelékben szereplő listáról, mielőtt erre vonatkozóan kérelmet intéz a letéteményeshez.

gelékben szereplő listáról, mielőtt erre vonatkozóan kérelmet intéz a letéteményeshez.

(4) A jelen Egyezmény hatálybalépésére várva, az aláírók rendszeresen összeülnek az ideiglenes Charta Konferencia keretében, amelynek első ülését az (5) bekezdésben hivatkozott ideiglenes Titkárság hívja össze legkésőbb 180 nappal azután, hogy a 38. Cikk szerint jelen Egyezmény aláírásra megnyílt.

(5) A Titkárság funkcióit az ideiglenes Titkárság látja el átmenetileg mindaddig, amíg a 44. Cikk alapján hatályba nem lép a jelen Egyezmény, és működni nem kezd a Titkárság.

(6) Az aláírók attól függően, hogy melyik hatálya alá tartoznak, vagy az (1) bekezdés vagy a (2)c) albekezdés szerint és az azokban foglaltaknak megfelelően a 37(3) Cikk alapján hozzájárulnak az ideiglenes Titkárság működési költségeihez úgy, mintha az Egyezmény Szerződő Felei lennének. Az aláírók által a B. Függeléken eszközölt minden módosítás hatályát veszti jelen Egyezmény hatálybalépésével.

(7) Jelen Egyezmény hatálybalépéséig egy állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet, amely az Egyezményhez annak hatálybalépését megelőzően csatlakozott a 41. Cikknek megfelelően, rendelkezik azokkal a jogokkal, és vállalja azokat a kötelezettségeket, amelyek a jelen Egyezményből erednek.

46. Cikk

Fenntartások

A jelen Egyezménnyel szemben semmiféle fenntartást nem lehet tenni.

47. Cikk

Kilépés

(1) Öt évvel azután, hogy a jelen Egyezmény az adott Szerződő Fél számára hatályba lépett, a Szerződő Fél bármikor írásban bejelentheti a letéteményesnek, hogy az Egyezményből kilép.

(2) A kilépés attól a naptól számított egy év elteltével lép hatályba, amelyen a letéteményes a bejelentést megkapta, vagy egy olyan későbbi időpontban, amelyet a kilépésről szóló értesítés megjelöl.

(3) A jelen Egyezmény rendelkezéseit 20 évig továbbra is alkalmazni kell azokra a befektetésekre, amelyeket egy Szerződő Fél területén más Szerződő Felek, vagy más Szerződő Felek területén ezen Szerződő Fél befektetői eszközöltek attól az időponttól számítva, amikor a Szerződő Fél kilépése hatályba lép.

(4) Minden jegyzőkönyv, amelynek a Szerződő Fél tagja, hatályát veszíti ezen Szerződő Félre nézve abban az időpontban, amikor az Egyezményből való kilépése hatályba lép.

48. Cikk

Függelékek és döntések jogállása

Az Egyezmény Függelékei, és az Európai Energia Charta Konferencia 1994. december 17-én, Lisszabonban aláírt Záróokmánya 2. Mellékletében szereplő döntések a jelen Egyezmény szerves részét képezik.

49. Cikk

Letéteményes

A jelen Egyezmény letéteményese a Portugál Köztársaság Kormánya.

50. Cikk

Hiteles szövegek

A fentiek hitelülül alulírottak a kellő meghatalmazások birtokában aláírták a jelen Egyezményt angol, francia, német, olasz, orosz és spanyol nyelven, amely szövegek mindegyike egyaránt hiteles, és amelyeket egy példányban letétbe helyeztek a Portugál Köztársaság Kormányánál.

Készült Lisszabonban, az ezerkilencszázkilencvennegyedik év decemberének tizenhetedik napján.

AZ ENERGIA CHARTA EGYEZMÉNY FÜGGELÉKEI

TARTALOMJEGYZÉK

1. EM Függelék
Energetikai anyagok és termékek
[Az 1(4) Cikknek megfelelően]
2. NI Függelék
Energetikai anyagok és termékek, amelyekre nem alkalmazható a „gazdasági tevékenység az energia szektorban” kifejezés
[Az 1(5) Cikknek megfelelően]
3. TRM Függelék
Értesítés és megszüntetés (TRIMs)
[Az 5(4) Cikknek megfelelően]

4. N Függelék
Legalább 3 külön területet tranzitba bevonní kívánó Szerződő Felek felsorolása
[A 7(10) Cikknek megfelelően]
5. VC Függelék
A 10(3) Cikkre tekintettel önkéntes kötelezettséget vállaló Szerződő Felek felsorolása
[A 10(6) Cikknek megfelelően]
6. ID Függelék
Befektető számára ugyanazon vitának a 26. Cikk alapján későbbi szakaszban nemzetközi választottbíróóság elé való újbóli vitelét nem engedélyező Szerződő Felek felsorolása
[A 26(3)b)(i) Cikknek megfelelően]
7. IA Függelék
Befektető vagy Szerződő Fél számára a 10(1) Cikk utolsó mondatával kapcsolatos vitának nemzetközi választottbíróóság elé való vitelét nem engedélyező Szerződő Felek felsorolása
[A 26(3)c) és 27(2) Cikknek megfelelően]
8. P Függelék
Speciális nem országos szinten felmerülő vitákban alkalmazott eljárás
[A 27(3)i) Cikknek megfelelően]
9. G Függelék
A GATT és Csatolt Okmányai rendelkezéseinek alkalmazására irányadó kivételek és szabályok
[A 29(2)a) Cikknek megfelelően]
10. TFU Függelék
Rendelkezések a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét alkotó államok közötti kereskedelmi megállapodásokra nézve
[A 29(2)b) Cikknek megfelelően]
11. D Függelék
Közbenő rendelkezések a kereskedelmi viták rendezésére
[A 29(7) Cikknek megfelelően]
12. B Függelék
A Charta költségei telepítésének szabálya
[A 37(3) Cikknek megfelelően]
13. PA Függelék
A 45(3)b) Cikk szerinti ideiglenes alkalmazást nem elfogadó aláírók jegyzéke
[A 45(3)c) Cikknek megfelelően]
14. T Függelék
Szerződő Felek átmeneti intézkedéseinek jegyzéke
[A 32(1) Cikknek megfelelően]

1. EM Függelék

Energetikai anyagok és termékek

[Az 1(4) Cikknek megfelelően]

Nukleáris energia

26.12 Uránium vagy thorium érc, dúsított is:

26.12.10 Uránérc, dúsított is.

26.12.20 Thorium érc, dúsított is.

28.44 Radioaktív kémiai elemek és radioaktív izotópok (beleértve a hasadó vagy hasadó kémiai elemeket és izotópokat is) és ezek vegyületei; ilyen termékeket tartalmazó keverékek és maradékok:

28.44.10 Természetes urán és vegyületei.

28.44.20 U235-tel dúsított urán és vegyületei; plutónium és vegyületei.

28.44.30 U235-re kimerített urán és vegyületei; thorium és vegyületei.

28.44.40 Radioaktív elemek, izotópok és vegyületek a 28.44.10, 28.44.20, 28.44.30 alszám alá tartozók kivételével.

28.44.50 Atomreaktorok kimerült (besugárzott) fűtőelemei (töltetei).

28.45.10 Nehésvíz (deuterium-oxid).

Szén, földgáz, kőolaj és kőolaj termékek, elektromos energia

27.01 Kőszén, brikett, tojásbrikett és kőszénből előállított hasonló szilárd tüzelőanyag.

27.02 Barnaszén, brikettezve is, a zsett kivételével.

27.03 Tőzeg (tőzegalom), brikettezve is.

27.04 Kokszt és félkokszt kőszénből, barnaszénből vagy tőzezből, brikettezve is, retortaszén.

27.05 Világítógáz, vízgáz, generátorgáz és hasonló gáz, a földgáz és más gáz halmazállapotú szénhidrogén kivételével.

27.06 Kátrány kőszénből, barnaszénből vagy tőzezből desztillálva és más ásványi kátrány, víztelenítve is, vagy részlegesen desztillálva, beleértve a finomított kátrányt is.

27.07 Kőszénkátrány magas hőfokon történő lepárlásából nyert olaj és más termék, hasonló termékek, amelyben az aromás alkotórészek tömege meghaladja a nem aromás alkotórészek tömegét (pl. benzol, toluol, xilol, naftalin, más aromás szénhidrogén keverékek, fenol, kreozit olaj és másfélék).

27.08 Szurok és szurokkocszt kőszénkátrányból vagy más ásványi kátrányból.

27.09 Nyers kőolaj és bitumenes ásványokból előállított nyersolaj.

27.10 Kőolajból és bitumenes ásványokból előállított olaj, a nyers kivételével.

27.11 Földgáz és gáz halmazállapotú más szénhidrogén Cseppfolyós halmazállapotú:

— természetes gáz

— propán

— bután

— etilén, propilén, butilén és butadién (27.11.14).

Gáz halmazállapotú:

— természetes gáz

— másféle.

27.13 Ásványolajkocszt, ásványolaj-bitumen, kőolaj vagy más bitumenes ásványból előállított olaj egyéb maradéka.

27.14 Természetes bitumen és aszfalt, bitumenes vagy olajpala és kátrányos homok, aszfaltit és aszfalt-kő.

27.15 Természetes aszfaltot vagy természetes bitument ásványolaj-bitument, ásványi kátrányt vagy ásványi kátrányszurkot tartalmazó bitumenes keverék (pl. bitumenes masztix, lepárlási maradvány).

27.16 Elektromos energia.

Egyébenergia

44.01.10 Tűzifa hasáb, tuskó, rőzse, köteg vagy más hasonló formában.

44.02 Faszén (beleértve kagyló és dió alakban is), brikettezve is.

2. NI Függelék

Energetikai anyagok és termékek, amelyekre nem alkalmazható a „gazdasági tevékenység az energia szektorban” kifejezés

[Az 1(5) Cikknek megfelelően]

27.07 Kőszénkátrány magas hőfokon történő lepárlásából nyert olaj és más termék; hasonló termékek, amelyeken az aromás alkotórészek tömege meghaladja a nem aromás alkotórészek tömegét (pl. benzol, toluol, xilol, naftalin és más aromás szénhidrogén keverékek, fenol, kreozit-olaj és másfélék).

44.01.10 Tűzifa hasáb, tuskó, rőzse, köteg vagy más hasonló formában.

44.02 Faszén (beleértve kagyló és dió alakban is), brikettezve is.

3. TRM Függelék

Értésítés és megszüntetés (TRIMs)

[Az 5(4) Cikknek megfelelően]

(1) A Szerződő Felek a Titkárságnak bejelentenek minden olyan általuk alkalmazott kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedést, amely nem felel meg az 5. Cikk rendelkezéseinek:

a) a jelen Egyezmény hatálybalépésétől számított 90 napon belül, ha a Szerződő Fél tagja a GATT-nak; vagy

b) a jelen Egyezmény hatálybalépésétől számított 12 hónapon belül, ha a Szerződő Fél nem tagja a GATT-nak.

Az általános vagy speciális alkalmazású kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedéseket alapvető jellegzetességeikkel együtt jelentik be.

(2) Abban az esetben, ha a kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedéseket diszkrecionális hatáskörben alkalmazzák, minden egyes konkrét alkalmazást be kell jelenteni. Nem szükséges feltárni azokat az információkat, amelyek hátrányosak lennének az adott vállalatok jogos kereskedelmi érdekeire.

(3) A Szerződő Felek az (1) bekezdés alapján bejelentett kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedéseket megszüntetik

a) a jelen Egyezmény hatálybalépésétől számított két éven belül, ha a Szerződő Fél tagja a GATT-nak; vagy

b) a jelen Egyezmény hatálybalépésétől számított három éven belül, ha a Szerződő Fél nem tagja a GATT-nak.

(4) A (3) bekezdésben hivatkozott időszak alatt Szerződő Fél nem módosíthatja az (1) bekezdés alapján bejelentett kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedések jelen Egyezmény hatálybalépésekor irányadó feltételeit aképpen, hogy az által növelje a jelen Egyezmény 5. Cikkének rendelkezéseivel való ellentét mértékét.

(5) A (4) bekezdés rendelkezései ellenére a Szerződő Fél annak érdekében, hogy ne hozza hátrányos helyzetbe azokat a már működő vállalatokat, amelyek az (1) bekezdés alapján bejelentett kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedések hatálya alá esnek, a megszüntetési időszak alatt alkalmazhatja ugyanazt a kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedést, ha

a) az ilyen beruházás terméke hasonló a már működő vállalatok termékeihez; és

b) annak alkalmazása szükséges annak érdekében, hogy elkerüljék az új beruházás és a már működő vállalatok közötti verseny feltételeinek torzulását.

Az új beruházásra eképpen alkalmazott kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedést be kell jelenteni a Titkárságnak. Ezen kereskedelmi vonzatú beruházási intézkedés feltételeit tekintve versenyhatásában meg kell egyezzen azzal, amelyet a már működő vállalatokra alkalmaznak, és azt ugyanabban az időben kell megszüntetni.

(6) Ha állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet azután csatlakozik a jelen Egyezményhez, hogy az már hatályba lépett

a) az (1) és a (2) bekezdésekben hivatkozott bejelentést az (1) bekezdésben megadott későbbi időpontban, vagy a csatlakozási okmány letétbe helyezésekor kell megtenni; és

b) a megszüntetési időszak vége a (3) bekezdésben megadott későbbi időpont, vagy az az időpont, amikor az Egyezmény hatályba lép arra az államra vagy regionális gazdasági integrációs szervezetre nézve.

4. N Függelék

Legalább 3 külön területet tranzitba bevonni kívánó Szerződő Felek jegyzéke

[A 7(10)a) Cikknek megfelelően]

1. Kanada és az Amerikai Egyesült Államok

5. VC Függelék

A 10(3) Cikk tekintetében önkéntes kötelezettséget vállaló Szerződő Felek jegyzéke

[A 10(6) Cikknek megfelelően]

6. ID Függelék

Befektető számára ugyanazon vitának a 26. Cikk alapján későbbi szakaszban nemzetközi választottbírószám elé való újbóli vitelét nem engedélyező Szerződő Felek jegyzéke

[A 26(3)b)(i) Cikk alapján]

1. Ausztrália
2. Azerbajdzsán
3. Bulgária
4. Kanada
5. Horvátország
6. Ciprus
7. Cseh Köztársaság
8. Európai Közösség
9. Finnország
10. Görögország
11. Magyarország
12. Írország
13. Olaszország
14. Japán
15. Kazahsztán
16. Norvégia
17. Lengyelország
18. Portugália
19. Románia
20. Orosz Föderáció
21. Szlovénia
22. Spanyolország
23. Svédország
24. Amerikai Egyesült Államok

7. IA Függelék

*Befektető vagy Szerződő Fél számára
a 10(1) Cikk utolsó mondatával kapcsolatos vitának
nemzetközi választottbíróóság elé való vitelét
nem engedélyező Szerződő Felek jegyzéke*

[A 26(3)c) és 27(2) Cikknek megfelelően]

1. Ausztrália
2. Kanada
3. Magyarország
4. Norvégia

8. P Függelék

*Speciális nem országos szinten felmerülő vitákban
alkalmazott eljárás*

[A 27(3)(i) Cikknek megfelelően]

I. Rész

1. Kanada
2. Ausztrália

II. Rész

(1) Ha ítélethozatal során a bíróság azt állapítja meg, hogy egy Szerződő Fél (a továbbiakban: Felelős Fél) regionális vagy helyi önkormányzatának, illetve hatóságának intézkedése nem felel meg a jelen Egyezmény rendelkezésének, a Felelős Félnek olyan indokolt intézkedéseket kell hoznia, amelyek biztosítják a jelen Egyezmény betartását az adott intézkedés tekintetében.

(2) A Felelős Félnek az ítélethozataltól számított 30 napon belül írásban értesítenie kell a Titkárságot azon számdékáról, hogy az adott intézkedés tekintetében biztosítja az Egyezmény betartását. A Titkárság az értesítést a lehető legkorábbi alkalommal bemutatja a Charta Konferenciának, de legkésőbb az értesítést követő Charta Konferencián. Ha a betartás biztosítása azonnal nem megvalósítható, a Felelős Fél számára indokolt idő áll rendelkezésre ennek megtételére. Az indokolt idő tekintetében a vita feleinek kell megállapodniuk. Ilyen megállapodás hiányában a Felelős Fél javasolja az indokolt időtartamot a Charta Konferencia általi jóváhagyásra.

(3) Ha a Felelős Fél az indokolt időn belül nem biztosítja az intézkedés betartását, a vitában szereplő másik Szerződő Fél kérésére (a továbbiakban: Sértett Fél) a vita kölcsönösen kielégítő megoldását szolgáló megfelelő kártérítésben kell megállapodnia a Sértett Féllel.

(4) Ha nem állapodnak meg megfelelő kártérítésben a Sértett Fél kérésétől számított 20 napon belül, akkor a Sértett Fél a Charta Konferencia felhatalmazásával felfüg-

gesztheti a Felelős Fél irányában az Egyezmény alapján való azon kötelezettségeit, amelyeket a kérdéses intézkedés által megtagadottakkal egyenértékűnek tekint mindaddig, amíg a Szerződő Felek megállapodásra nem jutnak vitájuk megoldása tekintetében, vagy a nem egyező intézkedést összhangba nem hozták az Egyezménnyel.

(5) Annak eldöntése során, hogy mely kötelezettségek kerüljenek felfüggesztésre, a Sértett Félnek az alábbi elveket és eljárásokat kell alkalmaznia:

a) A Sértett Félnek törekednie kell arra, hogy először az Egyezmény ugyanazon részét érintő kötelezettségeket függessen fel, mint amelyek esetében a bíróság jogsértést állapított meg.

b) Ha a Sértett Fél úgy véli, hogy nem megvalósítható vagy nem hatásos a kötelezettségek felfüggesztése az Egyezmény ugyanazon részére tekintettel, igénybe veheti az Egyezmény más részeiben szereplő kötelezettségek felfüggesztését. Ha a Sértett Fél felhatalmazást kíván kérni arra nézve, hogy a jelen albekezdés alapján függessen fel kötelezettséget, akkor ezt indokolnia kell a Charta Konferenciához intézett felhatalmazási kérelmében.

(6) A Felelős Fél írásbeli kérésére, amelyet kézbesítenek a Sértett Félnek és az ítéletet hozó bíróság elnökének is, a bíróság eldönti, hogy vajon a Sértett Fél által felfüggesztett kötelezettségek túlzottak-e, és ha igen, akkor milyen mértékben. Ha a bíróságot nem lehet újból összehívni, akkor a döntést a Főtitkár által kinevezett egy vagy több választottbírósnak kell meghoznia. Az e bekezdés alapján való döntéseket a kérelemnek a bírósághoz való beterjesztésétől vagy a Főtitkár általi kinevezéstől számított 60 napon belül kell meghozni. Kötelezettségeket nem lehet felfüggeszteni a döntés meghozataláig, amely végleges és jogerős.

(7) A Felelős Fél irányában való kötelezettség felfüggesztése során a Sértett Félnek minden erőfeszítést meg kell tennie annak érdekében, hogy ne érintse hátrányosan más Szerződő Félnek az Egyezmény alapján való jogait.

9. G Függelék

*A GATT és Csatolt Okmányai rendelkezéseinek
alkalmazására irányadó kivételek és szabályok*

[A 29(2)a) Cikknek megfelelően]

(1) A GATT 1947 és Csatolt Okmányai alábbi Cikkeit, illetve rendelkezéseit nem kell alkalmazni a 29((2)a) Cikk alapján:

- a) Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény
- II. Engedményes listák (és az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezményhez fűzött listák)
- IV. Mozgófénykép-filmekre vonatkozó különleges rendelkezések

XV.	Devizarendelkezések		
XVIII.	Gazdaságfejlesztés kormányzati támogatása		
XXII.	Konzultáció	10	Egyes alapvető termékek exporttámogatása
XXIII.	Az engedmények hatálytalanítása vagy hatásuk gyengítése	12	Konzultációk
XXV.	A Szerződő Felek közös fellépése	13	Békéltetés, vitarendezés és engedélyezett ellenintézkedések
XXVI.	Elfogadás, hatálybalépés és bejegyzés	14	Fejlődő országok
XXVII.	Engedmények meg nem adása vagy visszavonása	16	A Támogatásokkal és Kiegyenlítő Intézkedésekkel Foglalkozó Bizottság
XXVIII.	Az engedményes listák módosítása	17	Békéltetés
XXVIIIbis	Vám tárgyalások	18	Vitarendezés
XXIX.	A jelen Egyezmény kapcsolata a Havannai Chartával	19.2	Elfogadás és csatlakozás
		19.4	Hatálybalépés
XXX.	Módosítások	19.5a)	Nemzeti jogszabályok
XXXI.	Felmondás	19.6	Felülvizsgálat
XXXII.	Szerződő Felek	19.7	Módosítások
XXXIII.	Csatlakozás	19.8	Felmondás
XXXV.	Az Egyezmény nem alkalmazása egyes Szerződő Felek között	19.9	Az Egyezmény nem alkalmazása egyes Szerződő Felek között
XXXVI.	Elvek és célok	19.11	Titkárság
XXXVII.	Kötelezettségek	19.12	Letétbe helyezés
XXXVIII.	Közös fellépés	19.13	Bejegyzés
H Melléklet a XXVI. Cikkre vonatkozóan			
I Melléklet	Megjegyzések és kiegészítő rendelkezések (a fenti GATT Cikkekre vonatkozóan)		(iii) Megállapodás a VI., XVI. és XXIII. Cikknek értelméről és alkalmazásáról (támogatások és kiegyenlítő intézkedések)
	Fejlesztési célú védőintézkedés		
	Megállapodás a bejelentésről, a konzultációról, a vitarendezésről és a felülegeletről		
	b) Csatolt Okmányok		
	(i) Egyezmény a kereskedelem technikai akadályairól (Szabvány Kódex)		(iv) Egyezmény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény VII. Cikkének végrehajtására (vámérték-megállapítás)
	Bevezetés (1., 8., 9. fordulatok)	1.2b)(iv)	Ügyleti érték
	1.3 Általános rendelkezések	11.1	Vámérték-meghatározás
	2.6.4 A technikai szabályzatok és szabványok előkészítése, elfogadása és alkalmazása a központi kormányzati szervek által	14	Mellékletek alkalmazása (második mondat)
	10.6 Tájékoztatás a technikai szabályzatokról és szabványokról, valamint a tanúsítási rendszerekről	18	Intézmények (Vámérték Bizottság)
	11 Más Feleknek nyújtott technikai segítség	19	Konzultáció
	12 Különleges és megkülönböztetett elbánás a fejlődő országok részére	20	Vitarendezés
	13 A Kereskedelem Technikai Akadályáival Foglalkozó Bizottság	21	Különleges és megkülönböztetett elbánás a fejlődő országok részére
	14 Konzultáció és vitarendezés	22	Elfogadás és csatlakozás
	15 Záró rendelkezések (15.5 és 15.13 pontokon kívül)	24	Hatálybalépés
	2. Melléklet Technikai szakértői csoportok	25.1	Nemzeti jogszabályok
	3. Melléklet „Panelek”, azaz Különleges Csoportok	26	Felülvizsgálat
	(ii) Megállapodás a kormánybeszerezésekről	27	Módosítások
		28	Felmondás
		29	Titkárság
		30	Letétbe helyezés
		31	Bejegyzés
			II. Melléklet Vámérték Technikai Bizottság
			III. Melléklet Egy alkalomra létrehozott speciális csoportok
			Jegyzőkönyv a VII. Cikk végrehajtásáról szóló Egyezményhez (az 1.7 és 1.8 pontok kivételével; a szükséges bevezető szöveggel)
			(v) Importengedélyezési eljárásról szóló megállapodás
		1.4	Általános rendelkezések (utolsó mondat)
		2.2	Automatikus importengedélyezés (2. lábjegyzet)

- 4 Intézmények, konzultáció és a viták rendezése
- 5 Zárórendeletek (2. bekezdés kivételével)
- (vi) Egyezmény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény VI. Cikkének végrehajtásáról (Dömpingellenes Kódex)
- 13 A fejlődő országok
- 14 A Dömping Ellenes Gyakorlatok Bizottsága
- 15 Konzultáció, békéltetés és a jogviták rendezése
- 16 Zárórendeletek (1. és 3. bekezdések kivételével)
- (vii) Marhahús Egyezmény
- (viii) Nemzetközi Tejtermék Egyezmény
- (ix) Megállapodás a polgári légi járművek kereskedelméről
- (x) Deklaráció a fizetésimérleg célú kereskedelmi intézkedésekről
- c) A GATT és Csatolt Okmányai minden egyéb rendelkezése az alábbiakkal kapcsolatosan:
- (i) a fejlődő országok gazdasági fejlődéséhez és kezeléséhez nyújtott kormánytámogatás, kivéve a fejlődő országok részére nyújtott megkülönböztetett és kedvezőbb elbánásról, viszonyosságról és teljesebb részvételtől szóló, 1979. november 28. keltezésű (L/4903) Döntés (1)—(4) bekezdéseit;
- (ii) szakértői bizottságok és más kiegészítő intézmények létesítése vagy működése;
- (iii) aláírás, csatlakozás, hatálybalépés, felmondás, létbe helyezés és bejegyzés.
- d) Minden egyezmény, rendezés, döntés, megállapodás vagy egyéb közös intézkedés a fenti a)—c) albekezdésekben felsorolt rendelkezések értelmében.
- (2) A Szerződő Feleknek alkalmazniuk kell a „Fizetésimérleg célú kereskedelmi intézkedésekről szóló deklaráció” rendelkezéseit az azon Szerződő Felek által hozott intézkedésekre, amelyek nem tagjai a GATT-nak, olyan mértékben, ahogyan az megvalósítható a jelen Egyezmény egyéb rendelkezései összefüggésében.
- (3) A 29(2)a) Cikk által alkalmazandó rendelkezések által előírt bejelentésekre tekintettel:
- a) Azoknak a Szerződő Feleknek, amelyek nem tagjai a GATT-nak vagy Csatolt Okmányainak, bejelentéseiket a Titkársághoz kell elküldeniük. A Titkárság elküldi a bejelentések másolatát az összes Szerződő Fél számára. A Titkárság részére küldött bejelentést a jelen Egyezmény valamelyik hivatalos nyelvén kell megtenni. A kapcsolódó dokumentumokat be lehet nyújtani kizárólag a Szerződő Fél nyelvén is.
- b) Ezek az előírások nem alkalmazhatóak a jelen Egyezmény azon Szerződő Feleire, amelyek egyben a

GATT és Csatolt Okmányainak tagjai is, amelyek szintén tartalmazzák saját bejelentési előírásaikat.

(4) A nukleáris anyagokkal való kereskedelemre a jelen bekezdésre vonatkozó Deklarációkban hivatkozott azon megállapodások is irányadók lehetnek, amelyeket az Európai Energia Charta Záróokmánya tartalmazza.

10. TFU Függelék

Rendelkezések a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét alkotó államok közötti kereskedelmi megállapodásokra nézve

[A 29(2)b) Cikknek megfelelően]

(1) Minden a 29(2)b) Cikk szerinti megállapodást írásban be kell jelenteni a Titkárságnak az ilyen megállapodás minden olyan fele nevében vagy által, amely aláírja vagy csatlakozik a jelen Egyezményhez:

a) három hónappal azt követően hatálybalépő megállapodás esetében, amikor az első fél aláírja a jelen Egyezményt, vagy elhelyezi a csatlakozási dokumentumot, de legkésőbb hat hónappal az aláírás vagy elhelyezés után; és

b) az olyan megállapodás esetében, amely a fenti a) bekezdésben hivatkozott időpont után lép hatályba, a hatálybalépés előtt elégséges időn belül más olyan államok vagy regionális gazdasági integrációs szervezetek számára, amelyek aláírták vagy csatlakoztak a jelen Egyezményhez (a továbbiakban: Érdekelt Fél), hogy lehetőségük legyen a megállapodás tanulmányozására, és hogy ezzel kapcsolatosan bejelentéseket tegyenek a feleknek és a Charta Konferenciának még a megállapodás hatálybalépése előtt.

(2) A bejelentésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

a) a megállapodás eredeti szövegének másolatai minden olyan nyelven, amelyen aláírásra került;

b) azoknak a speciális energetikai anyagoknak és termékeknek a leírása, amelyekre nézve a megállapodás alkalmazásra kerül, hivatkozással az EM Függelékben szereplő azonosító jelölésekre;

c) a 29(2)a) Cikk szerint alkalmazandó GATT és Csatolt Okmányai azon rendelkezései, amelyeket nem tudnak a megállapodás részes felei teljesen betartani, együtt — mindegyik rendelkezésre nézve külön-külön részletezve — azoknak a körülményeknek az ismertetésével, ami a vonatkozó rendelkezés betartását lehetetlenné, illetve megvalósíthatatlanná teszi.

d) a megállapodás részes felei által alkalmazásra kerülő olyan sajátos intézkedések, amelyeknek az a célja, hogy a fenti c) albekezdésben hivatkozott körülményeket megszüntessék; továbbá

e) a részes felek programjainak leírása, amelyek arra irányulnak, hogy a megállapodásnak a fentebbi kötelezettségekkel össze nem egyeztethető rendelkezéseit fokozatosan leépítsék, és végül megszüntessék.

(3) Az (1) bekezdésnek megfelelően bejelentett megállapodás részes felei ésszerű lehetőséget biztosítanak az Érdekelteknek arra, hogy a megállapodás tárgyában velük konzultáljanak, és észrevételeiket figyelembe veszik. Ha valamelyik Érdekelte azt kéri, a Charta Konferencia megvizsgálja a megállapodást, és azzal kapcsolatban ajánlásokat fogadhat el.

(4) A Charta Konferencia rendszeresen felülvizsgálja az (1) bekezdésnek megfelelően bejelentett megállapodások alkalmazását, éppúgy mint azt az előrehaladást, amelyet e megállapodásoknak a GATT és Csatolt Okmányaikból a 29(2)a) Cikk alapján alkalmazandó rendelkezéseivel össze nem egyeztethető rendelkezéseinek megszüntetése érdekében tettek. Ha valamelyik Érdekelte azt kéri, a Charta Konferencia a megállapodással kapcsolatban ajánlásokat fogadhat el.

(5) A 29(2)b) Cikk szerinti megállapodás kivételes és sürgős esetben hatályba léphet az (1)b) albekezdés és a (2)—(3) bekezdésekben előírt bejelentés és konzultáció nélkül is, ha a bejelentés megtörténik, és a konzultáció lehetőségét gyorsan biztosítják. Ebben az esetben mindazonáltal a megállapodás részes felei azonnal közlik a megállapodás szövegét a (2)a) albekezdés szerint, annak hatálybalépése után.

(6) Azok a Szerződő Felek, amelyek részes felei, vagy részes feleivé válnak egy a 29(2)b) albekezdés szerinti megállapodásnak, kötelezik magukat arra, hogy annak a GATT és Csatolt Okmányaikból a 29(2)a) Cikk alapján alkalmazandó rendelkezéseitől való eltérését kizárólag azokra az esetekre korlátozzák, amikor a sajátos körülményekkel való megbirkózás azt megköveteli, és úgy alkalmazzák a megállapodást, hogy a fentebb utalt rendelkezésektől a lehető legkevésbé térjenek el. Mindent megtesznek azért, hogy fejlesztési célú intézkedéseiket az Érdekeltek észrevételeinek és a Charta Konferencia ajánlásainak a fényében hozzák meg.

11. D Függelék

Közbenső rendelkezések a kereskedelmi viták rendezésére

[A 29(7) Cikknek megfelelően]

(1)a) Egymással való kapcsolataikban a Szerződő Felek mindent megtesznek azért, hogy együttműködésen és konzultációkon keresztül kölcsönösen kielégítő megoldást találjanak minden olyan vitára, amely valamely hatályos intézkedéssel kapcsolatos, és amely érzékelhetően befolyásolhatja az 5. vagy a 29. Cikk szerint a kereskedelemre alkalmazandó rendelkezések betartását.

b) A Szerződő Fél írásban konzultációt kérhet bármely Szerződő Féltől a másik Szerződő Fél olyan hatályban lévő intézkedésével kapcsolatban, amely véleménye szerint ér-

zékkelhetően befolyásolhatja az 5. vagy a 29. Cikk szerint a kereskedelemre alkalmazandó rendelkezések betartását. A konzultációt kérő Szerződő Félnek a lehető legpontosabban meg kell jelölnie a panasz tárgyát alkotó intézkedést, továbbá az 5. vagy 29. Cikk és a GATT, valamint Csatolt Okmányainak azon rendelkezéseit, amelyeket relevánsnak tekint. A jelen bekezdés alkalmazásával benyújtott konzultációra irányuló kérelmeket bejelentik a Titkárságnak, amely időszakonként tájékoztatja a Szerződő Feleket a folyamatban lévő és bejelentett konzultációkról.

c) Minden Szerződő Fél a bizalmas vagy bizalmasként védett információkat, amelyeket írásbeli kérelemre válaszul kapott, vagy amelyekhez konzultációk során jutott, ugyanolyan módon kezeli, mint ahogyan az a Szerződő Fél kezeli, amely azokat szolgáltatta.

d) Az olyan kérdések megoldása során, amelyekről a Szerződő Felek úgy vélik, hogy azok érintik a köztük és egy másik Szerződő Fél közötti kereskedelemre az 5. vagy a 29. Cikk alapján alkalmazandó rendelkezések betartását, a konzultációkban vagy más vitarendezésben részt vevő Szerződő Felek mindent megtesznek annak érdekében, hogy elkerüljék az olyan megoldást, amely hátrányosan érinti a többi Szerződő Fél kereskedelmét.

(2)a) Ha a fenti (1)b) bekezdésben hivatkozott konzultációra irányuló kérés átvételétől számított 60 napon belül a Szerződő Felek nem rendezték vitájukat, vagy nem állapodtak meg annak békeltetés, közvetítés, választottbíró-ság útján vagy más módon való rendezésében, bármelyik Szerződő Fél írásban kérheti a Titkárságot, hogy hozza létre a b)—f) bekezdésekben előírt panelt. Kérelmében a folyamodó Szerződő Fél ismerteti a vita tárgyát, és megjelöli az 5. vagy 29. Cikk és a GATT, valamint Csatolt Okmányainak azon rendelkezéseit, amelyeket relevánsnak tekint. A Titkárság a kérelem másolatait haladéktalanul elküldi az összes Szerződő Félnek.

b) A többi Szerződő Fél érdekeit a vita rendezése során figyelembe veszik. Minden Szerződő Félnek, akinek az ügy lényeges érdekét érinti, joga van arra, hogy a panel előtt meghallgatást nyerjen, és hogy a panelnek írásban benyújtása észrevételeit, feltéve, hogy a vitában álló Szerződő Feleknek és a Titkárságnak ezt az érdekét írásban bejelentette legkésőbb a panel létrehozásának időpontjáig, a c) bekezdésnek megfelelően.

c) A panelt 45 nappal azután, hogy a Titkárság átvette, a Szerződő Fél írásban benyújtott kérelmét megalakított-nak kell tekinteni, az a) albekezdésnek megfelelően.

d) A panel három tagból áll, akiket a Főtitkár választ ki a (7) bekezdésben meghatározott listából. Amennyiben a vitában álló felek másként nem állapodnak meg, a panel tagjai nem lehetnek a vitában álló Szerződő Felek, illetve olyan Szerződő Felek állampolgárai, amelyek érdekeltségüket a b) albekezdésnek megfelelően bejelentették, sem vitában álló vagy a b) albekezdés szerint érdekeltségét bejelentő regionális gazdasági integrációs szervezet tagállamainak állampolgárai.

e) A vitában álló Szerződő Felek tíz munkanapon belül válaszolnak a panel tagok jelölésére, és csak kivételesen indokolt esetben ellenzik a jelöléseket.

f) A panel tagjai magánemberként járnak el, és nem fogadnak el utasítást semmilyen kormánytól vagy szervezettől. Minden Szerződő Fél kötelezi magát arra, hogy tiszteletben tartja ezeket az elveket, és hogy nem próbálja befolyásolni a panel tagjait feladatuk ellátása során. A panel tagjainak kiválasztásakor tekintettel vannak arra, hogy a tagok függetlenségét garantálni szükséges, és hogy a panelt úgy kell összeállítani, hogy látóköre elég széles és differenciált legyen, és sokféle tapasztalatot foglaljon magába.

g) A Titkárság azonnal értesíti a Szerződő Feleket a panel létrejöttéről.

(3)a) A Charta Konferencia a jelen Függeléknek megfelelően elfogadja a panel eljárásának szabályait. Az eljárási szabályok a lehető legközelebb állnak a GATT és Csatolt Okmányai eljárási szabályaihoz. A panelnek ezen túlmenően joga van arra, hogy olyan további eljárási szabályokat fogadjon el, amelyek nem ellentétesek a Charta Konferencia által elfogadott eljárási szabályokkal vagy a jelen Függelékkel. A panel előtti eljárás során bármely vitában álló, illetve érdekeltségét a (2)b) albekezdésnek megfelelően bejelentő Szerződő Félnek joga van arra, hogy legalább egyszer meghallgatást nyerjen a panel előtt, és hogy írásban benyújtsa észrevételeit. A vitában álló Szerződő Feleknek arra is joguk van, hogy írásbeli cáfolatot terjesszenek elő. A panel helyt adhat az érdekeltségét a (2)b) albekezdés alapján bejelentő Szerződő Fél azon kérésének, hogy betekintsen a panelhez benyújtott észrevételekbe, az azt megfogalmazó Szerződő Fél egyetértésével.

A panel eljárása bizalmas. A panel objektíven értékeli az eléje terjesztett kérdéseket, beleértve a vita tényeinek elemeit, és az intézkedések megfelelését azon rendelkezésekkel, amelyeket az 5. vagy a 29. Cikk alapján alkalmaznak a kereskedelemre. Feladata ellátása során a panel konzultál a vitában álló Szerződő Felekkel, és megfelelő lehetőséget biztosít a számukra ahhoz, hogy kölcsönösen kielégítő megoldást találjanak. Ha a vitában álló Szerződő Felek másként nem állapodnak meg, a panel döntését a Szerződő Felek érvelésére és észrevételeire alapozza. A panelt a GATT és a GATT körébe tartozó Csatolt Okmányok értelmezései vezetik, és nem kérdőjelezi meg az 5. vagy 29. Cikk összeegyeztethetőségét azon gyakorlattal, amelyet a GATT tagjai közé tartozó Szerződő Felek követnek a többi GATT taggal szemben, akikre a GATT-ot alkalmazza, és amelyeket az eljárásban résztvevő többi fél nem követ a GATT-on belül. Hacsak a vitában álló Szerződő Felek másként nem állapodnak meg, a panel részvételével folyó eljárásokat, beleértve zárójelentésének kiadását is, a panel létrehozásától számított 180 napon belül be kell fejezni; mindazonáltal ha az eljárás egésze nem fejeződik be ezen időszak alatt, az nem érinti a zárójelentés érvényességét.

b) A panel meghatározza saját hatáskörét; döntése végleges és kötelező. A vitában álló Szerződő Fél minden olyan kifogását, amely tagadja a panel hatáskörét, a panel megvizsgálja, és dönt arról, hogy a kifogást előzetes kérdésként kezeli-e, vagy az ügy érdemi részéhez csatolja.

c) Ha két vagy több panel felállítására irányuló kérelmet nyújtanak be olyan vitákkal kapcsolatban, amelyek a lényegét illetően hasonlóak, a Főtitkár az összes vitában álló Szerződő Fél egyetértésével egyetlen panelt jelöl ki.

(4)a) A cáfolat érveinek megvizsgálása után a panel a vitában álló Szerződő Felek elé terjeszti írásba foglalt jelentéstervezetékének leíró részét, beleértve a ténymegállapítást és a vitában álló felek érvelésének összegzését is. A vitában álló Szerződő Feleknek lehetőségük nyílik arra, hogy a panel által megállapított határidőn belül benyújtsák a leíró résszel kapcsolatos észrevételeiket.

A Szerződő Felek észrevételeinek átvételére megállapított határidő lejártá után a panel közbenső írásbeli jelentést ad ki a vitában álló Szerződő Felek számára, amely a leíró részt éppúgy tartalmazza, mint a panel által javasolt megállapításokat és következtetéseket. A panel által megállapított időn belül a vitában álló Szerződő Fél írásban beadványt intézhet a panelhez, amelyben kéri azt, hogy a zárójelentés kiadása előtt vizsgálja felül a közbenső jelentés meghatározott aspektusait. A zárójelentés kiadása előtt, a panel saját belátása szerint összeülhet a vitában álló Szerződő Felekkel azzal a céllal, hogy megvizsgálják a beadványban felvetett kérdéseket.

A zárójelentés tartalmazza az ügyet leíró részt (magába foglalva a ténymegállapítást és a vitában álló Szerződő Felek által előhozott érvek összegezését), a panel megállapításait és következtetéseit, valamint a közbenső jelentés meghatározott aspektusaival kapcsolatban a felülvizsgálat során megfogalmazott érvelések vitáját. A zárójelentés kitér minden, a panel előtt felvetett lényeges és a vitarendezéshez szükséges kérdésre, és megindokolja a panel következtetéseit.

A panel zárójelentését a Titkárság és a vitában álló Szerződő Felek azonnali rendelkezésére bocsátásával adja ki. A Titkárság a lehető legrövidebb időn belül az összes Szerződő Fél számára elküldi a zárójelentést, azokkal az írásbeli véleményekkel együtt, amelyeket a vitában álló Szerződő Fél csatoltatni kíván.

b) Ha a testület arra a következtetésre jut, hogy a Szerződő Fél által bevezetett vagy fenntartott intézkedés nem tesz eleget az 5. vagy a 29. Cikk rendelkezésének, illetve a 29. Cikk alapján alkalmazandó GATT vagy Csatolt Okmányi rendelkezésének, a panel zárójelentésében ajánlhatja, hogy a Szerződő Fél módosítsa, vagy hagyjon fel intézkedésével, illetve magatartásával aképpen, hogy megfeleljen a rendelkezésnek.

c) A panel jelentéseit a Charta Konferencia elfogadja. Annak érdekében, hogy a Charta Konferencia elég idővel rendelkezék ahhoz, hogy megvizsgálja a panel jelentéseit, a jelentést a Charta Konferencia legalább 30 nappal azután fogadja el, hogy a Titkárság a jelentést az összes Szerződő Félhez eljuttatta. Azok a Szerződő Felek, akiknek ellenve-

téseik vannak a panel jelentésével szemben, a Titkárságnak írásban indokolják ellenvetéseiket legalább 10 nappal azelőtt az időpont előtt, amikor a jelentést a Charta Konferenciának meg kell vizsgálnia elfogadás végett; a Titkárság azonnal megküldi azokat az összes többi Szerződő Félnek. A vitában álló Szerződő Felek, valamint az érdekeltységüket a (2)*b*) albekezdés szerint bejelentő Szerződő Felek jogosultak teljes mértékben részt venni a panel jelentésének a Charta Konferencia általi vitáján, és véleményüket a maga egészében jegyzőkönyvbe veszik.

d) A viták minden Szerződő Fél érdekében álló hatékony rendezése érdekében alapvetően fontos, hogy a panel zárójelentésében szereplő határozatok és ajánlásokat, amelyeket a Charta Konferencia elfogadott, azonnal betartsák. Az a Szerződő Fél, aki a panel zárójelentésében szereplő és a Charta Konferencia által elfogadott határozat és ajánlás címzettje, tájékoztatja a Charta Konferenciát arról, hogy be kívánja-e tartani a határozatot, illetve ajánlást. Ha lehetetlen számára azokat azonnal betartani, ismereti indokait Charta Konferenciának, amely az indokok ismeretében, ésszerű határidőt ad az azoknak való megfelelésre. A vitarendezés célja a nem megfelelő intézkedések módosítása, illetve felszámolása.

(5)*a*) Ha Szerződő Fél ésszerű időn belül nem tesz eleget a panel zárójelentésében szereplő határozatnak vagy ajánlásnak, amelyet a Charta Konferencia elfogadott, a vitában részt vett azon Szerződő Fél, amelyet e mulasztás sért, a mulasztó Szerződő Félhez írásban kérést intézhet arra irányulóan, hogy kezdjenek tárgyalásokat kölcsönösen elfogadható kártérítésben való megegyezés céljával. Ha erre felkérést kap, a mulasztó Szerződő Fél haladéktalanul tárgyalásokat kezd.

b) Ha a mulasztó Szerződő Fél megtagadja a tárgyalást, vagy ha a Szerződő Felek nem jutnak megállapodásra 30 napon belül a tárgyalásra irányuló kérés kézbesítése után, a sértett Szerződő Fél írásban beadványt intézhet a Charta Konferenciához, amelyben kéri, hogy engedélyezze azon kötelezettségeinek a felfüggesztését a mulasztó Szerződő Féllel szemben, amelyeket az 5. vagy a 29. Cikk alapján köteles teljesíteni.

c) A Charta Konferencia engedélyezheti a sértett Szerződő Fél számára, hogy a mulasztó Szerződő Féllel szemben felfüggeszesse azokat az 5. vagy a 29. Cikk szerinti, illetve a 29. Cikk alapján alkalmazandó azon GATT és Csatolt Okmányainak megfelelő rendelkezések végrehajtását, amelyeket a sértett Szerződő Fél egyenértékűnek ítélt, tekintettel a körülményekre.

d) A kötelezettségek felfüggesztése átmeneti, és azt csak addig lehet alkalmazni, amíg az 5. vagy a 29. Cikkkel ellentétesnek talált intézkedést meg nem szüntették, vagy amíg kölcsönösen kielégítő megoldást nem találtak.

(6)*a*) A kötelezettségek felfüggesztése előtt a sértett Szerződő Fél tájékoztatja a mulasztó Szerződő Felet a felfüggesztés jellegéről és mértékéről, amelyet javasol. Ha a mulasztó Szerződő Fél írásbeli kifogást terjeszt a

Főtitkár elé a kötelezettségeknek a sértett Szerződő Fél által javasolt mértékével kapcsolatban, a kifogást az alábbiak szerint választottbíróság elé kell terjeszteni. A kötelezettségek javasolt felfüggesztését le kell állítani mindaddig, amíg a választottbírósági eljárást le nem zárják, és a választottbíróság döntése véglegessé és jogerőssé nem válik az *e*) albekezdésnek megfelelően.

b) A (2)*d*)—*f*) albekezdéseknek megfelelően, a Főtitkár létrehoz egy választottbírósági panelt, amely — lehetőség szerint — ugyanaz a panel, amely a (4)*d*) albekezdésben meghatározott határozatot vagy ajánlást meghozta, azzal a céllal, hogy megvizsgálja a kötelezettségek mértékét, amelyeket a sértett Szerződő Fél felfüggeszteni javasol. Hacsak a Charta Konferencia másként nem dönt, a panel eljárásának szabályait a (3)*a*) albekezdésnek megfelelően fogadják el.

c) A választottbírósági panel eldönti, hogy vajon a sértett Szerződő Fél által felfüggeszteni javasolt kötelezettségek mértéke nem túlzott-e az elszenvedett jogsértéshez képest, és ha igen, akkor milyen mértékben az. Nem vizsgálja meg újra a felfüggesztett kötelezettségek jellegét csak annyiban, amennyiben az nem különíthető el a felfüggesztett kötelezettségek mértékétől.

d) A választottbírósági panel írásban megküldi a sértett és a mulasztó Szerződő Félnek, valamint a Titkárságnak legkésőbb a panel létrejötte után 60 nappal, illetve minden olyan más határidőn belül, amelyben a sértett és a mulasztó Szerződő Felek megállapodtak. A Titkárság a döntést a lehető legrövidebb időn belül a Charta Konferencia elé terjeszti, de legkésőbb a döntés átvételét követő Charta Konferencia üléséig.

e) A választottbírósági panel döntése véglegessé és kötelezővé válik 30 nappal azután, hogy a Charta Konferencia elé terjesztették, és az előnyök felfüggesztésének általa engedélyezett mértékét a sértett Szerződő Fél oly módon alkalmazza, amit a körülményekre tekintettel egyenértékűnek ítélt, feltéve, hogy a Charta Konferencia nem dönt másképpen a 30 napos határidő lejártá előtt.

f) Valamely kötelezettségnek a mulasztó Szerződő Féllel szemben történő felfüggesztése alatt a sértett Szerződő Fél minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy ne befolyásolja az összes többi Szerződő Fél kereskedelmét.

(7) Minden Szerződő Fél, ha a GATT tagja, két személyt jelölhet, akik — amennyiben kijelentik, hogy készek és alkalmasak a jelen Függelék biztosította jogcímen panel tagként szolgálni — állandóan jelölhető panel tagok lesznek a GATT-hoz kapcsolódó vitákkal megbízott panelekben. A Főtitkár a Charta Konferencia jóváhagyásával szintén jelölhet legfeljebb tíz olyan személyt, akik kijelentik, hogy készek és alkalmasak panel tagként szolgálni a viták rendezésének céljából, a (2)—(4) bekezdéseknek megfelelően.

A Charta Konferencia emellett dönthet úgy, hogy ugyanezre a célra legfeljebb 20 személyt kijelöl, akik más nemzetközi szervezetek vitarendezési névsorán szerepelnek, és akik kijelentik, hogy készek és alkalmasak panel taggá válni. Az így kijelölt személyekből jön létre a vitarendezésre jelölhető

panel tagok listája. Az egyes személyeket a szigorú objektivitás, a megbízhatóság és a megalapozott ítélőképesség alapján jelölik ki, és a lehető legnagyobb gyakorlattal kell rendelkezniük a nemzetközi kereskedelem és az energia kérdések területén, különösen ami a 29. Cikk alapján alkalmazandó rendelkezéseket illeti. A jelen Függelék szerint rájuk bízott feladataik ellátása során, a jelöltek nem köthetnek egyik Szerződő Félhez sem, és nem fogadhatnak el azoktól utasításokat. A megbízatás öt évre szól, megújítható, és addig tart, amíg utódjuk kijelölésre nem kerül. A jelöltnek, akinek megbízatása lejárt, továbbra is ellátja azokat a folyamatban lévő feladatokat, amelyekre a jelen Függelék alapján kiválasztották. A jelölt elhalálása, lemondása vagy alkalmatlanná válása esetében az őt kiválasztó Szerződő Félnek vagy a Főtitkárnak jogában áll, hogy a megbízatás fennmaradó idejére egy másik személyt jelöljön ki, mindazonáltal a Főtitkár jelölését jóváhagyásra a Charta Konferencia elé kell terjeszteni.

(8) A jelen Függelékbe foglalt rendelkezések ellenére, a Szerződő Felek arra töreksznek, hogy az őket szembeállító vita rendezésére szolgáló eljárás során mindvégig konzultáljanak egymással annak érdekében, hogy megoldják azt.

(9) A Charta Konferencia más szerveket vagy fórumokat is kijelölhet a jelen Függelék által a Titkárságra vagy a Főtitkárra delegált funkciók ellátása céljából.

12. B Függelék

A Charta költségek telepítésének szabálya

[A 37(3) Cikknek megfelelően]

(1) A Szerződő Felek által fizetendő hozzájárulást a Titkárság állapítja meg évente a legfrissebb rendelkezésre álló ENSZ Rendszeres Költségvetési Felmérés alapján előírt százalékos hozzájárulásuk alapján (amelyet a nem ENSZ tag Szerződő Felek elméleti hozzájárulásairól szóló információk egészítenek ki).

(2) A hozzájárulásokat szükség szerint ki kell igazítani annak biztosítása érdekében, hogy a Szerződő Felek teljes hozzájárulása összesen 100% legyen.

13. PA Függelék

A 45(3)b) Cikk ideiglenes alkalmazását nem elfogadó aláírók jegyzéke

[A 45(3)c) Cikknek megfelelően]

1. Cseh Köztársaság
2. Németország
3. Magyarország

4. Litvánia
5. Lengyelország
6. Szlovákia

14. T Függelék

Szerződő Felek átmeneti intézkedéseinek jegyzéke

[A 32(1) Cikknek megfelelően]

Rendelkezés

- 6(2) Cikk
- 6(5) Cikk
- 7(4) Cikk
- 9(1) Cikk
- 10(7) Cikk
- 14(1)d) Cikk
- 20(3) Cikk
- 22(3) Cikk

Átmeneti megállapodásokra jogosult Szerződő Felek jegyzéke

- Albánia
- Örményország
- Azerbajdzsán
- Belorusszia
- Bulgária
- Horvátország
- Cseh Köztársaság
- Észtország
- Grúzia
- Magyarország
- Kazahsztán
- Kirgizisztán
- Lettország
- Litvánia
- Moldávia
- Lengyelország
- Románia
- Oroszország
- Szlovákia
- Szlovénia
- Tadzsisztán
- Türkmenisztán
- Ukrajna
- Üzbegisztán

6(2) Cikk

„Minden Szerződő Fél saját illetékességi területén gondoskodik olyan törvények elfogadásáról és érvényesítéséről, amelyek az energiaszektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységekben szükségesek és alkalmasak az egyoldalú és összehangolt versenyellenes magatartás elleni fellépésre.”

Ország: Albánia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A verseny védelmében nincsen törvény Albániában. A szénhidrogénekről szóló 1993. július 28-án kelt 7746. sz. törvény és az ásványi anyagokról szóló 1994. február 17-én kelt törvény nem tartalmaz ilyen rendelkezéseket. A villamos energiáról szóló törvény jelenleg kidolgozás alatt áll. Ezt a törvényt várhatóan 1996. végéig terjesztik a parlament elé. Albánia ezekbe a törvényekbe szándékozik belefoglalni a versenyellenes magatartásról szóló rendelkezéseket.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Örményország

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Az energia szektor nagy része jelenleg állami monopólium Örményországban. Nincsenek törvények a verseny védelmében, így versenyszabályokat még nem alkalmaznak. Nincsen energiatörvény. Az energiatörvényről szóló javaslatot 1994-ben tervezik a parlament elé terjeszteni. A törvények várhatóan tartalmazznak majd rendelkezéseket a versenyellenes magatartással kapcsolatban, amelyeket harmonizálni kívánnak az Európai Közösség versenyszabályaival.

Megszüntetés

1997. december 31.

Ország: Azerbajdzsán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopóliumellenes jogszabályok kidolgozás alatt.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Belorusszia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopóliumellenes jogszabályok kidolgozás alatt.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Grúzia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A demonopolizációról szóló törvény jelenleg kidolgozási szakaszban van Grúziában, ez az oka annak, hogy az állam jelenleg monopóliummal rendelkezik gyakorlatilag az összes energiaforrás felett, amely korlátozza a verseny lehetőségét az energia és az üzemanyagok területén.

Megszüntetés

1999. január 1.

Ország: Kazahsztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A verseny fejlesztéséről és a monopolisztikus tevékenységek korlátozásáról szóló törvényt (1991. június 11., 656. sz.) elfogadták, de ez csak általános jellegű. Szükséges a jogalkotás továbbfejlesztése, különösen a megfelelő módosítások vagy új törvény elfogadásával.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Kirgizisztán

Szektor

A teljes energia szektor

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A versenyellenes politikáról szóló törvényt már elfogadták. Átmeneti időszak szükséges ahhoz, hogy a törvény rendelkezéseit az energia szektorra is alkalmazzák, amely jelenleg szigorúan állami irányítás alatt áll.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Moldávia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Az 1992. január 29-én kelt, a monopolisztikus tevékenységek korlátozásáról és a verseny fejlesztéséről szóló törvény megteremti a szervezeti és jogi alapjait annak, hogy fejlesszék a versenyt, és olyan intézkedéseket fogadjanak el, amelyek célja az, hogy megelőzzék és határok közé szorítsák a monopolisztikus tevékenységeket; a törvény célja a piacgazdasági feltételek bevezetése. Nem rendelkezik azonban konkrét versenyellenes magatartásokról az energia szektorban, és nem fogja át teljesen a 6. Cikk rendelkezéseit.

1995-ben törvényjavaslatokat terjesztenek a parlament elé a versenyről és a gazdaság demonopolizálásának állami programjáról. Az energiáról szóló törvényjavaslatot szintén 1995-ben terjesztik a parlament elé, amely átfogja a demonopolizáció és a versenyfejlesztés kérdéseit az energia szektorban.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Románia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Versenyszabályokat még nem vezettek be Romániában. A verseny védelméről szóló törvényjavaslatot már betervezték a parlament elé, és ezt várhatóan 1994. során elfogadják.

A törvényjavaslat rendelkezéseket tartalmaz a versenyellenes magatartással kapcsolatosan, összhangban az Európai Közösség versenyjogával.

Megszüntetés

1996. december 31.

Ország: Oroszország

Szektor

A teljes energia szektor

Kormányzati szint

Szövetségi.

Leírás

A monopóliumellenes jogalkotás átfogó kereteit már létrehozták az Orosz Föderációban, de egyéb jogi és szervezeti intézkedéseket kell elfogadni a monopolisztikus tevékenységek és a tisztességtelen verseny korlátozására, megakadályozására vagy elfojtására, különösen az energia szektorban.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Szlovénia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Az 1993-ban elfogadott és a Hivatalos Közlöny 18/93. számában publikált versenyvédelmi törvény általában foglalkozik a versenyellenes magatartással. A hatályos törvény a versenyhatóságok létesítésének feltételeiről is rendelkezik. Jelenleg a fő versenyhatóság a Versenyvédelmi Hivatal a Gazdasági Kapcsolatok és Fejlesztések Minisztériumában. Az energia szektor jelentőségére tekintettel külön törvényt terveznek, és így a teljes megfelelésig még időre van szükség.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Tadzsiszisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

1993-ban elfogadták a demonopolizációról és a versenyről szóló törvényt. Azonban a nehéz gazdasági helyzet miatt a törvény alkalmazását átmenetileg felfüggesztették.

Megszüntetés

1997. december 31.

Ország: Türkmenisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A türkmén elnök 1993. október 21. keltezésű, 1532. sz. irányelve alapján létrehozták a Monopolisztikus Tevékenységeket Korlátozó Bizottságot, amely jelenleg is működik, és amelynek a feladata a vállalatok és más szervezetek védelme a monopolisztikus magatartásoktól és gyakorlatoktól, és hogy elősegítse a piaci elvek kialakulását a verseny- és a vállalkozói szellem alapján.

A jogalkotás és a szabályozás további olyan fejlesztésére van szükség, amely szabályozná a vállalatok monopóliumellenes magatartását az energia szektorban folytatott a gazdasági tevékenységekben.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Üzbegisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopolisztikus tevékenységek korlátozásáról szóló törvényt Üzbegisztánban elfogadták, és 1992. júliusa óta hatályban van. Mindazonáltal a törvény [ahogyan azt az 1. Cikk (3) bekezdés meghatározza] nem terjed ki a vállalatok tevékenységére az energia szektorban.

Megszüntetés

2001. július 1.

6(5) Cikk

„Amennyiben valamelyik Szerződő Fél azon a véleményen van, hogy egy másik Szerződő Fél területén valamely konkrét versenyellenes magatartást folytatnak, és ez hátrányosan befolyásol egy, az ebben a Cikkben meghatározott célokkal kapcsolatos fontos érdeket, a Szerződő Fél értesítheti a másik Szerződő Felet, és kérheti, hogy annak versenyhatóságai a szabályok érvényesítésére megfelelő intézkedést kezdeményezzenek. Az értesítő Szerződő Félnek az értesítésben elegendő információt kell közölnie ahhoz, hogy a másik Szerződő Fél ennek alapján azonosítani tudja az értesítés tárgyát képező versenyellenes magatartást, valamint fel kell ajánlania a másik Szerződő Félnek az olyan további tájékoztatás és együttműködés lehetőségét, amelyet az értesítő Szerződő Fél biztosítani tud. Az értesített Szerződő Fél, vagy — adott esetben — az illetékes versenyhatóságok konzultálhatnak az értesítő Szerződő Fél versenyhatóságaival, és maradéktalanul figyelembe veszik az értesítő Szerződő Fél kérését annak eldöntésénél, kezdeményezzenek-e intézkedést a szabályok érvényesítésére az értesítésben meghatározott versenyellenes magatartásra vonatkozóan. Az értesített Szerződő Fél tájékoztatja az értesítő Szerződő Felet döntéséről vagy az illetékes versenyhatóságok döntéséről, és — ha kívánja — tájékoztathatja az értesítő Szerződő Felet döntésének indokairól. Ha a szabályok érvényesítése érdekében intézkedés kezdeményezésére kerül sor, az értesített Szerződő Fél tájékoztatja az értesítő Szerződő Felet annak eredményéről, és — lehetőség szerint — a közbenső fontosabb fejleményekről.”

Ország: Albánia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Albániában nincsenek intézmények a versenyszabályok érvényesítésére. Ezekről az intézményekről várhatóan a verseny törvény rendelkezik majd, amelynek véglegesítését 1996-ra tervezik.

Megszüntetés

1999. január 1.

Ország: Örményország

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Örményországban nincsenek a jelen bekezdés rendelkezéseinek érvényesítésével megbízott intézmények.

Az energiáról és a versenyvédelemről szóló törvények tartalmazzák majd a tervek szerint az ilyen intézmények létrehozására irányuló rendelkezéseket.

Megszüntetés

1997. december 31.

Ország: Azerbajdzsán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopóliumellenes hatóságokat a monopóliumellenes törvény elfogadása után állítják fel.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Belorusszia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopóliumellenes hatóságokat a monopóliumellenes törvény elfogadása után állítják fel.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Grúzia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A demonopolizációról szóló törvények jelenleg kidolgozás alatt állnak: ez az oka annak, hogy jelenleg nem létezik hivatalos versenyhatóság Grúziában.

Megszüntetés

1999. január 1.

Ország: Kazahsztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Kazahsztánban létrehoznak egy monopóliumellenes bizottságot, de ennek tevékenységét javítani kell jogi és szervezeti szempontból egyaránt annak érdekében, hogy hatékony mechanizmust dolgozzanak ki a versenyellenes magatartásokkal kapcsolatos panaszok kezelésére.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Kirgizisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Nem található mechanizmus és vonatkozó jogszabály a versenyellenes magatartás ellenőrzésére. Létre kell hozni az illetékes monopóliumellenes hatóságokat.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Moldávia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A Gazdasági Minisztérium felelős a versenyellenes magatartás ellenőrzéséért. A közigazgatási szabályok megszegéséről szóló törvényen megfelelő módosításokat eszközöltek, amely bizonyos büntetéseket helyez kilátásba a versenyszabályoknak a vállalati monopóliumok általi megsértése esetében.

A kidolgozási szakaszban lévő, a versenyről szóló törvényjavaslat tartalmaz rendelkezéseket a versenyszabályok érvényesítésére.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Románia

Szektor

Minden energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

E bekezdés rendelkezéseinek érvényesítésére nem hoztak létre intézményeket. A versenyvédelemről szóló törvényjavaslat rendelkezik a versenyszabályok érvényesítésével megbízott intézményekről, amely törvény elfogadását 1994-re tervezik. A törvényjavaslat kilenc hónapos érvényesítési időt is előír, a kihirdetés napjától számítva. Románia és az Európai Közösség között társulást létrehozó Európa Megállapodásnak megfelelően, Románia számára ötéves időszakot biztosítottak a versenyszabályok bevezetésére.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Tadzsikisztán

Szektor

Minden energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Elfogadták a demonopolizációról és a versenyről szóló törvényeket, de kidolgozási szakaszban vannak az intézmények a versenyszabályok érvényesítésére.

Megszüntetés

1997. december 31

Ország: Üzbegisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A monopolisztikus tevékenységek korlátozásáról szóló törvényt Üzbegisztánban elfogadták, és 1992. júliusa óta hatályban van. Mindazonáltal a törvény [ahogyan azt az 1. Cikk (3) bekezdés meghatározza] nem terjed ki a vállalatok tevékenységére az energia szektorban.

Megszüntetés

2001. július 1.

7(4) Cikk

„Amennyiben az energetikai anyagok és termékek transzszállítása nem oldható meg kereskedelmi eszközökkel energiaszállítási létesítmények igénybevételével, Szerződő

Felek nem gördítenek akadályt új kapacitások létesítése elé, kivéve, ha hatályos jogszabályok másképpen rendelkezhetnek az (1) bekezdéssel megegyezően.”

Ország: Azerbajdzsán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Egy sor az energiával kapcsolatos jogszabályt kell elfogadni, beleértve a tranzitot szabályozó engedélyezési eljárásokat is. Az átmeneti időszak alatt tervezik vezetékek építését és korszerűsítését, valamint kapacitások létesítését a technikának az világszínvonalhoz való igazításával, és a piacgazdasági feltételekhez való alkalmazkodással.

Megszüntetés

1999. december 31.

Ország: Belorusszia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Az energiáról, a földről és a többi szektorról szóló törvények kidolgozás alatt állnak, és ezek elfogadásáig fennmarad a bizonytalanság az új energiaszállítási kapacitások létesítésének feltételeit illetően belorussz földön.

Megszüntetés

1998. december 31.

Ország: Bulgária

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Bulgária nem rendelkezik az energetikai anyagok és termékek tranzitját szabályozó törvénnyel. Az energia szektorban átfogó szerkezetátalakítás megy végbe, beleértve az intézményi keretek, a törvények és szabályzatok fejlesztését is.

Megszüntetés

7 éves átmeneti időszak szükséges ahhoz, hogy az energetikai anyagok és termékek tranzitjával kapcsolatos jogalkotás teljes mértékben megfeleljen ennek a rendelkezésnek.

2001. július 1.

Ország: Grúzia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

E területen számos jogszabályt kell kidolgozni. Jelenleg a különböző energiaforrások (elektromos energia, földgáz, olajszármazékok, szén) szállítása és tranzitja lényegesen eltérő feltételek között zajlik.

Megszüntetés

1999. január 1.

Ország: Magyarország

Szektor

Villamosipar.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A hatályos jogszabályok szerint a magasfeszültségű vezetékek létesítése és üzemeltetése állami monopólium. A magasfeszültségű vezetékek létesítésére, üzemeltetésére és tulajdonlására irányadó új jogi és szabályozási keretek jelenleg kidolgozás alatt állnak. Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium már előterjesztette az új villamos energia törvényt, amely hatással lesz a Polgári Törvénykönyvre és a koncessziós törvényre is. Az új villamos energia törvény és végrehajtási rendeleteinek hatálybalépésével a megfelelőség biztosítható.

Megszüntetés

1996. december 31.

Ország: Lengyelország

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A lengyel energiatörvény, amely az egyeztetés utolsó stádiumában van, olyan új jogi szabályozás bevezetését tervezi, amely hasonlít a piacgazdasággal rendelkező országok által alkalmazotthoz (kitermelési, szállítási, szolgáltatói és kereskedelmi engedélyek az energia szektorban). Amíg a parlament el nem fogadja ezt a törvényt, szükséges az ezen bekezdésből eredő kötelezettségeket átmenetileg felfüggeszteni.

Megszüntetés

1995. december 31.

9(1) Cikk

„Szerződő Felek elismerik a nyitott tőkepiacok fontosságát azzal, hogy elősegítik az energetikai anyagok és termékek kereskedelmének finanszírozására szolgáló tőkeáramlást, és a beruházásokat, illetve a beruházások támogatását az energia szektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységben más, különösen az átalakuló gazdaságú Szerződő Felek területén. Ennek megfelelően minden Szerződő Fél arra törekszik, hogy javítsa a tőkepiacára való bejutás feltételeit más Szerződő Felek társaságai és állampolgárai számára, abból a célból, hogy az energetikai anyagok és termékek területén folytatott kereskedelmet finanszírozzák, valamint abból a célból, hogy befektessenek az energia szektorhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységben a fentebb említett, más Szerződő Felek területén ugyanolyan kedvezményes alapon, mint amit azok hasonló körülmények között saját társaságaiknak és állampolgáraiknak, vagy más Szerződő Fél társaságainak és állampolgárainak vagy harmadik államnak biztosítanak, bármelyik is a legkedvezőbb.”

Ország: Azerbajdzsán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos

Leírás

A vonatkozó jogszabályok kidolgozása folyamatban van.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Belorusszia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A vonatkozó jogszabályok kidolgozása folyamatban van.

Megszüntetés

2000. január 1.

Ország: Grúzia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A vonatkozó jogszabályok kidolgozása folyamatban van.

Megszüntetés

1997. január 1.

Ország: Kazahsztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A külföldi beruházásokról szóló törvényjavaslat jóváhagyása folyamatban van azzal a céllal, hogy a parlament 1994. őszen elfogadja.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Kirgizisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A vonatkozó jogszabályok kidolgozása folyamatban van.

Megszüntetés

2001. július 1.

10(7) Cikk — Speciális intézkedések

„Minden Szerződő Fél saját területén a más Szerződő Felek befektetői által létesített befektetéseknek és az azokkal kapcsolatos tevékenységeknek, ideértve az igazgatást, működtetést, hasznosítást, haszonélvezetet vagy rendelkezést ugyanolyan kedvezményes elbánást biztosít, mint amelyet saját befektetői, illetve más Szerződő Fél vagy harmadik állam befektetései és az azokkal kapcsolatos tevékenységeknek — ideértve az igazgatást, működtetést, hasznosítást, haszonélvezetet vagy rendelkezést — biztosít, bármelyik is a legkedvezőbb.”

Ország: Bulgária

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Külföldiek nem szerezhettek földtulajdont. A több mint 50%-os külföldi érdekeltséggel rendelkező vállalat nem szerezhett mezőgazdasági földtulajdont.

Külföldiek és a külföldi képviseletek nem szerezhettek földtulajdont, kivéve ha örökölnék. A törvény szerint ebben az esetben át kell azt adniuk.

Külföldi megszerezheti épületek tulajdonjogát annak a teleknek a tulajdona nélkül, amelyen áll.

A külföldiek vagy a külföldiek által ellenőrzött külföldi vállalkozások csak engedéllyel végezhetik a következő tevékenységeket:

— természetes erőforrások feltárása, kinyerése és ki-termelése szárazföldi vizekből, kontinentális talapzatból vagy kizárólagos gazdasági övezetből;

— ingatlanok megszerzése a minisztertanács által meg-határozott földrajzi régiókban.

— Az engedélyeket a minisztertanács vagy a miniszter-tanács általa megbízott szerv adja ki.

Megszüntetés

2001. július 1.

14(1)d) Cikk

„Minden Szerződő Fél, amelynek területén más Szerző-dő Fél befektetőinek befektetései vannak, ezen befekteté-sek vonatkozásában garantálja a területéről kimenő és a területére irányuló átutalások szabadságát, ideértve a kö-vetkező átutalásokat:

a befektetéssel kapcsolatos bevételek, és a külföldön alkalmazott személyzet el nem költött keresete és egyéb illetménye.”

Ország: Bulgária

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A több, mint 50%-os külföldi részesedésű vállalatok, vagy egyéni kereskedőként, külföldi vállalat fiókjaként vagy képviseleteként Bulgáriában bejegyzett külföldi sze-mély által alkalmazott külföldi állampolgárok, akik fizeté-süket bolgár levában kapják, fizetésük 70%-ig külföldi fizetőeszközt vásárolhatnak, beleértve a társadalombizto-sítási kifizetéseket is.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Magyarország

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló törvény 33. §-ának* megfelelően a külföldi igazgatók, ügyvezetők, a felügyelő bizottság külföldi tagjai és a külföldi alkalmazottak a munkából származó nettó jövedelmük legfeljebb 50% -át utalhatják át a vállalat bankján keresztül.

* A devizáról szóló 1995. évi XCV. törvény 89. § (4) bekezdése hatályon kívül helyezte.

Megszüntetés

E sajátos korlátozás megszüntetése attól az előrehala-dástól függ, amelyet Magyarország az átváltási árfolyamok liberalizációs programja végrehajtása során képes tenni, amelynek végső célja a forint teljes konvertibilitásának elérése. Ez a korlátozás nem képez akadályt a külföldi befektetők számára. A megszüntetés a 32. Cikk rendelkezésein alapul.

2001. július 1.

20(3) Cikk

„Minden Szerződő Fél kijelöl egy vagy több olyan tájé-koztatási központot, ahol a fent említett törvényekről, jogszabályokról, bírósági határozatokról és közigazgatási rendeletekről érdeklődni lehet, és haladéktalanul bejelen-ti az ilyen központokat a Titkárságnak, ahol ezek az adatok kérés alapján hozzáférhetők.”

Ország: Örményország

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Örményországban egyelőre nincsen olyan hivatalos tá-jékoztatási központ, ahová a vonatkozó jogszabályokkal és egyéb szabályozásokkal kapcsolatos kéréseket címezni le-hetne. Még információs központ sincsen. 1994—1995-ben tervezik egy ilyen központ létrehozását. Ehhez szükség van technikai támogatásra.

Megszüntetés

1996. december 31.

Ország: Azerbajdzsán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Azerbajdzsánban jelenleg nem létezik olyan hivatalos tá-jékoztatási központ, ahová a vonatkozó törvényekkel és jogszabályokkal kapcsolatos kéréseket címezni lehetne. Jelenleg ilyen információkat különböző szervezeteknél gyűjtenek.

Megszüntetés

1997. december 31.

Ország: Belorusszia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Belorussziában jelenleg nincs olyan hivatalos információs iroda, amely tájékoztatást nyújthat a törvényekkel, jogszabályokkal, bírósági határozatokkal és hatósági szabályozásokkal kapcsolatban. Ami a bírósági határozatokat és a hatósági szabályozásokat illeti, a gyakorlat az, hogy azokat nem teszik közé.

Megszüntetés

1998. december 31.

Ország: Kazahsztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

A tájékoztatási központok létrehozása már megindult. Ami a bírósági döntéseket és a hatósági szabályozásokat illeti, ezeket nem publikálják (néhány legfelsőbb bírósági döntés kivételével), mert nem tekintik jogforrásnak. A jelenlegi gyakorlat megváltoztatásához hosszú átmeneti időszakra van szükség.

Megszüntetés

2001. július 1.

Ország: Moldávia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Tájékoztatási központokat kell felállítani.

Megszüntetés

1995. december 31.

Ország: Orosz Föderáció

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

A föderáció és az azt alkotó köztársaságok.

Leírás

Jelenleg az Orosz Föderációban nincs olyan hivatalos tájékoztatási központ, ahová a vonatkozó törvényekkel, vagy más jogszabályokkal kapcsolatos kérdésekkel fordulni lehetne. Ami a bírósági határozatokat és a hatósági szabályozásokat illeti, azokat nem tekintik jogforrásoknak.

Megszüntetés

2000. december 31.

Ország: Szlovénia

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Szlovéniában nincsen olyan hivatalos tájékoztatási központ, ahová a vonatkozó törvényekkel és egyéb jogszabályokkal kapcsolatos kérdéseket címezni lehetne. Jelenleg, ezek az információk a különböző minisztériumokban találhatóak. A külföldi befektetésekről szóló és kidolgozás alatt álló törvény előírja ilyen tájékoztatási központ felállítását.

Megszüntetés

1998. január 1.

Ország: Tadzsikisztán

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Tadzsikisztánban még nincs olyan tájékoztatási központ, ahová a vonatkozó törvényekkel és egyéb jogszabályokkal kapcsolatos kérdéseket címezni lehetne. Ez csak finanszírozási kérdés.

Megszüntetés

1997. december 31.

Ország: Ukrajna

Szektor

A teljes energia szektor.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Szükséges a jogszabályok átláthatóságának javítása, hogy elérjék a nemzetközi szintet. Ukrajnának fel kell állítania olyan információs irodákat, amelyek tájékoztatást nyújtanak törvényekről, jogszabályokról, bírósági határozatokról és hatósági szabályozásokról, valamint az általános alkalmazású normákról.

Megszüntetés

1998. január 1.

22(3) Cikk

„Minden Szerződő Fél biztosítja, hogy ha valamely egységet alapít vagy működtet, és az egységet jogszabályalkotási, közigazgatási vagy más kormányzati hatáskörrel ruházza fel, az ilyen egység hatáskörét a Szerződő Felek jelen

Egyezményben szabályozott kötelezettségeinek megfelelően folytatja.”

Ország: Cseh Köztársaság

Szektor

Urán és nukleáris iparágak.

Kormányzati szint

Országos.

Leírás

Annak érdekében, hogy az Állami Anyagkészletek Felügyelete alatt tárolt urániumkészleteket csökkentsék, az uránérc és uránium koncentrátumok semmilyen importját nem engedélyezik, ideértve a nem cseh eredetű uránt tartalmazó urántartalmú tüzelőanyag rudakat is.

Megszüntetés

2001. július 1.

*

DÖNTÉSEK AZENERGIACHARTAEGYEZMÉNY TEKINTETÉBEN

A Európai Energia Charta Konferencia az alábbi döntéseket fogadta el:

1. Az Egyezményre mint egészre tekintettel

Abban az esetben, ha összeütközés merül fel a Spitzbergáról szóló 1920. február 9-én kelt egyezmény (Svalbard Egyezmény) és az Energia Charta Egyezmény között, a Spitzbergáról szóló egyezmény az irányadó az összeütközést mértékig, a Szerződő Feleknek a Svalbard Egyezmény tekintetében elfoglalt álláspontjának sérelme nélkül. Az ilyen jellegű összeütközés esetén, illetve ha vita merül fel arról, hogy létezik-e ilyen összeütközés, és milyen mértékben, az Energia Charta Egyezmény 16. Cikke és V. Része nem alkalmazható.

2. A 10(7) Cikkre tekintettel

Az Orosz Föderáció kérheti, hogy a külföldi részesedéssel rendelkező vállalatok törvény által előírt felhatalmazást szerezzenek a Föderáció tulajdonában álló javak lízingjéhez, amennyiben a Föderáció biztosítja, hogy az eljárást egyetlen esetben sem alkalmazzák oly módon, hogy megkülönböztetést tegyenek más Szerződő Felek befektetőinek befektetései között.

3. A 14. Cikkre tekintettel

(1) A „szabad átutalás” kifejezés a 14(1) Cikkben nem jelenti akadályát annak, hogy Szerződő Fél (a továbbiakban: Korlátozó Fél) megszorításokat alkalmazzon saját befektetői tőkemozgásai tekintetében, ha:

a) a megszorítások nem gátolják meg azoknak a jogoknak a gyakorlását, amelyet 14(1) Cikk a többi Szerződő Fél befektetőinek juttat befektetések vonatkozásában;

b) a megszorítások nem érintik a folyó kereskedelmi tranzakciókat; és

c) a Szerződő Fél biztosítja, hogy területén az összes többi Szerződő Fél befektetői által eszközölt befektetéseket az átutalások vonatkozásában legalább olyan kedvezményes elbánásban részesítik, mint bármilyen más Szerződő Fél vagy harmadik állam befektetői által eszközölt befektetéseket, bármelyik legyen is a kedvezőbb.

(2) A Charta Konferencia a jelen döntést az Egyezmény hatálybalépése után öt évvel, de legkésőbb a 32(3) Cikkben tervezett időpontban felülvizsgálja.

(3) A Szerződő Fél nem alkalmazhat ilyen megszorításokat, ha nem tartozik a volt Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét alkotó államok közé, és ha 1995. július 1-jéig írásban nem tudatta az ideiglenes Titkársággal, hogy szándékában áll a jelen döntésnek megfelelően élni a megszorítás lehetőségével.

(4) A kétségek elkerülése érdekében, a jelen döntés semmilyen tekintetben nem korlátozza a 16. Cikk vonatkozásában a Szerződő Felekre, azok befektetőire vagy befektetéseire háramló jogokat, sem a Szerződő Felek kötelezettségeit.

(5) A jelen döntés céljaira nézve:

A „folyó kereskedelmi tranzakciók” olyan folyó fizetések, amelyeket az áruk, szolgáltatások vagy személyek mozgásával kapcsolatban a rendes nemzetközi gyakorlatnak megfelelően hajtanak végre, és amelyek nem tartalmaznak olyan megállapodásokat, amelyek egy konkrét folyó kereskedelmi műveletet és tőkeműveletet kombinálnak — például fizetési halasztással vagy előlegezéssel — azzal a céllal, hogy a Korlátozó Fél adott területre vonatkozó jogszabályait kijátszák.

4. A 14(2) Cikkre tekintettel

A 14. Cikkben kinyilvánított feltételek, valamint egyéb nemzetközi kötelezettségeinek megsértése nélkül, Románia erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy nemzeti fizetőeszköze teljes konvertibilitásának megteremtéséig tartó átmeneti időszakban megfelelő intézkedéseket hozzon a befektetésekből származó jövedelmek átutalását biztosító eljárások hatékonyságának javítására, és minden esetben garantálja a szabadon konvertálható fizetőeszközökben történő átutalásokat korlátozások és hat hónapot meg nem haladó késedelem nélkül. Románia biztosítja, hogy területén az összes többi Szerződő Fél befektetői által eszközölt befektetéseket az átutalások vonatkozásában legalább olyan kedvezményes elbánásban részesíti, mint bármilyen más Szerződő Fél vagy harmadik állam befektetői által eszközölt befektetéseket, bármelyik legyen is a kedvezőbb.

5. A 24(4)a) és 25. Cikkekre tekintettel

Az 1. Cikk (7)a) (ii) pontjában meghatározott befektető vagy olyan Szerződő Fél befektetései, amely nem tagja valamely gazdasági integrációs megállapodásnak (a továbbiakban: GIM), és nem tagja szabadkereskedelmi övezet-

nek vagy vámúnióknak sem, a GIM, a szabadkereskedelmi övezet vagy a vámúnió által biztosított elbánást élvezik, amennyiben ezen befektetések kedvezményezettjeinek

a) székhelye, központi irodája, illetve fő létesítménye a GIM valamely tagjának vagy a szabadkereskedelmi övezet, illetve a vámúnió tagjának területén van; vagy

b) abban az esetben, ha egyszerűen csak azok földjén létesítették, tényleges és folyamatos kapcsolata van az adott GIM tagjának, vagy azon szabadkereskedelmi övezet, illetve vámúnió tagjának a gazdaságával.

*

AZ ENERGIAHATÉKONYSÁGRÓL ÉSA KAPCSOLÓDÓ KÖRNYEZETI VONATKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ ENERGIACHARTA JEGYZŐKÖNYV

Preambulum

A jelen Jegyzőkönyv Szerződő Felei,

tekintettel a Hágában, 1991. december 17-én aláírt, az Európai Energia Charta tárgyában tartott Hágai Konferencia Záródokumentumára, és különösen tekintettel az abban foglalt nyilatkozatokra és arra, hogy együttműködésre van szükség az energiahatékonyság és az ahhoz kapcsolódó környezetvédelem területén,

tekintettel továbbá az 1994. december 17-től 1996. június 16-ig aláírásra megnyitott Energia Charta Egyezményre,

ismerve a nemzetközi szervezetek és fórumok által vállalt munkát az energiahatékonyság és az energiaciklus környezeti vonatkozásai területén,

tudatában annak, hogy a szállítási biztonság javul, valamint a költségigényes energiahatékonysági intézkedések végrehajtásából származó jelentős gazdasági és környezeti haszon származik; és tudatában annak, hogy fontos a gazdaságok szerkezetátalakítása és az életszínvonal javítása,

felismerve, hogy az energiahatékonyság javulása csökkenti az energiaciklus negatív környezeti következményeit, beleértve a globális felmelegedést és az elsavanyosodást,

meggyőződve arról, hogy az energiaáraknak a lehetőség szerint a szabadverseny piacot kell tükrözniük, biztosítva a piacorientált árképzést, beleértve a környezeti költségek és hasznok teljesebb tükröződését, és felismerve, hogy az ilyen jellegű árképzés alapvetően szükséges az előrehaladáshoz az energiahatékonyság és az ehhez kapcsolódó környezetvédelem területén,

nagyra értékelve a magánszektor — beleértve a kis- és középvállalatok — alapvető szerepét az energiahatékonysági intézkedések támogatása és végrehajtása során, és azzal a szándékkal, hogy előnyös intézményi keretet bizto-

sítsanak a gazdaságilag megvalósítható beruházás számára az energiahatékonyság területén,

felismerve, hogy az együttműködés kereskedelmi formáit esetleg kormányközi együttműködéssel kell kiegészíteni, különösen az energiapolitika megfogalmazása és elemzése területén, valamint egyéb olyan területeken, amelyek alapvetőek az energiahatékonyság fokozása tekintetében, de mágnjellegű finanszírozásra nem alkalmasak,

attól az óhajtól vezérelve, hogy együttműködő és koordinált tevékenységet végezzenek az energiahatékonyság és a kapcsolódó környezetvédelem területén, és hogy olyan Jegyzőkönyvet fogadjanak el, amely biztosítja a lehető leggazdaságosabb és leghatékonyabb energiafelhasználás kereteit,

a következőkben állapotok meg:

I. Rész

BEVEZETÉS

1. Cikk

A Jegyzőkönyv hatálya és célkitűzései

(1) A jelen Jegyzőkönyv politikai elveket állapít meg az energiahatékonyság, mint jelentős energiaforrás elősegítése és következképpen az energiarendszerek káros környezeti hatásainak csökkentése tekintetében. Iránymutatásul szolgál továbbá az energiahatékonysági programok kidolgozása számára, jelzi az együttműködés területeit, és biztosítja az együttműködő és koordinált tevékenység kereteit. E tevékenység magában foglalhatja az energia feltárását, kitermelését, előállítását, átalakítását, tárolását, szállítását, elosztását és fogyasztását, és bármely gazdasági szektorra vonatkozhat.

(2) A jelen Jegyzőkönyv célkitűzései a következők:

a) a fenntartható fejlődésnek megfelelő energiahatékonysági politikák elősegítése;

b) olyan keretfeltételek kialakítása, amelyek a gyártókat és a fogyasztókat a lehető leggazdaságosabb, leghatékonyabb és környezetileg legmegbízhatóbb energiafelhasználásra ösztönzik, különösen a hatékony energiapiacok megszervezésén, valamint a környezeti költségek és hasznok teljesebb tükrözésén keresztül; és

c) az együttműködés erősítése az energiahatékonyság területén.

2. Cikk

Meghatározások

Ahogy a jelen Jegyzőkönyvben alkalmazásra kerül:

(1) „Charta” — az Európai Energia Chartáról rendezett Hágai Konferencia Záróokmányaként 1991. december

17-én, Hágában aláírt Európai Energia Charta; a Záróokmány aláírását a Charta aláírásának kell tekinteni.

(2) „Szerződő Fél” — egy állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet, amely jelen Egyezményt magára nézve kötelezőnek ismerte el, és amely számára az Egyezmény hatályos.

(3) „Regionális gazdasági integrációs szervezet” — államok által létrehozott szervezet, amelyre az államok bizonyos, és részben a jelen Egyezményben is szabályozott ügyekre vonatkozó hatásköröket átruháztak, beleértve a kötelező erejű döntések meghozatalára feljogosító hatáskört azon bizonyos ügyek vonatkozásában.

(4) Az „energiaciklus” — jelenti a teljes energialáncot, beleértve a kutatáshoz, feltáráshoz, a kitermeléshez, az energia átalakításához, tárolásához, szállításához, az energia különböző formában történő elosztásához és fogyasztásához, továbbá hulladék feldolgozásához és megsemmisítéséhez fűződő tevékenységeket, valamint a káros környezeti hatások csökkentése céljából a leépítéshez, a leállításához vagy megszüntetéshez kapcsolódó tevékenységeket.

(5) „Költséghatékony” — jelenti egy meghatározott cél elérését a lehető legkisebb költséggel, vagy a legnagyobb haszon elérését egy adott költséggel.

(6) Az „energiagazdálkodás hatékonyságának javítása” — jelenti az azonos egységnyi termék és szolgáltatás kibocsátását (output) a kibocsátás minőségének vagy hatékonyságának csökkentése nélkül, az adott kibocsátáshoz szükséges energia mennyiségének csökkentésével.

(7) A „környezeti hatás” — jelenti egy adott tevékenységnek a környezetre, beleértve az emberek egészségére és biztonságára, a növény- és állatvilágra, a talajra, a levegőre, a vizekre, az időjárásra, a tájra, a történelmi emlékekre vagy egyéb építményekre, illetve ezen tényezők együttesére gyakorolt hatását; ide tartoznak továbbá a fenti tényezők változásából eredően a kulturális örökségre vagy a társadalmi-gazdasági feltételrendszerre gyakorolt hatások is.

II. Rész

POLITIKAI ELVEK

3. Cikk

Alapelvek

A Szerződő Feleket az alábbi elvek vezérlik:

(1) A Szerződő Felek együttműködnek, és adott esetben segítséget nyújtanak egymásnak az energiahatékonysággal kapcsolatos politika, törvények és szabályozások kidolgozása és megvalósítása során.

(2) A Szerződő Felek olyan energiahatékonysági politikát, valamint megfelelő jogi és szabályozási kereteket dolgoznak ki, amelyek alkalmasak előmozdítani — többek között — az alábbiakat:

a) a piaci mechanizmusok hatékony működése, beleértve a piacorientált árképzést, valamint a környezeti költségek és hasznok teljesebb tükrözését;

b) az energiahatékonyság akadályainak csökkentése, ily módon ösztönözve a beruházásokat;

c) az energiahatékonysági ösztönzők finanszírozásának mechanizmusai;

d) oktatás és tudatformálás;

e) technológiák terjesztése és átadása;

f) a jogi és szabályozási keretek átláthatósága.

(3) A Szerződő Felek az energiahatékonyság általi teljes haszon elérésére törekednek az egész energiacikluson keresztül. Ennek érdekében legjobb tudásuknak megfelelően a költséghatékonyságra és a gazdaságosságra alapozott energiahatékonysági politikákat és együttműködő vagy koordinált tevékenységeket dolgoznak ki és hajtanak végre, a környezeti vonatkozások kellő figyelembevételével.

(4) Az energiahatékonysági politikák magukban foglalják mind a korábbi gyakorlatok kiigazítására irányuló rövid távú intézkedéseket, mind pedig az energiahatékonyság javítására irányuló hosszú távú intézkedéseket az egész energiacikluson keresztül.

(5) A jelen Jegyzőkönyv célkitűzéseinek megvalósítására irányuló együttműködés során a Szerződő Felek figyelembe veszik a káros hatások és a költségcsökkentések közötti eltéréseket a Szerződő Felek körében.

(6) A Szerződő Felek elismerik a magánszektor alapvető szerepét. Bátorítják az energetikai szektorban működő közszolgáltatói intézmények, felelős hatóságok és szakmai szervezetek vállalkozási tevékenységét, és elősegítik az ipar és a közigazgatás közötti szoros együttműködést.

(7) Az együttműködő és koordinált tevékenység során figyelembe veszik a környezet védelmének és javításának céljából a Szerződő Felek által kötött nemzetközi megállapodásokban elfogadásra került vonatkozó elveket.

(8) A Szerződő Felek teljes mértékben felhasználják a megfelelő nemzetközi vagy egyéb szervezetek munkáját és szaktudását, és ügyelnek minden párhuzamosság elkerülésére.

4. Cikk

Hatáskörmegosztás és együttműködés

Az egyes Szerződő Felek törekednek annak biztosítására, hogy energiahatékonysági politikájukat egyeztessék összes a területen felelősséggel bíró hatósági intézményekkel.

5. Cikk

Stratégiák és politikai célok

A Szerződő Felek stratégiákat és politikai célokat fogalmaznak meg az energiahatékonyság javítása, és ezáltal az energiacyklus környezeti hatásainak saját adott energiahatékonyság feltételeiknek megfelelő csökkentése érdekében. Ezeknek a stratégiáknak és politikai céloknak minden érintett fél számára átláthatóknak kell lenniük.

6. Cikk

Finanszírozás és pénzügyi ösztönzők

(1) A Szerződő Felek bátorítják az energiahatékonyság és az energiavonakozású környezetvédelmi beruházások finanszírozására irányuló olyan új megközelítéseket és módszereket, mint például az energiefelhasználók és a külső befektetők közötti vegyes vállalati megállapodások (a továbbiakban: harmadik fél általi finanszírozás).

(2) A Szerződő Felek arra törekednek, hogy kihasználják és elősegítsék a magántőke piacokhoz és a működő nemzetközi pénzintézetekhez való hozzáférés lehetőségeit annak érdekében, hogy biztosítsák a beruházásokat az energiahatékonyság javítása és az energiahatékonysággal kapcsolatos környezetvédelem terén.

(3) A Szerződő Felek — az Energia Charta Egyezmény rendelkezéseinek és egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeiknek megfelelően — adó- vagy pénzügyi ösztönzőket nyújthatnak az energiefelhasználók számára annak érdekében, hogy lehetővé tegyék az energiahatékonysági technológiák, termékek és szolgáltatások piacralépését. Minderre oly módon törekednek, hogy egyaránt biztosítsák az átláthatóságot és a minimumra csökkentsék a nemzetközi piacok torzulását.

7. Cikk

Energiához tartozó technológiák támogatása

(1) Az Energia Charta Egyezmény rendelkezéseivel megegyezően a Szerződő Felek támogatják a kereskedelmet és az együttműködést az energiahatékonyság és környezetileg megbízható technológiák, energiával kapcsolatos szolgáltatások és a gazdálkodási gyakorlatok terén.

(2) A Szerződő Felek támogatják az ilyen technológiák, szolgáltatások és gazdálkodási gyakorlatok alkalmazását az egész energiacykluson keresztül.

8. Cikk

Hazai programok

(1) Az 5. Cikknek megfelelően megfogalmazott politikai célok megvalósítása érdekében az egyes Szerződő Felek adott körülményeikhez legjobban illő energiahaté-

konysági programokat dolgoznak ki, hajtják végre, és ezeket rendszeresen aktualizálják.

(2) Ezek a programok olyan tevékenységeket tartalmazhatnak, mint például:

a) hosszú távú energiaügyi keresleti és kínálati forgatókönyvek kidolgozása iránymutatásul a döntéshozatal számára;

b) a megtett intézkedések energia vonatkozású, környezeti és gazdasági hatásának felmérése;

c) szabványok megállapítása az energiát felhasználó berendezések hatékonyságának javítása céljával, valamint e szabványok nemzetközi harmonizálása, a kereskedelem torzulásának elkerülése érdekében;

d) a magánkezdemenyvezések és az ipari együttműködés fejlesztése és ösztönzése, beleértve a vegyes vállalatokat is;

e) a legnagyobb energiahatékonyságú technológiák alkalmazásának támogatása, amelyek gazdaságilag megvalósíthatóak és környezetileg megbízhatóak;

f) az energiahatékonyság javítását célzó befektetésekre irányuló olyan innovatív megközelítések ösztönzése, mint például a harmadik fél általi finanszírozás és a társfinanszírozás;

g) megfelelő energiamérlegek és olyan adatbázisok kidolgozása, amelyek megfelelően részletes adatokat tartalmaznak az energiakeresletről és az energiahatékonyság javítására irányuló technológiákról;

h) tanácsadó és konzultációs szolgáltatások létrehozásának támogatása, amelyeket állami vagy magánkézben lévő ipari vagy közszolgáltató vállalat működtethet, és amely tájékoztat az energiahatékonysági programokról és technológiákról, továbbá segítséget nyújt a fogyasztók és a vállalatok számára;

i) a kogeneráció támogatására, és azon intézkedések elősegítésére, amelyek a középületek, az ipari elosztórendszerek és a távhőtermelés hatékonyságának növelését szolgálják;

j) szakosított energiahatékonysági intézmények létrehozása megfelelő szinten, amelyek elégséges pénzeszközökkel és alkalmazotti gárdával rendelkeznek az energiapolitika kidolgozására és végrehajtására.

(3) Energiához tartozó programjaik végrehajtása során a Szerződő Felek biztosítják a megfelelő intézményi és jogi infrastruktúrákat.

III. Rész

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

9. Cikk

Az együttműködés területei

A Szerződő Felek közötti együttműködés bármilyen megfelelő formát ölthet. A lehetséges együttműködés területei a Függelékben kerülnek felsorolásra.

IV. Rész

ADMINISZTRATÍV ÉS JOGI RENDELKEZÉSEK

10. Cikk

A Charta Konferencia szerepe

(1) A Charta Konferencia által a jelen Jegyzőkönyvnek megfelelően hozott döntéseket az Energia Charta Egyezmény azon Szerződő Felei hozhatják meg, amelyek egyben a jelen Jegyzőkönyv Szerződő Felei is.

(2) A Charta Konferencia arra törekszik, hogy a jelen Jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított 180 napon belül eljárásokat fogadjon el a Jegyzőkönyv rendelkezéseinek folyamatos felülvizsgálata és végrehajtásának biztosítása tekintetében, beleértve a beszámolási követelményeket is, valamint az együttműködés területeinek megállapítását a 9. Cikknek megfelelően.

11. Cikk

Titkárság és finanszírozás

(1) Az Energia Charta Egyezmény 35. Cikke alapján felállított Titkárság minden szükséges támogatást biztosít a Charta Konferencia számára a jelen Jegyzőkönyv alapján való feladatai teljesítéséhez, és ellátja az időről időre szükségessé váló szolgáltatásokat a Jegyzőkönyv végrehajtásának támogatása során a Charta Konferencia jóváhagyásától függően.

(2) A Titkárságnak és a Charta Konferenciának a jelen Jegyzőkönyvből, származó költségeit a jelen Jegyzőkönyv Szerződő Felei viselik fizetési lehetőségeiknek megfelelően, amelyet az Energia Charta Egyezményhez fűzött „B” Függelékben megállapított szabálynak megfelelően határoznak meg.

12. Cikk

Szavazás

(1) Az alábbiak tárgyában hozandó döntések során a Charta Konferencia ülésén jelenlévő és szavazó Szerződő Felek egyhangú szavazata szükséges:

- a) a jelen Jegyzőkönyv módosításainak elfogadása; és
- b) a jelen Jegyzőkönyvhöz való csatlakozás a 16. Cikk alapján.

A Szerződő Felek minden erőfeszítést megtesznek, hogy konszenzus által megállapodásra jussanak egyéb olyan kérdésekben, amelyekhez a jelen Jegyzőkönyv alapján döntésük szükséges. Ha konszenzus által nem lehet megállapodásra jutni, akkor nem költségvetési kérdésekben a döntést a Charta Konferencia azon ülésén jelenlévő

és szavazó Szerződő Felek kétharmados többségével hozzák, amely ülésen az adott kérdésben döntenek.

A költségvetési kérdéseket érintő döntéseket azon Szerződő Felek minősített többségével fogadják el, amelyeknek a 11(2) Cikk szerint becsült hozzájárulásai együtt az ott megjelölt becsült hozzájárulások egészének legalább háromnegyedét teszik ki.

(2) A jelen Cikkben „jelenlévő és szavazásban részt vevő” Szerződő Félnek minősül minden olyan Szerződő Fél, amely vagy aki jelen van, és leadja támogató vagy elutasító szavazatát, azzal a megkötéssel, hogy a Charta Konferencia dönthet olyan eljárási szabályokról, amelyek lehetővé teszik a szavazatok levélben történő leadását.

(3) A (2) bekezdésben leírtaktól eltekintve a jelen Cikkben hivatkozott határozatok közül egyik sem tekinthető érvényesnek, ha nem kapta meg a Szerződő Felek szavazatainak egyszerű többségét.

(4) Egy regionális gazdasági integrációs szervezet a szavazás során annyi szavazattal rendelkezik, ahány tagja Szerződő Fele a jelen Egyezménynek, azzal a megkötéssel, hogy az ilyen szervezet nem érvényesíti szavazati jogát, ha tagállamai azt már érvényesítették, és fordítva.

(5) Abban az esetben, ha egy Szerződő Fél rendszeresen nem teljesíti fizetési kötelezettségeit, a Charta Konferencia teljesen vagy részben felfüggesztheti a Szerződő Fél szavazati jogát.

13. Cikk

Az Energia Charta Egyezménnyel való kapcsolat

(1) A jelen Jegyzőkönyv rendelkezései és az Energia Charta Egyezmény rendelkezései közötti eltérés esetében az eltérés mértékéig az Energia Charta Egyezmény rendelkezései az irányadóak.

(2) A 10(1) Cikk és a 12(1)—(3) Cikk nem alkalmazandó a Charta Konferencián a jelen Jegyzőkönyv módosításairól szóló olyan szavazásokra, amelyek feladatokkal, illetve funkciókkal ruházzák fel a Charta Konferenciát vagy a Titkárságot, amely létrehozásáról az Energia Charta Egyezmény rendelkezik.

V. Rész

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

14. Cikk

Aláírás

A jelen Jegyzőkönyv Lisszabonban, 1994. december 17. és 1995. június 16. között aláírásra nyitva áll azon államok

és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára, amelyek képviselői aláírták a Chartát, az Energia Charta Egyezményt.

15. Cikk

Megerősítés, elfogadás vagy jóváhagyás

A jelen Jegyzőkönyvet az aláíróinak megerősíteni, elfogadni vagy jóváhagyni kell. A megerősítési, elfogadási vagy jóváhagyási okmányokat a letéteményesnél helyezik letétbe.

16. Cikk

Csatlakozás

Az aláírásra való lezárása időpontjától kezdve, a Charta Konferencia által jóváhagyott feltételek mellett, a jelen Jegyzőkönyv csatlakozásra megnyílik azon államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek számára, amelyek aláírták a Chartát, és amelyek az Energia Charta Egyezmény Szerződő Felei. A csatlakozási okmányokat a letéteményesnél helyezik letétbe.

17. Cikk

Módosítások

(1) Minden Szerződő Fél javaslatot tehet a jelen Jegyzőkönyv módosítására.

(2) A jelen Jegyzőkönyvhöz javasolt minden módosítás szövegét a Titkárság megküldi a Szerződő Feleknek legalább három hónappal azelőtt, hogy elfogadásra a Charta Konferencia elé terjesztik.

(3) A Jegyzőkönyv módosításait, ha szövegüket a Charta Konferencia elfogadta, a Titkárság megküldi a letéteményesnek, amely azokat megerősítésre, elfogadásra vagy jóváhagyásra a Szerződő Felek elé terjeszti.

(4) A jelen Jegyzőkönyv módosításainak a megerősítéséről, az elfogadásáról vagy a jóváhagyásáról szóló okmányokat a letéteményesnél helyezik el. A módosítások az azokat megerősítő, jóváhagyó vagy elfogadó felek között attól az időponttól számított harmincadik napon lépnek hatályba, amikor a Szerződő Felek legalább háromnegyedének a megerősítéséről, az elfogadásról vagy a jóváhagyásról szóló okmányait a letéteményes átvette. Ezt követően a további Szerződő Felek esetében a módosítások a nevezett Szerződő Fél megerősítési, elfogadási vagy jóváhagyási okmányának letétbe helyezésétől számított harmincadik napon lépnek hatályba.

18. Cikk

Hatálybalépés

(1) A jelen Jegyzőkönyv vagy a harmincadik napon lép hatályba attól a naptól számítva, hogy a Chartát aláíró és az Energia Charta Egyezmény Szerződő Felei közé tartozó állam, illetve regionális gazdasági integrációs szervezet a tizenötödik megerősítési elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmányt letétbe helyezte, vagy azon a napon, amikor az Energia Charta Egyezmény hatályba lép. A kettő közül a későbbi időpont lévén a mérvadó.

(2) Minden olyan állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet számára, amely számára az Energia Charta Egyezmény hatályba lépett, és amely megerősíti, elfogadja, illetve jóváhagyja a jelen Jegyzőkönyvet, vagy csatlakozik ahhoz azután, hogy az az (1) bekezdésnek megfelelően hatályba lépett, a jelen Jegyzőkönyv a harmincadik napon lép hatályba attól a naptól számítva, hogy ezen állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet megerősítési, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmányát letétbe helyezte.

(3) Az (1) bekezdés céljainak megfelelően, egy regionális gazdasági integrációs szervezet által letétbe helyezett okmány nem keverhető össze az ezen szervezet tagállamai által letétbe helyezett okmányokkal.

19. Cikk

Jogfenntartások

A jelen Jegyzőkönyvvel szemben semmiféle fenntartást nem lehet tenni.

20. Cikk

Kilépés

(1) Bármikor azt követően, hogy a jelen Jegyzőkönyv Szerződő Fél számára hatályba lépett, a Szerződő Fél írásban bejelentheti a letéteményesnél kilépését a jelen Jegyzőkönyvből.

(2) Minden Szerződő Felet, amely kilép az Energia Charta Egyezményből úgy tekintik, mint amely egyúttal a jelen Jegyzőkönyvből is kilépett.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott kilépés kilencven nappal azt követően lép hatályba, hogy a letéteményes az erről szóló bejelentést megkapta. A (2) bekezdésben meghatározott hatálybalépési időpontja ugyanaz, mint az Energia Charta Egyezményből való kilépés hatálybalépési időpontja.

21. Cikk

Letéteményes

A jelen Jegyzőkönyv letéteményese a Portugál Köztársaság Kormánya.

22. Cikk

Hiteles szövegek

A fentiek hitelül, alulírottak, a kellő meghatalmazások birtokában aláírták a jelen Jegyzőkönyv angol, francia, német, olasz, orosz és spanyol nyelven, amely szövegek mindegyike egyaránt hiteles, és amelyeket egy példányban letétbe helyeztek a Portugál Köztársaság Kormányánál.

Készült Lisszabonban, az ezerkilencszázkilencvennyedik év decemberének tizenhetedik napján.

Függelék**Az együttműködés lehetséges területeinek példaszzerű és nem kimerítő jegyzéke a 9. Cikk értelmében**

Energiahatékonysági programok kidolgozása, beleértve az energiahatékonysági akadályok és potenciálok megállapítását, valamint az energiabesorolási és hatékonysági szabványok kidolgozása.

Az energiacyklus környezeti hatásainak felmérése.

Gazdasági, jogi és szabályozási intézkedések kidolgozása.

A technológia átadása, technikai segítségnyújtás és ipari vegyes vállalatok a nemzetközi tulajdonjogi rendszerek és az egyéb alkalmazandó nemzetközi megállapodások tárgyaként.

Kutatás és fejlesztés.

Oktatás, képzés, tájékoztatás és statisztikák.

Intézkedések megállapítása és elrendelése, mint például adóügyi vagy egyéb, a piacra alapozott eszközöké, beleértve a forgalmazhatósági engedélyeket, hogy figyelembe vegyék a külső, nevezetesen a környezeti költségeket és hasznokat is.

Energiaelemzés és politika megfogalmazása:

- energiahatékonysági potenciálok felmérése;
- energiakeresleti elemzés és statisztikák;
- jogi és szabályozási intézkedések kidolgozása;
- integrált erőforrás tervezés és keresleti oldal gazdálkodás;

— környezeti hatás felmérése, beleértve a fő energia-projektet is.

Az energiahatékonyság javítására és a környezeti célkitűzésekre irányuló gazdasági eszközök értékelése.

Energiahatékonysági elemzés a szénhidrogének finomítása, átalakítása, szállítása és elosztása terén.

Az energiahatékonyság javítása a villamos áram előállítás és átvitel terén:

- kogeneráció;
- gyári összetevők (kazánok, turbinák, generátorok stb.);
- hálózat integrálás.

Az energiahatékonyság javítása az építőiparban:

- hőszigetelési szabványok, passzív napenergia és szellőztetés;
- helyiségek fűtése és légkondicionáló rendszerek;
- magas hatékonyságú, alacsony NO_x égők;
- mérőtechnológiák és egyéni mérőműszerek;
- háztartási készülékek és világítás.

Önkormányzati és helyi kommunális szolgáltatások:

- körzeti távfűtési rendszerek;
- hatékony gázelosztó rendszerek;
- energiatervezési technológiák;
- városok vagy más területi egységek ikresítése;
- energiagazdálkodás a városokban és a középületekben;
- hulladékkezelés és energia-visszanyerés hulladékból.

Az energiahatékonyság javítása az ipari szektorban:

- vegyes vállalatok;
- energia kaszkádkapcsolás, kogenerálás és hulladék-hő-visszanyerés;
- energiaauditok.

Az energiahatékonyság javítása a szállítási szektorban:

- gépjármű teljesítményi szabványok;
- gazdaságos szállítási infrastruktúrák kifejlesztése.

Tájékoztatás:

- tudatosság kialakítása;
- adatbázisok: hozzáférés, műszaki specifikációk, információs rendszerek;
- műszaki információk terjesztése, gyűjtése és egybevetése;
- viselkedési tanulmányok.

Képzés és oktatás:

- energiaipari vezetők, tisztviselők, mérnökök és diákok cseréje;
- nemzetközi képzési tanfolyamok rendezése.

Finanszírozás:

- jogi keretek kidolgozása;
- harmadik fél általi finanszírozás,
- vegyes vállalatok;
- társfinanszírozás.”

3. § Ez a törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, de rendelkezéseit 1998. július 7-től kell alkalmazni.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

1999. évi XXXVI. törvény

**a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia
Kormánya közötti együttműködésről a katonai
szállítások területén Félixfürdőn, 1997. december 20-án
aláírt Megállapodás megerősítéséről és kihirdetéséről***

1. § Az Országgyűlés a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya közötti együttműködésről a katonai szállítások területén Félixfürdőn, 1997. december 20-án aláírt Megállapodást (a továbbiakban: Megállapodás) e törvénnyel megerősíti.

2. § A Megállapodás hivatalos magyar nyelvű szövege a következő:

„Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya közötti együttműködésről a katonai szállítások területén

A Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya (a továbbiakban: Felek),

a két állam hadseregei között a katonai szállítások területén történő együttműködés fejlesztése érdekében, a Románia és a Magyar Köztársaság között 1996. szeptember 16-án, Temesváron aláírt Megértési, Együttműködési és Jószomszédsági Szerződés szellemében,

a következőkben állapodnak meg:

1. Cikk

(1) Jelen Megállapodás a katonai csapatok és anyagok (a továbbiakban: katonai szállítmányok) vasúton és/vagy közúton történő szállítására vonatkozik a két Fél országai között, valamint a területükön vámfelügyelet mellett tranzitban áthaladó szállításokra.

(2) Jelen Megállapodás előírásainak megvalósításáért a két Fél honvédelmi minisztériumai felelősek, amelyek biztosítani fogják az együttműködés tervezését, megszervezését és megvalósítását a (6) és (7) bekezdésekben megadott hazai szakintézményeik révén.

(3) Jelen Megállapodás előírásainak jó körülmények közötti megvalósítása érdekében a honvédelmi minisztériumok illetékes szervei kiegészítő megállapodásokat köthetnek, a nemzetközi megállapodások hatálybalépéséről szóló hazai törvényes eljárások tiszteletben tartása mellett.

(4) A két állam területén a katonai szállításokat a nemzetközi egyezmények és mindkét Fél országában hatályos belső szabályozások tiszteletben tartásával fogják megvalósítani.

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

(5) A katonai szállításokat a következő irányokba fogják elvégezni:

— Romániából a Magyar Köztársaságba vagy tranzit formában;

— a Magyar Köztársaságból Romániába vagy tranzit formában.

A Felek együttműködnek a két ország katonai szállítmányai tranzitálásának biztosításában.

(6) Azok az intézmények, amelyek a hadseregnek szükséges katonai szállításokat bonyolítják, a következők:

— a román Fél részéről: a Román Hadsereg Nagyvezérkarának Katonai Szállítási Részlege;

— a magyar Fél részéről: a Magyar Honvédség Közlekedési Szolgálatfőnöksége.

(7) A fegyverzet, haditechnika, cserealkatrészek és az export-import szerződésekből eredő más anyagi javak szállításának összehangolását a következők fogják megoldani:

— román részről: R. A. Romtehnica S.A.

— magyar részről: Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztériuma Beszerzési Hivatala

(8) A Felek felhatalmazzák a (6) és (7) bekezdésekben említett katonai intézményeket az együttműködésre a hazai vasúti és közúti szervekkel, a katonai szállítások megszervezésére, beütemezésére és operatív megvalósítására. Úgyszintén felhatalmazzák őket arra, hogy állandó kapcsolatot tartsanak egymással, a meglévő eszközök felhasználásával, a problémák hatékony megoldása érdekében.

2. Cikk

A Felek érdekében megvalósítandó katonai szállítások megszervezése az érvényben lévő kétoldalú megállapodások alapján történik, kivéve azokat a problémákat, amelyeket jelen Jegyzőkönyv alapján oldanak meg.

3. Cikk

(1) A katonai szállítások tervezését, szervezését és bonyolítását az 1. Cikk (6) és (7) bekezdéseiben említett intézmények fogják végezni.

(2) Az 1. Cikk (7) bekezdésében megadott intézmények a specifikus katonai szállítások tervezésére vonatkozó igényeket az azok végrehajtásával megbízott szervek felé csak akkor továbbítják, amikor az illető szállítmánynak a szomszédos ország területén való tranzitálásával kapcsolatos minden problémát megtárgyaltak és azokról megegyezés született.

(3) A Felek egyikének címzett vagy tranzit szállítások tervezését, valamint a biztosításra vonatkozó igényeket (őrzés és kíséret, útvonalengedély stb.) írásban (fax, telex) kell továbbítani az 1. Cikk (6) bekezdésében megadott intézményekhez a szállítás beütemezett időpontja előtt legalább 10 nappal.

(4) A katonai szállítmányok őrzéséről és kíséréséről lemondani, vagy ezek tartalmát megváltoztatni írásban (fax, telex) lehet, az 1. Cikk (7) bekezdésében megadott intézmények által, a szállítás beütemezett időpontja előtt legalább 72 órával.

(5) A szállítmány címzettjeként szereplő Fél a szállítási tervet a szállítmány elküldése előtt legalább 48 órával írásban visszaigazolja. A visszaigazolásnak tartalmaznia kell a szállítmányok őrzésére és kísérésére vonatkozó adatokat, a kérések kielégítésének sorrendjét, a túlsúlyos vagy túlméretes szállítmányok útvonalengedélyeit, valamint más szükséges információkat.

(6) Az 1. Cikk (7) bekezdésében említett intézmények a szállítmánynak a határátkelőhelyhez (állomáshoz) való érkezése előtt legalább 24 órával írásban (fax, telex) értesítik úgy a fogadó Felet, mint a két ország vasúti és közúti szerveit.

(7) Az alkalmazott okmányok formáját, tartalmát és felhasználási módját, valamint a közlendő információk tartalmára és formájára vonatkozó követelményeket a Felek honvédelmi minisztériumai állapítják meg, amelyek meghatározzák a titokvédelemre vonatkozó intézkedéseket is.

(8) Az információcserére vonatkozóan, a Felek ingyenesen, kölcsönösségi alapon biztosítják a kapcsolattartást katonai és nyilvános eszközök révén, valamint vasúti telefonon, telefaxon és távirón keresztül.

4. Cikk

(1) A két ország területén tartott közös katonai tevékenységek esetében, az egységek diszlokációs helyre és onnan vissza, valamint a csapatoknak a gyakorlatok helyszínére történő szállítására vonatkozóan a fogadó Fél a tevékenység közös vezetőségével együtt összeállítja az illető tevékenység szállítási tervét.

(2) A szállítási tervre vonatkozó formai és tartalmi követelményeket, az elvégzés és a kölcsönösség módját a Felek közösen állapítják meg, a tevékenység előkészítésekor.

(3) A nemzetközi kötelezettségekből eredő szállítások esetében, a Felek saját országuk területén kölcsönösen biztosítják a katonai felügyeletet, kérésre pedig az őrzést és kísérést is.

5. Cikk

(1) A vasúti és/vagy közúti forgalom szabályozásában a Felek között hatályos kétoldalú egyezmények, valamint azok a nemzetközi egyezmények a mérvadók, amelyeket a Felek aláírtak.

(2) A Románia és a Magyar Köztársaság közötti katonai szállítmányok által igénybe vehető határállomások a következők:

— Biharkeresztes—Episcopia Bihor és Lökösháza—Curtici vasúti határállomások a vasúti katonai szállításokra;

— Ártánd—Bors és Nagylak—Nădlac határátkelőhelyek a közúti katonai szállításokra.

(3) A határátkelésnél a határőrségi és vámellenőrzést az illetékes hatóságok végzik, a két államban hatályos jogszabályok szerint.

(4) A Felek egyikének országa területére való belépés előtt a közúti felügyelettől a megtenni kívánt útvonalra a megengedett súllyal és/vagy méretekkel kapcsolatban engedélyt kell kérni; ez a feltétel mindkét Fél területére is érvényes.

6. Cikk

(1) A katonai szállítmányokat fegyveres őrsek fogadják a következők szerint:

— a román Fél részéről a vasúti szállítmányokat az őrség Biharkeresztes vagy Lökösháza vasútállomásokon várja, míg közúti szállítmányok esetében Ártánd vagy Nagylak határátkelőhelyen akkor, amikor a Románia területére érkező szállítmányokat kell őrizni;

— a magyar Fél részéről a vasúti szállítmányokat az őrség Episcopia Bihor vagy Curtici vasútállomásokon várja, míg közúti szállítmányok esetében Bors vagy Nădlac határátkelőhelyen akkor, amikor a Magyar Köztársaság területére érkező szállítmányokat kell őrizni.

(2) Az őrség alatt azt a Felek által felállított fegyveres alegységet (kísérő állományt) értjük, amely a katonai szállítmányokat őrzi és védi a határátkelőhelyen (állomáson) való átvételtől az átadásig. Az őrség létszámát a Felek saját előírásaik alapján állapítják meg. Az őrség által a szállítás végrehajtása folyamán kitöltendő okmányokat a jelen Megállapodás szerves részét képező 1—4. számú mellékletek tartalmazzák (Határátlépési engedély, Őrségparancsnok meghatalmazása, Őrség névsora, Szállítmány átadásának-átvételének okmánya). Az őrségek anyagi biztosítását az őket küldő katonai egységek végzik, a Szerződő Felek katonai szállítási szerveivel együttműködésben.

(3) Az őrség az államhatárt a két állam között hatályban lévő határátlépésre vonatkozó egyezmény alapján lépi át. A Felek kölcsönösségi alapon biztosítják az őrségek személyzetének visszatérését a saját országukba a határátkelőhelyen keresztül.

(4) Az őrség személyzete a küldetését az őt biztosító hadseregben hatályos szabályozások alapján teljesíti. A szomszédos ország területén való küldetés teljesítése alatt az őrség a fogadó Fél országában hatályos jogszabályokat köteles tiszteletben tartani.

(5) A rakomány épségéért és biztonságáért annak átvételétől átadásáig a kísérő őrség felel.

7. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a katonai szállítások folyamán esetleg keletkezett károk rendezéséhez szükséges információkat egymásnak kölcsönösen átadják. A keletkezett károkat azon ország jogi normái alapján kell megítélni, ahol a kár keletkezett, a kártérítés pedig a Felek közötti megállapodások szerint történik.

8. Cikk

(1) A fegyverzet, lőszer, robbanóanyagok, nukleáris és veszélyes vegyi anyagok szállítása azoknak a nemzetközi egyezményeknek a tiszteletben tartásával történik, amelyeket a Felek aláírtak. Saját területén mindegyik Fél az említett anyagok kezelésére és szállítására vonatkozó saját hazai jogszabályait és előírásait fogja követni.

(2) A vasúti kocsikba vagy gépjárművekre rakott haditechnikát minimális üzemanyagkészlettel kell szállítani.

9. Cikk

(1) Amennyiben a Felek vasúti vagy közúti hálózatán való szállítás idején olyan helyzetek adódnának, amelyek a rakomány átrendezését igénylik a vasúti kocsin vagy gépjárművön, szükségessé válik egyes vasúti kocsik vagy gépjárművek javítása, a rakomány más szállítási eszközre való áthelyezése, vagy más műveletek, mely okból a továbbhaladás már nem biztosítható, a szükséges műveletek elvégzéséig az egész szállítmányt le lehet állítani.

(2) Az olyan rakomány átrendezési, szállítóeszköz javítási és áru átrakási vagy más műveleteket, amelyek miatt egy katonai szállítmány haladását meg kellett állítani, a jelen Megállapodás 1. Cikke (6) vagy esetenként (7) bekezdésében említett szervek és az érintett vasúti vagy közúti szervek között megkötött megállapodás alapján kell elvégezni, amelyben rögzíteni kell a hibajavítások elvégzéséhez szükséges időket is.

(3) A hasonló okok miatt veszteglő szállítóeszközök bérleti díjának kifizetése a két Fél vasúti vagy közúti hatóságai között érvényes megegyezések alapján történik.

(4) Ha egy katonai szállítmánnyal kapcsolatban rendkívüli esemény következne be, a Felek biztosítják az anyagok (eszközök) őrzését, és kérésre részt vesznek a következmények felszámolásában.

10. Cikk

(1) A katonai szállítások kifizetését, a költségek megtérítésének módját, az egyes országok területén biztosított őrzéssel és kísérettel összefüggő kiadásokat, valamint az esetleges más költségek fedezését a jelen Meg-

állapodás 1. Cikkének (6) és (7) bekezdésében megadott intézmények és az illető országok vasúti vagy közúti hatóságai között megkötött szállítási szerződés szabályozza.

(2) Egyéb szolgáltatások igénylését és a velük összefüggő kiadások fedezését a Felek külön szerződésekben fogják szabályozni.

(3) A Felek kölcsönösen, kérésre, egymás rendelkezésére bocsátják a Záhony és Constanta térségében található átrakodáshoz szükséges műszaki és katonai eszközöket és anyagokat.

11. Cikk

Jelen Megállapodás előírásait nem lehet úgy értelmezni, hogy azok bármely Félnek a belső jogszabályokból és a nemzetközi egyezményekből eredő jogait és kötelezettségeit korlátozzák.

12. Cikk

A jelen Megállapodás értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatos minden vitát a Felek közös megegyezés útján rendezik anélkül, hogy nemzetközi szerv vagy harmadik fél döntőbíráskodását igénybe vennék.

13. Cikk

(1) Jelen Megállapodás időtartama öt év. A Megállapodást a Felek írásos értesítés formájában legkésőbb az érvényességi idő lejárta előtt hat hónappal felmondhatják. Amennyiben arra nem kerül sor, annak érvényessége további öt évre meghosszabbodik. A felmondás keltétől számított hat hónap elteltével a Megállapodás hatályát veszti.

(2) Jelen Megállapodás akkor lép hatályba, amikor a Felek között kölcsönösen az utolsó értesítés megtörtént arról, hogy a hatálybalépéshez szükséges minden jogi követelmény teljesült.

(3) Jelen Megállapodást a Felek kölcsönös megegyezés alapján módosíthatják vagy kiegészíthetik. E módosítások vagy kiegészítések jelen Megállapodás szerves részét képezik, és jelen Cikk (2) bekezdése szerint lépnek hatályba.

Készült Félixfürdőn, 1997. december 20-án, két eredeti példányban, magyar és román nyelven, mindkét szöveg egyaránt hiteles.

A Magyar Köztársaság
Kormánya részéről

Románia Kormánya
részéről

1. számú melléklet

1. oldal

**HATÁRÁTLÉPÉSI
ENGEDÉLY**

SZÁM:.....

DÁTUM:.....

P. H.

2. oldal

Fénykép
helye

Nevezett:.....
(rendfokozat, elő és utónév)

születési dátum:

ezennel engedélyt kap a
országhatár mindkét irányban történő átlépésére
..... határátkelőhelyen,
a katonai szállítmányok átadása-átvétele céljából.

3. oldal

Jelen engedély-tól
.....-igrvényes.

A katona a államhatárt
a sorozatú, számú fegyverrel
lépi át, db lőszerrel.

P. H.

.....
(aláírás)

Határátkelőhely ellenőrző pontjának
pecsétje

4. oldal

Jelen okmány névre szóló,
és át nem ruházható.
Tilos, és az
okmány érvénytelenítését
vonja maga után
mindenféle javítás,
kiegészítés vagy törlés.

2. számú melléklet**MEGHATALMAZÁS**

Ezennel meghatalmazzukurat
(rendfokozat, előnév és utónév)

hogy határátkelőhelyen átvegye a számú katonai szállítmányt,
amely a következőkből áll:

és biztosítsa annak őrzését és kíséretét a való áthaladás idejére a következő
célállomásig:.....

Parancsnok

P. H.

.....

(aláírás)



P. H.

Jelen okmány névre szóló, és át nem ruházható. Tilos, és az okmány érvénytelenítését vonja maga után mindenféle javítás, kiegészítés vagy törlés.

3. számú melléklet**NÉVSOR**

a számú katonai szállítmányt állomástól állomásig
és visszakisérő őrség katonáiról.

Sorsz.	Katona elő- és utóneve	Rendfokozat	Igazolvány száma és sorozata	Megjegyzés

Katonai egység parancsnoka:

P. H.

Felszállási (belépési) határállomás
főnökének láttamozása:

.....

(aláírás)

Kilépési határállomás
főnökének láttamozása:

.....

(aláírás)

4. számú melléklet**ÁTADÁSI-ÁTVÉTELI OKMÁNY**

Katonai szállítmány száma:

Az okmánykiállítás:-én,határállomáson.
(ide kell beírni a határállomás nevét)Fegyveres őrség parancsnoka:
(rendfokozat, elő- és utónév)akiátveszia..... számú katonai szállítmányt, amely áll a
következőkből:.....

A katonai szállítmány keretén belül a következő szállítási eszközök kerülnek átadásra:

Sorsz.	Szállítási eszköz száma	Szállítási eszköz típusa	Tengelyszám	Zárjegy száma és állapota	Megjegyzés

Az átadás-átvételnélkor a következőket állapították meg:

.....

.....

.....

.....

..... SZÁMÚ KATONAI
SZÁLLÍTMÁNYT
ÁTADTAM

Őrségparancsnok

.....
(aláírás)

..... SZÁMÚ KATONAI
SZÁLLÍTMÁNYT
ÁTVETTEM

Őrségparancsnok

.....
(aláírás)''

3. § (1) Ez a törvény a (2) bekezdésben foglalt kivétellel a kihirdetése napján lép hatályba.

(2) A törvény 2. §-a a Megállapodás megerősítéséről szóló diplomáciai jegyzékváltás megtörténtének napján lép hatályba.

(3) A (2) bekezdés szerinti hatálybalépésről szóló közleményt a külügyminiszter a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

1999. évi XXXVII. törvény

a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekről és a kétoldalú katonai kapcsolatok fejlesztéséről Budapesten, 1998. október 27-én aláírt Megállapodás megerősítéséről és kihirdetéséről*

1. § Az Országgyűlés a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekről és a kétoldalú katonai kapcsolatok fejlesztéséről Budapesten, 1998. október 27-én aláírt Megállapodást (a továbbiakban: Megállapodás) e törvénnyel megerősíti.

2. § A Megállapodás hivatalos magyar nyelvű szövege a következő:

„Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekről és a kétoldalú katonai kapcsolatok fejlesztéséről

A Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya (a továbbiakban: Felek),

emlékeztetve az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet keretében vállalt kötelezettségeikre,

törekedve arra, hogy az átláthatóság és a bizalom növelése érdekében további, kétoldalú együttműködésen alapuló kötelezettségeket vállalnak,

meggyőződve arról, hogy a kétoldalú katonai együttműködés kiterjesztésével, a kétoldalú együttműködésen alapuló kötelezettségek teljesítésével hozzájárulnak a Felek közötti bizalom, a kapcsolatok, valamint a kelet-közép-európai térség és egész Európa biztonságának erősítéséhez,

elhatározva, hogy továbbfejlesztik a párbeszédre alapuló, bizalom- és biztonságerősítést és a katonai átláthatóságot célul tűző kétoldalú katonai együttműködést,

összhangban az 1994. évi Bécsi Dokumentum 136. paragrafusában foglalt ajánlással, valamint a két állam között már létrejött katonai együttműködési megállapodásokkal, a következőkről állapodnak meg:

I. Cikk

A katonai információcseré szélésítése és a már meglévő bizalom- és biztonságerősítő intézkedések továbbfejlesztése

1. a) Az intézkedések hatálya kiterjed a magyar—ukrán közös államhatár mentén mindkét ország területén elhelyezkedő 125 km-es mélységű sávra.

b) A bejelentési és megfigyelési kötelezettség olyan tevékenységekre terjed ki, amelyeket a Magyar Honvédség és az Ukrán Fegyveres Erők alakulatai, csapatai, illetve egységei, valamint a Magyar Köztársaság és Ukrajna rendvédelmi szervei és a Határőrség alakulatai, csapatai, illetve egységei folytatnak.

2. A Felek legalább 42 nappal korábban bejelentik egymásnak a Megállapodás hatálya alá tartozó területen végrehajtásra kerülő szárazföldi katonai tevékenységet a jelen Megállapodás I. Cikk 3. pontja szerint. Ha a tevékenység a tevékenységbe bevont csapatok előzetes értesítése nélkül történik, úgy a bejelentést a Felek a tevékenység megkezdéséig megteszik.

3. A katonai tevékenység bejelentési kötelezettség és legfeljebb öt megfigyelő meghívásának kötelezettsége alá esik, amennyiben annak időtartama alatt bármikor a tevékenységben részt vesz:

- legalább 6000 fő, beleértve a támogató csapatokat is, vagy
- legalább 100 db harckocsi, vagy
- legalább 150 db páncélozott harcjármű, vagy
- legalább 75 db 100 mm-es vagy annál nagyobb űrméretű tüzérségi eszköz.

A Felek nem kötelesek megfigyelőket hívni a csapatok értesítése nélkül végrehajtandó, bejelentésköteles tevékenységekre, amennyiben ezen bejelentésköteles tevékenységek időtartama nem haladja meg a 48 órát.

4. A bejelentési kötelezettség és a megfigyelők hívása vonatkozik a Felek légierijének részvételére is, amennyiben a katonai tevékenység során előreláthatólag legalább 50 vagy több harci repülőgép-bevetés történik, beleértve a harci (speciális támadó, több célú támadó, harci támogató) helikopter-bevetéseket is.

5. Mindegyik Fél a jelen Megállapodás I. Cikk 3. pontjában leírtakon kívül évente egy alkalommal legfeljebb öt megfigyelőt meghív a másik Fél részéről egy zászlóalj

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

(gépesített lövész vagy harckocsi zászlóalj) vagy magasabb szintű gyakorlatra.

6. Egyik Fél sem fog a magyar—ukrán közös határhoz 20 km-nél közelebb eső területeken zászlóaljnál magasabb szintű gyakorlatot lebonyolítani.

II. Cikk

A katonai együttműködés fejlesztése

1. A kétoldalú kapcsolatok további erősítése érdekében a Felek fejlesztik és bővítik katonai kapcsolataikat az 1994. évi Bécsi Dokumentum ajánlásainak, az 1992-ben a Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztériuma és Ukrajna Honvédelmi Minisztériuma között aláírt keretegyezmény előírásainak, valamint az 1995. decemberében a Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztériuma és Ukrajna Honvédelmi Minisztériuma között az együttműködés bővítéséről aláírt Jegyzőkönyvnek megfelelően.

2. A Felek kölcsönösen, évente egy alkalommal, a másik Fél területén közös alegység szintű kiképzést és gyakorlatot hajtanak végre, amelynek pontos adatait az éves együttműködési tervekben rögzítik.

3. A Felek a katonai kapcsolatok fejlesztése és a bizalom erősítés keretében kapcsolatban állnak a honvédelmi minisztériumok közötti, közvetlen, folyamatosan működő híradó-összeköttetés révén.

A Felek a jelen Megállapodásban foglalt tevékenységekkel kapcsolatban diplomáciai csatornákon meghatározzák az értesítések küldésére és fogadására jogosult kapcsolattartási pontokat.

III. Cikk

Az értékelő látogatások és ellenőrzések számának növelése

1. Mindkét Félnek joga van évente, az EBESZ 1994. évi Bécsi Dokumentumában előírtakon túl, legfeljebb két értékelő látogatásra a másik Fél területén.

2. Mindkét Félnek joga van évente, az EBESZ 1994. évi Bécsi Dokumentuma 74. és 75. paragrafusában előírtakon túl további, legfeljebb egy ellenőrzés végrehajtására a másik Fél területén, az I. Cikk 1. pont szerinti sávban.

3. A Felek ezenkívül lehetővé teszik, hogy a megfigyelő látogatók és ellenőrök tevékenységében további, legfeljebb három országgyűlési képviselő és újságíró is részt vegyen.

4. Mindkét Félnek joga van elfogadni a másik Fél által lebonyolítandó értékelő látogatást, vagy azt elhalasztásra javasolni, amennyiben területén egy harmadik állam végez ilyen tevékenységet.

IV. Cikk

Általános rendelkezések

1. A bejelentések tartalmának és formájának, illetve a kiegészítő ellenőrzések és értékelő látogatások módjának összhangban kell lenniük az EBESZ 1994. évi Bécsi Dokumentuma vonatkozó előírásaival.

2. A Felek a fentiekhez kapcsolódó minden információt a Felek által az EBESZ munkanyelvei közül választott nyelven, az 1994. évi Bécsi Dokumentum által meghatározott formátumokon és diplomáciai csatornákon keresztül továbbíthatják egymásnak.

V. Cikk

Záró rendelkezések

1. A két Fél képviselői évente — felváltva a Magyar Köztársaságban és Ukrajnában — értékelő találkozót tartanak, hogy elemezzék a végrehajtást, és hogy javaslatot dolgozzanak ki a jelen Megállapodás keretein belüli együttműködés továbbfejlesztésére. A Megállapodásban foglaltak végrehajtásáról a Felek rendszeresen közösen tájékoztatják az EBESZ Biztonsági Együttműködési Fórumát.

2. A Megállapodásban foglaltak végrehajtása során felmerülő vitás kérdéseket a Felek kétoldalú konzultációk és tárgyalások útján rendezik.

3. Jelen Megállapodás 60 nappal azután lép hatályba, amikor a Felek értesítik egymást arról, hogy eleget tettek a hatálybalépéshez szükséges belső jogi követelményeknek.

4. A jelen Megállapodás a Felek kölcsönös egyetértésével módosítható és kiegészíthető.

5. Jelen Megállapodás határozatlan időre szól. Mindazonáltal jelen Megállapodást bármelyik Fél felmondhatja a másik Félnek küldött írásos értesítés útján. Hatálya az értesítés kézhezvételétől számított hat hónap múlva szűnik meg.

Készült Budapesten, 1998. október 27-én, két eredeti példányban, magyar, ukrán és angol nyelven. Mindegyik szöveg egyaránt hiteles. Eltérő értelmezés esetén az angol szöveg az irányadó.

A Magyar Köztársaság
Kormányának részéről

Ukrajna Kormányának
részéről''

3. § (1) Ez a törvény a (2) bekezdésben foglalt kivétellel a kihirdetése napján lép hatályba.

(2) A törvény 2. §-a a Megállapodás megerősítéséről szóló diplomáciai jegyzékváltás megtörténtének napján lép hatályba.

(3) A (2) bekezdés szerinti hatálybalépésről szóló közleményt a külügyminiszter a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

1999. évi XXXVIII. törvény

a gazdasági társaságokról szóló
1997. évi CXLIV. törvény módosításáról*

1. § A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 294. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

2. § Ez a törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

* A törvényt az Országgyűlés az 1999. március 23-i ülésnapján fogadta el.

A Kormány rendeletei

A Kormány 50/1999. (III. 31.) Korm. rendelete

a Magyar Köztársaság Kormánya és a Panamai Köztársaság Kormánya között a magánútlevélre vonatkozó vízumkötelezettség kölcsönös megszüntetéséről szóló Megállapodás, valamint a két ország diplomata, konzuli, hivatalos, speciális és szolgálati útlevéllel rendelkező állampolgáira vonatkozó vízumkötelezettség megszüntetéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről

1. §

A Kormány a Magyar Köztársaság Kormánya és a Panamai Köztársaság Kormánya között a magánútlevélre vonatkozó vízumkötelezettség kölcsönös megszüntetéséről

szóló, 1998. év november hó 30. napján, levélváltás útján létrejött Megállapodást, valamint a két ország diplomata, konzuli, hivatalos, speciális és szolgálati útlevéllel rendelkező állampolgáira vonatkozó vízumkötelezettség megszüntetéséről szóló, 1993. év január hó 22. napján, levélváltás útján létrejött Megállapodást e rendelettel kihirdeti.

2. §

A magánútlevélre vonatkozó vízumkötelezettség kölcsönös megszüntetéséről szóló levélváltás magyar nyelvű szövege a következő:

„Nagykövet Úr!

Van szerencsém tudomására hozni, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya — attól a szándéktól vezérelve, hogy megkönnyítse a Magyar Köztársaság és a Panamai Köztársaság közötti utazásokat — javaslatot tesz a Panamai Köztársaság Kormányának egy, a magánútlevélre vonatkozó vízumkényszer eltörléséről szóló Megállapodás létrehozására az alábbi feltételek mellett:

1. Az érvényes magánútlevéllel rendelkező magyar és panamai állampolgárok vízum nélkül léphetnek be a másik Szerződő Fél országának területére és ott legfeljebb 90 napig tartózkodhatnak, valamint kiléphetnek onnan.

2. A magyar és a panamai állampolgárok a másik ország államhatárát a nemzetközi utasforgalom számára megnyitott határátkelőhelyeken léphetik át.

3. Jelen Megállapodás nem mentesíti a két Szerződő Fél állampolgárait az alól a kötelezettség alól, hogy betartsák a Magyar Köztársaságban, illetve a Panamai Köztársaságban a külföldiek beutazására, kiutazására és tartózkodására vonatkozó hatályos jogszabályokat.

4. Azok a magyar állampolgárok, akik a Panamai Köztársaságba, illetve azok a panamai állampolgárok, akik a Magyar Köztársaságba érvényes magánútlevéllel vízummentesen beutaznak, ott nem folytathatnak jövedelem-szerző tevékenységet, illetve nem vállalhatnak munkát.

Azok a magyar és panamai állampolgárok, akik munkát kívánnak vállalni, vagy jövedelemszerző tevékenységet kívánnak folytatni a másik Szerződő Fél államában, az utazás megkezdése előtt be kell szerezniük az illetékes diplomáciai vagy konzuli képviselőtől a fenti tevékenység ellátásához szükséges vízumot.

5. A Szerződő Felek fenntartják maguknak a jogot, hogy megtagadják a belépést az államuk területére az általuk nem kívánatosnak tartott személyektől.

6. A Szerződő Felek bármelyike — közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okból — részben vagy egészen időlegesen felfüggesztheti a jelen Megállapodás alkalmazását. A felfüggesztésről, illetve annak megszüntetéséről diplomáciai úton, haladéktalanul, de legfeljebb három napon belül értesíteni kell a másik Szerződő Felet.

7. A Szerződő Felek illetékes szervei diplomáciai úton kölcsönösen egymás rendelkezésére bocsátják a Szerződő

Felek úti okmányainak mintapéldányait. Új magánútlelvi kiadását vagy az érvényes magánútlelvi módosítását legkevesebb harminc nappal a bevezetés előtt közölni kell a másik Szerződő Féllel, és át kell adni azok mintapéldányait.

8. Jelen Megállapodást bármelyik Szerződő Fél felmondhatja, amit harminc nappal előbb, diplomáciai úton, írásban kell a másik Szerződő Fél tudomására hozni.

9. Jelen Megállapodás nem érinti a Szerződő Felek Kormányai között Panamavárosban, 1993. január 22-én létrejött, a diplomata és szolgálati útlevelekre vonatkozó vízumkényszer eltörléséről szóló Megállapodás hatályát.

Abban az esetben, ha a Panamai Köztársaság Kormánya kész elfogadni a fentiekben írt javaslatot, úgy jelen levél és a Panamai Köztársaság Kormányának egyetértését kifejező válaszlevele Kormányaink között Megállapodást képez, amely a levélváltást követő harmincadik napon lép hatályba.

Kérem Excellenciás Uram, fogadja legőszintébb tiszteletemet!”

A Panamai Fél 1998. év november hó 30. napján megküldött visszaigazolásának szövege megegyezik a Magyar Fél kezdeményező levelének szövegével.

3. §

A két ország diplomata, konzuli, hivatalos, speciális és szolgálati útlelvelel rendelkező állampolgáira vonatkozó vízumkötelezettség megszüntetéséről szóló levélváltás magyar nyelvű szövege a következő:

„Excellenciás Uram!

Van szerencsém tájékoztatni Öexcellenciáját arról, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya javasolja a Panamai Köztársaság Nagyrabecsült Kormányának Megállapodás kötését a két ország diplomata, konzuli, hivatalos, speciális és szolgálati útlelvelel rendelkező állampolgáira vonatkozó vízumkötelezettség megszüntetéséről az alábbi feltételekkel:

1. Cikk

Az egyik Szerződő Félnek a másik Szerződő Fél országában működő diplomáciai vagy konzuli képvisellete diplomata, konzuli, hivatalos és szolgálati útlelvelel rendelkező tagjai ez utóbbi területére küldetésük ideje alatt vízum nélkül utazhatnak be, és ott lejáratí dátumhoz kötött engedély nélkül tartózkodhatnak. Ugyanilyen jogokat élveznek az ilyen személyekkel közös háztartásban élő családtagok, amennyiben ez utóbbiak is diplomata, konzuli, hivatalos vagy szolgálati útlelvelel rendelkeznek.

2. Cikk

Az egyik Szerződő Félnek diplomata, konzuli, hivatalos és szolgálati útlelvelel rendelkező állampolgárai, akik nincsenek akkreditálva a másik Szerződő Fél országában,

vízum nélkül léphetnek be a másik Szerződő Fél területére átutazás céljából, mely tartózkodás az illetékes nagykövetség kérése alapján szükség szerint meghosszabbítható.

3. Cikk

A jelen Megállapodás könnyítései nem mentesítik a Megállapodás kedvezményezettjeit az alól a kötelezettség alól, hogy betartsák mindkét országnak a külföldiek belépésére, tartózkodására és kiutazására vonatkozó törvényeit és rendelkezéseit.

4. Cikk

A Szerződő Felek bármelyike felfüggesztheti ideiglenes jelleggel, súlyos oknál fogva, egészben vagy részben a Megállapodás alkalmazását. A felfüggesztésről, illetve annak feloldásairól a másik Szerződő Felet diplomáciai úton haladéktalanul értesíteni kell.

5. Cikk

A Megállapodást bármelyik Szerződő Fél felmondhatja írásban tett közlés útján: ez esetben a felmondás a közlés dátumát követő 90 (kilencven) nappal lép hatályba.

Abban az esetben, ha a Panamai Köztársaság Kormánya egyetért a fentiekben leírt javaslatokkal, a jelen Jegyzék és Öexcellenciájának válaszjegyzéke a Kormányaink közötti Megállapodást fog alkotni, amely jegyzékváltás napjától számított 30 (harminc) napot követően lép hatályba.

Felhasználom az alkalmat, hogy legnagyobb nagyrabecsüléséről biztosítsam Öexcellenciáját.”

A Panamai Fél által, 1993. év január hó 22. napján küldött spanyol nyelvű levél magyar nyelvű fordítása a következő:

„Államtitkár-helyettes Úr!

Van szerencsém hivatkozni a mai napon kelt levelére, amelyben vízummentességi megállapodást javasol a Magyar Köztársaság és a Panamai Köztársaság Kormányai által kiadott diplomata, konzuli, hivatalos, különleges és szolgálati útlevelekre az alábbiak szerint:

(A visszaigazolás szövege megegyezik a Magyar Fél kezdeményező levelének szövegével.)

Ezzel kapcsolatban van szerencsém közölni, hogy a Panamai Köztársaság Kormánya egyetért a fenti levél tartalmával, hogy Excellenciád levele és ez a levél Kormányaink között megállapodást képez, amely jelen levél keltének napjától számított 30. napon lép hatályba.

Megragadom az alkalmat, hogy Excellenciádnak ismételten a legnagyobb tiszteletemet fejezzem ki.”

4. §

(1) E rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, a 2. § rendelkezéseit azonban 1998. év december hó 30. napjától, a 3. § rendelkezéseit pedig 1993. év február hó 22. napjától kell alkalmazni.

(2) E rendelet végrehajtásáról a belügyminiszter gondoskodik.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

**A Kormány
51/1999. (III. 31.) Korm.
rendelete**

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Vietnami
Szocialista Köztársaság Kormánya között Hanoiban,
1998. február 4-én aláírt légiközlekedési megállapodás
kihirdetéséről**

(A jóváhagyásról szóló jegyzékváltás 1998. év október 20. napján megtörtént.)

1. §

A Kormány a Magyar Köztársaság Kormánya és a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya között Hanoiban, 1998. február 4-én aláírt légiközlekedési megállapodást e rendelettel kihirdeti.

2. §

A megállapodás magyar nyelvű szövege a következő:

**„Légiközlekedési megállapodás
a Magyar Köztársaság Kormánya
és a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya
között**

A Magyar Köztársaság Kormánya és a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya (a továbbiakban: Szerződő Felek),

a Chicagóban, 1944. december 7. napján aláírásra megnyitott Nemzetközi Polgári Repülésről szóló Egyezmény részeseiként,

attól az óhajtól vezérelve, hogy az említett Egyezmény kiegészítéseként légiközlekedési megállapodást kössenek a területeik közötti és azokon túli légi járatok létrehozása céljából, az alábbiakban állapodnak meg:

1. Cikk

Fogalommeghatározások

Jelen megállapodás szempontjából, kivéve, ha a szöveg másként rendelkezik:

a) a „Chicagói Egyezmény” kifejezés a Chicagóban, 1944. december 7. napján aláírásra megnyitott Nemzetközi Polgári Repülésről szóló Egyezményt jelenti, beleértve:

(i) az Egyezmény 94. a) Cikke szerint hatályba lépett és mindkét Szerződő Fél által ratifikált bármely módosítást; és

(ii) az Egyezmény 90. Cikke alapján elfogadott valamennyi függelék és bármely módosítást, amennyiben az ilyen módosítás vagy függelék bármely adott időben hatályos mindkét Szerződő Fél számára;

b) a „légiközlekedési hatóság” kifejezés a Magyar Köztársaság esetében a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztériumot és a Vietnami Szocialista Köztársaság esetében a Vietnam Polgári Repülésügyi Minisztériumát, vagy mindkét esetben olyan személyt vagy testületet jelent, akit vagy amelyet felhatalmazhatnak a fent említett hatóságok jelenlegi vagy hasonló feladatainak ellátására;

c) a „kijelölt légiközlekedési vállalat” olyan légiközlekedési vállalatot jelent, amelyet a jelen Megállapodás 3. Cikkével összhangban jelöltek ki, és engedélyeztek;

d) a „terület” kifejezés egy állam vonatkozásában a szárazföldi területeket (a kontinensen fekvő területeket és a szigeteket), a belvizeket és a területi vizeket, valamint az ezen állam területe feletti, szuverenitása alá tartozó légteret jelenti;

e) a „légi járatok”, „nemzetközi légi járatok”, „légiközlekedési vállalat” és a „nem kereskedelmi célból történő leszállás” kifejezések jelentése megfelel a Chicagói Egyezmény 96. Cikkében foglaltaknak;

f) a „megállapodás” kifejezés magában foglalja a jelen megállapodáshoz csatolt függelék, valamint a megállapodás vagy a függelék bármely módosítását;

g) a „használati díj” kifejezés az illetékes hatóságok által a légiközlekedési vállalatoknak felszámított vagy felszámítani engedélyezett díjakat jelenti a repülőtéri létesítmények vagy a légi navigációs berendezések rendelkezésre bocsátásáért, beleértve a repülőgépek, a személyzet, az utasok és az áru számára kapcsolódó szolgáltatásokat és létesítményeket is;

h) a „viteldíjak” kifejezés az utasok szállításáért és az áruk fuvarozásáért felszámított díjakat, valamint alkalmazásuk feltételeit jelenti, beleértve az ügynöki és egyéb kiegészítő szolgáltatások díjait és feltételeit, kizárva azonban a postai küldemények szállításának bevételeit és feltételeit.

2. Cikk

Forgalmi jogok nyújtása

(1) Mindegyik Szerződő Fél megadja a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának a következő jogokat a nemzetközi légi járatok üzemeltetéséhez:

- a) területének leszállás nélküli átrepülése;
- b) területén nem kereskedelmi célból történő leszállások.

(2) Mindegyik Szerződő Fél megadja a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának a jelen megállapodásban meghatározott jogokat a jelen megállapodáshoz csatolt légi járat-terv megfelelő részében meghatározott útvonalakon nemzetközi légi járatok üzemeltetése céljából. Az ilyen légi járatok és útvonalak neve a továbbiakban „megállapodás szerinti légi járatok” és „meghatározott útvonalak”. Mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalata a megállapodás szerinti légi járat egy meghatározott útvonalon való üzemeltetése során a jelen Cikk (1) bekezdésében meghatározott jogosultságon túlmenően azzal a joggal is élhet, hogy megállhat a másik Szerződő Fél területén a jelen megállapodás légi járat-tervében az ezen útvonalra meghatározott pontokon azzal a céllal, hogy utasokat és árut vegyen fel a fedélzetre vagy rakjon le, a postai küldeményeket is beleértve.

(3) Jelen Cikk (2) bekezdésének egyetlen rendelkezése sem értelmezhető oly módon, mintha az az egyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatnak jogot adna arra, hogy a másik Szerződő Fél területén belül bér és díj ellenében utasokat, árut és postai küldeményeket vegyen fel az adott Szerződő Fél területén lévő más pontra történő szállítás céljából.

(4) Ha fegyveres konfliktus, politikai zavargás vagy hasonló fejlemények, vagy különleges és szokatlan körülmények miatt az egyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalata nem tudja a légi járatot a szokásos útvonalon üzemeltetni, a másik Szerződő Félnek minden erőfeszítést meg kell tennie annak érdekében, hogy elősegítse az adott légi járat folyamatos üzemeltetését az útvonalak megfelelő ideiglenes átrendezése útján.

3. Cikk

A légiközlekedési vállalatok kijelölése és engedélyezése

(1) Mindegyik Szerződő Félnek joga van, a másik Szerződő Fél írásban történő értesítése mellett, a megállapodás szerinti légi járatok meghatározott útvonalakon történő üzemeltetésére egy légiközlekedési vállalatot kijelölni, valamint az ilyen kijelöléseket visszavonni, vagy módosítani.

(2) Az ilyen kijelölés kézhezvétele után a másik Szerződő Fél a jelen Cikk (3) és (4) bekezdésének rendelkezéseitől függően haladéktalanul megadja a kijelölt légiközlekedési vállalatnak a megfelelő üzemeltetési engedélyeket.

(3) Az egyik Szerződő Fél légiközlekedési hatósága kérheti a másik Szerződő Fél által kijelölt légiközlekedési vállalatotól, hogy igazolja számára, képes — a Chicagói Egyezmény rendelkezéseivel összhangban — az e hatóságok által a nemzetközi légi járatok üzemeltetésére általában és ésszerűen alkalmazott törvényekben és más jogszabályokban előírt feltételek teljesítésére.

(4) Mindegyik Szerződő Félnek jogában áll, hogy megtagadja a jelen Cikk (2) bekezdésében hivatkozott üzemeltetési engedélyek megadását, vagy az általa szükségesnek ítélt feltételeket állapíthat meg a kijelölt légiközlekedési vállalat számára a jelen megállapodás 2.(2) Cikkében meghatározott jogok gyakorlására minden olyan esetben, ha az adott Szerződő Fél számára nem igazolt, hogy a légiközlekedési vállalat tulajdonának túlnyomó része és tényleges ellenőrzése a légiközlekedési vállalatot kijelölő Szerződő Fél vagy annak állampolgárai kezében van.

(5) Ha egy légiközlekedési vállalatot kijelöltek és engedélyeztek, az megkezdheti a megállapodás szerinti légi járatok üzemeltetését, feltéve, hogy a légiközlekedési vállalat megfelel a jelen megállapodás, különös tekintettel a 6. Cikk (Viteldíjak) és az 5. Cikk (A megállapodás szerinti légi járatok üzemeltetését szabályozó elvek) vonatkozó rendelkezéseinek.

4. Cikk

Az üzemeltetési engedély visszavonása vagy felfüggesztése

(1) Mindegyik Szerződő Félnek joga van a másik Szerződő Fél által kijelölt légiközlekedési vállalatának üzemeltetési engedélyeit visszavonni, vagy a jelen megállapodás 2.(2) Cikkében meghatározott jogok gyakorlását felfüggeszteni, valamint ezen jogok gyakorlását az általa szükségesnek tekintett feltételekhez kötni:

a) minden olyan esetben, ha nem igazolt, hogy a légiközlekedési vállalat tulajdonának túlnyomó része és tényleges ellenőrzése a légiközlekedési vállalatot kijelölő Szerződő Fél vagy annak állampolgárai kezében van; vagy

b) abban az esetben, ha a légiközlekedési vállalat nem tartja be azokat a törvényeket vagy más jogszabályokat, amelyeket szokásosan és ésszerűen alkalmaz az engedélyeket megadó Szerződő Fél; vagy

c) abban az esetben, ha a légiközlekedési vállalat nem a jelen megállapodásban előírt feltételekkel összhangban üzemel.

(2) Az ilyen jogok csak a másik Szerződő Féllel való konzultáció után gyakorolhatók, kivéve, ha a jogszabályok vagy rendelkezések további megsértésének megakadályozása céljából az engedélyek azonnal visszavonása, felfüg-

gesztése vagy a jelen Cikk (1) bekezdésében említett feltételek előírása szükséges. Az ilyen konzultációt a kérés napjától számított harminc (30) napon belül meg kell kezdeni.

5. Cikk

A megállapodás szerinti légijáratok üzemeltetését szabályozó elvek

(1) Mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatára tisztességes és egyenlő lehetőségeket, és azonos kapacitási jogosultságot élvez a megállapodás szerinti légijáratok területeik közötti, meghatározott útvonalakon történő üzemeltetésére.

(2) A megállapodás szerinti légijáratok üzemeltetése során mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának figyelembe kell vennie a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának érdekeit, hogy az utóbbi légiközlekedési vállalat ugyanazon az útvonalon vagy annak egy szakaszán üzemeltetett járatát indokolatlan hátrány ne érje.

(3) A Szerződő Felek kijelölt légiközlekedési vállalatai által üzemeltetett légijáratoknak igazodniuk kell a meghatározott útvonalak szállítási igényeihez, és elsődleges céljuk az olyan kapacitás biztosítása, amely ésszerű terhelési tényező mellett megfelel a Szerződő Felek területei közötti utas-, áru- és postai küldemény-szállítás iránt meglévő és ésszerűen előrelátható igényeknek.

(4) A kijelölt légiközlekedési vállalatoknak, valamely megállapodás szerinti légijárat üzemeltetésének megkezdése előtt legalább harminc (30) nappal, mindkét Szerződő Fél légiközlekedési hatóságaihoz jóváhagyásra kell benyújtani javasolt menetrendjeiket. A menetrendnek tartalmaznia kell a járat és a használandó légijármű típusát, a járat gyakoriságát és indulási, érkezési időpontjait. Ezek a követelmények a menetrendek későbbi változtatására is vonatkoznak. Egyedi esetekben a határidő az említett hatóságok egyetértésével csökkenthető.

(5) A megállapodás szerinti légijáratok által nyújtandó kapacitásról először a Szerződő Felek kijelölt légiközlekedési vállalatai egyeznek meg. Amennyiben a kijelölt légiközlekedési vállalatok nem tudnak megegyezni, a Szerződő Felek kijelölt légiközlekedési vállalatai által üzemeltetendő megállapodás szerinti légijáratok összkapacitását a Szerződő Felek légiközlekedési hatóságai, a fent említett elvek szerint, együttesen határozzák meg az üzemeltetés megkezdése előtt.

6. Cikk

Viteldíjak

(1) A viteldíjakról, lehetőség szerint, az érintett kijelölt légiközlekedési vállalatok állapodnak meg a Nemzetközi

Légifuvarozók Szövetségének viteldíj megállapító eljárásai révén. Amennyiben ez nem lehetséges, mindegyik meghatározott útvonal és annak szakaszai vonatkozásában az érintett kijelölt légiközlekedési vállalatok egymás között állapodnak meg a viteldíjakról.

(2) A másik Szerződő Fél területére irányuló vagy onnan kiinduló, megállapodás szerinti légijáratokon felszámított viteldíjakat ésszerű szinten kell megállapítani, kellő figyelemmel minden meghatározó tényezőre, beleértve az üzemeltetési költségeket, az ésszerű nyereséget, a járat jellemzőit, az igénybevevők érdekeit, valamint, ha alkalmasnak tekintik, más légiközlekedési vállalatoknak ugyanazon útvonal egészén vagy egy szakaszán felszámított viteldíjait.

(3) A viteldíjakat be kell terjeszteni és azokat a Szerződő Felek légiközlekedési hatóságainak legalább negyvenöt (45) nappal a járat tervezett beindítása előtt meg kell kapniuk, egyedi esetekben a légiközlekedési hatóságok rövidebb határidőt is elfogadhatnak.

Amennyiben a kézhezvételtől számított harminc (30) napon belül az egyik Szerződő Fél légiközlekedési hatósága nem tájékoztatja a másik Szerződő Fél légiközlekedési hatóságát arról, hogy a hozzájuk benyújtott viteldíjjal nem értenek egyet, a viteldíjat elfogadottnak kell tekinteni, és az a tervezetben megjelölt időpontban érvényessé válik. Abban az esetben, ha a légiközlekedési hatóságok a viteldíjra vonatkozóan rövidebb benyújtási határidőről állapodnak meg, arról is megegyezhetnek, hogy az egyet nem értésről szóló értesítés határidejét kevesebb mint harminc (30) napban állapítják meg.

(4) Ha a kijelölt légiközlekedési vállalatok a jelen Cikk (1) bekezdése alapján nem tudnak megállapodni a viteldíjról, vagy a jelen Cikk (3) bekezdésével összhangban valamelyik légiközlekedési hatóság egyet nem értésről szóló értesítést ad ki, a jelen megállapodás 16. Cikke alapján a Szerződő Felek légiközlekedési hatóságai konzultációt tartanak, és megkísérelnek a viteldíjról megegyezni.

(5) Ha a légiközlekedési hatóságok nem értenek egyet valamely, a jelen Cikk (3) bekezdésével összhangban benyújtott viteldíjjal, vagy a jelen Cikk (4) bekezdése szerint nem tudnak meghatározni valamely viteldíjat, a vitát a jelen megállapodás 17. Cikke rendelkezéseivel összhangban kell rendezni.

(6) Ha valamely Szerződő Fél légiközlekedési hatósága egy már megállapított viteldíjat nem tart megfelelőnek, erről a másik Szerződő Fél légiközlekedési hatóságát értesíti és a légiközlekedési vállalatok, amennyiben szükséges, megkísérelnek megegyezésre jutni.

Ha az egyet nem értésről szóló értesítés kézhezvételétől számított kilencven (90) napon belül új viteldíjat nem tudnak meghatározni, a jelen Cikk (4) és (5) bekezdésében leírt eljárást kell alkalmazni.

(7) Ha a viteldíjak a jelen Cikk rendelkezéseivel összhangban megállapításra kerültek, azok addig maradnak

érvényben, amíg a jelen Cikk vagy a jelen megállapodás 17. Cikke rendelkezéseivel összhangban új viteldíjakat nem állapítanak meg.

(8) Egyetlen viteldíj sem léphet addig érvénybe, amíg azzal valamelyik Szerződő Fél nem ért egyet, kivéve, ha a jelen megállapodás 17. Cikkének (5) bekezdése kerül alkalmazásra.

7. Cikk

Vámrendelkezések és mentességek

(1) Bármely Szerződő Fél kijelölt légitársasági vállalkozás által a nemzetközi légitársaságokban üzemeltetett légitársaságok, az azok fedélzetén lévő szokásos felszerelések, pótalkatrészek, üzemanyagok és kenőanyagok, valamint a légitársaságokon tárolt készletek (beleértve az élelmiszereket, italokat és dohányárut is) mentesek a vámok, vizsgálati díjak, adók és illetékek alól, feltéve, hogy a másik Szerződő Fél területére történő belépéstől ezen felszerelések és készletek újbóli kivitelükig a légitársaság fedélzetén maradnak.

(2) Mentesek továbbá a jelen Cikk (1) bekezdésében megnevezett vámok, vizsgálati díjak, adók és illetékek alól, kivéve a nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó díjakat:

a) a légitársaság készletei, amelyeket az egyik Szerződő Fél területén visznek fel a fedélzetre, a szóban forgó Szerződő Fél hatóságai által rögzített kereteken belül, azzal a céllal, hogy a másik Szerződő Fél meghatározott útvonalán közlekedő légitársaság fedélzetén használják;

b) a pótalkatrészek, amelyek az egyik Szerződő Fél területére, a másik Szerződő Fél kijelölt légitársasági vállalkozás(i) által a meghatározott útvonalon használt légitársaság karbantartása vagy javítása céljából visznek be;

c) az üzemanyagok és kenőanyagok, amelyek a másik Szerződő Fél kijelölt légitársasági vállalkozás(i) által a meghatározott útvonalon üzemeltetett légitársaság számára szolgálnak, még abban az esetben is, ha az ilyen készleteket azon Szerződő Fél területe fölötti repülés egy részén használják fel, ahol azt a fedélzetre vitték.

A fenti a), b), c) albekezdésekben hivatkozott anyagokat a vámhatóság kérésére árubemutatói kötelezettségnek kell alávetni, illetve vámellenőrzés vagy felügyelet alá kell helyezni.

(3) A légitársaság szokásos felszerelése, valamint valamelyik Szerződő Fél légitársaság fedélzetén szokásosan tartott anyagok és készletek a másik Szerződő Fél területén csak az adott terület vámhatóságainak jóváhagyásával rakhatók ki. Ebben az esetben ezeket az említett hatóságok felügyelete alá kell helyezni arra az időre, amíg azokat újból kiviszik, vagy azokról a vámrendelkezésekkel összhangban másként rendelkeznek.

(4) Az egyik Szerződő Fél területén közvetlen tranzitban áthaladó és a repülőtér erre a célra kijelölt területét el

nem hagyó utasok, poggyászok és áruk legfeljebb egyszerűsített ellenőrzésnek vehetők alá, kivéve a erőszakos cselekmények, a polgári légitársaságok és a repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények gyanúja esetén.

A közvetlen tranzitban áthaladó poggyászok és áruk mentesek az illetékek, adók és vámok alól.

8. Cikk

A bérelt légitársaság üzemeltetése

(1) Amikor egy kijelölt légitársasági vállalkozás nem a saját tulajdonában álló légitársaság használatát javasolja az általa nyújtott légitársaságokon, akkor ez csak az alábbi feltételekkel történhet:

a) ez az eljárás nem teszi azonban lehetővé a légitársaságot bérbeadó harmadik fél számára az öt egyébként meg nem illető forgalmi jogok érvényesítését;

b) a légitársaságot bérbeadó légitársasági vállalkozás által elérhető pénzügyi előnyök függetlenek a szóban forgó kijelölt légitársasági vállalkozás működéséből származó nyereségtől vagy veszteségtől; és

c) bármely Szerződő Fél légitársasági hatósága által kijelölt légitársasági vállalkozás által üzemeltetett bármilyen bérelt légitársaság folyamatos légi alkalmasságáért, valamint az üzemeltetési és karbantartási színvonal megfelelő voltáért viselt felelősséget a két légitársasági hatóság jóváhagyásával kell megállapítani.

(2) A kijelölt légitársasági vállalkozás egyébként nincs eltöltve légitársaságok bérelt légitársaságával történő biztosításától, feltéve, hogy minden megkötött lízingmegállapodás eleget tesz a fenti feltételeknek.

9. Cikk

A bizonyítványok és engedélyek elismerése

(1) Az egyik Szerződő Fél által kiadott vagy érvényesített és érvényben lévő légi alkalmassági bizonyítványokat, szakszolgálati engedélyeket és jogosítványokat a másik Szerződő Fél érvényesnek ismeri el a megállapodás szerinti légi járatok meghatározott útvonalakon történő üzemeltetése szempontjából, feltéve, hogy az ilyen bizonyítványokat vagy engedélyeket az Egyezmény szerint megállapított követelményekkel összhangban adták ki, vagy érvényesítették. Mindegyik Szerződő Fél fenntartja azonban magának a jogot, hogy a területe feletti átrepülés szempontjából ne ismerje el érvényesnek a másik Szerződő Fél által a saját állampolgárai számára kiadott szakszolgálati engedélyeket és jogosítványokat.

(2) Amennyiben a jelen Cikk (1) bekezdésében meghatározott bizonyítványokat vagy jogosítványokat a Chicagói Egyezményben meghatározott követelményektől eltérő

előírások szerint adták ki vagy érvényesítették, és ha ezeket az eltéréseket a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezethez benyújtották, a másik Szerződő Fél légiközlekedési hatóságai a jelen megállapodás 16. Cikkével összhangban konzultációkat kérhetnek annak igazolására, hogy a kérdéses előírások kielégítőek-e számukra.

10. Cikk

A repülés védelme

(1) Tekintettel arra, hogy a polgári légi járművek, az utasaik és a személyzet biztonsága a nemzetközi légi járatok üzemeltetésének alapvető előfeltétele, a Szerződő Felek ismét megerősítik azon egymással szembeni elkötelezettségüket, hogy a polgári légiközlekedés biztonságának jogellenes cselekményektől való védelme (és különösen a Chicagói Egyezményből, az 1963. szeptember 14-én, Tokióban aláírt, a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről, az 1970. december 16-án, Hágában aláírt, a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről szóló Egyezményből, az 1971. szeptember 23-án, Montrealban aláírt, a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló Egyezményből eredő kötelezettségeik) a jelen megállapodás elválaszthatatlan részét képezi.

(2) A Szerződő Felek kérésre minden szükséges segítséget megadnak egymásnak a polgári légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének és más, az ilyen légi járművek, utasaik és személyzetük, a repülőterek és a navigációs berendezések biztonsága elleni más jogellenes cselekmények, és a polgári légiközlekedés biztonsága ellen irányuló egyéb fenyegetés megakadályozása érdekében.

(3) A Szerződő Felek, egymással fenntartott kapcsolataikban, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet által megállapított és a Nemzetközi Polgári Repülésről szóló Egyezmény függelékeiben megnevezett, a légiközlekedés biztonságára vonatkozó rendelkezésekkel és ajánlott gyakorlatokkal összhangban járnak el — olyan mértékben, ahogy ezek a biztonsági rendelkezések a Szerződő Felekre vonatkoznak —, valamint megkívánják, hogy a területükön nyilvántartott légi járművek üzemeltetői, illetve azok az üzemeltetők, akiknek fő üzleti telephelye vagy állandó lakóhelye területükön van, valamint a területükön lévő repülőterek üzemeltetői ezen repülésbiztonsági előírásoknak megfelelően járjanak el. E bekezdésben a légiközlekedés biztonságára vonatkozó rendelkezésekre való hivatkozás magában foglalja azokat az eltéréseket is, amelyekről az érintett Szerződő Fél tájékoztatást adott. Minden Szerződő Fél előzetesen köteles tájékoztatni a másik Szerződő Felet minden módosítási szándékáról.

(4) Mindegyik Szerződő Fél biztosítja, hogy területén hatékony intézkedéseket tesz a légi jármű védelmére, az

utasok és személyi kézipoggyászaik vizsgálatára, a személyzet, az áru (beleértve a rakodótérben lévő poggyászokat) és a légi jármű készletei megfelelő ellenőrzésére a beszállást, illetve berakodást megelőzően és annak során, és ezeket az intézkedéseket a veszély növekedésének megfelelően módosítja. Mindegyik Szerződő Fél egyetért azzal, hogy a (3) bekezdésben meghatározott, a másik Szerződő Fél által a légiközlekedés védelmére megkövetelt előírásokat a másik Szerződő Fél területére történő belépéskor, onnan való induláskor, vagy e Fél területén való tartózkodás során betartják. Mindegyik Szerződő Fél, a másik Szerződő Fél kérésére minden tőle telhető indokolt speciális biztonsági intézkedést megtesz a különleges veszély elhárítására.

(5) A polgári légi jármű jogellenes hatalomba kerítése, illetve ennek veszélye esetén, vagy más, a légi jármű, az utasok és a személyzet, a repülőterek vagy a légi navigációs berendezések biztonságát fenyegető jogellenes cselekmények esetén a Szerződő Felek segítséget nyújtanak egymásnak a kommunikáció megkönnyítésével vagy más megfelelő intézkedésekkel az ilyen cselekmény vagy ennek veszélye lehetőség szerinti leggyorsabb, az emberi életre veszélyeztetésének minimális kockázatra szorítása melletti megszüntetése céljából.

11. Cikk

Statisztikai adatszolgáltatás

A Szerződő Felek légiközlekedési hatóságai a másik Szerződő Fél légiközlekedési hatósága számára, kérésre, átadják azokat az időszakos vagy egyéb statisztikai kimutatásokat, amelyek a jelen Cikkben először hivatkozott Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalata által üzemeltetett megállapodás szerinti légi járatokon biztosított kapacitás felülvizsgálata céljából ésszerűen szükségesek lehetnek. Az ilyen kimutatásoknak tartalmazniuk kell mindazon információkat, amelyek szükségesek a megállapodás szerinti légi járatokon e légiközlekedési vállalatok által szállított forgalom nagyságának és a forgalom indulási és célállomásainak meghatározásához.

12. Cikk

A bevételek átutalása

Mindegyik kijelölt légiközlekedési vállalatnak jogában áll, hogy kívánsága szerint, a helyi kiadásokon felül szerzett helyi bevételeit konvertálja, és saját országába átutalja. A konverzió és az átutalás korlátozások nélkül történik, a folyó tranzakciókra érvényes akkori árfolyamon, amikor az ilyen bevételeket konverzióra és átutalásra adják, és nem terheli semmilyen díj, kivéve a bankok által az ilyen konverzióért és átutalásért általán-

ban felszámított díjakat. Az ilyen átutalás az érintett Szerződő Fél devizasabályzatának megfelelően történik.

13. Cikk

A légiközlekedési társaságok képviselői és értékesítési tevékenysége

(1) Bármelyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának jogában áll, hogy képviselői irodákat nyisson a másik Szerződő Fél területén. E képviselői irodákban kereskedelmi, üzemeltetési és műszaki személyzetet lehet foglalkoztatni.

(2) Az egyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalata a másik Szerződő Félnek a bevándorlásra, letelepedésre és munkavállalásra vonatkozó törvényeinek és más jogszabályainak megfelelően beviheti a másik Szerződő Fél területére és ott alkalmazásban tarthatja saját irányítói, műszaki, üzemeltetési és egyéb szakmai, a légijáratok üzemeltetéséhez szükséges személyzetét.

(3) Mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának jogában áll, hogy légiközlekedési szolgáltatásokat értékesítsen a másik Szerződő Fél területén, akár közvetlenül, akár ügynökökön keresztül. A nemzeti törvényeknek és más jogszabályoknak megfelelően mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának joga van a légiközlekedési szolgáltatásait helyi és bármilyen konvertibilis valutában értékesíteni, illetve bármely személy szabadon megvásárolhatja e szolgáltatásokat helyi és bármilyen konvertibilis valutában. Mindegyik kijelölt légiközlekedési vállalatnak jogában áll e célra saját szállítási okmányait használni.

14. Cikk

Használati díjak

(1) Egyik Szerződő Fél sem számíthat fel vagy enged felszámítani a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalata számára magasabb használati díjakat, mint amilyen díjakat a hasonló nemzetközi légijáratokat üzemeltető saját légiközlekedési vállalatai számára felszámít.

(2) Mindegyik Szerződő Fél ösztönzi a konzultációkat a díjmegállapító illetékes szervek és a létesítményeket és szolgáltatásokat használó kijelölt légiközlekedési vállalatok között, ahol célszerű, a légiközlekedési vállalatokat képviselő szervezetek révén. A díjmegállapító illetékes szervek megfelelő időben tájékoztatást adnak az igénybevevőknek a használati díjak tervezett módosításairól, hogy lehetőséget biztosítsanak számukra a változtatások végrehajtása előtti véleménynyilvánításra. Mindegyik Szerződő Fél ösztönzi díjmegállapító illetékes szerveit és az igénybevevőket a használati díjakra vonatkozó információcsere.

15. Cikk

Törvények és más jogszabályok alkalmazása

(1) Az egyik Szerződő Félnek — a területére belépő, ott-tartózkodó, illetve a területéről távozó, a nemzetközi légiforgalomban részt vevő légijárműre vagy ezen légijármű üzemelésére és repülésére vonatkozó — törvényeit és más jogszabályait az adott területre történő belépéskor, távozáskor és ott-tartózkodáskor a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának be kell tartania.

(2) Az egyik Szerződő Félnek a belépésre, vámkezelésre, tranzitra, bevándorlásra, útlevelekre, vámokra, valutákra, közegészségügyi előírásaira és a karanténra vonatkozó törvényeit és más jogszabályait az adott Szerződő Fél területén való tranzitban, belépéskor, távozáskor és ott-tartózkodáskor a másik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának az általa a nemzetközi légiközlekedésben üzemeltetett légijármű, a személyzet, az utasok, a poggyász, az áru és a posta vonatkozásában be kell tartania.

(3) Egyik Szerződő Fél sem biztosít kedvezményeket a jelen Cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott rendelkezések alkalmazása vagy a felügyelete alá tartozó repülőterek, légi útvonalak, légiforgalmi szolgáltatások és kapcsolódó létesítmények használata során saját légiközlekedési vállalata vagy valamely más légiközlekedési vállalat számára a másik Szerződő Fél hasonló nemzetközi légijáratot üzemeltető légiközlekedési vállalatával szemben.

16. Cikk

Konzultáció

Bármely Szerződő Fél, bármikor konzultációkat kérhet a jelen megállapodás végrehajtásáról, értelmezéséről, alkalmazásáról vagy módosításáról, illetve rendelkezéseinek betartásáról. Az ilyen konzultációkat — amelyekre a légiközlekedési hatóságok között kerülhet sor — attól a naptól számított hatvan (60) napon belül kell megkezdeni, amikor a másik Szerződő Fél kézhez kapja az írásos kérést, kivéve, ha a Szerződő Felek másként állapodnak meg.

17. Cikk

A viták rendezése

(1) A Szerződő Felek között a jelen megállapodás értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatban felmerülő bármely vitát a Szerződő Felek először tárgyalások útján kísérlik meg rendezni.

(2) Ha a Szerződő Felek tárgyalások útján nem tudnak megegyezni, megállapodhatnak arról, hogy a vitát döntéshozásra valamely személy vagy testület elé utalják; ha nem

így állapodnak meg, a vitát bármely Szerződő Fél döntéshozatalra három választottbíróból álló választottbírótság elé terjesztheti. Mindegyik Szerződő Fél megnevez egy választottbírókat és a harmadikat az így megnevezett két bírót jelöli ki. A Szerződő Felek a választottbírókat hatvan (60) napon belül nevezik ki, attól a naptól számítva, amikor bármelyik Szerződő Fél kézhez veszi a vita ilyen választottbírótsági rendezésére vonatkozó kérésről diplomáciai úton eljuttatott értesítést a másik Szerződő Félétől, a harmadik választottbírókat meghatározott időn belül kell kijelölni; ha a harmadik választottbírókat nem nevezték ki az adott időn belül, akkor a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet Tanácsának elnöke bármelyik Szerződő Fél kérésére kinevezhet egy választottbírókat vagy választottbírókat, az esettől függően. Ilyen esetben a harmadik választottbíró egy harmadik állam állampolgára, és ő lesz a választottbírótság elnöke.

(3) A döntőbírótság a jelen megállapodással összhangban megállapítja bíraskodásának hatáskörét, és meghatározza eljárási rendjét.

(4) A Szerződő Felek elfogadják a jelen Cikk (2) bekezdése szerint hozott bármely döntést. Ha valamelyik Szerződő Fél nem tartja be a döntést, ez a másik Szerződő Fél számára alapot szolgáltat a jelen megállapodás 4. Cikkének alkalmazására.

(5) A nemzeti választottbírók költségeit a megfelelő Szerződő Felek viselik. A választottbírótság egyéb költségeit, többek között a harmadik választottbíró díját és költségeit, egyenlő arányban osztják meg.

18. Cikk

Módosítás

(1) Ha bármely Szerződő Fél szükségesnek ítéli meg a jelen megállapodás bármely rendelkezésnek módosítását, konzultációt kérhet a másik Szerződő Félétől. A konzultáció — amely létrejöhet a légiügyi hatóságok között — lefolytatható tárgyalás vagy levelezés útján, és azt a kérésről számított hatvan (60) napon belül kell megkezdeni. Az így meghatározott bármely módosítás diplomáciai jegyzékváltással történő megerősítéssel lép hatályba.

(2) A függelék a Szerződő Felek légiközlekedési hatóságainak közvetlen megállapodásával módosítható.

19. Cikk

Felmondás

Bármely Szerződő Fél, bármikor írásban értesítheti a másik Szerződő Felet azon döntéséről, hogy a jelen megállapodást felmondja. Ezt az értesítést egyidejűleg a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezethez is el kell juttatni. Ez

esetben a jelen megállapodás tizenkét (12) hónappal azután megszűnik, amikor az értesítést megkapta a másik Szerződő Fél, kivéve, ha az értesítést közös megegyezés alapján visszavonják ezen időszak letelte előtt. Amennyiben a másik Szerződő Fél nem ismeri el az értesítés kézhezvételét, úgy kell tekinteni, mintha azt az értesítést a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet általi kézhezvétel után tizennégy (14) nappal kapta volna meg.

20. Cikk

Nyilvántartásba vétel

A megállapodást és annak valamennyi módosítását nyilvántartásba kell vetetni a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetnél.

21. Cikk

Összhang sokoldalú egyezményekkel

Amennyiben egy mindkét Szerződő Fél által elfogadott, a jelen megállapodás által felölelt kérdésekkel foglalkozó sokoldalú egyezmény hatályba lép, a jelen megállapodást úgy kell módosítani, hogy az összhangban legyen a sokoldalú egyezmény rendelkezéseivel.

22. Cikk

Hatálybalépés

A jelen megállapodás azon a napon lép hatályba, amikor a Szerződő Felek írásban tájékoztatták egymást arról, hogy a hatálybalépéshez szükséges jogi követelményeknek országukban eleget tettek.

Ennek hitelül alulírottak, akiket erre Kormányaiik megfelelően felhatalmaztak, a jelen megállapodást aláírják.

Készült két példányban, Hanoiban, 1998. év február hó 4. napján, magyar, vietnami és angol nyelven, mindegyik szöveg egyaránt hiteles. A megállapodás eltérő értelmezése esetén az angol nyelvű szöveg az irányadó.

A Magyar Köztársaság
Kormánya nevében:

Kazatsay Zoltán s. k.

A Vietnami Szocialista
Köztársaság Kormánya
nevében:

Nguyen Hong Nhi s. k.

Függelék**Légijárat-terv**

1. Rész

A Magyar Köztársaság kijelölt légiközlekedési vállalata a következő útvonalakon üzemelhet:

Kiindulási pontok	Közbenső pontok	Pontok a célországban	Túli pontok
Pontok Magyarországon	Egy pont, meghatározása a későbbiekben	Ho Si Minh-város vagy Hanoi	Egy pont, meghatározása a későbbiekben

2. Rész

A Vietnami Szocialista Köztársaság kijelölt légiközlekedési vállalata a következő útvonalakon üzemelhet:

Kiindulási pontok	Közbenső pontok	Pontok a célországban	Túli pontok
Pontok Vietnamban	Egy pont, meghatározása a későbbiekben	Budapest	Egy pont, meghatározása a későbbiekben

Megjegyzések:

(1) Mindegyik Szerződő Fél kijelölt légiközlekedési vállalatának bármelyik vagy akár mindegyik járata kihagyhatja bármely fenti pontot, feltéve, hogy ezen az útvonalon a járat kiindulási és érkezési pontja az adott Szerződő Fél területén van.

(2) A Szerződő Felek kijelölt légiközlekedési vállalatának azon jogáról, hogy utasokat, árut és postai küldeményeket szállítson a másik Szerződő Fél területén lévő pontok és harmadik felek területén lévő pontok között, a két Szerződő Fél légiközlekedési hatóságainak kell egyeztetnie, és megállapodnia.”

3. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba. A megállapodásban foglaltakat 1998. október 20-tól kell alkalmazni.

(2) A rendelet végrehajtásáról a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter gondoskodik.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 52/1999. (III. 31.) Korm. rendelete

a honvédelmet érintő egyes törvények módosításáról szóló 1998. évi LXXXIX. törvény végrehajtásához kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról

A Kormány a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 8. §-ának (5) bekezdésében és 260. §-ának *d)*—*f)* pontjában, továbbá a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 342. §-a (1) bekezdésének *a)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény végrehajtásáról szóló, többször módosított 178/1993. (XII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1.) 1/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1/A. § A Hvt. 8. §-a (1) bekezdésének *g)*—*i)* pontjában meghatározott, a Kormány feladat- és hatáskörébe tartozó döntések előkészítését és végrehajtásának koordinációját a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter irányítása alatt álló Biztonság- és Védelempolitikai Koordinációs Államtitkárság végzi.”

2. §

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) végrehajtásáról szóló, többször módosított 140/1996. (VIII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.) 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § (1) A hivatásos és szerződéses (a továbbiakban együtt: hivatásos) állomány tagja a fegyveres szerv feladataival összefüggő állami feladatok megvalósítása érdekében szolgálatteljesítésre

a) a fegyveres szervezet irányító minisztériumba és a miniszter közvetlen irányítása, felügyelete (a továbbiakban együtt: irányítása) alá tartozó [Hszt. 42. § (2) bekezdés *a)*—*b)* pont, 227. § (1) bekezdés *c)*—*e)* pont, 248. §, 271. § (3) bekezdés, 285. § (2) bekezdés, 303. § (1) bekezdés] szervhez,

b) a szövetséges fegyveres erőkhöz [Hszt. 42. § (2) bekezdés *g)* pont],

c) tudományos intézményhez, közigazgatási szervhez, honvédelmi és rendvédelmi célú tevékenységet folytató vagy biztonsági érdeket szolgáló gazdálkodó szervhez, valamint a fegyveres szerv szervezetébe nem tartozó egészségügyi intézményhez, bírósághoz [Hszt. 42. § (2) bekezdés *c)*—*f)* pont, 227. § (1) bekezdés *b)* pont, 285. § (1) bekezdés

és a 303. § (2) bekezdés] [a továbbiakban együtt: polgári szerv, az *a*)—*c*) pont alattiak a továbbiakban együtt: más szerv] vezényelhető.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott más szervhez az vezényelhető, aki rendelkezik a vezénylés helyén betölten-dő beosztáshoz, munkakörhöz (a továbbiakban együtt: be-osztás) szükséges iskolai végzettséggel (szakképesítéssel), a beosztás ellátásához szükséges egyéb feltételekkel, illetve — az (1) bekezdés *b*) pontja kivételével — vállalja azok előírt határidőre történő megszerzését.”

3. §

Az R2. 2. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Tábornok, főtitst, tiszt, valamint az 1. § (1) bekezdésének *b*) pontja szerinti vezénylés esetében a zászlós és tiszt-helyettes vezénylésére a Hszt. 2. számú melléklete szerint a miniszter, zászlós és tiszt-helyettes egyéb célú vezénylésére — a büntetés-végrehajtási szervek állományából gazdálkodó szervekhez, továbbá a fegyveres szervekhez nem tartozó egészség-ügyi intézményhez vezénylésre kerülők kivételével — az orszá-gos parancsnok [Hszt. 2. § *e*) pont] jogosult. Ez a jogkör a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál a főigazgatót illeti meg.”

4. §

Az R2. a 7. §-át követően a következő új alcímmel és 7/A. §-sal egészül ki:

„*A szövetséges fegyveres erőkhöz vezényeltek*

7/A. § A szövetséges fegyveres erőkhöz vezényeltek 26—27. § szerinti besorolásakor a Magyar Honvédségre megállapított alapbeosztásokat kell viszonyítási alap-nak tekinteni.”

5. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba. Ezzel egyidejűleg hatályát veszti a honvédelem-ről szóló 1993. évi CX. törvény végrehajtására kiadott 178/1993. (XII. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 200/1997. (XI. 14.) Korm. rendeletnek az R1. 1/A. §-át megállapító 1. §-a, valamint a Miniszterelnöki Hivatal védelmi stratégiai és biztonságpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkárának feladat- és hatásköréről szóló 174/1998. (X. 30.) Korm. rendelet ezt módosító 8. §-ának (1) bekezdése.

(2) A hivatásos állomány tagját, ha a honvédelmet érintő egyes törvények módosításáról szóló 1998. évi LXXXIX. törvény hatálybalépése napján a szövetséges

fegyverek erőknél folyamatosan szolgálatot teljesít, e fordulónappal rendelkezési állományba kell helyezni, és a Hszt. 42. §-a (2) bekezdésének *g*) pontja szerint kell vezé-nyelni.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 53/1999. (III. 31.) Korm. rendelete

a radioaktív hulladékok és a kiégett üzemanyag elhelyezésére, valamint a nukleáris létesítmények leszerelésére kijelölt szerv létrehozásáról és tevékenységének pénzügyi forrásáról szóló 240/1997. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 67. §-ának *f*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

A radioaktív hulladékok és a kiégett üzemanyag elhelyezésére, valamint a nukleáris létesítmények leszerelésére kijelölt szerv létrehozásáról és tevékenységének pénzügyi forrásáról szóló 240/1997. (XII. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 8. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az Alapba való befizetéseket úgy kell megállapítani, hogy azok fedezzék az Alap létrejöttét megelőző időszakban véglegesen elhelyezett radioaktív hulladékok tárolásával, valamint a jogszabályi rendelkezések alapján központilag, a kijelölt intézményeknél elhelyezett radioaktív hulladékok átmeneti és végleges elhelyezésével járó költségeket.”

2. §

Az R. 8. §-a a következő új (3) bekezdéssel egészül ki:
„(3) A (2) bekezdésben foglalt rendelkezés hatálya nem terjed ki a 6. § szerint díjtételekre.”

3. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

**A Kormány
54/1999. (III. 31.) Korm.
rendelete**

**a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény
végrehajtásáról rendelkező
20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet módosításáról**

A Kormány a közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 94. §-a (3) bekezdésének g) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, a közoktatásról szóló törvény 19. §-ának (3) bekezdésében, valamint a 122. §-ának (1) bekezdésében foglaltak végrehajtására a következőket rendeli el:

1. §

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 6. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A pedagógus a hozzájárulás összegéről a kifizetés évében minden év december 31-éig köteles elszámolni a kifizetőnek. Az elszámolás a jogosult nevére kiállított, a szakirodalom felsorolását és az általános forgalmi adót tartalmazó számlával történik. A rendeltetésszerűen fel nem használt összeget a pedagógus az elszámoláskor köteles visszafizetni a kifizetőnek. A kifizető a visszafizetett összegből a közoktatási intézmény részére szakirodalmat vásárol. Ha a közalkalmazotti jogviszony, munkaviszony a kifizetés évében december 31. előtt megszűnik, a pedagógus az utolsó munkában töltött napon köteles elszámolni a hozzájárulás összegével. Az évközi elszámolás nem érinti a pedagógusnak az előző évben közalkalmazotti jogviszonyban eltöltött idő alapján megállapított hozzájárulás-hoz való jogosultságát.”

2. §

Az R. 7. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„7. § A hozzájárulás kifizetéséhez szükséges fedezetet a fenntartó biztosítja a közoktatási intézmény részére. A hozzájárulás kifizetéséhez szükséges fedezetet a helyi önkormányzatok által fenntartott közoktatási intézmény esetén az éves költségvetésről szóló törvény előkészítésekor végrehajtott mutatószám-felmérés keretében nem állami, nem helyi önkormányzatok intézményfenntartó által fenntartott közoktatási intézmény esetén — a fenntartó székhelye szerint illetékes — közigazgatási hivataltól lehet igényelni, a munkavégzés évében, december 31-én közalkalmazotti jogviszonyban, munkaviszonyban állók után. Az igénylés a nem állami, nem helyi önkormányzati intéz-

ményfenntartók esetén az Oktatási Minisztérium (a továbbiakban: OM) által kiadott nyomtatványon történik minden év február utolsó munkanapjáig.”

3. §

Az R. 13. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A közigazgatási hivatal az igénylési lap és a rendelkezésre álló okiratok alapján — az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényben (a továbbiakban: Áe.) szabályozott eljárás keretében — megállapítja, hogy a fenntartó milyen feladat ellátásáért, milyen jogcímen, hány gyermek, tanuló után és milyen összegben veheti igénybe az éves költségvetésről szóló törvényben meghatározott normatív állami hozzájárulást. A közigazgatási hivatalnak a normatív állami hozzájárulás megállapításával kapcsolatos eljárásában felettes szerve (Áe. 93. §) az oktatási miniszter.”

4. §

Az R. 14. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Az igénylési lapot

a) a már működő intézményesetén — a tárgyév január 1-jei és a becsült szeptember 1-jei létszámot figyelembe véve — január 31-éig,

b) új intézmény esetén — a tárgyév szeptember 1-jei létszámot figyelembe véve — szeptember 15-éig kell benyújtani az illetékes közigazgatási hivatalhoz.”

5. §

(1) Az R. 17. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A fenntartó a normatív költségvetési hozzájárulás igénybevételének jogosságáról és felhasználásáról — a közigazgatási hivatal által minden év január 15-éig hivatalból megküldött adatlapon — a tárgyévet követő év január 31-éig köteles elszámolni. Ha a fenntartó a konkrét feladatmutatóhoz kapcsolódó normatív állami hozzájárulást az öt ténylegesen megilletőnél a költségvetési év átlagában öt százalékkal vagy azt meghaladó mértékben vette igénybe, háromszázezer forintot meg nem haladó túllépés esetén a költségvetési évben érvényes éves átlagos jegybanki alapkamatot, egyébként annak kétszeresét köteles megfizetni. Ha a fenntartó — kivéve, ha a közigazgatási hivatal részletfizetést engedélyezett — az elszámolás napjáig visszafizetési és kamatfizetési vagy részletfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, további — az éves átlagos jegybanki alapkamat kétszeres mértékének megfelelő —

kamatot köteles fizetni mindaddig a napig, amíg fizetési kötelezettségét nem teljesíti. A fenntartó abban az esetben, ha a közigazgatási hivatal által a fenntartásában lévő valamennyi nevelési-oktatási intézményre együttesen megállapított és folyósított normatív állami hozzájárulások és támogatások — bele nem értve az egyházi jogi személyeket megillető kiegészítő támogatást — együttes összege a költségvetési évben meghaladja a harmincmillió forintot, az elszámoláshoz köteles csatolni — az elszámolás jogszerűségét alátámasztó — független könyvvizsgáló által tett nyilatkozatot. A túllépés összegét, valamint a késedelmi kamatot az esedékes hozzájárulásból le kell vonni. A közigazgatási hivatal — indokolt esetben, a fenntartó kérelmére — a tartozást több, legfeljebb hat havi részletben is levonhatja.”

(2) Az R. 17. §-a (7) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A közigazgatási hivatal a megküldött iratok alapján ellenőrzi, illetőleg a helyszínen ellenőrizheti a normatív állami hozzájárulás igénylésének és felhasználásának jogszerűségét, az igénylési lapon, a változásjelentésben, az elszámoláskor közölt adatok valódiságát.”

6. §

Az R. 18. §-a (1) bekezdésének második mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Ha az OM által kötött megállapodás alapján kifizetett támogatásról kell elszámolni, az adatlapot az OM küldi meg.”

7. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 7. napon lép hatályba. A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg

a) — az R. 11. §-ának (5) bekezdésében és a 18. §-ának (1) bekezdésében a „művelődési és közoktatási miniszter” szövegrész helyébe az „oktatási miniszter” szövegrész,

— az R. 13. §-a előtti címben, 13. §-ának (1)—(2) bekezdésében, 15. §-ának (1) és (3) bekezdésében, valamint 17. §-ának (2) és (7) bekezdésében a „költségvetési hozzájárulás” kifejezés helyébe az „állami hozzájárulás” kifejezés,

— az R. 15. §-ának (3) bekezdésében az „öt napon belül” szövegrész helyébe a „nyolc napon belül” szövegrész

lép;

b) hatályát veszti az R. 18. §-ának (7)—(11) bekezdése.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 55/1999. (III. 31.) Korm. rendelete

a rendvédelmi felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről

A Kormány a felsőoktatásról szóló, többször módosított, 1993. évi LXXX. törvény 72. §-ának d) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

A rendvédelmi felsőoktatásban alapképzésben főiskolai végzettség nappali és levelező tagozaton szerezhető.

2. §

A rendvédelmi felsőoktatás alapképzési szakjainak általános képesítési követelményeit e rendelet *1. számú melléklete*, az egyes szakok sajátos képesítési követelményeit a *2. számú melléklete* tartalmazza.

3. §

(1) E rendelet hatálybalépését megelőző időszakban a főiskolai szintű

- közbiztonsági szakon,
- állambiztonsági szakon,
- vámnyomozói szakon

szerezett képesítések — azok sorrendjében — a Kormány által az alábbiak szerint engedélyezett módosításnak megfelelően, a következőkben felsorolt főiskolai szintű szakokon szerezhető képesítésekkel egyenértékűek:

- közrendvédelmi szak,
- nemzetbiztonsági szak,
- pénzügynyomozói szak.

(2) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt szakokon kiadott oklevelek az azokban foglalt szakképzettségnek, illetve végzettség szintjének felelnek meg.

4. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) Az e rendelettel meghatározott képesítési követelmények rendelkezéseit az 1999—2000. évi tanévben az első évfolyamra, a következő tanévekben pedig fokozatosan a magasabb évfolyamokra kell alkalmazni.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. számú melléklet
az 55/1999. (III. 31.) Korm. rendelethez

**A rendvédelmi felsőoktatás alapképzési szakjainak
általános képzési követelményei**

1. A rendvédelmi képzés célja

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik a hazai és az úniós tagságból fakadó elvárásoknak megfelelő magas szintű és széles körű műveltséggel, kellő szintű nyelvtudással, általános és a szakterületükre vonatkozó különös, jogi, valamint magas szintű szakmai irányítási és vezetési ismereteikkel rendelkeznek, és azok gyakorlati alkalmazhatóságára támaszkodva képesek a rendőrség, a határőrség, a vám- és pénzügyőrség, a nemzetbiztonsági szolgálatok, továbbá a büntetés-végrehajtás területén felmerülő, a szakképzettségüknek megfelelő feladatokat megfelelő emberi magatartással, nagyfokú felelősség- és hivatástudattal ellátni, a problémákat felismerni, és azokat kulturáltan megoldani.

2. A végzettség szintje és a szakképzettség

A rendvédelmi felsőoktatásban főiskolai szinten — a szakra utaló megjelöléssel — szaknyomozó, illetőleg szervező szakképzettség szerezhető.

3. A képzési idő

a) Nappali tagozat

A képzési idő 6 félévben legalább 5700 ósszóra — az ennek megfelelő tanulmányi munka legalább 190 kredit —, ebből legalább 2880 a tanóra és 400 óra a szakmai gyakorlat.

b) Levelező tagozat

A képzési idő 8 félévben legalább 5700 ósszóra — az ennek megfelelő tanulmányi munka legalább 190 kredit —, ebből — az oktatás eltérő módszereire, valamint a képzésre felvehető dolgozók munkakörére és gyakorlatára is tekintettel — legalább 600 a tanóra.

c) Értelmező rendelkezések

E rendelet alkalmazásában

1. *ósszóra*: a tananyag elsajátításához szükséges különféle típusú (szorgalmi és vizsgaidőszakon belüli és azokon kívüli) tanrendszerű és egyéni időráfordítások összessége (tanóra, vizsgára való felkészülés, konzultáció, vizsga, önálló tanulmányi tevékenység, szakmai gyakorlat stb.);

2. *tanóra*: a tananyag elsajátításához és szorgalmi időn belüli ellenőrzéséhez oktató személyes közreműködését igénylő idő;

3. a *kredit* 30 ósszórának felel meg;

4. *egy félév*: nappali tagozaton 14—16 hét szorgalmi időből, 5—7 hét vizsgaidőszakból és területi szakmai gyakorlatból, levelező tagozaton 10 napos oktatásból és vizsgaidőszakból tevődik össze.

Az egyes tantárgyak, tantárgyrészek elsajátításához szükséges ósszórák mennyiségét, illetőleg az ennek megfelelő kredit értéket az intézményi tantárgyi programok ha-

tározzák meg. Egy adott tantárgynak vagy tantárgyrésznek csak egyetlen kredit értéke lehet, amely a tananyag elsajátításához átlagosan szükséges munkamennyiséget fejezi ki, így független egyfelől attól, hogy a tárgy egy adott szakon kötelező, kötelezően választható vagy választható, másfelől független a képzés (nappali, levelező) formájától.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Általános társadalomtudományi ismeretek, etikai, szociológiai, politológiai, valamint az idegen nyelvi ismeretek a tanórákban kifejezett képzési időnek 15—20%-át alkotják.

b) Alapozó ismeretek

Állam- és jogtudományi ismeretek (magyar alkotmány-, emberi, államigazgatási, büntető-, büntetőeljárás- és polgári jogi ismeretek), pszichológiai, környezetvédelmi, vezetési és szervezési, kommunikációs, valamint informatikai ismeretek. Ezek a szakok sajátosságai által megszabott további ismeretekkel együtt a tanórákban kifejezett képzési időnek 35—40%-át alkotják.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

A bűnügyi, kriminalisztikai, kriminológiai és rendvédelmi alap-, illetőleg szakismeretek, az a szak sajátosságai által megszabott további szakismeretekkel együtt a tanórákban kifejezett képzési időnek 30—35%-át alkotják.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Alaki és lőkiképzési ismeretek és képességek, a védelmi-önvédelmi ismeretek és képességek, illetőleg a testnevelés a tanórákban kifejezett képzési időnek 10—15%-át alkotják.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az ismeretek ellenőrzési rendszere a tantervben előírt — részben egymásra épülő, részben egymástól független — aláírások és gyakorlati jegyek megszerzéséből, vizsgákból — beszámoló, kollokvium, szigorlat, nyelvvizsga — szakmai gyakorlatok elvégzéséből, szakdolgozat elkészítéséből, záróvizsga letételéből tevődik össze.

5.1. A szakdolgozat

Önálló munkán alapuló írásbeli dolgozat, amellyel a hallgató tanúsítja, hogy a tananyagon túlmenően jártas a hazai és nemzetközi szakirodalomban, és így annak feldolgozásával és tanulmányaira támaszkodva képes az elsajátított ismeretanyag gyakorlati alkalmazására.

5.2. A záróvizsga

5.2.1. A záróvizsgára bocsátás feltételei

A tantervben előírt követelmények, különösen — legalább egy szigorlat letétele,
— legalább egy idegen nyelvből szakmai anyaggal bővített, C típusú, középfokú, állami — vagy azzal egyenértékű — nyelvvizsga teljesítése,
— szakmai gyakorlat elvégzése,
— szakdolgozat elkészítése.

5.2.2. A záróvizsga részei:

- a szakdolgozat megvédése,
- szóbeli vizsga a tanterv által előírt három szaktárgyból.

5.2.3. A záróvizsga eredménye

A záróvizsgatárgyanként, valamint a szakdolgozatra, annak megvédésére is tekintettel kapott érdemjegyek számtani átlaga.

2. számú melléklet

az 55/1999. (III. 31.) Korm. rendelethez

A rendvédelmi felsőoktatás alapképzési szakjainak sajátos képesítési követelményei

BŰNÜGYI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek a bűnügyi szakterületen alap- és szakjellegű feladatok önálló végrehajtására, illetve az ilyen tevékenységet végzők közvetlen irányítására, mindennapi munkájuk során alkalmasak bűnmegelőzési, bűnüldözési jogkörök gyakorlására, ezen tevékenység szervezésére és irányítására.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Bűnügyi szaknyomozó.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi, pedagógiai, valamint rendvédelem történeti ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül igazságügyi pszichiátriai, igazgatásrendészeti és közbiztonsági alapismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

— kötelező szigorlati tárgy: a büntetőeljárás-jog,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a bűnügyi szolgáltatási ismeretek, valamint a kriminalisztika.

GAZDASÁGVÉDELMI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek az egyes gazdasági bűncselekmények felismerésére, azok jogi minősítésére, illetve önálló felderítésére, továbbá rendelkeznek az eredményes megelőzéshez, felderítéshez szükséges széles körű közgazdasági, pénzügyi és számviteli, valamint jogi és kriminalisztikai ismeretekkel.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Gazdaságvédelmi szaknyomozó.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi, pedagógiai, valamint rendvédelem történeti ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül kriminálstatisztikai, közgazdasági, pénzügyi és számviteli, valamint adójogi és adóeljárás ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

— kötelező szigorlati tárgy: a büntetőeljárás-jog,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a bűnügyi szolgáltatási ismeretek, fejezetek a közgazdaságtanból, valamint a kriminalisztika.

KÖZRENDVÉDELMI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek jogalkalmazói munkájuk során a belső rend fenntartásával összefüggő szakszerű rendészeti feladatok elvégzésére, közrendvédelmi, csapatszolgálati, valamint személy- és objektumvédelmi teendők ellátására, illetve e feladatokat végzők közvetlen irányítására, ellenőrzésére.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Közrendvédelmi szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül pedagógiai, valamint rendvédelem történeti ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül közrendvédelmi, közlekedési alap-, csapaterős, kriminálstatisztikai és krimináltechnikai, igazságügyi pszichiátriai, igazgatásrendészeti, valamint belügyi gazdálkodási ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel — kötelező szigorlati tárgy: a büntetőeljárás-jog, — záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a szolgálati ismeretek, valamint a kriminalisztika.

KÖZLEKEDÉSRENDESZETI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek jogalkalmazói munkájuk során a közúti, légi és vízirendészeti feladatok önálló elvégzésére, ismerik a közlekedés helyét, szerepét, belső struktúráját alágazatonként, a vonatkozó külső és belső szabályzókat, rendelkeznek a közlekedési bűncselekmények és balesetek helyszíneléséhez, vizsgálatához szükséges ismeretekkel és tapasztalatokkal, ismerik a baleset-megelőzéssel kapcsolatos teendőket.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Közlekedésrendészeti szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül pedagógiai, valamint rendvédelem történeti ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül közlekedési, közrendvédelmi alap-, csapaterős, kriminálstatisztikai, igazságügyi pszichiátriai, igazgatásrendészeti, valamint belügyi gazdálkodási ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

— kötelező szigorlati tárgy: a büntetőeljárás-jog,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a szolgálati ismeretek, valamint a kriminalisztika.

IGAZGATÁSRENDESZETI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek az általános rendészeti igazgatás, az idegenrendészeti igazgatás és a szabálysértési jogalkalmazás szakterületeihez tartozó ügyek önálló vitelére.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Igazgatásrendészeti szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi, valamint rendvédelem történeti ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül rendészeti, idegenrendészeti, szabálysértési jogi, kriminálstatisztikai, igazságügyi pszichiátriai, bűnügyi, közbiztonsági, valamint belügyi gazdálkodási ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

- kötelező szigorlati tárgyak: az államigazgatási jog és a büntetőeljárás-jog,
- záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a rendészeti szolgálati ismeretek, valamint a kriminalisztika.

HATÁRRENDÉSZETI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — képesek a határőrizeti, határforgalom-ellenőrzési, határrendészeti igazgatási és bűnügyi felderítési feladatok önálló elvégzésére, valamint e szakterületeken a helyi, területi és központi szerveknél, háttérintézményekben vezetői munkakörök ellátására.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Határrendészeti szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi és pedagógiai ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül határőrizettel, határvédelemmel kapcsolatos gazdálkodási, informatikai és szakkiképzési ismeretek, határforgalom-ellenőrzési, határrendészeti igazgatási és határőr felderítési szakismeretek, valamint kriminalisztikai és kriminálstatistikai ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

- kötelező szigorlati tárgy: az államigazgatási jog és a büntetőeljárás-jog,
- záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a határőrizeti és határforgalom-ellenőrzési szakismeret, valamint a határrendészeti igazgatási, határőr felderítési szakismeret.

VÁMIGAZGATÁSI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — az államszervezet felépítésére, ezen belül a vám- és pénzügyőrség helyére, szerepére, feladatrendszerére, valamint történetére vonatkozó ismereteik alapján képesek a pénzügyi és gazdasági rend védelme érdekében hatósági feladatok önálló ellátására, illetve vezető, irányító tevékenység végzésére.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Vámigazgatási szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül a vámjog és vámeljárásjog, szabályzatismeret, jövedéki ismeretek, vámpolitika, kábítószer-ismeret, vámtarifa és áruismeret, külkereskedelmi technikák, kriminálstatisztika.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

- kötelező szigorlati tárgyak: az államigazgatási jog, a büntetőeljárás-jog, valamint a jövedéki ismeretek,
- záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a vámjog és vámeljárásjog, valamint a vámtarifa és áruismeret.

PÉNZÜGYNYOMOZÓI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — az államszervezet felépítésére, a jogrendszer jogágainak egymás közötti kapcsolataira, valamint a pénzügyi jogágon belül az adó-, a vám- és a devizarendelkezések anyagi és eljárásjogi szabályaira, jogintézményeire vonatkozó ismereteik alapján képesek jogalkalmazói munkájuk során az állam pénzügyi, gazdasági érdekeit sértő cselekmények

felismerésére, pénzügyi bűncselekmények felderítésére, illetve a megelőzés érdekében törvényes intézkedések megtételére.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Pénzügyi szaknyomozó.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül a vámjog és vámeljárásjog, szabályzatismeret, jövedéki ismeretek, vámpolitika, külkereskedelmi technikák, adójog és adóeljárás, pénzügyi jog, gazdasági elemzés és ellenőrzés.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel — kötelező szigorlati tárgyak: a büntetőeljárás-jog és a jövedéki ismeretek,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a vámjog és vámeljárásjog, valamint a kriminalisztika.

NEMZETBIZTONSÁGI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — a nemzetbiztonsági szolgálatok államszervezeten belüli helyére, szerepére, sajátos feladatrendszerére vonatkozó ismereteik alapján képesek „titkos információgyűjtő”, felderítő, elhárító, műveleti feldolgozó, nemzetbiztonsági védelmi, illetőleg ellenőrző, gazdaságbiztonsági munka önálló végzésére, valamint az információgyűjtés eszközeinek és módszereinek alkalmazására.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Nemzetbiztonsági szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakon kívül nemzetközi jogi, pedagógiai ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül igazgatásrendészeti alapismeretek, nemzetbiztonsági általános és speciális ismeretek, titkosszolgálati pszichológiai, valamint nemzetbiztonsági informatikai szakismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

— kötelező szigorlati tárgyak: az államigazgatási jog és a büntetőeljárás-jog,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a nemzetbiztonsági és szolgálati ismeretek, valamint a kriminalisztika.

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZAK

1. A képzési cél

Rendvédelmi szakemberek képzése, akik — az 1. számú melléklet 1. pontjában foglaltakra is tekintettel — az egyes büntetések és intézkedések végrehajtása jogi szabályainak, a végrehajtás céljának és feladatainak ismeretében, a fogvatartottak reszocializálódását elősegítő eszközök és módszerek ismeretében, a büntetés-végrehajtási intézetnek biztonságával összefüggő normákat alkalmazva képesek a szakterületen dolgozók munkájának szervezésére, irányítására, illetve ellenőrzésére.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Büntetés-végrehajtási szervező.

3. A képzési idő

Az 1. számú melléklet 3. pontjában foglaltakra tekintettel nappali tagozaton 6 félév, levelező tagozaton 8 félév.

4. A képzés főbb tanulmányi területei

a) Általános műveltségi ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. a) pontjában foglaltak szerint.

b) Alapozó ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. b) pontjában foglaltakra is tekintettel a büntetés-végrehajtással kapcsolatos informatikai, pedagógiai, pszichológiai és szolgálati lélektani ismeretek.

c) Rendvédelmi szakmai ismeretek

Az 1. számú melléklet 4. c) pontjában foglaltakon kívül büntetés-végrehajtásra vonatkozó jogi, biztonságsszolgálati, valamint pénzügyi és gazdálkodási ismeretek.

d) Rendvédelmi különös ismeretek és képességek

Az 1. számú melléklet 4. d) pontjában foglaltak szerint.

5. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra tekintettel

— kötelező szigorlati tárgy: a büntetés-végrehajtási gazdálkodási ismeretek,

— záróvizsgatárgyak: a büntetőjog, a büntetés-végrehajtási szolgálati ismeretek, valamint a büntetés-végrehajtási jog.

A Kormány tagjainak rendeletei

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 32/1999. (III. 31.) FVM rendelete

a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 49. §-a (4) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján — az érdekelt miniszterekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

E rendelet hatálya

a) a mezőgazdasági haszonállatok tenyésztésére, tartására és elhelyezésére (a továbbiakban együtt: állattartás), valamint

b) az állattartással foglalkozó természetes személyre, jogi személyre és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságra (a továbbiakban együtt: állattartó) terjed ki.

2. §

E rendelet alkalmazásában

a) *állat*: az élelmiszer, gyapjú, bőr vagy szőrme előállításához vagy egyéb mezőgazdasági célra tenyésztett vagy tartott állat,

b) *állattartás*: az állatok olyan feltételek közötti tartása, amelyben azok egészsége, illetve jó közérzete az ember figyelmétől, gondoskodásától függ.

3. §

Az állatok tartási feltételei:

a) az adott állatfaj élettani, viselkedési és szociális igényeit figyelembe kell venni,

b) az állatot szakszerűen kell gondozni,

c) az állatot, annak fajára, fajtájára, fejlettségére, háziásítására, fiziológiai állapotára figyelemmel kell élelemmel és vízzel ellátni, valamint gondozni,

d) nem szabad az állatnak szükségtelen fájdalmat, sérülést vagy szenvedést okozni.

4. §

(1) Az etető- és itatóberendezést úgy kell kialakítani, összeállítani, elhelyezni, üzemeltetni és karbantartani, hogy

a) az a lehető legkisebb mértékre csökkentse a takarmány kiszóródását, illetve az itatóvíz (a továbbiakban: ivóvíz) kiömlését vagy szennyeződését,

b) ahhoz minden egyes állatnak legyen elegendő hozzáférési lehetősége,

c) az ne okozzon vagy eredményezzen sérülést az állatoknak,

d) az bármilyen időjárási körülmények között működjön,

e) a vízfogyasztás és, ahol az szükséges, a takarmányfogyasztás megfigyelhető legyen.

(2) Az állatok férőhelye feleljen meg az állat fajának, fajtájának, korának, ivarának, élettani állapotának és az állat hozzáférjen a pihenő-, etető-, itató-, trágyázótérhez.

5. §

(1) Az állat fajtájának megfelelő mozgásszabadságát nem szabad oly módon korlátozni, hogy az az állatnak szükségtelen szenvedést vagy sérülést okozzon.

(2) Ahol egy állatot tartósan vagy rendszeresen lekötnék — annak szabadabb mozgása érdekében — az állat élettani és viselkedésbeli szükségleteinek, a bevált gyakorlatnak és a tudományos ismereteknek megfelelően, elegendő teret kell biztosítani.

(3) Szabad tartás esetén biztosítani kell az állatok számára olyan területet, illetve létesítményt, ahol azok szélsőséges időjárási körülmények esetén védelmet találnak.

6. §

Az állattartónak gondoskodnia kell arról, hogy a világítás, hőmérséklet, páratartalom, szellőzés és egyéb környezeti viszonyok (gázkoncentráció vagy zajintenzitás) azon a helyen, ahol az állatot elhelyezik, megfeleljenek a bevált gyakorlatnak és az állat élettani, viselkedésbeli szükségleteinek. Az állatokat állandó, illetve hirtelen nagy zajnak kitenni tilos.

7. §

(1) Az állatok körül használt elektromos berendezéseknek biztonságosnak kell lenniük. Az áramütés elleni védelemről gondoskodni kell.

(2) Az állattartás során használt műszaki berendezést naponta legalább egyszer ellenőrizni kell, és minden észlelt hibát a lehető legkisebb késedelemmel el kell hárítani. Ha egy hiba azonnal nem hárítható el, haladéktalanul meg kell tenni az állatok jólétének megóvásához szükséges minden óvintézkedést.

(3) Mesterséges szellőztetésű istállóban olyan kisegítő, kiegészítő megoldásokról kell gondoskodni, amelyek biztosítják az állatok egészségének megőrzését és a komfortérzetét megvalósító elégséges légcserét akkor is, ha a mesterséges szellőztetési rendszer meghibásodik.

8. §

(1) Az állatok zárt elhelyezésekor meg kell szüntetni a szerkezeti éles széleket, a felhasznált anyagok nem okozhatnak kellemetlen érzést, sérülést. Az állattal érintkező felületeknek tisztíthatóknak és fertőtleníthetőknak kell lenniük.

(2) Az állatok elhelyezésének és az épületnek olyannak kell lennie, hogy az állatok minden nehézség nélkül megfigyelhetők legyenek.

(3) Az istállópadozatnak könnyen tisztíthatónak és csúszásmentesnek kell lennie. Az állatokat nem szabad folyamatosan sötétben vagy folyamatosan mesterséges fényben tartani.

(4) Az állatok zárt tartására szolgáló épületeket úgy kell megépíteni és karbantartani, hogy a tűzveszély a lehető legkisebb legyen. Az alkalmazott anyagoknak tűzállónak vagy égéskésleltetővel kezeltnek kell lenniük. Minden szükséges intézkedést meg kell tenni (vészjelző rendszer felszerelése, az állatok épületből való eltávolítására kiürítési terv kidolgozása), hogy az állatok megóvása érdekében azonnali cselekvésre legyen lehetőség.

9. §

(1) Olyan tenyésztési eljárás vagy tenyésztési program, amely bármely állatnak szenvedést okoz, vagy okozhat, a gyakorlatban nem alkalmazható.

(2) Az állatokat nem szabad olyan teljesítményre kényszeríteni, amely — fajukra, korukra, egészségi állapotukra figyelemmel — meghaladja az azoktól elvárható mértéket.

10. §

Az állatokat látványosság, demonstráció céljára tilos felhasználni, ha az egészségüket és jó közérzetüket károsan befolyásolja.

11. §

(1) Csoportosan tartott állatok esetében az állatok gondozására és felügyeletére megfelelő számú személyzetet kell alkalmazni.

(2) Az állatok gondozásával és felügyeletével csak olyan személy bízható meg, aki az adott fajról, fajtáról, korcsoportról és az alkalmazott tartástechnológiáról megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezik ahhoz, hogy képes legyen

a) felismerni az állatok viselkedésbeli változásának jelentőségét, valamint azt, hogy az állatok egészségesek-e, továbbá

b) megítélni a technológiai feltételek változásának jelentőségét.

12. §

(1) Az állatokat a szükséghez képest, de naponta legalább egy alkalommal ellenőrizni kell. Minden állatot egyedileg meg kell vizsgálni, ha ez az állattartás körülményei miatt szükségesnek mutatkozik.

(2) Ha annak gyanúja merül fel, hogy az állat nem egészséges, vagy viselkedésében nyilvánvaló jelei mutatkoznak a kedvezőtlen változásnak, a gondozó késedelem nélkül köteles jelenteni azt az állatorvosnak, és haladéktalanul meg kell tennie azokat a szükséges intézkedéseket, amelyekkel a szükségtelen szenvedés és sérülés elhárítható.

(3) A technológiai feltételek káros megváltozása esetén a gondozónak haladéktalanul meg kell tennie a szükséges intézkedéseket a megfelelő állapot visszaállításával.

13. §

Az állattartónak nyilvántartást kell vezetnie az állatlét-számról, az elhullásokról és azok okáról, az ellenőrzésekről, az alkalmazott kezelésekről, a termelésről és az állományváltozásról (állatértékesítés és -vásárlás). A nyilvántartást legalább öt évig meg kell őrizni, és azt az ellenőrzést végző hatóság részére be kell mutatni.

14. §

A rendelet *1. számú melléklete* a borjak tartására, *2. számú melléklete* a sertések tartására, *3. számú melléklete* a tojótyúkocok ketreces tartására, *4. számú melléklete* a hízott máj előállítására, *5. számú melléklete* a tolltépésre, *6. számú melléklete* a mezőgazdasági haszonállatokon érzéstelelnítés nélkül végezhető beavatkozásokra vonatkozó szabályokat tartalmazza.

15. §

(1) Ez a rendelet 1999. április 1. napján lép hatályba.

(2) Ez a jogszabály a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt és az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Európai Megállapodás jogközelítésre vonatkozó rendelkezéseivel összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályaival összeegyeztethető szabályozást tartalmaz

— a Tanács 78/923/EGK határozata: Európai Egyezmény a mezőgazdasági haszonállatok védelméről,

— a Tanács 91/269/EGK irányelve a borjak védelmének minimális követelményeiről,

— a Tanács 91/630/EGK irányelve a sertések védelmének minimális követelményeiről,

— a Tanács 88/166/EGK irányelve a ketrecekben tartott tojótyúkocok védelmével kapcsolatos minimális követelményeinek megállapításáról.

Dr. Szabadi Béla s. k.,
földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztériumi
politikai államtitkár

1. számú melléklet
a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A borjak tartása

1. Borjú: a szarvasmarha hat hónapos koráig.

2. A borjútartásban használatos istállóknak, berendezéseknek és egyéb használati eszközöknek hatékonyan tisztíthatóknak és fertőtleníthetőknak kell lenniük. A bélsarat, vizeletet, takarmánymaradékot, a kiszórt takarmányt

a szükséges gyakorisággal el kell távolítani, hogy csökkenjen az erős szagok kialakulásának, valamint a legyek és rágcsálók vonzásának lehetősége.

3. Az elektromos áramköröket és berendezéseket úgy kell a vonatkozó érvényes előírások szerint szerelni, hogy azok áramütést ne okozzanak.

4. Az épület szigetelésének, fűtésének, szellőztetésének biztosítania kell, hogy a légáramlás, a porkoncentráció, a hőmérséklet, a relatív páratartalom és a gázkoncentráció a borjak egészségét nem károsító szinten maradjon.

5. Minden automatikus üzemű vagy mechanikus működésszerű berendezést legalább naponta egy alkalommal ellenőrizni kell. Az észlelt meghibásodást azonnal meg kell szüntetni. Ha ez nem lehetséges, addig, amíg a hiba nem szüntethető meg, a borjak egészsége és jó közérzete érdekében meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, és olyan alternatív megoldást kell alkalmazni, amely biztosítja az ivóvíz- és takarmányellátást és a megfelelő környezeti állapot fenntartását.

6. Mesterséges szellőzési rendszer alkalmazása esetén megfelelő kiegészítő megoldással kell biztosítani a légcserét annak érdekében, hogy a borjak egészségi állapota még a mesterséges szellőztetési rendszer meghibásodása esetén se károsodjon, illetve a borjak komfortérzete ne romoljon. A rendszer meghibásodására a gondozót riasztó rendszernek kell figyelmeztetnie. A riasztórendszer működőképességét rendszeresen ellenőrizni kell.

7. Tilos a borjakat állandó sötétben tartani. Szokásaik és fiziológiai szükségletük kielégítése céljából — a klimatikus viszonyokat figyelembe véve — természetes és mesterséges megvilágításról kell gondoskodni. A mesterséges megvilágítás időtartamának a természetes nappali fényvel kell megegyeznie. Ez az időtartam általában a kilenc és tizenhét óra közötti időszaknak felel meg. Kiegészítésként olyan rögzített helyzetű vagy hordozható fényforrást kell használni, amelynek fényereje elegendő minden borjú barmikor történő ellenőrzéséhez, vizsgálatához.

8. Az állattartónak vagy az állat gondozójának minden egyedileg vagy csoportosan tartott borjút legalább naponta egyszer ellenőriznie kell. Minden sérült vagy betegnek tűnő borjút azonnal alá kell vetni a megfelelő kezelésnek. Amikor szükségessé válik, a beteg vagy sérült borjút száraz, kényelmes fekvést biztosító alommal ellátott elkülönítőbe kell helyezni. Az olyan esetekben, amelyek meghaladják a gondozó, illetve az állattartó hatáskörét, állatorvosi tanácsot kell kérni.

9. A borjuszállítás kialakításánál minden egyes borjú számára biztosítani kell a lefekvés, a pihenés, a felkelés, a saját maga nehézség nélküli ellátásának, valamint a más borjakkal történő vizuális kapcsolattartásnak a lehetőségét.

10. A lekötők sérülést nem okozhatnak. A lekötőrendszereket rendszeresen ellenőrizni kell. A kényelmes rögzítés érdekében el kell végezni a szükséges utánállítást.

A lekötknek olyannak kell lenniük, hogy ne okozzanak fulladást vagy sérülést.

11. A padozatnak egyenletesnek, simának, de csúszásmentesnek kell lennie, és úgy kell azt kivitelezni, hogy se a felállás, se a fekvés ne okozzon sérülést vagy szenvedést. A padozat kialakítás feleljen meg a borjú méretének, testtömegének, legyen megfelelően merev, stabil felületű. A fekvőhelynek kényelmesnek, tisztának, megfelelő vízvezető képességűnek és a borjak számára ártalmatlannak kell lennie.

12. Gondoskodni kell a borjú korának, testtömegének, szokásainak, fiziológiai szükségleteinek megfelelő takarmányozásról, annak érdekében, hogy a borjú megfelelő egészségi állapota és jó közérzete fenntartható legyen. A borjak takarmányának elégséges mennyiségű vasat, valamint az állat korától függően a száraz takarmánynak — a vágóborjak kivételével — napi 100—200 grammnyi emészthető rostanyagot is tartalmaznia kell. A borjakra szájkosarat rakni tilos.

13. A borjakat legalább naponta egy alkalommal kell etetni. Csoportosan tartott borjak esetében, amelyek nem „ad libitum” etetésűek, vagy abban az esetben, ha nem automatikus működésű takarmányellátó berendezést alkalmaznak, a csoport minden egyes állatának azonos időben kell a takarmányhoz jutnia.

14. Minden kététhetnél idősebb borjú számára biztosítani kell a megfelelő mennyiségű friss ivóvizet, illetve azt, hogy folyadékbeviteli igényét más folyadékkal kielégíthesse. Hőség vagy betegség esetén gondoskodni kell a friss ivóvízzel való folyamatos ellátásról.

15. Mind az etető-, mind az itatóberendezést úgy kell megtervezni, kivitelezni, elhelyezni és üzemeltetni, hogy a borjak takarmányának és ivóvizének elszennyeződési lehetősége a legkisebb legyen.

16. Az állattartónak vagy a gondozónak minden istállózott borjút legalább naponta kétszer, a szabad tartásos rendszerben legalább egyszer ellenőriznie kell.

17. Minden beteg vagy betegyanús egyed megfelelő ellátásáról azonnal gondoskodni kell, s ha szükséges, haladéktalanul állatorvost kell hívni.

18. A borjakat lekötni tilos, kivéve a csoportosan tartottakat. A csoportosan tartott borjakat legfeljebb egy órára, az etetés idejére lehet kikötni. A kikötés nem okozhat sérülést és fájdalmat, nem fojthatja az állatot és nem akadályozhatja mozgásában.

19. A borjút a születését követően haladéktalanul, de minden esetben az élete első hat órájában colostrumhoz kell juttatni.

20. Az új építésű és felújított állattartó épületnek az alábbi követelményeknek kell megfelelnie:

20.1. csoportosan tartott borjak részére elegendő szabad területnek kell rendelkezésre állnia ahhoz, hogy azok akadályoztatás nélkül megfordulhassanak, lefekhessenek.

A minimális fekvőtér nagysága: 150 kg élősúlyig 1,5 m², állatonként,

20.2. egyedi boxokban tartott borjak esetében, illetve lekötes tartási rendszerű istállóknak a boxoknak, illetve az istállóknak hézagolt oldalfalúknak kell lenniük. Az egyedi box minimális szélessége 90 cm+10 százalék, illetve a marmagasság 0,8-szerese. A szabadban elhelyezett ketrec oldalfala — az időjárás szélsőségeitől való védelem érdekében — lehet zárt. Ebben az esetben a ketrec eleje lehetőségét kell, hogy biztosítsa az állat előre és oldal irányba történő kilátására. Egyúttal biztosítani kell az állat számára a száraz férőhelyet is,

20.3. a borjakat nyolchetes korukat követően egyedi ketrecben tartani csak állatorvosi kezelés, viselkedésszabályozás vagy kezelések elvégzése miatt lehet. Az egyedi ketrec hosszúságának legalább a borjú hosszának 1,1-szeresének, szélességének legalább a borjú marmagasságával megegyezőnek kell lennie,

20.4. a csoportosan tartott borjaknak annyi helyet kell biztosítani, hogy azok akadálytalanul megfordulhassanak, lefekhessenek és felállhassanak; minden borjú számára legalább 1,5 m² 150 kg-ig, legalább 1,7 m² 150—220 kg-ig, 220 kg felett legalább 1,8 m² területet kell biztosítani.

21. A 20. pontban előírt követelmények a hat borjúnál kevesebb állat tartóira nem vonatkoznak.

22. A borjak számára az eset sajátosságához igazodó körülményeket az alábbi esetekben kell biztosítani:

22.1. olyan borjaknál, amelyeket egészségi állapotuk vagy viselkedésük miatt a csoporttól el kell különíteni annak érdekében, hogy a szükséges kezelést megkapják,

22.2. anyjukkal együtt tartott szopósborkaknál,

22.3. szabadtartású istállóban tartott borkaknál.

23. 2009. január 1. napjától a mellékletben meghatározott követelményeket be kell tartani valamennyi istálló esetében.

2. számú melléklet

a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A sertések tartása

1. Általános szabályok

1.1. E melléklet rendelkezései alkalmazásában:

a) *sertés*: tenyésztés vagy hizlalás céljából tartott különféle korú sertés,

b) *kan*: tenyésztésre szánt ivarérett hímivarú sertés,

c) *kocasüldő*: ivarérett nőivarú sertés az első fialásig,

d) *koca*: a nőivarú sertés megnevezése az első fialás után,

e) *anyakoca*: a nőivarú sertés megnevezése a fialás és a malacok utónevelésbe vétele közötti időszakban (szoptató koca),

f) *szárazonálló koca*: a nőivarú sertés megnevezése a malacok elválasztása és a következő fialás közötti időszakban,

g) *malac (szopósmalac)*: a sertés megnevezése születésétől választásig (utónevelés kezdetéig),

h) *utónevelt malac*: a sertés megnevezése az utónevelés kezdetétől tízhetes életkorig,

i) *utónevelt sertés*: a sertés megnevezése tízhetes kortól vágásig, illetve tenyésztésbe állításig.

1.2. Az istállók szerkezeti elemei — főleg azok, amelyekhez a sertések hozzáférhetnek — nem tartalmazhatnak a sertésekre nézve káros anyagokat, továbbá azoknak kellően tisztíthatóknak és fertőtleníthetőknak kell lenniük. Az épület szigetelésének, fűtésének és szellőztetésének biztosítása kell, hogy a légáramlás-sebesség, a porszint, a hőmérséklet, a relatív páratartalom és a gázkoncentráció olyan mértékű legyen, amely nem káros a sertésekre.

1.3. A sertéseket tilos állandó sötétben tartani. Az állatok számára — azok szokásait, fiziológiai igényeit figyelembe vevő és az eltérő klímaviszonyokat szem előtt tartó — megfelelő természetes és mesterséges világtásról kell gondoskodni. Mesterséges megvilágítás esetén a megvilágítás időtartama egyezzen meg a természetes megvilágítással, tehát általában kilenc és tizenhét óra között gondoskodni kell olyan rögzített vagy hordozható fényforrásról is, amelynek fényereje elegendő az állatok bármely időszakban történő ellenőrzésére.

1.4. A csoportosan tartott, istállózott állatokat az állattartó vagy gondozójuk napi egy alkalommal ellenőrizni köteles. Minden betegnek látszó vagy sérült állatot elkülönítve kell elhelyezni. Minden olyan állathoz, amelynek gyógyítása nem tartozik az állattartó, illetőleg a gondozó hatáskörébe, haladéktalanul állatorvost kell hívni.

1.5. A csoportnagyság, illetőleg falkanagyság csak olyan mértékű lehet, amely normális mértéken túli verekedést nem gerjeszt. A rendszeresen agresszíven viselkedő sertést és azt az állatot, amelyik állandó céltáblája a többi állat erőszakosságának, a csoporttól el kell különíteni.

1.6. A férőhelyet, a szállást úgy kell kialakítani, hogy az minden állat számára biztosítsa

1.6.1. a zavartalan lefekvést és felkelést,

1.6.2. a pihenésre alkalmas tiszta fekvőterületet,

1.6.3. a többi sertés látásának lehetőségét.

1.7. A lekötéses tartásnál a lekötőrendszer nem okozhat sérülést, azt rendszeresen ellenőrizni, és amennyiben szükséges, utánállítani kell úgy, hogy a rögzítés kényelmes és biztonságos legyen. A rendszer kialakításának olyannak kell lennie, hogy kizárja a sérülés és a fulladás lehetőségét.

1.8. Az istállót, kutyákat, berendezéseket, a sertéstartásban használt eszközöket a keresztfertőzést, illetve a kórokozók megtelepedését és kifejlődését meggátoló, hatékony módszerrel kell tisztítani és fertőtleníteni. A bélsarat, a vizeletet, a takarmánymaradékat vagy a kiszóródott takarmányt a szükséges gyakorisággal el kell távolítani an-

nak érdekében, hogy a kellemetlen szagok csökkenjenek, valamint, hogy azok a legyeket és rágcsálókat ne vonzzák.

1.9. A padozat legyen sima, ne csússzon és se sérülést, se fájdalmat ne okozzon a rajta álló vagy fekvő állatnak. A padozat kiképzésnek az állat méreteihez, testtömegéhez igazodónak, kellő merevségűnek és egyenletes felületűnek, a pihenő térnek pedig kényelmesnek, tisztának, jó vízelvezető képességűnek és az állat károsodását kizárónak kell lennie. Az alom legyen tiszta, száraz.

1.10. Minden állat számára a korának, testtömegének, szokásának, fiziológiai igényének, jó egészségi állapotának és közérzetének megfelelő takarmány-fejadagot kell biztosítani.

1.11. Minden sertést legalább napi egy alkalommal kell etetni. Adagolt etetés esetén, illetve időben korlátozott etetés esetén biztosítani kell, hogy a falka minden tagja egy időben ehessen.

1.12. Minden két hétnél idősebb állat számára biztosítani kell, hogy elegendő friss ivóvízhez vagy más folyadékhoz jusson.

1.13. Az etető-itató berendezéseket úgy kell tervezni, kialakítani, elhelyezni és karbantartani, hogy az állat a takarmányt és az ivóvizet ne, vagy csak minimális mértékben szennyezhesse.

1.14. Meg kell előzni a farokrágás kialakulását. Biztosítani kell az állatok számára viselkedési szokásaik kielégítését, a megfelelő környezetet, állománysűrűséget, almot, valamint a játszás lehetőségét.

2. A kanok tartásának követelményei

2.1. A kankutrica kialakítása és elhelyezése tegye lehetővé, hogy a kan abban meg tudjon fordulni, hallhassa, láthassa a többi állatot és érezhesse azok szagát. A fekvőterék tisztának, száraznak és kényelmesnek kell lennie. A felnőtt kan számára legalább hat négyzetméter alapterületű kutrica szükséges. Amennyiben a búgatást a kankutricában végzik, az alapterületnek nagyobbnak kell lennie. A kankutrica búgató része nem lehet rácspadozatú.

2.2. Ha több kant tartanak együtt, vagy a kant együtt tartják kocákkal, a kutrica méretét úgy kell kialakítani, hogy ne alakuljon ki közöttük intenzív verekedés, főképpen nem az etetési idő alatt. Szükség esetén (komolyabb verekedés kialakulására utaló körülmények észlelésénél) az állatokat egymástól el kell különíteni.

3. A kocák és a kocasüldők tartásának követelményei

3.1. A szárazon álló kocákat, kocasüldőket célszerű csoportosan tartani, ennek hiányában az elhelyezés az állatok egymás közötti kapcsolattartását lehetővé kell tenni.

3.2. Amennyiben szükséges, a vemhes kocákat és kocasüldőket a külső és a belső élősködők ellen egyaránt kezelni kell. Fiaztató kutricába való telepítés előtt az állatot teljesen fertőtleníteni kell.

3.3. A fekvőhelynek tisztának, megfelelő vízelvezetésűnek és kényelmesnek kell lennie. Amennyiben szükséges, „fészek készítésére” alkalmas anyagról is gondoskodni kell. A koca mögött olyan szabad területet kell kialakítani, amely lehetővé teszi a zavartalan fialást és a fialásban történő segítségnyújtást.

3.4. Az olyan fiaztató kutricába, ahol a koca nincs lekötve, a malacok védelméről (pl. malacmentő rács, malacvédő korlát elhelyezése stb.) is gondoskodni kell.

3.5. A kutricák kialakításánál az alábbi méretezést kell figyelembe venni:

Megnevezés	Kötött tartás		Kötetlen tartás, illetve kutrica	
	vályú kutricán kívül	vályú kutricán belül	vályú kutricán kívül	vályú kutricán belül
Hosszúság, m	1,8	2,0	2,1	2,3
Szélesség, m	0,6	0,6	0,6	0,6

3.6. Kötött tartás vagy egyedi állás esetén lehetővé kell tenni, hogy az állatok időközönként szabadabban mozoghassanak. A csoportos tartásnál a kutrica méretét és a csoportnagyságot úgy kell megválasztani, hogy az állatok között ne alakulhasson ki fokozottabb méretű verekedés.

4. A fialás alatti koca és a malac tartásának követelményei

4.1. A kocák és malacok tartására szolgáló istállót úgy kell kialakítani, hogy az megfelelően a kocák fialás előtti, alatti és utáni sajátos viselkedése által támasztott követelményeknek, valamint a szopós malacok születés utáni igényeinek.

4.2. A zárt tartású fiaztató istállóban tartott, fialás előtt álló kocák kutricáinak, a kocaállás nagyságának lehetővé kell tennie a kocák zavartalan lefekvését, pihenését (a minimális méret 2,1 méter hosszú, 0,7 méter széles és a fiaztató mögött legalább 0,3 méter szabad hely).

4.3. Gondoskodni kell a fialás zavartalanságáról, a fialáshoz elegendő helyről, továbbá arról, hogy a malacok számára is legyen elegendő hely a koca mindkét oldalán. Kötetlen tartású fiaztató egységben gondoskodni kell a malacok biztonságáról.

4.4. A fialás előtt megfelelő időben (legfeljebb egy héttel megelőzően) kell a kocákat a fiaztató kutricába telepíteni, hogy elegendő idő legyen a kutricához való hozzászokáshoz.

4.5. A fialás és a szopatási idő alatt a kocát és malacait tisztán, szárazon, a fialástól a választásig ugyanazon kutricában kell tartani.

4.6. A kocák és a malacok számára folyamatosan kell az ivóvizet biztosítani.

4.7. A malacok és a koca kényelméről szalmaalommal vagy ezt helyettesítő padozattal kell gondoskodni.

5. A szopós malacok tartásának követelményei

5.1. A kocától elkülönített malacok számára olyan tömör meleg, száraz és kényelmes fekvőhelyet kell biztosítani, amely lehetővé teszi az összes malac egyidejű pihenését, és amely sérülést nem okoz, valamint csúszásmentes.

5.2. A fiaztató ketrecekben elégséges helyet kell biztosítani ahhoz, hogy a malacok akadálytalanul szophassanak.

5.3. Az újszülött malacok speciális mikroklíma igényének kielégítéséről külön hőforrással úgy kell gondoskodni, hogy ez a koca számára ne legyen ártalmas.

5.4. A malacokat háromhetes koruk előtt csak abban az esetben szabad elválasztani, ha a koca vagy a malacok egészsége, komfortérzete veszélyeztetett.

5.5. Sem a farkkurtítás, sem a fogleszűrés nem lehet automatikus, rutinszerű tevékenység. Ezeket a műveleteket csak abban az esetben szabad elvégezni, ha egyértelművé válik, hogy a kocák cssecsbimbója e nélkül sérül, vagy a malacok egymás fülét, farkát rágják, sértik.

3. számú melléklet

a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A tojótyúk ketreces tartása

1. E melléklet rendelkezéseit a tojótyúk ketreces tartásánál kell alkalmazni.

2. E melléklet előírását nem kell alkalmazni

a) az állatorvosi kezelés tartama alatt, amíg — az állatorvos megítélése szerint — az adott esetben más tartási előírásokat kell alkalmazni,

b) állatkísérlet esetén, amíg a kitűzött cél elérésére más előírások alkalmazása elkerülhetetlen.

3. A tojót csak olyan ketrecben szabad tartani, amely megfelel a következő előírásoknak:

3.1. a ketrecnek — anyaga, kialakítása és állapota alapján — olyannak kell lennie, hogy a tojók sérülését a technika mindenkori állásának megfelelő biztonsággal kizárja, és a tojók elyengülését ne eredményezze,

3.2. a tojók számára legalább 450 négyzetcentiméter szabadon használható ketrec-alapterületet kell biztosítani, amelynek a meghatározásánál a méréseket vízszintesen kell elvégezni, a mért alapterületet a takarmányvesztésig

mérséklésére kialakított magas peremekkel csökkenteni kell, ha azok a tojók mozgáslehetőségeit gátolják,

3.3. a ketrec szabad belmagasságának — legalább 65 százaléka esetén — el kell érnie a 40 centimétert, de az sehol sem lehet 35 centiméternél kevesebb,

3.4. a ketrecnyílást úgy kell kialakítani és méretezni, hogy a tojók a ketrecből fájdalom- és sérülésmentesen kivehetőek legyenek,

3.5. a ketrecpadlót úgy kell kialakítani, hogy a tojók sérülés nélkül tudjanak a tartókon pihenni, állni, illetve felállni; ha a ketrec padlója huzalrácsból vagy drótfonatból készül, annak olyannak kell lennie, hogy a tojók bármelyik tartón legalább három ujjal kapaszkodni tudjanak,

3.6. a ketrecpadló lejtése legfeljebb 14 százalékos lehet,

3.7. az egy tojóra eső szabad etetőhossznak tíz centiméternek kell lennie, a vályús itató hosszának az etetőhossznak megfelelőnek kell lennie, a szelepes vagy csészés itató esetén minden ketrecben legalább két itatóhelynek elérhetőnek kell lennie.

4. Azok a ketrecek, amelyeket 1999. július 1. előtt az előírásoktól eltérően állítottak üzembe, 2009. december 31-ig még használhatók.

5. A tojók csak akkor tarthatók ketrecekben, ha az építmény legfeljebb három egymás felett elhelyezett ketrecsorból áll (háromszintes), illetve szintkorlátozás nélkül, ha megfelelő berendezésekkel és intézkedésekkel a kifogástalan felügyelet a tojók közvetlen megfigyelésével minden szinten lehetséges.

6. Ha a tojokat ablaktalan vagy olyan istállóban tartják, amelyekben a természetes megvilágítás miatt az állatok gondozásához és ellátásához mesterséges megvilágítás szükséges, a napi világítási idő nem lehet több 16 óránál. A megvilágítást a munka- és ellenőrző folyósokon legalább 15 órán át kell biztosítani, és annak lehetőleg egyenletesnek kell lennie. Az időszaki megvilágítás erőssége 0,5 lux alatt legyen.

7. Az istálló hőszigetelésével és szellőztetésével biztosítani kell, hogy a levegő sebessége, valamint nedvességtartalma és gázkoncentrációja olyan mértékű maradjon, amely nem káros a tojókra.

8. A szellőztető berendezést úgy kell kialakítani, hogy a minimális légcseré minden évszakban biztosítható legyen. Amennyiben az szükséges, az istállót gépi szellőzőrendszerrel kell ellátni.

9. A tojók takarmányozásához és ápolásához elegendő számú, a szükséges ismeretekkel és képességekkel rendelkező személyt kell alkalmazni.

10. Gondoskodni kell arról, hogy egy, a takarmányozás és az ápolás ellátásáért felelős személy legalább reggel és este egy-egy alkalommal a tojók állapotát ellenőrizze. Amennyiben az állatok kezelése, áttelepítése vagy leölése szükséges, haladéktalanul intézkedni kell. Szükség esetén azonnal állatorvost kell hívni.

11. Biztosítani kell, hogy a tojók részére naponta megfelelő takarmány és folyamatosan ivóvíz álljon rendelkezésre, kielégítő mennyiségben és minőségben.

12. Tilos a tojásrakás megszüntetése vagy a vedlés mesterséges kiváltása érdekében az ivóvizet, a takarmányt, a fényt teljesen elvonni.

13. A világítást és a műszaki berendezéseket legalább naponta, a tartalék áramfejlesztő aggregátorokat a műszakilag indokolt időszakonként ellenőrizni kell. A hiányosságokat haladéktalanul meg kell szüntetni. Ha ez nem lehetséges, a hibák elhárításáig a tojók egészségének védelme és megfelelő közérzetének biztosítása érdekében egyéb intézkedéseket kell foganatosítani. Ebben az esetben a hibákat legkésőbb a tojók kitelepítését követően el kell hárítani, mielőtt a következő állomány betelepítésre kerül.

14. Üzemzavar esetén is gondoskodni kell megfelelő mennyiségű friss levegő bevezetéséről, megfelelő világításról, valamint kielégítő etetési és itatási lehetőségekről. Olyan istállónál, amelyben áramkimaradás esetén a tojók megfelelő ellátása nem biztosítható, üzemképes tartalék áramfejlesztő berendezést kell fenntartani. Ha az istálló villamos üzemű szellőztető berendezéssel van ellátva, riasztóberendezést kell telepíteni.

15. Valamennyi ketrecalkatrészt, amellyel az állatok érintkeznek, a kitelepítéstől a következő betelepítésig minden esetben le kell mosni és fertőtleníteni kell. A betelepített ketrecek külső felületeit tisztán kell tartani.

16. A legalább 500 tojótyúkot tartó gazdaságokban folyamatos nyilvántartást kell vezetni — az állatok termeléséről, valamint az állatállomány napi ellenőrzéséről, az állomány változásáról — különösen az elhullások számáról és okáról. A nyilvántartást öt évig meg kell őrizni és az illetékes hatóság felszólítására rendelkezésre kell bocsátani.

4. számú melléklet

a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A hizott máj előállításának szabályai

1. Ez a szabályozás a hizott májnak — a lúd és a kacsáélettani-étkezési szokásaira jellemző jó étvágyára és falánkságra alapozott — kíméletes töméses hizlalásos előállítására vonatkozik.

2. A töméses hizlalás olyan speciális tevékenység, amelyhez megfelelő szaktudással, állatismerettel és állatszerepeltetéssel kell rendelkezni.

3. Tömésre csak egészséges, jól fejlett, a jelzett alsó súlyhatár feletti súlyú, ép testű állatokat szabad befogni. Ügyelni kell arra, hogy egy csoportba homogén állomány kerüljön, különös tekintettel az állatok uniformizált tömhetőségére és egészséges terhelhetőségére.

A legkisebb egyedi súly a következő:

Megnevezés	Átlag tömeg (kg)	Egyedi testtömeg alsó határa (kg)
Fiatal liba (vegyes ivar)	3,9—4,2	3,70
Tépett liba (vegyes ivar)	4,3—5,3	4,10
Mulárd kacska (gácsér)	3,6—4,0	3,40
Barbarie kacska (gácsér)	4,0—4,4	3,70

4. A hízalási céllal nevelt állatok nevelése során olyan berendezéseket, eszközöket kell alkalmazni, amelyek biztosítják az állatok egészséges és sérülésmentes növekedését, a toll védelmét, a takarmány és az ivóvíz akadályoztatás nélküli felvételét. Ehhez megfelelő etető-ítató berendezésre és hibátlan almozásra van szükség.

5. A takarmányt és az ivóvizet mennyiségben és időben — különösen az utónevelési időszakban — úgy kell megállapítani, hogy a tömés időszakára az állatok a szervezetet megterhelő nagyobb takarmányadagok befogadását minél kisebb nehézséggel tudják elviselni (nyelőcső tágító, szakaszos etetés).

6. Az első tömés előtt az állatokat pihentetni kell. Célszerű a huszonnégy órás pihentetés. (Ez idő alatt szokja meg az állat az új környezetet, az új társakat, szűnik a szállítás okozta stressz, valamint a félnkség és az azáltal okozott problémák.)

7. Az állatok hízalás alatti elhelyezésekor figyelembe kell venni, hogy az állatok testtömege a hízalás végére megnő. Különösen fontos a klimatizáció, továbbá az, hogy az állatok mozgásterének állandó csökkenése ellenére a szükséges intézkedések sérülés- és stresszmentesen megtehetőek legyenek.

8. A töméses hízalás technikai eszközeinek (különösen a tömőgépek) biztosítaniuk kell a kíméletes és sérülést nem okozó tömés feltételeit. Az eszközök szélei nem okozhatnak sérülést, és a gépet a túlterhelés ellen biztonsági rendszerrel kell ellátni.

9. A tartás feltételeit illetően célszerű a mélyalmos tartásról a rácspadozatos tartásmódra való áttérés. (A rácspadozat kiküszöböli a mélyalmos tartás hibáit, higiénikusabb feltételeket, jobb közérzetet biztosít az állat számára.)

10. Tömésre csak jó minőségű, megfelelően előkészített takarmány-alapanyag használható.

11. A hízalás végén, a szállítást megelőzően legalább hat órával, a tömést be kell fejezni, mert a tömött állat nem bírja a szállítást.

12. Az elszállítás időpontjának meghatározásánál az évszakot és a napszakot egyaránt figyelembe kell venni. A rakodást kíméletesen, megfelelő ismeretekkel rendelkező személyekkel kell elvégeztetni. Az állatok szállítása során

— a stressz, a sérülésveszély, az elhullási veszteség csökkentése érdekében — az évszak és az időjárás figyelembevételével gondosan kell megválasztani a szállításra legalkalmasabb napszakot.

5. számú melléklet

a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A tolltépés szabályai

1. Az alábbi rendelkezések megfelelő keretszabályozást adnak arra, hogy a háziludak speciális biológiai sajátosságait, a vedlést tollnyerés céljára kihasználják. Ez mindazon ludak tépésére érvényes — az állatok fajtájától, hasznosítási irányától, korától, ivarától függetlenül — amelyeket élő állapotban, tollnyerésre hasznosítanak.

2. A tolltépés szabályai a következők:

2.1. az állatokat csak meghatározott időpontban szabad tépni, amikor a toll teljesen érett,

2.2. a tépést meleg, száraz időben kell végezni, hogy utána az állat ne fázzon meg, amennyiben az időjárás hűvösré fordul, a libákat a tépés után védett, meleg helyen kell tartani,

2.3. a tépés előtti napon az állatokat lehetőség szerint meg kell fürdetni, úsztatni, majd a tépés időpontjáig frissen almozott, tiszta ólban kell tartani,

2.4. nem szabad akkor tépni, amikor az állatok tolla még nedves,

2.5. az állatokat — a tépés előtti egy héttől kezdődően a tépést követő második hét végéig — 20 százalékkal bővebben kell takarmányozni,

2.6. tépéskor a tollat fekvése irányában kell a bőrből — a bőrön sebzés és a toll csévéje véressé válásának megakadályozása érdekében — kihúzni,

2.7. az állatokról kemény gerincű (szárny- és fark-) tollat tépni tilos, a testtollak tépésekor ügyelni kell arra, hogy annyi toll maradjon az állat testén, amennyi a szárnyakat megtartja, illetve annyi pehely maradjon, amennyi a hőháztartás fenntartását biztosítja.

3. A ludakat a megfelelő méretű kifutón kívül, a kedvezőtlen időjárás hatásának kivédése érdekében legalább a tépés előtti második naptól a tépés utáni tizennegyedik napig világos, jól szellőző istállóban kell elhelyezni.

4. Az istállót és a kifutófelületeket, valamint az almot szárazon és tisztán kell tartani.

5. A lúd részére a faj sajátosságainak megfelelő olyan elhelyezést kell biztosítani, amely alkalmas a lúd mozgási, valamint evési és ivási igényeinek kielégítésére.

6. A ludak tépése folyamán törekedni kell arra, hogy az stresszmentesen történjen. Vitaminok és takarmánykiegészítők segítik a ludat a tépéssel járó izgalmak károsodásmentes elviselésében.

7. A tolltépés évszakhoz kötött kezdési, illetve utolsó időpontja a legalább 15 °C-os napi átlaghőmérséklet, illetve amikor a legalacsonyabb hőmérséklet meghaladja a + 6 °C-ot.

8. Az élő állatról történő tolltépés csak az élettanilag is bekövetkező tollváltások (vedlések) alkalmával, és csak a vonatkozó előírások figyelembevételével végezhető el. A növendékek az első tépéstől számított 6—7 hét múlva újra tépethetők. A nevelési körülményektől és az időjárástól függően a növendékludak a második tépéstől számított 6—7 hét múlva harmadszor is megtépethetők. A kifejlett törzsludakat a mindenkori tojástermelési időszak után célszerű először tépni, további tépésük a növendéknél leírtakkal megegyezően végezhető.

9. A tollérettség pontos idejének megállapítása a vedlés kezdetén a mell, az oldal és a hát tájékán végzett próbatépésekkel történik. A tenyészállatoknál a tojástermelési periódus végén sűríteni kell a próbatépéseket. A törzsállomány tépésenkénti csoportosítása és ennek megtartása esetén elegendő az első csoport optimális tépési állapotát meghatározni és a többi ehhez igazítani.

10. Érett a toll abban az esetben, amikor a tollcséve és a tolltűsző közötti kapcsolat teljesen fellazult, ezáltal a tollak akadálytalanul, fájdalomkóros nélkül kihúzhatók a tollpapillákból és a toll vége erőteljesen elszarusodott, a toll táplálása teljes mértékben megszűnt, az holt képződménnyé vált. A toll beérésekor, a vedlés megindulásának jeleként az állatok által igénybe vett területen (istállóban, kifutóban, legelőn) megjelennek az elhullajtott tollak. Ilyenkor kell a toll érettségét ellenőrizni és a fenti szempontok meglétekor a tépést elkezdni.

11. A tépést megelőzően és a tépés során különösen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy az állatoknál a zavarás minél kisebb legyen, ugyanis a stressz negatívan hat a ludak közérzetére és ennek következtében a toll szorosabb illeszkedését eredményezi a tollhüvelyben. Ennek elkerülése érdekében a ludak tépéséhez nyugodt helyzetet kell teremteni.

12. Az állatok befogásához megfelelő, néhány lúd elkerítésére, kirekesztésére alkalmas befogórácsot kell használni, és a ludakat nyakuknál kell megfogni. A légsövet nem szabad elszorítani, ezért a nyakuknál fogott ludakat felemelni tilos. Ezen túlmenően a következő szabályokat kell követni:

12.1. a ludakat felemelni csak a test másik kézzel történő tehermentesítésével lehet,

12.2. tilos a ludak szárnyainak összekötözése, keresztezése, vagy a ludak összekötött lábak által történő felfüggesztése.

13. A ludakat tépő személynek kerülnie kell minden fájdalomkóros, sérülést. A tollat és a pehelytollat mindig kis csomókba fogva kell kihúzni, az esetlegesen mutatkozó új tollkezdeményeket nem szabad kiszakítani, mert az a lúdon sérülést okoz, és emellett a toll minőségét is — a

véres toll bomlásának következményeként — erősen rontja. Tilos a tépést végző személynek kezét benedvesítve tépni a tollat.

14. A tépéseknél a mell, a has, a hát és az oldalak tépendők. Nem szabad kitépni a nyelőcsőtágulatot borító tollazatot, illetve a szárnytollakat, a faroktollakat és a szárnytartó, ún. páratollakat. A fedőtollazattal szemben a pehelytollakat csak ritkítani szabad.

15. A tépést csak arra betanított és gyakorlatot szerzett személyek végezhetik. Az állatok egészségének megőrzése érdekében:

15.1. a tépés során esetlegesen előforduló bőrsérüléseket állatgyógyászati készítményekkel kell kezelni, és az állatot nyugalma, gyógyulása érdekében el kell különíteni,

15.2. a stressz- vagy egyéb tényezők miatt nehezen tépethető egyedeknél a tépést mellőzni kell,

15.3. a betegségek megelőzése céljából a tépők csak frissen mosott, tiszta ruházattal és lábbelivel léphetnek be a tépőhelyiségbe, ügyelni kell a tépők személyi higiéniájára is,

15.4. a tépés helyének tisztaságára gondot kell fordítani.

16. A próbatépésekről és a tépésekről (az állomány azonosítójáról, a tépés idejéről, a tépők személyéről, a tépelt állatok számáról) nyilvántartást kell vezetni, amelyet legalább öt évig meg kell őrizni.

6. számú melléklet

a 32/1999. (III. 31.) FVM rendelethez

A mezőgazdasági haszonállatokon érzéstelenítés nélkül végezhető beavatkozások

1. Ló, szamár, öszvér esetében:

vérvétel, fogszelés, szondázás, rektális vizsgálat, vakbél szúrscapolás, vértelen szülészeti segítségnyújtás, besütés.

2. Szarvasmarha, bivaly esetében:

vérvétel, szondázás, szarvtalanítás napos korban vértelen úton, fattyúcsecsbimbó eltávolítás napos korban, bendőmágnes-behelyezés, tályogmegnyitás, krotáliázás, bendő szúrscapolás, vértelen szülészeti segítségnyújtás.

3. Juh, kecske esetében:

vérvétel, bendő szúrscapolás, krotáliázás, tetoválás, tályogmegnyitás, vértelen szülészeti segítségnyújtás, castratio, szondázás, napos korban farokcsontkítás (vagy gumi-gyűrű igénybevételével, 8 napos korig).

4. Sertés esetében:

vérvétel, herélés 6 hetes korig, tályogmegnyitás, othematoma megnyitása, napos korban farokkurtítás, krotáliázás, fülcsipkés, napos korban szemfog lecsipés, felnőtt kanok szemfogának rövidítése, vértelen szülészeti segítségnyújtás.

5. Baromfi esetében:

vérvétel, szárnyszámozás (krotáliázás), szárnykurtítás napos korban, elektromos csőr kurtítás napos korban (2004. január 1-jéig), úszóhártya-bemetszés napos korban, kakassarkantyú-lecsípés napos korban, barbarie kacsza körmövége és csőr kurtítása kéthetes korig, tetoválás.

6. Strucc esetében:

vérvétel, krotáliázás.

A gazdasági miniszter 14/1999. (III. 31.) GM rendelete

**a gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségük
tanúsításáról szóló 21/1998. (IV. 17.) IKIM rendelet
módosításáról**

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 56. §-ának *a*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségük tanúsításáról szóló 21/1998. (IV. 17.) IKIM rendelet (a továbbiakban: a rendelet) 2. §-ának *b*) pontja helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„*b*) *biztonsági berendezés*: az *ac*) pont alá nem tartozó olyan — e rendelet 1. számú mellékletének *B*) pontjában felsorolt — berendezés, amelyet biztonsági feladat ellátása érdekében hoznak forgalomba, és amelynek hibája vagy hibás működése személyek biztonságát vagy egészségét veszélyeztetheti.”

2. §

A rendelet 1. számú melléklete 1.7.3. pontjának első mondata kiegészül a következő francia bekezdéssel:

„— a gyártás évét.”

3. §

A rendelet 2. és 3. számú melléklete helyébe e rendelet 1. és 2. számú mellékletei lépnek.

4. §

A rendelet a következő 12. §-sal egészül ki:

„*Átmeneti rendelkezések*

12. § (1) Honosított harmonizált szabvány hiányában e rendelet 1. számú mellékletében felsorolt, a nemzeti szab-

ványok követelményeinek megfelelő gépet vagy berendezést úgy kell tekinteni, hogy az megfelel az e rendeletben meghatározott biztonsági követelményeknek. Az ilyen gépet vagy berendezést e rendelet 3. számú melléklete szerinti megfelelőségi jelöléssel és feliratokkal kell ellátni.

(2) A nemzeti szabványok jegyzékét a Magyar Szabványügyi Testület Hivatalos Lapjában közzé kell tenni.

(3) Az importált, e rendelet 1. számú mellékletében felsorolt gépek, berendezések esetében a tanúsító szervezet dönt arról, hogy

— a külföldi vizsgáló és tanúsító szervezet vizsgálati eredményeit — részben vagy egészben — elfogadja-e,

— kétoldalú megállapodás alapján vagy megállapodás nélkül elfogadja-e a külföldi tanúsító szervezet tanúsításait a minőségbiztosítási rendszer megfelelőségéről.

A tanúsító szervezetnek nyilvánosságra kell hozni azoknak a külföldi vizsgáló és tanúsító szervezeteknek a megnevezését, amelyek vizsgálati eredményét, illetve tanúsítását elfogadja.”

5. §

Ezen átmeneti rendelkezések hatálya a megfelelőségi eljárások kölcsönös elismeréséről szóló magyar—EU megállapodás hatálybalépéséig terjed ki.

6. §

Azok a gépek és berendezések, amelyek megfelelnek e rendelet 4. §-ában megfogalmazott 12. § (1) bekezdés előírásainak, 2000. december 31-ig forgalmazhatók.

7. §

Ez a rendelet 1999. március 31-én lép hatályba.

Dr. Chikán Attila s. k.,
gazdasági miniszter

1. számú melléklet
a 14/1999. (III. 31.) GM rendelethez

A)

*A rendelet 6. § (1) bekezdésében érintett
gépek jegyzéke*

1. Körfűrészek egy vagy több fűrészlappal, fa vagy hasonló, hús vagy hasonló anyagokhoz.

1.1. Rögzített szerszámmal dolgozó fűrészgépek, amelyeknek fix a gépágyuk és a munkadarabot kézi vagy leszerelhető előtolással juttatják a szerszámhoz.

1.2. Rögzített szerszámmal dolgozó fűrészgépek, amelyeknél az alternáló mozgású fűrészállványt kézzel vezérlik, vagy azt hajtóművel szerelték fel.

1.3. Rögzített szerszámmal dolgozó fűrészgépek, amelyek a munkadarabot gépi előtolással mozgatják, és a munkadarab behelyezése (adagolása) és/vagy kivétele kézzel történik.

1.4. Mozgószerszámú fűrészgépek gépi előtolással és a munkadarab kézzel végzett behelyezésével és/vagy kivételével.

2. Faipari gyalugépek kézi előtolással.

3. Faipari vastagsági gyalugépek egyoldali megmunkálásra, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik.

4. Szalagfűrészek egy vagy több fűrészlappal, fa vagy hasonló, hús vagy hasonló anyagokhoz, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik.

5. Az 1—4. és a 7. pont alatti munkaeszközfajták kombinált kivitelben.

6. Faipari csapmarógépek több szerszámtartóval, kézi előtolással.

7. Kézi láncfűrészgépek fa megmunkálására.

8. Független marógépek kézi előtolással, fa és hasonló anyagok megmunkálására.

9. Prések, hajlítógépek fémmegmunkáláshoz, a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik, és a mozgó elemek lökete túllépheti a 6 millimétert, valamint a sebesség a 30 mm/s-ot.

10. Műanyag-feldolgozó fröccsöntőgépek vagy formázóprések, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik.

11. Gumiipari fröccsöntőgépek vagy formázóprések, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik.

12. Föld alatti munkára szolgáló munkagépek:
— vasúti munkagépek, mozdonyok és fékezőkocsik,
— hidraulikus energiával működtetett emelőtalpak,
— föld alatti munkára szánt munkagépekbe épített belső égésű motorok.

13. Háztartási hulladékgyűjtő teherjarművek kézi töltésű és présmechanizmussal rendelkező kivitelben.

14. A rendelet 1. számú mellékletének 3.4.7. szakaszában körülírt védőburkolatok és erőátviteli tengelyek univerzális csatlakozóval.

15. Járművekre szerelt emelők.

16. Személyek emelésére szolgáló gépek, amelyeknél fennáll a leesés veszélye, több, mint 3 m magasból.

17. Pirotechnikai termékeket gyártó gépek.

B)

A rendelet 6. § (1) bekezdésében érintett biztonsági berendezések jegyzéke

1. Közelítésre működésbe lépő, elektronikus szenzorokkal működő biztonsági berendezés.

2. Kétkezes kapcsolók logikai egységei és elemei.

3. Automatikusan mozgatható védőszerkezetek e melléklet A) részének 9., 10., 11. pontjában leírt présgépekhez.

4. Borulás elleni védőszerkezetek.

5. Leeső tárgyak elleni védőszerkezetek.

2. számú melléklet

a 14/1999. (III. 31.) GM rendelethez

Jelen melléklet A), B) és C) pontja szerinti nyilatkozatot ugyanazon a nyelven kell kiállítani, mint a használati utasítást — lásd a 21/1998. (IV. 17.) IKIM rendelet 1. számú mellékletének 1.7.4. pontját —, gépírással vagy nyomtatott betűkkel.

A)

*A gépekre vonatkozó
megfelelőségi nyilatkozat tartalma*

(A rendelet 5. §-a)

A megfelelőségi nyilatkozat az alábbi adatokat tartalmazza:

- a gyártó nevét és címét (a cég teljes címzését);
- a gép vagy géprész leírását;
- minden vonatkozó előírást, amelynek a gép megfelel;
- indokolt esetben a terméktanúsító szervezet nevét és címét, valamint a típusvizsgálati tanúsítvány sorszámát;
- indokolt esetben annak a terméktanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelyiknek átadták a 7. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti okmányokat;
- indokolt esetben annak a terméktanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelyik kiállította a tanúsítást a 7. § (1) bekezdés c) pontja alapján;
- indokolt esetben a honosított harmonizált szabványokra hivatkozást;
- indokolt esetben arra vonatkozó utasítást; hogy az üzembe helyezés mindaddig tilos, amíg megállapítást nem nyert, hogy a gép, amelybe egy gép vagy önállóan is használható részegység beépítésre kerül, megfelel-e a rendelet előírásainak;
- az aláírásra jogosult személy adatait és aláírását.

B)

*A gyártó vagy a gyártó meghatalmazott képviselője
nyilatkozatának tartalma*

(A rendelet 5. §-a)

A gyártó 5. § szerinti nyilatkozata a következő adatokat tartalmazza:

- a gyártó nevét és címét;
- a gép vagy a géprezsz leírását;
- indokolt esetben a terméktanúsító szervezetnek a nevét és címét, valamint a típusvizsgálati tanúsítvány sor-számát;
- indokolt esetben annak a terméktanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelyiknek átadták a 7. § (1) bekezdés a) pontja szerinti okmányokat;
- indokolt esetben annak a terméktanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelyik kiállította a tanúsítást a 7. § (1) bekezdés c) pontja alapján;
- indokolt esetben a harmonizált szabványokra hivatkozást;
- arra vonatkozó utasítást, hogy az üzembe helyezés mindaddig tilos, amíg megállapítást nem nyert, hogy a gép, amelybe ez a gép beépítésre kerül, megfelel-e a rendelet előírásainak;
- az aláírásra jogosult személy adatait és aláírását.

C)

*A külön forgalmazott biztonsági berendezésekre
vonatkozó gyártói megfelelőségi nyilatkozat tartalma*

(A rendelet 5. §-a)

A megfelelőségi nyilatkozat a következő adatokat tartalmazza:

- a gyártó nevét és címét;
- a biztonsági berendezés leírását;
- a biztonsági berendezés által teljesítendő biztonsági funkciót, ha az nem nyilvánvaló a leírásból;
- indokolt esetben a típusvizsgálatot végző szervezetnek a címét, valamint a típusvizsgálati tanúsítvány számát;
- indokolt esetben annak a termékmegfelelőség tanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelynek átadták a 7. § (1) bekezdés a) pontja szerinti okmányokat;
- indokolt esetben annak a szervezetnek a nevét és címét, amelyik kiállította a tanúsítást a 7. § (1) bekezdés c) pontja alapján;
- indokolt esetben a harmonizált szabványokra hivatkozást;
- az aláírásra jogosult személy aláírását és beosztását.

3. számú melléklet

a 14/1999. (III. 31.) GM rendelethez

Megfelelőségi jelölés és feliratok

1. A megfelelőségi jelölés az alábbi szimbólumból és a tanúsítás évszámának két utolsó számjegyéből, valamint a tanúsító szervezetnek a jeléből áll.

H

2. A megfelelőségi jelölés arányosan nagyítható vagy kicsinyíthető. A jelölésnek legalább 5 mm magasnak kell lennie.

3. A gépen vagy berendezésen a megfelelőségi jelölést a rendelet 1. számú mellékletének 1.7.3. pontjában foglalt adatokkal együtt kell feltüntetni.

A nemzeti kulturális örökség miniszterének 6/1999. (III. 31.) NKÖM rendelete

a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságáról

A világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülészakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről szóló 1985. évi 21. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Egyezmény) 3. §-ában, és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 56. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, figyelemmel e törvény 62. §-a (2) bekezdésének k) pontjában foglaltakra — a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterrel és a környezetvédelmi miniszterrel egyetértésben, valamint a külügyminiszterrel együttműködve — az alábbiakat rendelem el:

1. §

A Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) az Egyezményből adódó kormányzati feladatok ellátásában a nemzeti kulturális örökség miniszterének (a továbbiakban: miniszter) tanácsadó testülete.

2. §

A Bizottság

a) kapcsolatot tart az Egyezményben érintett magyar kormányzati és országos hatáskörű szervekkel, helyi önkormányzatokkal, más szervezetekkel, intézményekkel és

természetes személyekkel, valamint — a Külügyminisztérium és a külképviseletek bevonásával — az Egyezményhez csatlakozott egyes országok, illetve regionális szervezeteik kormányzati szerveivel, az Egyezmény végrehajtására a részes államok közül választott Világörökség Bizottsággal (a továbbiakban: VÖB) és az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (a továbbiakban: UNESCO) Főigazgatója által kinevezett Titkársággal, azaz a Világörökség Központtal (a továbbiakban: VÖK). Ennek keretében a Bizottság

aa) elősegíti, hogy a Világörökség Jegyzékben (a továbbiakban: Jegyzék) nyilvántartott, egyetemes értékű magyar kulturális és természeti örökség elemeit, illetve helyszíneit a Kormány a miniszter útján az Egyezményvel és a VÖB irányelveivel összhangban a nemzetközi követelményeknek megfelelően, egyetemes és nemzeti értékeit megőrizve használja és/vagy ezeket fenntartható módon fejlessze, továbbá bemutassa, szükség szerint helyreállítsa,

ab) kezdeményezi, hogy a Kormány a miniszter útján és a VÖK-on keresztül tájékoztassa a VÖB-ot az Egyezmény által védett területen végzendő olyan helyreállítási vagy új építési munkálatokról, amely kihathat a helyszín világörökségi értékére;

b) javaslatok alapján kijelöli a hazai egyetemes értéket képviselő kulturális és természeti örökség azon kiemelkedő javait, amelyek esélyesek lehetnek a Jegyzékbe kerülésre, továbbá:

ba) javaslatot tesz a miniszternek azok betérjesztésére, illetve sorrendiségére vonatkozóan,

bb) intézkedik a Jegyzékbe történő bejegyzési javaslatok elkészítéséről;

c) közreműködik a VÖB tevékenységében, valamint a VÖK programjaiban, ennek körében:

ca) elősegíti a Jegyzékben nyilvántartott magyar javak védelmét, méltó és egyetemes értékeik fenntartását biztosító hasznosítását és népszerűsítését,

cb) javaslatokat dolgoz ki a Jegyzékben nyilvántartott értékek fenntartásához, fejlesztéséhez és bemutatásához szükséges intézkedésekre,

cc) a közvéleményt széleskörűen tájékoztatja a végzett tevékenységről, a javakat fenyegető veszélyekről,

cd) javaslatokat dolgoz ki ismeretterjesztő és oktatási programokra;

d) folyamatosan figyelemmel kíséri a Jegyzékben nyilvántartott hazai javak állapotát és ennek körében:

da) nyilvántartást vezet a Jegyzékbe bejegyzett javakról, az állapotukban, tulajdon- és más jogi helyzetükben bekövetkező változásokról,

db) nemzeti stratégiai és cselekvési programokat dolgoz ki vagy az egyes helyszínekre vonatkozó ilyen programok kidolgozásában közreműködik; igény szerint tapasztalatait más államok hasonló szerveinek, intézményeinek átadja,

dc) az Egyezmény Általános Konferenciájára történő felkészülés keretében kétévenként jelentést készít a miniszter, parlamenti választási ciklusonként egy alkalommal az Országgyűlés, illetve hatévente az Egyezmény 29. Cikkével és az

UNESCO 29. Általános Konferenciájának vonatkozó határozatával összhangban, a VÖB 22. ülésén elfogadott formában az Egyezmény részes államai részére,

dd) aktívan közreműködik az Egyezmény előírásainak betartásában;

e) az UNESCO világörökséggel összefüggő egyéb tevékenységével kapcsolatos kérdések alapján javaslatokat tesz a miniszternek, illetve jóváhagyásával más, illetékes hazai és nemzetközi szervezeteknek;

f) a központi költségvetési előirányzatból a világörökségi helyszínek megóvását, bemutatását, egyetemes értékük fejlesztését, illetve helyreállítását célzó pályázatokat szakmai szempontból véleményezi;

g) megállapítja saját ügyrendjét és éves munkatervét.

3. §

(1) A Bizottság elnökből, ügyvezető elnökből, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium — az épített környezet alakításáért és védelméért felelős — helyettes államtitkárából, a Környezetvédelmi Minisztérium — a természetvédelmi feladatok ellátásáért felelős — helyettes államtitkárából, a Külügyminisztérium — e feladatra kijelölt — helyettes államtitkárából, a miniszter által a (4) bekezdés szerint kinevezett titkárából és tagból, valamint további 11 bizottsági tagból (a továbbiakban: tagok) és tanácskozási joggal rendelkező állandó meghívottakból (a továbbiakban: meghívottak) áll.

(2) A Bizottság elnöke a miniszter.

(3) A Bizottság ügyvezető elnöke és egyben a VÖB képviselője a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának (a továbbiakban: NKÖM) kulturális örökséggel kapcsolatos feladatok ellátásáért felelős helyettes államtitkára.

(4) A bizottság titkárát és egy tagját a miniszter közvetlenül, további tagjait az (5), meghívottait a (6) bekezdésben felsoroltak javaslatai alapján nevezi ki, illetve hívja meg hatéves időtartamra. A miniszter dönt az általa közvetlenül, illetve az (5) és (6) bekezdésben felsoroltak által javasolt tagok, illetve meghívottak visszahívásáról is, amelyre ugyancsak az (5)—(6) bekezdés szerinti jogosultak tehetnek javaslatot.

(5) A Bizottság egy-egy tagjára vonatkozóan javaslatlétre jogosultak:

a) környezetvédelmi miniszter,

b) belügyminiszter,

c) gazdasági miniszter,

d) közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter,

e) pénzügyminiszter,

f) oktatási miniszter,

g) az Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnöke,

h) az Országgyűlés Környezetvédelmi bizottságának elnöke,

i) az Országgyűlés Kulturális bizottságának elnöke,

j) Magyar Tudományos Akadémia elnöke,

k) Magyar UNESCO Bizottság elnöke.

(6) A Bizottság egy-egy meghívott tagjára javaslatételre jogosultak:

- a) ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke,
- b) IUCN Magyar Nemzeti Bizottság elnöke,
- c) ICOM Magyar Nemzeti Bizottság elnöke,
- d) ICCROM Magyar Nemzeti Bizottság elnöke,
- e) Magyar Építészek Szövetsége,
- f) Magyar Építész Kamara, valamint
- g) a Jegyzékben szereplő helyszínek által érintett települési önkormányzatok.

(7) A Bizottság üléseire tanácskozási joggal a Bizottság ügyvezető elnöke a Bizottság döntése alapján a (6) bekezdésben megjelölteken kívül a Jegyzék által érintett javak kezeléséért felelős intézmények, továbbá a tevékenységük alapján érintett társadalmi szervezetek képviselőit is meghívhatja.

4. §

(1) A Bizottság munkáját a NKÖM Műemléki Főosztályának vezetője mint a Bizottság titkára szervezi és koordinálja a Bizottság által jóváhagyott ügyrend és munkaterv szerint.

(2) A Bizottság szükség szerint, de évente legalább két alkalommal ülésezik.

(3) A Bizottság egyszerű szavazattöbbséggel hozza meg határozatait. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

(4) A Bizottság munkáját az általa létesített két állandó szakmai albizottság segíti. A Bizottság az éves munkatervének megfelelően feladatai ellátására a Bizottság tagjából operatív munkacsoportokat is létrehozhat.

5. §

(1) A Bizottság működésével kapcsolatos kiadásokat a NKÖM költségvetésében a Nemzeti Örökség Program céllelőirányzatból kell biztosítani.

(2) Az Egyezményben részes államok kötelező hozzájárulásaként befizetendő összeget — amely Magyarország UNESCO tagdjának 1%-a — a NKÖM költségvetésében kell biztosítani.

6. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba, ezzel egyidejűleg a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságáról szóló 44/1997. (XII. 29.) KTM rendelet hatályát veszti.

Dr. Hámori József s. k.,
a nemzeti kulturális örökség minisztere

A pénzügyminiszter 9/1999. (III. 31.) PM rendelete

a Vám- és Pénzügyőrség Öltözködési Szabályzatáról

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 342. §-a (2) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

A rendelet hatálya

1. §

(1) A rendelet hatálya a Vám- és Pénzügyőrség hivatásos állományú tagjaira (a továbbiakban: pénzügyőr), valamint azon nyugállományba helyezett tagjaira terjed ki, akik egyenruha viselésére engedélyt kaptak.

(2) Állományilletékes parancsnokon, illetve szolgálati előljárón a Hszt. 2. § és a 308. §-ban, valamint a 15/1997. (V. 8.) PM rendelet 98. § c) és d) pontjában írt személyeket kell érteni.

A Vám- és Pénzügyőrségnél az ellátás körébe vont ruházati termékek csoportosítása

2. §

(1) A Vám- és Pénzügyőrségnél az alábbi termékeket lehet a központi ellátás körébe tartozónak tekinteni:

- a) egyenruházati termékek (felsőruházat, fehérnemű, lábbelik, sapkák, valamint a személyi felszerelési termékek),
- b) jelvények, kitüntetések és tartozékaik,
- c) ruházati egység-felszerelési anyagok,
- d) javító és karbantartó anyagok,
- e) az egyenruházattal együtt árusítandó sportruházat,
- f) az egyenruházattal együtt, egyenruházati boltban árusított választéki termékek.

(2) Az (1) pontban felsorolt termékcsoportok közül az a), b) és c) pontban jelzett termékek pontos felsorolását (megnevezését) az 1. számú melléklet tartalmazza.

(3) Az egyenruházati termékek részletes leírását, az egyenruházati termékeken kívül árusítható termékek körét és azok beszerzési, illetve értékesítési lehetőségét, az ellátás rendjét részletesen az országos parancsnok külön utasításban szabályozza.

*A pénzügyőr ellátási normák
alaptípusa szerinti besorolása*

3. §

(1) *Egyenruhás állomány:* A Vám- és Pénzügyőrség hivatásos állománya, a (2) bekezdésben felsoroltak kivételével. Az egyenruhás állomány személyre szólóan biztosított alapruházati normája kizárólag egyenruházati termékeket tartalmaz. Az egyenruhás állomány a szolgálatát egyenruhában látja el.

(2) *Vegyesruhás állomány:* A megyeszékhelyi nyomozó hivatalok, a Fővárosi Nyomozó Hivatal, a területi parancsnokságok nyomozati és szabálysértési, ellenőrzési osztályai, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága állományában szolgálatot teljesítő hivatásos állományú testületi tagok. A vegyesruhás állományt a kinevezési okmánya alapján az e szabályzatban előírt egyenruházati alapellátmánnyal kell felszerelni. A vegyesruhás állomány a szolgálatát általában polgári ruhában látja el.

Egyenruházat

4. §

(1) Az egyenruházat alapváltozatai:

a) *Zenekari díszöltözet:* a zenekar tagjai viselhetik hangversenyek, térzene adása alkalmával, ha az állományilletékes parancsnok elrendeli.

b) *Díszelgő öltözet:* a díszegységek, a díszőrök, a testületi zászlót kísérő pénzügyőrök, a zenekar tagjai viselik állami és nemzeti ünnepeken, testületi ünnepségeken, illetve az állományilletékes parancsnok rendelkezése alapján.

c) *Társasági öltözet:* a pénzügyőrök és az egyenruhát engedéllyel viselő nyugállományú pénzügyőrök viselete minden esetben állami és nemzeti ünnepen, kiemelkedő testületi és társadalmi rendezvényeken, ha az állományilletékes parancsnok elrendeli, továbbá, ha az állományilletékes parancsnok vagy a szolgálati elöljáró engedélyezi.

d) *A szolgálati öltözet alapváltozatai:*

1. Irodai öltözet: az egyenruhás állomány egész napos irodahelyiségben töltött szolgálat, valamint az irodai szolgálatot ellátóknak az ellenőrzések alkalmával viselt öltözet.

2. Szolgálati (köznapi) öltözet:

2.1. a határszolgálatot vámellenőrzéssel ellátók,

2.2. a vámellenőrzést belterületi vámhivatalnál, járőrként ellátók,

2.3. a szolgálati helyen és az állandó felügyeleti helyen tevékenykedők,

2.4. a jövedéki ellenőrzést végzők,

2.5. a közúti ellenőrzést folytatók,

2.6. a napi irodai szolgálatot a második francia bekezdésben felsorolt egyéb szolgálatokkal vegyesen ellátók öltözet.

e) *Gyakorló öltözet:*

1. a pénzügyőrök minősített időszak elrendelése esetén viselt öltözet;

2. a pénzügyőrök mozgósítási, polgári védelmi és riasztási gyakorlatokon, külön elrendelés esetén;

3. az egyenruhás állomány lövészeteken, a vegyesruhás állomány II. negyedéves lövészetén;

4. az állományilletékes parancsnok, valamint a szolgálati elöljáró által, a kijelölt pénzügyőrök speciális szolgálati feladatai ellátásához előírtan viselhető öltözet.

(2) Az egyenruha viselésének időszakai:

a) nyári időszak: május 1-jétől szeptember 30-áig,

b) átmeneti időszak: március 1-jétől április 30-áig, október 1-jétől november 30-áig,

c) téli időszak: december 1-jétől február végéig tart.

(3) Az egyenruházati termékek részletes felsorolását az 1. számú melléklet tartalmazza.

(4) Az (1) bekezdésben írt alapváltozatok (2) bekezdés szerinti változatait a 2. számú melléklet tartalmazza.

A testületi rendfokozati jelzések

5. §

(1) A szolgálati és társasági zubbony és a nyári gyakorló öltözet kivételével, a szolgálati és gyakorló öltözeten a különböző rendfokozatokat jelölő váll-lapokat kell viselni.

(2) A társasági zubbony gallérján a rendfokozatokat jelölő fűzőld alapszínű parolit kell elhelyezni.

(3) A szolgálati zubbonyon a rendfokozatokat jelölő vállszalagokat kell elhelyezni.

(4) A társasági és az átmeneti felöltőn, a felöltő mindkét ujján különböző színű és méretű paszománycsíkok jelölik a rendfokozatot.

(5) A nyári gyakorló öltözet viselésénél a rendfokozati jelzéseket jelölő (karlapot) a gyakorló öltözet jobb ujján kell elhelyezni.

(6) A rendfokozati jelzések részletes leírását a 3. számú melléklet tartalmazza.

*A Vám- és Pénzügyőrség jelvénye
és a szolgálati jelvény*

6. §

(1) A Vám- és Pénzügyőrség (a továbbiakban: testület) jelvénye a stilizált „Merkurbot”.

(2) A szolgálati jelvény ovális alakú, arany szegélyű, sötétkék alapon tartalmazza:

- a) a felső részen a Magyar Köztársaság címerét,
- b) középső részén, világoszöld mezőben, nemzeti színű ovális keretben a stilizált „Merkurbot”-ot és a szolgálati jelvény számát, egyes szolgálati ágaknál a szolgálati ág betűjelét,
- c) alsó részén magyar, német és angol nyelven a „Vám” feliratot.

(3) A testület jelvényét csak az egyenruházaton és a testület hivatalos kiadványain lehet használni, illetőleg alkalmazni.

(4) Az egyenruházaton alkalmazható díszítőelemek részletes leírását a 4. számú melléklet tartalmazza.

7. §

A rendszeresített szolgálati jelvényt — a jelvény számának a személyi nyilvántartási könyvbe történő bejegyzését követően — az átvétel igazoltatása után kell a pénzügyőr részére kiadni. A kiadás és nyilvántartás részletes szabályait az országos parancsnok állapítja meg.

*Az egyenruha,
illetve a polgári ruha viselés szabályai*

8. §

(1) Az egyenruhás állomány köteles a szolgálatát kifogástalan állapotú, az általános szabályok, illetve az esetenkénti utasítás (engedély) szerint az időszaknak és a viselési alkalmaknak megfelelő változatú egyenruházatban teljesíteni, és azt a jelen rendeletben meghatározott módon és az előírt kivitelben viselni. A vegyesruhás állomány a szolgálat jellegének és az alkalomnak megfelelő és kifogástalan állapotú polgári ruhát hordhat, a szolgálati előljáró rendelkezésének megfelelően.

(2) A szolgálat érdekében vagy más indokolt esetben az egyenruhás állomány tagja részére a szolgálati előljáró elrendelheti, illetőleg engedélyezheti a szolgálat polgári ruhában való teljesítését.

(3) Zárt rendben, illetve két vagy több pénzügyőr együttes szolgálat teljesítése esetén egységes egyenruhát kell viselni. Az állományilletékes parancsnok időszakonként, állományparancsban szabályozza a hordható egyenruha változatokat.

(4) Az időjárás szélsőséges változásakor a szolgálati előljáró ideiglenesen engedélyezheti az adott időszakra megállapított változatoktól való eltérést.

(5) A külföldön létesített szolgálati helyen szolgálatot teljesítők a vonatkozó nemzetközi szerződések előírásainak megfelelően viselhetik egyenruhájukat és szolgálati

fegyvereiket. Hivatalos külföldi szolgálati úton, és külföldre történt vezénylés ideje alatt egyenruha a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka engedélyével viselhető.

(6) A 2. számú mellékletben rögzített kiegészítő öltözeteket és felszereléseket szükség szerint lehet, illetve kell viselni (használni), vagy a szolgálati előljáró engedélyével, illetőleg utasítására viselhetők (használhatók).

(7) Az egyenruhás állományba tartozó nők szolgálati öltözetként szolgálati szoknyát vagy szolgálati pantallót egyaránt viselhetnek.

(8) Az egyenruha viselésére nem kötelezettek körét az országos parancsnok külön utasításban — munkakörönként, beosztásonként — részletesen szabályozza.

*Az egyenruha viselésére vonatkozó tiltó
és könnyítő rendelkezések*

9. §

Az egyenruha viseletére vonatkozó tiltó és könnyítő rendelkezések részletes szabályait az országos parancsnok határozza meg.

Kitüntetések, jelvények viselésének rendje

10. §

(1) Az egyenruházaton csak a Magyar Köztársaság Elnöke, a Kormány, a pénzügyminiszter, továbbá a jogszabályban feljogosított más személyek által alapított kitüntetések viselhetők.

(2) Külföldi kitüntetést csak az viselhet, aki erre engedélyt kapott az országos parancsnoktól.

(3) A kitüntetések eredeti formában csak külön parancsra viselhetők. A kitüntetéseket szalagsávon a társasági és a szolgálati zubbony bal oldalán belülről kifelé, több sorban, felülről lefelé haladva kell elhelyezni. Egy sorban négy kitüntetést lehet viselni.

(4) A kitüntetések viselésének részletes szabályait az 5. számú melléklet tartalmazza.

11. §

(1) Az egyenruhán csak a miniszter, a fegyveres szervek országos vezetői által adományozható jelvényeket, illetőleg a hivatásos állományjelzést, és az iskolai végzettséget tanúsító — testület által alapított — jelvényt lehet viselni. Külföldi jelvény csak akkor tűzhető ki, ha a viselését az országos parancsnok engedélyezte.

(2) A jelvények viselési rendjét a 6. számú melléklet tartalmazza.

Felszerelésitárgyak

12. §

- (1) A felszerelési tárgyak a
- a) pisztoly,
 - b) pisztolytáska,
 - c) tártartók,
 - d) kutató overáll,
 - e) szolgálati jelvény,
 - f) golyóálló mellény,
 - g) patentbilincs, tok,
 - h) szálfegyver (szablya) kardbojttal és csatlékkal (dísz-
őrök részére),
 - i) könnyfakasztó spray,
 - j) vegyi-elektromos sokkoló,
 - k) jelsíp, jelsípszinór.

(2) A felszerelési tárgyak a testület tulajdonát képezik, azok átadása-átvétele aláírás ellenében történhet meg. A pénzügyőrnek a külföldre vagy más szervhez történő vezénylésekor, a szolgálati viszonya szüneteltetésekor, továbbá megszűnésekor azokkal el kell számolnia a felvétel helyén. A felszerelési tárgyak hiánya, megrongálódása esetén a kártérítési eljárást le kell folytatni.

(3) A felszerelési tárgyak öltözetben való elhelyezésének (hordmód) szabályait az országos parancsnok határozza meg.

Az egyenruházattal való ellátás

13. §

- (1) A pénzügyőrt
- a) próbaidős ruházati ellátmányban,
 - b) alapruházati ellátmányban, ezt követően pedig
 - c) utánpótlási ellátmányban
- kell részesíteni.

Az igényjogosultaknak a 4. § szerinti besorolásnak és a szolgálati idejüknek megfelelő normajegyzékben felsorolt valamennyi egyenruházati termékkel rendelkezniük kell. Valamennyi egyenruházati cikket alapellátásként kell biztosítani.

(2) A próbaidős, valamint az alapruházati ellátmány természetbeni, míg az utánpótlási ellátmány egyéni pénzgazdálkodáson alapuló ellátás.

(3) A próbaidős ruházati ellátmány az egyenruhás szolgálat minimális feltételeinek biztosítását, az alapruházati ellátmány az egyenruházat minden változatot felölelő teljes körű megalapozását, az utánpótlási ellátmány pedig az elhasználdott egyenruházati cikkek pótlását, a sportruházat és a választéki cikkek beszerzését, valamint az öltözet tisztítatását szolgálja. A pénzügyőrt alapruházati ellátmánnyal való felszerelése során új ruházati cikkekkel kell ellátni (konfekcionált vagy méretes).

(4) A pénzügyőr a szolgálati előjáró rendelkezése alapján köteles a próbaidős és alapruházati ellátmányát felvenni, majd a későbbiekben ön maga annak utánpótlását a Vám- és Pénzügyőrség ruházati boltjában és a kijelölt méretes szabóságok útján beszerezni. Köteles gondoskodni továbbá azok folyamatos karbantartásáról.

(5) A szolgálati előjárók kötelesek beosztottaik ruházatát folyamatosan ellenőrizni, és mindazon cikkeket pótoltatni, amelyek az alapellátási normában előírtakkal szemben hiányoznak, vagy amelyek pótlása elhasználságuk miatt szükségessé vált.

(6) Aki egyenruházati ellátmányban részesült, a 2. számú mellékletben meghatározott változatoknak megfelelő és a 4. § szerinti besorolásnak megfelelő, a normákban felsorolt egyenruházati cikkek bemutatására kötelezhető.

(7) A nyugállományba helyezett pénzügyőr, amennyiben egyenruha viselésére a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokától engedéllyel rendelkezik, saját költségén egyenruházati cikkeket vásárolhat, és az ezen szabályzatban előírtak szerint öltözködhet.

14. §

A próbaidős pénzügyőrt a véglegesítés napjáig csak ún. próbaidős normában meghatározott ruházati termékekkel lehet ellátni, ettől eltérni csak az országos parancsnok névre szóló engedélyével lehet. A próbaidős normát az országos parancsnok határozza meg.

*A próbaidős és az alapruházati ellátmány
biztosításának rendje*

15. §

(1) A próbaidős ruházati ellátmány a szolgálati viszony létesítéséhez kapcsolódik, míg az alapruházati ellátmány a véglegesítés napjától jár.

(2) Az alapruházati ellátmány 12 hónapra szóló egyszeri járandóság.

(3) Az alapruházati norma az első ellátáshoz (alapellátáshoz) szükséges ruházati anyagok körét és mennyiségét határozza meg. Az alapruházati norma magába foglalja a próbaidős ruházatot is.

(4) Az alapfelszereléskor kiadott ruházati cikkek a normában meghatározott kihordási idő letelte, illetve az alapruházati normából való kivonása után a hivatásos állomány tulajdonát képezik.

(5) Az egyenruhás állomány különböző szakmai területek szerint különböző alapruházati normát kap. Különböző alapszabványokban meghatározott egyenruházati cikkek köre és mennyisége nem haladhatja meg az 1. számú mel-

lékletben meghatározottakat. A különböző norma táblákat az országos parancsnok külön utasításban szabályozza.

(6) Különböző szakmai területeken történő áthelyezés, vezénylés esetén, amennyiben pénzügyőr a maximális alapellátási normáját még nem vette át, és arra az új feladatának ellátásához szüksége van, úgy a különbözetként jelentkező termékeket az alapellátás szabályai szerint 30 napon belül felveheti.

(7) Konfekcionált kivitel hiányában az alapruházati ellátás méretre készítéssel biztosítható.

(8) A testületi azonosító jelektől meg nem fosztott egyenruházati cikket és felszerelési tárgyat tilos kereskedelmi forgalomba hozni, illetve átadni, kivételt képez, testületi tagok egymás között történő átadása. Egyéb célú átadást (filmforgatás, reklám stb.) az országos parancsnok engedélyezi.

*Szolgálati viszony megszűnése esetén
a ruházati ellátmány, felszerelés elszámolása*

16. §

A próbaidős pénzügyőr köteles a részére kiadott ruházattal és felszerelési tárgyakkal maradéktalanul elszámolni. Ha a visszaadási kötelezettségének nem tud eleget tenni, a hiányzó cikkek értékét meg kell térítenie. Az elszámolás során az új ruházati cikkek visszavételre kerülnek, illetve a használt cikkek esetében az aktuális értékesítési ár 50%-át köteles megtéríteni.

17. §

(1) Ha a szolgálati viszony a Hszt. 53. § *a), b), e), f)* pontja, a 56. § (2) bekezdés *b)* pontja, illetve az 59. § (1) bekezdésének *b)* vagy *d)* pontja alapján szűnik meg, a véglegesítéstől számított három évig elszámolási kötelezettség keletkezik.

(2) Az alapellátási norma értékét minden évben az országos parancsnok állapítja meg.

(3) Az elszámolás során a visszavett ruházati ellátmány újraértékesíthető. Az újraértékesítés feltételeit és szabályait az országos parancsnok határozza meg.

(4) Az elhunyt testületi tag felszerelési tárgyait térítési kötelezettségének megállapítása nélkül vissza kell venni.

(5) Nyugdíjazás esetén az alapfelszereléssel elszámolni nem kell. Az új egyenruházat ebben az esetben is, a (4) bekezdésben foglaltak szerint visszavásárolható.

*Alapruházati ellátmánnyal kapcsolatos
eljárás rendje átminősítés, illetve más fegyveres szervhez
való áthelyezés esetén*

18. §

(1) A köztisztviselőnek, illetve közalkalmazottnak átminősített pénzügyőrt az alapruházati ellátmánnyal nem kell elszámoltatni, de a felszerelési tárgyakat köteles a hivatásos állományúak kártérítési felelősségére vonatkozó szabályok alkalmazásának terhe mellett leadni. A hivatásos állományúnak átminősített köztisztviselő és közalkalmazott testületi tagot az alapruházati ellátás szabályai szerint fel kell szerelni.

(2) A más fegyveres szervhez áthelyezett pénzügyőrt, ha az áthelyezésre az alapruházati ellátás időszakának végéig kerül sor, a 17. §, valamint a szolgálati viszonyukat a 18. § (1) bekezdésben felsoroltak szerint megszüntető testületi tagokra vonatkozó szabályok szerint kell elszámoltatni. Ezt követően az elszámolási kötelezettség csak a felszerelési tárgyakra vonatkozhat. A más fegyveres szervtől áthelyezettek a teljes alapruházati ellátásra jogosultak.

Tábornoki alapruházati ellátmány

19. §

(1) Teljes alapruházati ellátmányra jogosult a tábornokká kinevezett pénzügyőr, ha a tábornoki rendfokozat az első rendfokozata.

(2) Kinevezéskor a tábornokot a 8. számú mellékletben szereplő alapruházati normában meghatározott ruházati cikkekkel kell ellátni, ha a tábornoki rendfokozat nem az első rendfokozata.

Utánpótlási ellátmány

20. §

(1) Az utánpótlási ellátmány naptári évre szóló ellátás. Az utánpótlási ellátmány iránti igény először az alapfelszerelés időtartama lejártának napján, ezt követően pedig évente, január első napjával nyílik meg. Kivételt képez, ha az utánpótlási ellátmányra való jogosultság az (5) bekezdésben foglaltak miatt szünetel.

(2) A vegyesruhás állományt a teljes utánpótlási ellátmány megilleti.

(3) Az utánpótlási ellátmány összegét és kifizetésének szabályait az országos parancsnok állapítja meg.

(4) Az utánpótlási ellátmányt legkésőbb minden év május 31-éig lehet a jogosult részére, az országos parancsnok által meghatározott módon kifizetni.

(5) Nem jár utánpótlási ellátmány:

a) a három hónapot meghaladó illetmény nélküli szabadság időtartamára, a Hszt. 96. § a), b) és c) pontjában foglalt eseteket kivéve,

b) a szolgálati beosztásból való felfüggesztés, valamint az előzetes letartóztatásba helyezés időtartamára, ha a fegyelmi, illetőleg a büntetőeljárás következményeként a szolgálati viszony megszüntetésére kerül sor,

c) szolgálati viszony szünetelése esetén (Hszt. 51. §).

*Az utánpótlási ellátmány elszámolása
a szolgálati viszony megszűnése esetén*

21. §

(1) Ha a szolgálati viszony — a (2) bekezdésben meghatározott eseteket kivéve — év közben szűnik meg, az utánpótlási egyenruházati ellátmánynak a szolgálatban töltött hónapokra eső, időarányos része jár.

(2) A szolgálati viszony nyugdíjazás vagy elhalálozás következtében történő megszűnése esetén az utánpótlási ellátmány a tárgyév végéig jár.

(3) A szolgálati beosztásából felfüggesztés, illetőleg előzetes letartóztatásba helyezés esetén, ha a szolgálati viszony megszüntetésére kerül sor, az utánpótlási egyenruházati ellátmány a szolgálati beosztásból való felfüggesztés, illetőleg az előzetes letartóztatásba helyezés napjáig jár. Ha a szolgálati viszony nem szűnik meg, az utánpótlási egyenruházati ellátmányt a felfüggesztés, illetőleg az előzetes letartóztatásba helyezés időtartamára jóvá kell írni.

*Utánpótlási ellátmánnyal kapcsolatos eljárás rendje
átminősítés, illetve más fegyveres szervhez való
áthelyezés esetén*

22. §

(1) A köztisztviselőnek, illetve közalkalmazottnak átminősített pénzügyőrt az utánpótlási ellátmánnyal nem kell elszámoltatni. A járandóságok közötti különbözetet az érintett részére az országos parancsnok által meghatározott módon ki kell fizetni.

(2) A hivatásos állományúvá történő átminősítés esetén az (1) bekezdés rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell.

(3) A más fegyveres szervhez áthelyezett pénzügyőr utánpótlási ellátmánnyal való elszámoltatását a 23. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően kell végrehajtani, kivéve, ha az országos parancsnok az érintett társ fegyveres szerv vezetőjével másban állapodott meg.

Záró rendelkezések

23. §

Ez a rendelet a kihirdetést követő 8. napon lép hatályba, azzal, hogy először az 1999. évre megállapított normák esetében kell alkalmazni, egyidejűleg a 16/1997. (V. 8.) PM rendelet hatályát veszti.

*Járai Zsigmond s. k.,
pénzügyminiszter*

1. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

RUHÁZATITERMÉKEK FELSOROLÁSA

I. Férfi ruházati termékek

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- társasági ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- kiegészítő öltözet: társasági felöltő,
- társasági kesztyű,
- társasági sál (a rendfokozatnak megfelelő szerelvényekkel együtt),
- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati ingzubbony,
- szolgálati hosszú ujjú ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati csizma,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka,
- tányérsapka,
- tányérsapka szerelvény,
- téli sapka,
- téli sapka szerelvény,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál,
- szélzseki,
- váll-lap szerelvény,
- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,

- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló sapka szerelvény,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv, vállszíj nélkül,
- téli gyakorló alsó+ felső,
- gyakorló kesztyű,
- gyakorló rendfokozati jelzés szerelvényekkel.

II. Női ruházati termékek

- társasági zubbony,
- társasági blúz,
- társasági szoknya,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági cipő,
- társasági deréköv,
- kiegészítő öltözet: társasági felöltő átmeneti,
- társasági kesztyű,
- társasági sál a rendfokozatnak megfelelő szerelvényekkel együtt),
- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati szoknya,
- szolgálati pantalló,

- szolgálati blúz,
- szolgálati ingzubbony,
- szolgálati hosszú ujjú blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati női cipő,
- szolgálati cipő,
- szolgálati csizma,
- harisnya,
- baseball sapka,
- szolgálati kalap,
- szolgálati kalap szerelvény,
- téli sapka,
- téli sapka szerelvény,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál,
- széldzseki váll-lap szerelvénnel,
- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló sapka szerelvény,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv, vállszíj nélkül,
- téli gyakorló alsó+ felső,
- gyakorló kesztyű,
- gyakorló rendfokozati jelzés szerelvényekkel.

2. számú melléklet a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

EGYENRUHÁZATÖLTÖZETVÁLTOZATOK

I. FÉRFI ÖLTÖZETI VÁLTOZATOK

1. DÍSZELGŐ ÖLTÖZETEK

1.1. Díszöltözetek

1.1. a) Nyári változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- fehér kesztyű.

1.1. b) Átmeneti változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- fehér kesztyű.

1.1. c) Téli változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- díszfelöltő,
- fehér kesztyű.

1.2. Társasági díszöltözetek

1.2. a) Nyári változat

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- szolgálati ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- díszöv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal.

1.2. b) Átmeneti változat

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- társasági ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- díszöv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal,

b) kiegészítő öltözet: társasági felöltő.

1.2. c) Téli változat

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- társasági ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- fehér kesztyű,
- társasági felöltő,
- díszöv,
- társasági sál;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal.

1.3. Megengedett díszelő öltözetek

1.3. a) Nyári változat

- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,

- gyakorló póló,
- baseball sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztoly tokban.

1.3. b) *Átmeneti változat*

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- baseball sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztoly tokban.

1.3. c) *Téli változat*

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló cipő,
- téli sapka,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztoly tokban.

2. TÁRSASÁGI ÖLTÖZETEK

2. a) a) *Nyári változat*

- társasági pantalló,
- szolgálati ingzubbony,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv.

2. a) b) *Nyári változat*

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- szolgálati ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv.

2. b) a) *Átmeneti változat*

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- társasági ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- társasági felöltő.

2. b) b) *Átmeneti változat*

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- szolgálati ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági félcipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- társasági felöltő.

2. c) Téli változat

- társasági zubbony,
- társasági pantalló,
- társasági ing,
- társasági nyakkendő,
- társasági tányérsapka,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- társasági deréköv,
- társasági kesztyű,
- társasági sál;

a) kiegészítő öltözet: társasági felöltő.

3. SZOLGÁLATI ÖLTÖZETEK

3.1. Irodai öltözetek

3.1. a) a) Nyári változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati zokni;

a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,

b) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.1. a) b) Nyári változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ingzubbony,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati zokni;

a) kiegészítő öltözet: tányérsapka,

b) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.1. b) a) Átmeneti változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni;

a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,

b) kiegészítő öltözet: széldzseki,

c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. b) b) Átmeneti változat

- szolgálati zubbony,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- zárt szolgálati cipő,
- szolgálati zokni;

a) kiegészítő öltözet: tányérsapka,

b) kiegészítő öltözet: széldzseki,

c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. b) c) Átmeneti változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni;

a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,

b) kiegészítő öltözet: széldzseki,

c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) a) Téli változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni;

- a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) b) Téli változat

- szolgálati zubbony,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- zárt szolgálati cipő,
- szolgálati zokni;

- a) kiegészítő öltözet: tányérsapka,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) c) Téli változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni;

- a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.2. Külső szolgálati öltözetek

3.2. a) a) Nyári változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka;

- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. a) b) Nyári változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ingzubbony,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka;

- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. b) a) Átmeneti változat

- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka;

- a) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.2. b) b) Átmeneti változat

- szolgálati zubbony,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni,
- szolgálati tányérsapka;

- a) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.2. b) c) Átmeneti változat

- szolgálati pulóver,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka;

- a) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.2. c) a) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni,
- baseball sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) b) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati zárt cipő,
- szolgálati zokni,
- szolgálati tányérsapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) c) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati csizma,
- szolgálati zokni,
- téli sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) d) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati pantalló,
- szolgálati ing vagy hosszú ujjú szolgálati ing,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyakkendő,
- szolgálati csizma,
- szolgálati zokni,
- téli sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

II. NŐI ÖLTÖZETI VÁLTOZATOK

1. DÍSZELGŐ ÖLTÖZETEK

1.1. Díszöltözetek

1.1. a) Nyári változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- fehér kesztyű,
- harisnya.

1.1. b) Átmeneti változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,
- társasági zokni,
- fehér kesztyű,
- harisnya.

1.1. c) Téli változat

- díszzubbony,
- díszpantalló,
- csákó,
- társasági cipő,

- társasági zokni,
- díszfelöltő,
- fehér kesztyű,
- harisnya.

1.2. Társasági díszöltözetek

1.2. a) Nyári változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- társasági blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági cipő,
- harisnya,
- díszöv,
- fehér kesztyű;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal.

1.2. b) Átmeneti változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- társasági blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági cipő,
- harisnya,
- díszöv,
- fehér kesztyű,
- társasági felöltő;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal.

1.2. c) Téli változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- társasági blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági cipő,
- harisnya,
- díszöv,
- fehér kesztyű,
- társasági felöltő,
- társasági sál;

a) kiegészítő felszerelés: kard a bojtjal és a csatlékkal.

1.3. Megengedett díszelgő öltözetek

1.3. a) Nyári változat

- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- baseball sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű,

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztolytokban.

1.3. b) Átmeneti változat

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- baseball sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű,

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztoly tokban.

1.3. c) Téli változat

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló cipő,
- téli sapka,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv,
- fehér kesztyű,

a) kiegészítő felszerelés: AMD 65. M gépkarabély, egy tárral, vezénylő parancsnoknak szolgálati pisztoly tokban.

2. TÁRSASÁGI ÖLTÖZETEK

2.1. a) a) Nyári változat

- társasági szoknya,
- szolgálati ingzubbony,
- társasági kalap,
- társasági cipő,
- harisnya.

2.1. a) b) Nyári változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- szolgálati blúz,
- társasági kalap,
- társasági deréköv,
- társasági cipő,
- harisnya.

2.1. b) a) Átmeneti változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- társasági blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági deréköv,
- társasági cipő,
- harisnya,

a) kiegészítő öltözet: társasági felöltő átmeneti,

b) kiegészítő öltözet: társasági átmeneti.

2.1. b) b) Átmeneti változat

- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- szolgálati blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági deréköv,
- társasági cipő,
- harisnya,

2.1. c) Téli változat

- társasági felöltő,
- társasági zubbony,
- társasági szoknya,
- társasági blúz,
- társasági nyakkendő,
- társasági kalap,
- társasági deréköv,

- társasági cipő,
- harisnya,
- társasági kesztyű,
- társasági sál.

3. SZOLGÁLATI ÖLTÖZETEK

3.1. Irodai öltözetek

3.1. a) a) Nyári változat

- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő;
- a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.1. a) b) Nyári változat

- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati ingzubbony,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati nyári cipő;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati kalap,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.1. b) a) Átmeneti változat

- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy
- zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. b) b) Átmeneti változat

- szolgálati zubbony,
- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt
- cipő (pantallóhoz),
- harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati kalap,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. b) c) Átmeneti változat

- szolgálati pulóver,
- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: széldzseki,
- c) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) a) Téli változat

- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati baseball sapka,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) b) Téli változat

- szolgálati zubbony,
- szolgálati szoknya vagy pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati kalap,
- b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.1. c) c) Téli változat

- szolgálati pulóver,
 - szolgálati szoknya vagy pantalló,
 - szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
 - harisnya;
- a) kiegészítő öltözet: szolgálati kalap,
b) kiegészítő öltözet: szolgálati kabát.

3.2. Külső szolgálati öltözetek

3.2. a) a) Nyári változat

- szolgálati pantalló, vagy szolgálati szoknya,
 - szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati nyári cipő,
 - baseball sapka;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. a) b) Nyári változat

- szolgálati pantalló, vagy szolgálati szoknya,
 - szolgálati ingzubbony,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati nyári cipő,
 - baseball sapka;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. b) a) Átmeneti változat

- szolgálati pulóver,
 - szolgálati szoknya vagy pantalló,
 - szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
 - harisnya,
 - baseball sapka;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. b) b) Átmeneti változat

- szolgálati zubbony,
 - szolgálati szoknya vagy pantalló,
 - szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
 - harisnya,
 - szolgálati kalap;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. b) c) Átmeneti változat

- szolgálati kabát,
 - szolgálati pulóver,
 - szolgálati szoknya vagy pantalló,
 - szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
 - harisnya,
 - baseball sapka;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. b) d) Átmeneti változat

- szolgálati kabát,
 - szolgálati zubbony,
 - szolgálati szoknya vagy pantalló,
 - szolgálati blúz,
 - szolgálati deréköv,
 - szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
 - harisnya,
 - baseball sapka;
- a) kiegészítő öltözet: széldzseki.

3.2. c) a) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati szoknya vagy szolgálati pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya,
- baseball sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) b) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati szoknya vagy szolgálati pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati női cipő (szoknyához), vagy zárt cipő (pantallóhoz),
- harisnya,
- szolgálati kalap,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) c) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati pulóver,
- szolgálati szoknya vagy szolgálati pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati csizma,
- harisnya,
- téli sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

3.2. c) d) Téli változat

- szolgálati kabát,
- szolgálati zubbony,
- szolgálati szoknya vagy szolgálati pantalló,
- szolgálati blúz vagy hosszú ujjú szolgálati blúz,
- szolgálati deréköv,
- szolgálati csizma,
- harisnya,
- téli sapka,
- szolgálati kesztyű,
- szolgálati sál.

III. GYAKORLÓ ÖLTÖZETI VÁLTOZATOK

a) a) Nyári változat

- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv, vállszíj nélkül.

a) b) Nyári változat

- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv.

b) a) Átmeneti változat

- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv

b) b) Átmeneti változat

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló póló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- vállszíjas deréköv.

c) a) Téli változat

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- gyakorló sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- gyakorló kesztyű,
- vállszíjas deréköv

c) b) Téli változat

- gyakorló kabát,
- gyakorló zubbony,
- gyakorló pantalló,
- téli gyakorló alsó+ felső,
- téli sapka,
- gyakorló cipő,
- gyakorló zokni,
- gyakorló kesztyű,
- vállszíjas deréköv.

3. számú mellékleta 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

I. Váll-lapok, vállszalagok

1. Tiszthelyettesi rendfokozati jelzések

Szürkésített zöld színű, 36 mm széles — amelyből a két széle 3-3 mm-es csíkban fűzőld színű — egybeszőtt, selyem sípszalagból készült, 150 mm hosszú és a gallértőig érő, félkörívben kerekített váll-lap vagy vállszalag 3 mm széles, kétsodrásos, fémszálal, ezüst színű zsinórral szegélyezve.

A lekerekített végek központjában ezüst színű kiscsillag. A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől 20 mm-re a hossz-tengelyre merőlegesen, teljes szélességben egy 10 mm széles ezüst színű paszomány van rátűzve.

1.1. Örmester

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 15 mm-re 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz-tengely vonalán.

1.2. Törzsőrmester

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 15 mm-re 1 db, attól 25 mm-re még 1 db, azaz összesen 2 db 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz-tengely vonalán.

1.3. Főtörzsőrmester

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 15 mm-re 1, attól 25-25 mm-re további 2, összesen 3 db 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz-tengely vonalán.

2. Zászlósi rendfokozati jelzések

Szürkésített zöld színű, 36 mm széles — amelyből a két széle 3-3 mm-es csíkban fűzőld színű — egybeszőtt selyem sipszalagból készült, 150 mm hosszú és gallértőig érő félkörívben kerekített váll-lap vagy vállszalag, 3 mm széles kétsodrású arany színű zsinórral szegélyezve. Az egyenes végétől 25 mm-re a váll-lap vállszalag hossz tengelyére mérőlegesen 1 db 20 mm széles, attól 5 mm-re 1 db 10 mm széles, ezüst színű paszomány van rátűzve. A lekerekített vég középpontjában 1 db arany színű kigomb található.

2.1. Zászlós

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 10 mm-re 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található a hossz tengely vonalán.

2.2. Törzszászlós

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 10 mm-re 1 db, attól 15 mm-re szintén 1 db, összesen 2 db 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található a hossz tengely vonalán.

2.3. Főtörzszászlós

A 10 mm széles paszománytól a csillag középpontjáig számított 10 mm-re 1 db, attól 15-15 mm-re még 2 db, összesen 3 db 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található a hossz tengely vonalán.

3. Tiszti rendfokozati jelzések

Szürkésített zöld színű, 36 mm széles — amelyből a két széle 3-3 mm-es csíkban fűzőld színű — egybeszőtt, selyem sipszalagból készült, 150 mm hosszú, a gallértőig érő, félkörívben kerekített váll-lap vagy vállszalag, 3 mm széles, kétsodrású, arany színű zsinórral szegélyezve. A lekerekített vége középpontjában arany színű kigomb található.

3.1. Hadnagy

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, a középvonalon elhelyezett, 20 mm átmérőjű, hatágú, arany csillag található.

3.2. Főhadnagy

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30 mm-re további 1 db, összesen 2 db, a középvonalon elhelyezett, 20 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

3.3. Százados

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30-30 mm-re további 2 db, összesen 3 db, a középvonalon elhelyezett, 20 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

4. Főtiszti rendfokozati jelzések

Szürkésített zöld színű 36 mm széles — amelyből 2 széle 3-3 mm-es csíkban fűzőld színű — egybeszőtt selyem sipszalagból készült, 150 mm hosszú és a gallértőig érő félkörívben kerekített váll-lap vagy vállszalag, 3 mm széles, kétsodrású arany színű zsinórral szegélyezve. A lekerekített

végétől 40 mm-re csúcsban végződő, ívelt záróvonalú, 30 mm széles, arany színű paszomány van rátűzve. A lekerekített vége középpontjában arany színű kigomb található.

4.1. Őrnagy

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re a középvonalon 1 db, 20 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

4.2. Alezredes

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30 mm-re további 1 db, összesen 2 db, a középvonalon elhelyezett, 20 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

4.3. Ezredes

A váll-lap (vállszalag) egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30-30 mm-re további 2 db, összesen 3 db, a középvonalon elhelyezett, 20 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

5. Tábournoki rendfokozati jelzések

150 mm hosszú és 39 mm széles a gallértőig érő, félkörívben kerekített, arany színű paszománnyal borított váll-lap vagy vállszalag, 3 mm széles kétsodrású arany színű zsinórral szegélyezve. A lekerekített vég középpontjában arany színű kigomb található.

5.1. Dandártábornok

A váll-lap vagy vállszalag egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, a középvonalon elhelyezett, 25 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

5.2. Vezérőrnagy

A váll-lap vagy vállszalag egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30 mm-re további 1 db, összesen 2 db, a középvonalon elhelyezett 25 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

5.3. Altábornagy

A váll-lap vagy vállszalag egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 25 mm-re 1 db, attól 30 mm-re további 1-1 db, összesen 3 db, a középvonalon elhelyezett, 25 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

5.4. Vezérezredes

A váll-lap vagy vállszalag egyenes végétől a csillag középpontjáig számított 15 mm-re 1 db, attól 30-30-30 mm-re további 3 db, összesen 4 db, a középvonalon elhelyezett, 25 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

II. Parolík

1. Tiszthelyettesi parolík

120 mm hosszú — a végén található hurokkal együtt — 38 mm széles zöld lampasztból készült ezüst színű súlytással szegélyezett parolík. Az ékalakú kezdeténél egy-egy vitézkötés, csúcsánál pedig egy hurok van kialakítva súlytásból. Az

egyenes végétől 35 mm-re ékalakban egy 10 mm széles ezüst paszomány van rávarrva. A paroli ékalakú végétől 10 mm-re egy ezüst színű testületi jelvény található.

1.1. Őrmester

A paroli egyenes végétől 15 mm-re a csillag középpontjáiig számítva 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz tengely vonalán.

1.2. Törzsőrmester

A paroli egyenes végétől 15 mm-re, szélétől 13 mm-re a csillag középpontjáiig számítva 1 db, attól 15 mm-re további 1 db, összesen 2 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz tengelyre merőlegesen.

1.3. Főtörzsőrmester

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, egymástól 15 mm-re a hossz tengelyre merőlegesen 2 db, az egyenes végétől 30 mm-re a hossz tengelyen 1 db, összesen 3 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

2. Zászlósi rendfokozati parolik

120 mm hosszú — a végén található hurokkal együtt — 38 mm széles, ékalakban kialakított zöld lampasztból készült, arany színű súlytással szegélyezett paroli. Az ékalak kezdeténél egy-egy vitézkötés, csúcsánál pedig egy hurok van kialakítva a súlytásból. Az egyenes végétől 35 mm-re ékalakban — az ékalak csúcsa a paroli egyenes végétől 50 mm-re található egy 10 mm széles ezüst színű paszomány van rávarrva. A paroli ékalakú végétől 10 mm-re egy arany színű testületi jelvény található.

2.1. Zászlós

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található a hossz tengely vonalán.

2.2. Törzszászlós

A paroli egyenes végétől 15 mm-re, szélétől 13 mm-re a csillag középpontjáiig számítva 1 db, attól 15 mm-re további 1 db, összesen 2 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található a hossz tengelyre merőlegesen.

2.3. Főtörzszászlós

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, egymástól 15 mm-re a hossz tengelyre merőlegesen 2 db, az egyenes végétől 30 mm-re a hossz tengelyen 1 db, összesen 3 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

3. Tiszti rendfokozati parolik

120 mm hosszú — a végén található hurokkal együtt — 38 mm széles, zöld lampasztból készült ékalakban kialakított, arany színű súlytással szegélyezett paroli. Az ékalak csúcsánál egy hurok, annak lábánál és az ékalak kezdeténél 2-2, összesen 4 db vitézkötés van kialakítva a súlytásból. A paroli ékalakú végétől 10 mm-re egy db arany színű testületi jelvény található.

3.1. Hadnagy

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, a hossz tengelyen 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

3.2. Főhadnagy

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, szélétől 13 mm-re 1 db, attól 15 mm-re további 1 db, összesen 2 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található hossz tengelyre merőlegesen.

3.3. Százados

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, egymástól 15 mm-re a hossz tengelyre merőlegesen 2 db, az egyenes végétől 30 mm-re a hossz tengelyen 1 db, összesen 3 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, arany színű csillag található.

4. Főtiszti rendfokozati parolik

120 mm hosszú — a végén található hurokkal együtt — 38 mm széles, zöld színű lampasztból készült ékalakban kialakított, arany színű súlytással szegélyezett paroli. A paroli csúcsától 40 mm-re csúcsban végződő, ívelt záróvonalú, 30 mm széles, arany színű paszomány van rátűzve. Az ékalak csúcsánál egy hurok, annak lábánál és az ékalak kezdeténél 2-2, összesen 4 db vitézkötés van kialakítva a súlytásból. A paroli ékalakú végétől 10 mm-re 1 db arany színű testületi jelvény található.

4.1. Őrnagy

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re a hossz tengelyen 1 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

4.2. Alezredes

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, szélétől 13 mm-re 1 db, attól 15 mm-re, további 1 db, összesen 2 db, 15 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz tengelyre merőlegesen.

4.3. Ezredes

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re, egymástól 15 mm-re hossz tengelyre merőlegesen 2 db, az egyenes végétől 30 mm-re a hossz tengelyen 1 db, összesen 3 db, 15 mm átmérőjű, ezüst színű csillag található.

5. Tábournoki rendfokozati parolik

150 mm hosszú — a csúcsán elhelyezett hurokkal együtt — és 38 mm széles ékalakban kialakított arany színű +paszománnyal borított és arany színű súlytással szegélyezett paroli. Az ékalak kétoldalán egymástól 15-15 mm-re, 3-3 db, összesen 6 db vitézkötés, csúcsánál pedig egy hurok található a súlytásból kialakítva. A paroli egyenes végétől 45 mm-re egy ezüst színű tábornoki tölgyfalomb van.

5.1. Dandártábornok

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáiig számítva 15 mm-re 1 db, 18 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz tengely vonalán.

5.2. Vezérornagy

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáig számítva 15 mm-re, szélétől 13 mm-re 1 db, attól 15 mm-re további 1 db, összesen 2 db, 18 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található a hossz tengelyre merőlegesen.

5.3. Altábornagy

A paroli egyenes végétől a csillag középpontjáig számítva 15 mm-re, egymástól 15 mm-re a hossz tengelyre merőlegesen 2 db, az egyenes végétől 30 mm-re a hossz tengelyen 1 db, összesen 3 db, 18 mm átmérőjű, hatágú, ezüst színű csillag található.

4. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

Az egyenruházaton alkalmazható díszítőelemek leírása

1. Tábornoki tölgyfalomb

A tábornoki tölgyfalomb 7 tölgyfalevelet és 3 makkot ábrázoló stilizált ágacska. Szűrőtű segítségével illeszhető fel a felöltő hajtókájára. Arany védőlakkal bevonva.

2. Tábornoki jelvény

A tábornoki jelvény ezüst színű, száránál összekapcsolt és egy olajág. A tábornoki parolira szűrőtű segítségével illeszhető fel.

3. Tábornoki sapkadísz

A köztársaság címerét egyik oldalról egy tölgyfalomb, a másik oldalról egy olajág szegélyezi.

4. Tábornoki gomb

Tábornoki egyenruhán alkalmazott arany színű fémgombok, két db-ból sajtolva, a hátlaapon rögzítve füllel, szűrőtűvel készülnek. A domborított felületen egy-egy száránál összekapcsolt tölgyfalomb, rajta keresztbe tett puská található.

5. Testületi jelvény

A 25 mm-es függőlegesen álló botot jobbról és balról egy-egy kígyó fogja közre. A kígyók feje érinti a bot felső végén lévő gömb alsó szélét. A botot stilizált szárny kerekezi. Rendfokozattól függően arany és ezüst színű lehet.

6. Társasági sapkadísz tányérsapkára

A sapkadísz 32 mm hosszúságú és 17 mm szélességű, ellipszis alakú domborított kivitelben készül. A domborított ellipszis síkja nemzeti színű. Szűrőtű segítségével helyezhető fel a sapkára. A sapkadísz 3 soros zsinórmintázatú szegélye rendfokozattól függően arany vagy ezüst színű lehet.

7. Szolgálati sapkadísz

A sapkadísz 32 mm átmérőjű kör alakú kivitelben készül. A domborított kör síkja nemzeti színű. A sapkadísz négysoros zsinórmintázatú szegélye rendfokozattól füg-

gően arany vagy ezüst színű lehet. Szűrőtű segítségével helyezhető fel a sapkára.

8. Gomb

Az egyenruhán alkalmazott fémgombok két darabból sajtolva, a hátlaapon rögzített füllel, szűrőtűvel készülnek. A domborított felületen stilizált kör alakú tölgyfalomb, melyen két keresztbe tett puská található. Rendfokozattól függően arany vagy ezüst színű lehet.

9. Szolgálati karjelvény

Zöld posztóra (pulóvernél és gyakorló pólónál, szolgálati ingnél, női szolgálati blúznál saját anyagába) színes hímzett kivitelben készül. 80 mm hosszú, 55 mm széles ovális alakú jelvény, felső ívén nemzeti színű sáv, középen a testületi jelvény, alsó ívén a VÁM- ÉS PÉNZÜGYŐRSÉG felirat található.

Tábornoki karjelvény piros posztóra hímzett.

10. Névkitűző

Négy sarkán levágott téglalap, jobb oldalán a testületi jelvény. Arany mezőben vésett fekete betűkkel a név. Mérete 82 mm hosszú, 30 mm széles, 2 mm vastag.

11. Szolgálati jelvény

A szolgálati jelvény megjelenési formája ovális, közepén Vám- és Pénzügyőrség emblémája (stilizált Merkúrbot) alatta 3 mm vastag számokkal sorszámozás, körül véve nemzeti színű ovális sávval. A nemzeti színű sáv és a gyöngysor között magyar, német, angol nyelvű felirat: VÁM, ZOLL, CUSTOMS.

A rátét plasztikusan kiképzett magyar címer. Kivitel: sajtolt, kivágott, ragasztott, forrasztott. Méret: 68×47 mm ovális, 2,5 mm vastag. Anyaga: sárgaréz festve, lakkozva, címer ragasztva, lábak forrasztva.

Nyitható bőr tartókban kerül elhelyezésre.

12. Derékövcsat

Ezüst színű fémcsat, közepén íves formában fehér alapon testületi jelvény, alatta keretbe jobbról balra lefelé nemzeti színű sáv.

13. Társasági derékövcsat

Szürkésített zöld színű. 3 cm széles nadrág öv csat. A csaton a testületi jelvény stilizált formája.

14. Tábornoki vállzsinór

Piros posztóra rádolgozott pirossal átszőtt arany zsinór, egyik végén hurokkal.

15. Társasági vállzsinór

Zöld posztóra rádolgozott zölddel átszőtt arany zsinór, (rendfokozattól függően) egyik végén hurokkal.

16. Díszzsinór

3 különböző hosszúságú arany zsinór egymás mellett enyhén ívelve. Középső zsinór szélesebb, mint a két szélső. Két végén hurok. A kisebb huroknál 2 db arany-makk lóg le.

17. Lírásapkadísz

Arany színű fémből készített lírajelvény.

18. Lira karjelvény
Zöld posztóra vastag fémszállal körbehímzett lírajelvény.

„VÁM- ÉS PÉNZÜGYŐR” „ZENEKAR” felirat.

19. Nyakkendőű

Viselhető kiegészítő arany színű és stilizált merkurbot található rajta.

5. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

A kitüntetések viselésének rendje

1. A kitüntetéseket az erre vonatkozó rendelkezésekben meghatározott sorrendben kell viselni.

2. Eredeti formában egy kitüntetést a zubbony bal oldalán, a felső zseb fölé kell helyezni úgy, hogy a kitüntetés ékítménye a zsebtakaró felső szélét érintse, középvonala pedig a zsebtakaró középvonalával egybeessen.

3. Eredeti formában két kitüntetést a zseb középvonalától jobbra és balra, a viselési sorrendben megfelelően úgy kell elhelyezni, hogy a magasabban sorolt kitüntetés szalagjából 2 cm látható legyen. Ha a kitüntetések hossza különböző, akkor a zsebtakaró felső szélét a hosszabb kitüntetés ékítményének alsó szélé érintse, a szalagok felső szélét pedig azonos magasságban kell elhelyezni.

4. Eredeti formában kettőnél több kitüntetés elhelyezésénél a 2—3. pontban foglaltakat értelemszerűen úgy kell alkalmazni, hogy az első kitüntetés szalagjától a zubbony kihajtása alól 2 cm látható legyen, a legfelső kitüntetés szalagja pedig a zseb bal oldali varrásával egybeessen.

5. Egy sorban általában 6 kitüntetést szabad elhelyezni. Ebben az esetben a 2 cm távolságot a kitüntetések számának megfelelően arányosan csökkenteni kell.

6. A kitüntetéseket két sorban úgy kell viselni, hogy az alsó sor egyezzen meg az egysoros viselési formával, a felső sorban elhelyezett kitüntetés ékítményének alsó szélé pedig az alsó sorban elhelyezett kitüntetések szalagjának közepéig érjen.

7. 12-nél több kitüntetés esetén egy sorban 6-nál több kitüntetés is elhelyezhető. Ebben az esetben a sorok közötti távolságot úgy kell arányosan csökkenteni, hogy a felső sorban elhelyezett kitüntetés ékítményének közepéig érjen.

8. Szalagsáv formájában egy sorban 4 kitüntetés viselhető. A szalagsávot a zubbony felső zsebtakarójának szélé felett, a zsebtakaró felső szélével párhuzamosan úgy kell elhelyezni, hogy a szalagsáv és a zseb középvonala egybeessen.

9. Több sor esetén a felső sor(ok) mindig négy szalagsávból álljon (álljanak). A 4-nél kevesebb szalagsávot az előbbieken szabályozott módon, a legelső sorban kell elhelyezni.

6. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

Jelvények és viselési rendjük

1. Hivatásos állományjelölő

Zöld posztóra színes hímzett kivitelben készül. Vízszintesen 1-1 tölgyfalomb, azok száránál közepén kerek kivitelű köztársasági címer.

A címert jobbról és balról körülvevő tölgyfalomban 1-1 merkurbot van.

Főtiszteknek, tiszteteknek, zászlósoknak és a zenekarnak arany a tölgyfalomb, ezüst a merkurbot.

Tiszthelyetteseknek ezüst a tölgyfalomb, arany a merkurbot.

Viselési rendje:

A jobb oldalon a zsebtakaró fölé kell elhelyezni úgy, hogy a jelvény középvonala és a zseb középvonala fedje egymást.

2. Egyetemi (főiskolai) végzettséget jelölő

Ovális alakú, arany színű olajágakkal övezett, piros-fehér kerámiabetéttel, közepén ezüst színű merkurbot.

Viselési rendje:

A jobb oldalon a zsebtakaró közepén lévő hajtásra kell helyezni úgy, hogy a jelvény és a zseb középvonala egybeessen.

Adományozott jelvények:

3. Vám- és Pénzügyőrségért Érem jelvények

Jobb oldalon a zsebtakaró tüzésen a gomb fölött közepén. Több jelvény esetén viselése a fent meghatározottól jobbra, illetve balra helyezkedik el.

7. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

I. Férfi alapellátási normajegyzék

— társasági zubbony	1 db,
— társasági pantalló	1 db,
— társasági ing	1 db,
— társasági nyakkendő	1 db,
— társasági tányérsapka	1 db,
— társasági cipő	1 pár,
— társasági zokni	1 pár,
— társasági deréköv	1 db,
— kiegészítő öltözet: társasági felöltő	1 db,
— társasági kesztyű	1 pár,
— társasági sál (a rendfokozatnak megfelelő szerelvényekkel együtt)	1 db,
— szolgálati kabát	1 db,
— szolgálati zubbony	1 db,
— szolgálati pulóver	1 db,
— szolgálati pantalló	4 db,

— szolgálati ing	5 db,
— szolgálati ingzubbony	2 db,
— szolgálati hosszú ujjú ing	2 db,
— szolgálati nyakkendő	2 db,
— szolgálati deréköv	1 db,
— szolgálati nyári cipő	1 pár,
— szolgálati zárt cipő	1 pár,
— szolgálati csizma	1 pár,
— szolgálati zokni	5 pár,
— baseball sapka	1 db,
— tányérsapka	1 db,
— tányérsapka szerelvény	1 garnitúra,
— téli sapka	1 db,
— téli sapka szerelvény	1 garnitúra,
— szolgálati kesztyű	1 pár,
— szolgálati sál	1 db,
— szédzseki	1 db,
— váll-lap szerelvényel	3 pár,
— gyakorló kabát	1 db,
— gyakorló zubbony	1 db,
— gyakorló pantalló	1 db,
— gyakorló póló	5 db,
— gyakorló sapka	1 db,
— gyakorló sapka szerelvény	1 db,
— gyakorló cipő	1 pár,
— gyakorló zokni	5 pár,
— vállszíjas deréköv, vállszíj nélkül	1 db,
— téli gyakorló alsó+ felső	1 db,
— gyakorló kesztyű	1 pár,
— gyakorló rendfokozati jelzés szerelvényekkel	1 db.

II. Női alapellátási normajegyzék

— társasági zubbony	1 db,
— társasági szoknya	1 db,
— társasági blúz	1 db,
— társasági nyakkendő	1 db,
— társasági kalap	1 db,
— társasági cipő	1 pár,
— társasági deréköv	1 db,
— kiegészítő öltözet: társasági felöltő, átmeneti	1 db,
— társasági kesztyű	1 pár,
— társasági sál (a rendfokozatnak megfelelő szerelvényekkel együtt)	1 db,
— szolgálati kabát	1 db,
— szolgálati zubbony	1 db,
— szolgálati pulóver	1 db,
— szolgálati szoknya	4 db,
— szolgálati pantalló	2 db,
— szolgálati blúz	6 db,
— szolgálati ingzubbony	2 db,
— szolgálati hosszú ujjú blúz	2 db,
— szolgálati deréköv	1 db,
— szolgálati nyári cipő	1 pár,

— szolgálati női cipő	1 pár,
— szolgálati cipő	1 pár,
— szolgálati csizma	1 pár,
— harisnya	5 db,
— baseball sapka	1 db,
— szolgálati kalap	1 db,
— szolgálati kalap szerelvény	1 db,
— téli sapka	1 db,
— téli sapka szerelvény	1 db,
— szolgálati kesztyű	1 pár,
— szolgálati sál	1 db,
— szédzseki	1 db,
— váll-lap szerelvényel	3 pár,
— gyakorló kabát	1 db,
— gyakorló zubbony	1 db,
— gyakorló pantalló	1 db,
— gyakorló póló	5 db,
— gyakorló sapka	1 db,
— gyakorló sapka szerelvény	1 db,
— gyakorló cipő	1 pár,
— gyakorló zokni	5 pár,
— vállszíjas deréköv, vállszíj nélkül	1 db,
— téli gyakorló alsó+ felső	1 db,
— gyakorló kesztyű	1 pár,
— gyakorló rendfokozati jelzés szerelvényekkel	1 db.

8. számú melléklet

a 9/1999. (III. 31.) PM rendelethez

Tábornoki alapellátási normajegyzék

Megnevezés	Darab/pár	Kihordási idő (hó/db/pár)
— társasági tányérsapka	1	48
— társasági felöltő	1	60
— társasági zubbony	1	36
— társasági pantalló	1	36
— szolgálati pantalló, jeszter	2	12
— szolgálati pantalló, fésűs	2	12
— szolgálati dzseki	1	18
— szolgálati sapka, jeszter	1	24
— ballonkabát	1	36
— téli sapka	1	48
— gyakorló télikabát	1	36
— gyakorló öltöny	1	42
— gyakorló sapka	1	24
— társasági sapka szerelvény	1	
— sapka szerelvény	3	
— vállzsinór	1	
— paroli	2	
— váll-lap	3	
— csillagok parolira	4	
— csillagok váll-lapra	12	

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 4/1999. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló indítvány alapján — *dr. Bagi István, dr. Lábady Tamás, dr. Tersztyánszky Ödön* alkotmánybírák különvéleményével, valamint *dr. Kiss László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával — meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Országgyűlés működésének folyamatossága az Alkotmányban előírt rendes ülésszakok szabályozásából eredően alkotmányos követelmény. A folyamatosság akkor biztosított, ha az Országgyűlés úgy állapítja meg az ülésezés rendjét, hogy a rendes ülésszakok alatt az ülések az ésszerű időtartamot meg nem haladóan követik egymást, biztosítva ezáltal az Országgyűlés Alkotmányban meghatározott feladatainak maradéktalan ellátását.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósított meg azáltal, hogy az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében kapott, az Országgyűlés működési szabályainak és tárgyalási rendjének meghatározására irányuló felhatalmazás alapján meghozott, a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozatban hiányosan, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményeinek nem megfelelő módon szabályozta a rendes ülésszakokon belüli ülésezési rendet.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy szabályozási feladatának 1999. december 15-ig tegyen eleget.

3. Az Alkotmánybíróság az indítványt azokban a részeken, amelyek mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását azért kezdeményezte, mert a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat nem tartalmaz garanciákat a rendes ülésszakokon belül a rendkívüli ülés összehívására, az elnapolt Országgyűlés összehívására, a köztársasági elnök választására, a bizalmatlansági indítvány és a bizalmi szavazásra, az interpelláció és a kérdés, továbbá

a népszavazás alkotmányos jogintézményeinek érvényesülésére, illetve a Hárszabály egyes rendelkezéseinek megvalósulására, elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását az alábbiak miatt kéri:

Álláspontja szerint a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat (a továbbiakban: Hárszabály) nem tartalmaz garanciát arra nézve, hogy az Országgyűlés a rendes ülésszakai alatt rendszeresen ülésezzen, így nincs biztosíték arra, hogy alkotmányos funkcióit gyakorolhassa.

Az indítványozó szerint a képviselők kisebbsége számára a Hárszabály nem biztosít olyan jogi lehetőséget, amelynek segítségével kikényszeríthető lenne a plenáris ülés összehívása. Álláspontja szerint amennyiben a rendes ülésszak alatt merül fel a rendkívüli ülés vagy az elnapolt Országgyűlés összehívása, a köztársasági elnök választása, a köztársasági elnök lemondása, a bizalmatlansági indítvány benyújtása és tárgyalása, továbbá a sürgősségi javaslat tárgyalása, a mentelmi-összeférhetetlenségi ügy elbírálása, valamint a népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezés eldöntése és az Országgyűlés nem ülésezik, a plenáris ülés összehívására nincs jogi garancia.

Az indítványozó szerint az a hárszabályi rendelkezés, amely alapján az interpelláció és a kérdés tárgyalására hetente legalább kilencven perct kell biztosítani, nem érvényesül, mert az Országgyűlés Ügyrendi bizottsága általános érvényű állásfoglalásával kimondja, hogy e szabályból a minden naptári héten történő ülésezés nem következik, ez azokra a hetekre vonatkozik, amikor az Országgyűlés ülést tart. Az indítványozó szerint az ülésszakon belüli hosszabb ülésszünet csorbítja az interpelláció és a kérdés jogának gyakorlását.

Az indítványozó a fent részletezett indokok alapján jutott arra a következtetésre, hogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn a Hárszabály tekintetében, mert az Országgyűlés hatásköreinek gyakorlásához szükséges feltételek nem biztosítottak. Ez a hiányos szabályozás sérti a jogállamiságot, fenyegeti a jogbiztonságot.

II.

Az ügy elbírálása szempontjából lényeges alkotmányi és hárszabályi rendelkezések a következők:

1. Az Alkotmány előírása szerint az Országgyűlés évenként két rendes ülésszakot tart: minden év február elsejétől

június tizenötödikéig, illetve szeptember elsejétől december tizenötödikéig [22. § (1) bekezdése]. Az Alkotmány az ülészekokon belül az ülések összehívására vonatkozóan két esetet nevesít: egyrészt az Országgyűlés alakuló ülését — a választást követő egy hónapon belüli időpontra — a köztársasági elnök köteles összehívni [22. § (2) bekezdés], másrészt ha a köztársasági elnök az Országgyűlés ülését — legfeljebb harminc napra — elnapolja [22. § (4) bekezdés] a képviselők egyötödének írásbeli kérelmére az Országgyűlés elnöke — a nyolc napnál nem távolabbi időpontra — köteles az Országgyűlést összehívni [22. § (5) bekezdés].

Ezen túl az Alkotmány úgy rendelkezik, hogy az Országgyűlés a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott Házsabályban állapítja meg működésének szabályait és tárgyalási rendjét [24. § (4) bekezdés]. Az Országgyűlés ülészekának és ezen belül az egyes ülések összehívásáról az Országgyűlés elnöke gondoskodik [22. § (2) bekezdés].

A Házsabály az „Országgyűlés tárgyalási rendje” címet viselő IV. részében a rendes ülészekok kezdő és befejező napjai tekintetében megismétli az Alkotmány rendelkezését, továbbá megállapítja, hogy az ülészekok ülésekből és ülésnapokból áll. A Házsabály értelmében az ülés összehívásakor jelezni kell az ülésnapok várható számát [38. § (1) bekezdés].

A Házsabály nem határozza meg pontosan az ülészekokonkénti ülések és ülésnapok gyakoriságát, hanem ezek meghatározásának eljárási rendjét rögzíti. Így az ülészekokon belüli munkarend meghatározása során állásfoglalási és javaslattételi jogot biztosít a Házbizottságnak és a Bizottsági elnöki értekezletnek, különböző kérdésekben az Országgyűlés elnökének, illetve az Országgyűlésnek biztosít döntési jogot az alábbiak szerint:

A Házbizottság foglal állást az Országgyűlés ülészekokonkénti és heti munkarendjéről [23. § *a*) pont]. Ehhez főszabályként a Házbizottság egyhangú döntése szükséges, egyhangú döntés hiányában az Országgyűlés dönt [26. § (3) bekezdés]. Szintén a Házbizottság készít — egyhangú döntéssel — javaslatot az ülések napirendjére, időtartamára és a felszólalási időkeretre, egyhangúság hiányában ebben az esetben az Országgyűlés elnökének döntése az irányadó [23. § *b*) pont és 26. § (3) bekezdés]. A Házbizottság elnöke az Országgyűlés elnöke, tagjai az Országgyűlés alelnökei és minden képviselőcsoport vezetője [24. § (1) bekezdés].

A Bizottsági elnöki értekezlet javaslatot tesz a Házbizottságnak az Országgyűlés heti munkarendjére, valamint az Országgyűlés üléseinek napirendjére [27. § (2) bekezdés]. A Bizottsági elnöki értekezlet elnöke az Országgyűlés elnöke, tagjai az Országgyűlés állandó bizottságainak elnökei [27. § (1) bekezdés].

2. A rendkívüli ülészekokról és a rendkívüli ülésről, ennek összehívásáról az Alkotmány a következőképpen rendelkezik: A köztársasági elnök, a Kormány vagy a képviselők egyötödének írásbeli kérelmére az Országgyűlést rendkí-

vüli ülészekokra vagy rendkívüli ülésre össze kell hívni. A kérelemben az összehívás indokát, továbbá a javasolt időpontot és napirendet meg kell jelölni [22. § (3) bekezdés]. A Házsabály az Országgyűlés elnökének kötelezettségévé teszi, hogy a javasolt, de legkésőbb az azt követő nyolc napon belüli időpontra az Országgyűlést összehívja [39. § (1) bekezdés].

A Házsabály szerint ha rendkívüli ülészekok vagy rendkívüli ülés összehívását önálló indítvány megtárgyalása miatt kérik, a kérelemmel egyidejűleg a napirendre javasolt önálló indítványt is be kell nyújtani. Az így benyújtott képviselői önálló indítvány külön döntés nélkül az Országgyűlés tárgysorozatára kerül [39. § (3) bekezdés]. A rendkívüli ülészekok vagy rendkívüli ülés napirendjének megállapításáról az Országgyűlés dönt azzal, hogy a rendkívüli ülészekok vagy rendkívüli ülés napirendjére egyébként csak olyan önálló indítvány vehető fel, amelynek napirendre vételét az összehívására jogosultak kérik [39. § (4) bekezdés].

A Házsabály a rendkívüli ülészekok vagy rendkívüli ülés tekintetében további szabályokat is tartalmaz. Így ha az Országgyűlés nem ülésezik rendkívüli ülészekokot vagy rendkívüli ülést kell összehívni akkor, ha a köztársasági elnök megbízatásáról lemond [133. § (2) bekezdés *a*) pont], illetve bizalmatlansági indítvány benyújtása esetén [134. § (1) bekezdés *a*) pont]. A Házsabály az Országgyűlés elnökének mérlegelési jogot biztosít a rendkívüli ülészekok vagy rendkívüli ülés összehívására mentelmi ügy [130. § (2) bekezdés] és összeférhetetlenségi ügy [131/A. § (2) bekezdés] elbírálása céljából.

A rendkívüli ülészekokot vagy a rendkívüli ülést is az Országgyűlés elnöke hívja össze [39. § (2) bekezdés].

III.

Az Alkotmánybíróság áttekintette számos európai állam alkotmányait és parlamentjeinek házsabályait.

Az alkotmányok alapján a parlamentek — mint ahogy nálunk is — nagyfokú szabadságot élveznek a tekintetben, hogy a rendszeres ülésezést milyen ülésezési renddel biztosítják. Alkotmányi szinten jellemzően nincsenek az ülészekokon belüli ülésezési rendet meghatározó szabályok (kivétekként megemlíthető a francia alkotmány, amely hetente egy ülést előír a képviselők kérdéseinek és a miniszterek válaszainak). A rendes ülészekok(ok) időtartamát viszont az alkotmányok — különböző technikai megoldásokkal — általában rögzítik (pl. az osztrák, francia, portugál, spanyol alkotmány).

Az ülésezési renddel kapcsolatos megoldások tekintetében két tendencia figyelhető meg. Az egyik: a parlamentek házsabályai naptárszerűen meghatározzák, hogy a plénum mikor tart ülést (pl. a francia Nemzetgyűlés ügyrendje vagy az angol Képviselőház házsabálya). A másik, hogy

részletező szabályozás nincs, a parlament — a házelnök aktív közreműködésével — maga alakítja az ülésezés rendjét. E megoldásban hangsúly a kisebbségi jogokra helyeződik, meghatározott arányú vagy számú képviselő indítványára az ülést össze kell hívni (a német és az osztrák szabályok szerint). Ez a kisebbségi jog alkotmányi szinten nyer rögzítést.

A magyar alkotmányos konstrukció egy harmadik megoldásnak tekinthető, amennyiben a kisebbségi jog alkotmányi meghatározása mellett az Országgyűlés Házszabálya tekintetében minősített többséget igénylő szabályozási kötelezettséget ír elő azzal, hogy annak az Országgyűlés működési szabályait és tárgyalási rendjét tartalmaznia kell.

IV.

1. Az indítványozó a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását részben azért kezdeményezte, mert álláspontja szerint a Házszabály nem tartalmaz semmilyen előírást az Országgyűlés folyamatos működésének biztosítására.

Az Alkotmánybíróságnak e kérdés eldöntésére vonatkozó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet — a jogi szabályozás iránti igény — annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat ABH 1990. 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992. 227, 231.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértéktést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992. 204.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepció belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat ABH 1995. 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997. 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat ABK 1998. május 222, 225.]. A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértéktést mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul.

2. Az Alkotmánybíróság döntése megalapozásához áttekintette az ülésezési rend kialakulásának történetét, a házszabályi változásokat, illetve azokat a bizottsági állásfoglalásokat és parlamenti gyakorlatot, amelyek kihatással voltak (vannak) az ülésezési rend alakulására.

Az 1989. évi XXXI. törvénnyel történő — a jogállamiság alapjait megteremtő — alkotmánymódosítás 8. §-a az Alkotmány 22. § (1) bekezdését akként állapította meg, hogy: „Az Országgyűlés évenként legalább két ülészakot tart, minden év február elsejétől június tizenötödikéig, illetve szeptember elsejétől december tizenötödikéig.” Az ehhez fűzött miniszteri indokolás kiemeli:

„1. A Javaslat szerint az Országgyűlés minden évben legalább két — úgynevezett rendes — ülészakot tart: február 1-jétől június 15-ig, illetve szeptember 1-jétől december 15-ig.

2. A választások utáni alakuló ülés összehívása a köztársasági elnök feladata; egyébként az Országgyűlés ülészakának és az egyes ülészakokon belül az üléseknek az összehívásáról az Országgyűlés elnöke 'gondoskodik'. Az ülészak és az ülés fogalmának megkülönböztetése azért szükséges, mert az Országgyűlés folyamatos működése nem jelent folyamatos ülésezést. Az Országgyűlésnek magának kell majd kialakítania üléseinek rendjét (pl. minden héten két nap vagy minden második héten négy nap).” (Indokolás a 8. §-hoz)

Az Alkotmány 22. § (1) bekezdését az 1990. évi XL. törvénnyel történő alkotmánymódosítás csupán annyiban változtatta meg, hogy a „legalább két ülészakot” szövegrész helyett a „két rendes ülészakot” szövegrészt iktatta az Alkotmány — máig hatályos — szövegébe.

A Parlament működését meghatározó korábbi Házszabályt, a 8/1989. (VI. 8.) OGY határozatot a 31/1990. (III. 25.) OGY határozat módosította akként, hogy megállapította „az Országgyűlés ülészakai és ülései” címet, illetve az ehhez kapcsolódó új rendelkezéseket. E szabályok [a 31/1990. (III. 25.) OGY határozat által megállapított 25. §] lényegében megismétlik az Alkotmánynak a rendes és rendkívüli ülészakokra, ülésekre, illetve az Országgyűlés elnapolására vonatkozó rendelkezéseit, ezeken túl további szabályokat nem állapítanak meg.

A szabadon választott Parlament működésének első hónapjában szükségessé vált, hogy valamilyen formában meghatározást nyerjen az ülésezési rend, alakuljon ki egyetértés a tekintetben, hogy az Országgyűlés a hét mely napjain ülésezzen. Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 41/1990. (V. 18.) OGY határozat III. pontja a Házbizottság hatáskörébe utalta az Országgyűlés folyamatos működésének biztosításáról való gondoskodást. Az Országgyűlés Házbizottságának 1990. május 28-i és május 30-i jegyzőkönyvéből kiderül, hogy a vita azon folyt: a hét mely napjain legyen plenáris ülés. Az ülésezési renddel kapcsolatos vitából megállapítható, hogy a képviselők a bizottsági munkának is nagy jelentőséget tulajdonítottak, így a heti ülésnapok meghatározása során azt az optimális

megoldást keresték, amelyben a plenáris ülések megtartása, a bizottsági munka és a választópolgárokkal való kapcsolattartás feladatait a legeredményesebben tudják ellátni. Ennek során született a Házbizottság 1990. május 31-i állásfoglalása, amelynek értelmében:

„1. Az Országgyűlés minden hét hétfői és keddi napján plenáris ülést tart. A tanácskozás 10 óra 30 perckor kezdődik és általában 18 óráig tart.

2. Interpellációk és kérdések elmondására a keddi ülésnapon, az ebédszünetet követően kerül sor.

3. Az Országgyűlés bizottságai üléseit — szükség szerint — szerdai és csütörtöki napokon tartják. A plenáris ülés napján bizottsági ülés nem tartható. A bizottsági ülések — a képviselők egyéb elfoglaltságai (pl. a frakciók ülései) miatt — 10 óra 30 percnél korábban nem kezdődhetnek.

4. Az Országgyűlés és bizottságai pénteki napon nem üléseznek, e munkanap a képviselők parlamenten kívüli feladatainak elvégzésére szolgál.”

Az új Házsabály 1994-es elfogadását követően a Házbizottság az 1994. október 20-i ülésén a tanácskozási renddel kapcsolatos 1990-es állásfoglalását újból megerősítette. A Házbizottság 1996. február 23-i és 1996. április 25-i állásfoglalása értelmében: „Az Országgyűlés az ülészakok idején minden hétfőn és kedden ülésezik.

Hétfőn: 15 órától a napirendi pontok megtárgyalásáig (kb. 19 óráig).

Kedden: 8.30 órától a napirendi pontok megtárgyalásáig (kb. 19 óráig).

A törvényhozási feladatokra figyelemmel lehetőség van az ettől való eltérésre.”

E vázlatos történeti áttekintés alapján megállapítható, hogy a fenti állásfoglalások — és nem a Házsabály — tekinthető az országgyűlési munka időbeli rendjét meghatározó előírásoknak.

Az Országgyűlés ülésezési rendje a hivatkozott állásfoglalások és a parlamenti gyakorlat alapján a heti két napos ülésezés szerint alakult, bár kétségtelen, hogy a rendes ülészakokon belül (pl. ünnepnapokhoz kapcsolódva) voltak olyan hetek (vagy az 1998-as országgyűlési képviselői választásokat megelőzően több mint egy hónap) amikor az Országgyűlés nem ülésezett. Az a probléma, hogy az Országgyűlésnek minden naptári héten üléseznie kell-e több esetben felmerült. Az Országgyűlés elnöke 1998. szeptember 4-én kelt levelében felkérte az Ügyrendi Bizottságot, hogy foglaljon állást: „Az interpelláció és kérdés tárgyalására vonatkozó (a Házsabály) 115. § (3) bekezdésében foglalt „hetente” kifejezés milyen értelemben alkalmazandó?” Az Ügyrendi bizottság e felkérésnek megfelelően 1998. szeptember 16-án — nem egyhangú döntéssel — meghozta a 3/1998—2002. ÜB. sz. általános érvényű állásfoglalását. E szerint „A Házsabály 115. § (3) bekezdésének rendelkezéséből nem következik az, hogy az Országgyűlés a rendes és a rendkívüli ülészak ideje alatt minden naptári héten ülésezzen. Az interpelláció és kérdés tárgyalására, valamint időtartamára vonatkozó előírások érte-

lemszerűen azokra a hetekre vonatkoznak, amelyeken az Országgyűlés a rendes és rendkívüli ülészak alatt egyébként ülést tart.”

Az Országgyűlés — ellenzéki képviselőcsoport indítványára — 1998. október 20-án tárgyalta ezt az állásfoglalást. Az indítvány arra irányult, hogy az Országgyűlés azt utasítsa el. Az erről készült hivatalos jegyzőkönyvből kiderül, hogy a jelenlegi parlamenti többség és a kisebbség között megtört az a konszenzus, amely korábban az ülésezési rend meghatározását jellemezte. A jegyzőkönyv tanúsága szerint a minden héten történő ülésezés esetleges megváltoztatását egyes képviselőcsoportok nem támogatták. (Az Országgyűlés hiteles jegyzőkönyve, az Országgyűlés őszi ülészakának 12. ülésnapja 1998. október 20-án, kedden, 1833—1852 hasábok). Az Országgyűlés 1998. október 27-i ülésnapján nem fogadta el azt a kérelmet, hogy az Országgyűlés a jelzett Ügyrendi bizottsági állásfoglalást utasítsa el. Ennek megfelelően az Országgyűlés Ügyrendi bizottságának ezen állásfoglalása érvényben van.

Az Országgyűlés főtákará — megkeresésre — az Alkotmánybíróságot tájékoztatta, hogy a Házbizottság 1998. november 26-i ülésén — felülvizsgálva az előző ciklusban hatályos házbizottsági állásfoglalásokat — az Országgyűlés tanácskozási rendjéről szóló 1990-es állásfoglalását — a minden héten történő ülésezésről — nem erősítette meg.

Az Országgyűlés 1999. február 9-i ülésnapján elfogadta az Országgyűlés új munkarendjét, amelynek értelmében „az Országgyűlés az 1999. évi tavaszi rendes ülészaka keretében háromhetenként tart plenáris ülést. A plenáris ülést megelőző hét bizottsági hét, amelyen a bizottságok üléseznek. A plenáris ülést követő képviselői héten a képviselők megbízatásukkal összefüggő egyéb feladataikat látják el...”

3. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a Házsabályról szóló országgyűlési határozat, mint az állami irányítás egyéb jogi eszköze, bárki indítványára utólagos normakontroll tárgya lehet [39/1996. (IX. 25.) AB határozat ABH 1996. 134; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997. 122; 50/1997. (X. 11.) AB határozat ABH 1997. 327.].

A Házsabály vonatkozásában a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség is megállapítható a szükséges garanciák hiányos szabályozása esetén. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg amiatt, mert a Házsabály nem tartalmazta azokat a garanciákat, amelyek az országgyűlési képviselőket megillető jogok gyakorlását biztosítják [29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997. 122.]. Úgyszintén alkotmányértést állapított meg az Alkotmánybíróság a bizottságokba való részvételi lehetőség és a helyek arányos elosztását biztosító szabályozás hiánya miatt [27/1998. (VI. 16.) AB határozat ABK 1998. június—július 293.].

A Házsabály alkotmánybírósági vizsgálata során felmerült olyan probléma is, amikor az Országgyűlés szabályozást igénylő házsabályi rendelkezést bizottsági állás-

foglalással váltott ki [50/1997. (X. 11.) AB határozat ABH 1997. 327, 328—329.]. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. szerint nincs hatásköre országgyűlési bizottsági állásfoglalások alkotmányossági vizsgálatára, viszont az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint: a vizsgált normát nem mint „élettelen” normatartalmat, hanem „értelmezett és alkalmazott tartalmával együttesen kell érteni” [57/1991. (XI. 8.) AB határozat ABH 1991. 272, 276—277.]. Ezért az Alkotmánybíróság — az eddigi gyakorlatát fenntartva — nem tekinthet el annak vizsgálatától, hogy a Házsabály a különböző értelmezésekkel a parlamenti gyakorlatban miként hatályosul.

Az Alkotmánybíróság döntéseiben nyomatékosította: az országgyűlési bizottsági állásfoglalások, az állásfoglalásokkal alakított „parlamenti gyakorlat” nyilvánvalóan nem pótolják az ügyrendből hiányzó garanciális szabályok létét [29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997. 122, 129.; 50/1997. (X. 11.) AB határozat ABH 1997. 327, 329.].

A fenti megállapítások a jelen ügyben is irányadóak. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a Házsabályt abból a szempontból is, hogy rendelkezéseiből — annak ellenére, hogy erre vonatkozó kifejezett szabályt nem tartalmaz — az ülésezés gyakorisága tekintetében le lehet-e vonni következtetést. A Házsabály értelmében: a Házbizottság foglal állást az Országgyűlés „heti munkarendjéről” [23. § a) pont]; a Bizottsági elnöki értekezlet tesz javaslatot a Házbizottságnak az Országgyűlés „heti munkarendjére” [27. § (2) bekezdés a) pont]; a sürgősségi javaslattal összefüggésben a Házsabály úgy rendelkezik, hogy a javaslatot a „benyújtást követő héten” az előterjesztő legalább két perc időtartamban megindokolhatja [46. § (2) bekezdés]; az interpelláció és a kérdés kapcsán úgy szól, hogy annak tárgyalására a napirendben feltüntetett időpontban „hetente” legalább kilencven percet kell biztosítani [115. § (3) bekezdés], végül ugyan így a „hetente” kifejezést használja [119. § (1) bekezdés] az azonnali kérdésekre rendelkezésre álló időkeret meghatározása során.

Az Alkotmánybíróság véleménye szerint a Házsabály idézett rendelkezéseinek nyelvtani és a fentebb ismertetett történeti értelmezéséből következik az az álláspont is, hogy a Házsabály általánosságban a minden héten történő ülésezésre utal. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság döntésének meghozatalánál nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tény, hogy a Házsabály vonatkozó rendelkezéseit a különböző bizottsági állásfoglalások eltérően értelmezik. Az Ügyrendi bizottság 3/1998—2002. ÜB. sz. általános érvényű állásfoglalásának parlamenti vitájában éles különbség mutatkozott a kormánypárti és ellenzéki frakciók értelmezése között. A többféle értelmezés nyilvánvalóan azért lehetséges, mert a Házsabály az ülésezési rendre hiányos, nem egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz.

4. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint: „a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.” Az Alkotmánybíróság több korábbi döntésében hangsúlyozta: a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közha-

talommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket [56/1991. (XI. 8.) AB határozat ABH 1991. 454, 456.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában e jogállamiságból fakadó alkotmányos követelményt következetesen érvényesítette a közhatalommal rendelkező szervek működésére vonatkozóan általában [pl. 8/1992. (I. 30.) AB határozat ABH 1992. 51., 36/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992. 207.], és nevesítve, az egyes alkotmányos szervek, — közöttük az Országgyűlés — működésére is. Az Országgyűlés egyik legfontosabb feladata, a törvényalkotás tekintetében az Alkotmánybíróság nyilvánvalóvá tette, hogy az eljárási biztosítékok következetes érvényesítése, a formalizált eljárási szabályok maradéktalan betartása a törvényhozási eljárásra vonatkozóan is — a jogállamiságból fakadó — alkotmányos követelmény [29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997. 122., 66/1997. (XII. 29.) AB határozat ABH 1997. 397, 401.].

A 30/1998. (VI. 25.) AB határozatban megállapítást nyert: a demokratikus jogállam alkotmányi követelményei meghatározzák az Országgyűlés és a Kormány tevékenységének, általában véve a közhatalom gyakorlásának kereteit és korlátait (ABK 1998. június—július 304, 311.).

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Országgyűlés rendes ülészakainak az Alkotmányban történő konkrét (naptárszerű) meghatározása az Országgyűlés folyamatos működésének alkotmányos követelményét jelenti, ezáltal a parlamentarizmus lényeges garanciájának tekintendő. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság egyetértőleg utal az 1989. évi XXXI. törvény 8. §-ához fűzött miniszteri indoklásból már idézett álláspontra, miszerint az Országgyűlés folyamatos működése nem jelent egyben folyamatos ülésezést is. A folyamatos működés alkotmányos követelményétől azonban nem választható el a tárgyalási rend, ezen belül az ülésezési rend meghatározására adott alkotmányi felhatalmazás, illetve előírás. A Házsabálynak a tárgyalási rend keretében adott, sok tekintetben részletes szabályanyaga, a rendes ülészakokhoz kapcsolódva csupán arról rendelkezik, hogy az ülészak ülésekből és ülésnapokból áll, az ülések összehívásakor jelezni kell az ülésnapok várható számát. Ezek a házsabályi rendelkezések az ülészak „szerkezeti elemeit” nevesítő, technikai jellegű rendelkezések; az ülésezési rendre — tartalmilag — nem vonatkoztatható előírások.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Házsabálynak az ülésezési rend megállapítására irányadó egyéb eljárási szabályai sem elégtiek ki az ülésezési rendre, az egymást követő ülésekre vonatkozó szabályozás — Alkotmány által megkívánt — lényeges tartalmát, az alábbiak miatt:

Az Országgyűlés — az Alkotmány 24. § (4) bekezdése értelmében — működési szabályait és tárgyalási rendjét a jelen levő képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott Házsabályban állapítja meg. Az Alkotmánynak ezt a

ma is hatályos szövegét az 1990. évi XL. törvénnyel történő alkotmánymódosítás állapította meg. A minősített többségnek garanciális jelentősége van az Országgyűlés, mint testület saját ülésrendjének meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a Házzsabálynak tartalmaznia kell az Országgyűlés működésére és tárgyalási rendjére vonatkozó alapvető, lényeges szabályokat, amelyekhez az alkotmányozó hatalom a minősített többség követelményét rendelte. Az Alkotmány által megkövetelt minősített többség ugyanis a törvényalkotási eljárás mellett a Házzsabály megalkotása tekintetében is „olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés” [1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABK 1999. február 26.]. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a széles konszenzust igénylő szabályozandó tárgyak között szerepelnie kell mindazoknak, amelyek közvetlenül biztosítják az Országgyűlés Alkotmányban rögzített feladatainak hatékony ellátását. Tekintettel arra, hogy az Országgyűlés hatásköreit ülésein gyakorolja, az „ülésezési rend” az Országgyűlés működésének és tárgyalási rendjének lényeges eleme, ezért a rávonatkozó alapvető szabályok elfogadását — minősített többséget előíró, garanciális eljárásban — a Házzsabálynak kell meghatároznia.

A munkarend meghatározására irányuló jelenlegi szabályozás lehetővé teszi az Országgyűlés működésére és tárgyalási rendjére vonatkozó alapvető szabályok közé tartozó ülésrend (egymást követő ülések) egyszerű többséggel történő meghatározását, noha magának a Házzsabálynak az elfogadása minősített többséget igényel.

A Házzsabály kimondja, hogy az Országgyűlés ülészakonkénti és heti munkarendjéről a Házbizottság egyhangú döntéssel — valamennyi frakcióvezető egyetértésével — foglal állást [23. § *a*) pont, 26. § (3) bekezdés], ugyanakkor lehetővé teszi, hogy egyhangúság hiányában a döntést a parlament egyszerű többséggel hozza meg.

Amint fentebb ismertetésre került a Házzsabály több helyen utal a heti ülésrendre. Az ülésrendnek a jelenlegi házzsabályi eljárással, nevezetesen: Házbizottsági konszenzussal vagy egyszerű többséggel történő megváltoztatása nyilvánvalóan érinti a Házzsabály azon rendelkezéseit, amelyekből történeti és nyelvtani értelmezés alapján levezethető a heti ülésrend [23. § *a*) pont; 27. § (2) bekezdés *a*) pont; 46. § (2) bekezdés; 115. § (3) bekezdés; 119. § (1) bekezdés]. (Ebből a szempontból irreleváns, hogy a Házbizottság egyhangúan foglalt-e állást vagy sem, mivel egyhangú döntéssel is elfogadható olyan ülésrend, amely a Házzsabály egyéb rendelkezéseire tekintettel Házzsabály-módosítást igényelne.)

Ha az Országgyűlés az ülésrenddel összefüggő egyéb házzsabályi rendelkezéseket nem módosítja, úgy kiszámíthatatlanná válik, hogy esetenként mely rendelkezés, milyen tartalommal hatályosul. Ez sérti a jogbiztonságot, de a kiszámíthatatlansága a parlamenti működés hatékonyságát is veszélyezteti. A parlamenti működés hatékonyságát az alkotmánybírósági gyakorlat alkotmányos

elvként kezeli. Az ülésrend meghatározása a hatékony parlamenti működés egyik formai követelménye; ezáltal a képviselők számára előreláthatóvá, kiszámíthatóvá és egyben garanciával is biztosítottá válik az ülésrend. Az ülésrend szabályozottsága ennyiben a képviselői jogok gyakorlása szempontjából is alkotmányos jelentőséggel bír [lásd: 27/1998. (VI. 16.) AB határozat ABK 1998. június—július 293, 296.].

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az a megoldás is alkotmányos sértő lenne, ha az Országgyűlés a megváltozott ülésrendből eredő Házzsabályon belül keletkezett ellentmondást, a Házzsabály egyéb rendelkezéseinek bizottsági állásfoglalások útján történő értelmezésével oldaná fel. Ez esetben leértékelődne a parlament működési és tárgyalási rendjének az Alkotmány szerint minősített többséget igénylő szabályozása. Ez a megoldás az Alkotmány 24. § (4) bekezdésének további sérelmével járna. Az Alkotmányban előírt eljárási biztosíték ilyen formában történő mellőzése sértené a jogállamiságot.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányos sértés megállapítható akkor is, ha az adott kérdés tekintetében van ugyan szabályozás, de az Alkotmány által megkívánt jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat ABH 1995. 108, 113.], és akkor is, ha a jogalkotó nem megfelelő tartalommal szabályozott és ezáltal alkotmányellenes helyzet állt elő [15/1998. (V. 8.) AB határozat ABK 1998. május 222, 225].

Az Alkotmánybíróság a fent kifejtetteket figyelembe véve megállapította: az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósított meg azért, hogy az Országgyűlés működésének és tárgyalási rendjének meghatározására irányuló alkotmányos felhatalmazásának [Alkotmány 24. § (4) bekezdés] — tehát az Abtv. 49. § (1) bekezdésében meghatározott jogszabályi felhatalmazásnak — a Házzsabályban nem tett eleget, mert nem megfelelő tartalommal, mindenki számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozta a rendes ülészakonokon belül az ülésrend, az egymást követő ülések rendjét. A szabályozás fentebb részletezett hiányossága alkotmányellenes helyzetet idézett elő, sérti azt a jogállami-jogbiztonsági követelményt hogy a közhatalommal rendelkező szervek működése legyen kiszámítható és szabályozott (ABH 1991. 454, 456). Az Alkotmány hivatkozott felhatalmazó rendelkezéséből következően az Országgyűlés bizottsági állásfoglalásokkal nem helyettesítheti a Házzsabály-szintű szabályozást.

Az Alkotmánybíróság tehát eddigi gyakorlatát követve állapította meg a mulasztást, és az Abtv. 49. § (1) bekezdés szerint határidő tűzésével felhívta a jogalkotót, hogy szabályozási kötelezettségének tegyen eleget. Az Abtv. 49. § (2) bekezdése szerint a mulasztást elkövető szerv a megjelölt határidőn belül köteles jogalkotói feladatának eleget tenni.

5. Az Alkotmánybíróság jelen határozatában kizárólag a folyamatos működést biztosító szabályozás alkotmányellenességet eredményező tartalmi hiányossága miatt állapí-

tott meg mulasztást. Annak eldöntése, hogy az egyes ülések milyen rendszerességgel kövessék egymást az Országgyűlés és nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik; az Alkotmány erről kifejezett rendelkezést nem tartalmaz.

Az Alkotmány egy esetben rendelkezik az ún. „ülésszünetről” és annak tartalmáról, amikor feljogosítja a köztársasági elnököt, hogy az Országgyűlés ülését, egy ülés alatt egy alkalommal, legfeljebb 30 napra elnapolhatja [22. § (4) bekezdés]. Általános alkotmányi előírás hiányában fogalmazta meg az Alkotmánybíróság az „ésszerű időtartam” követelményét, mint az ülésezési rend szabályozásnál irányadó elvont alkotmányos feltételt. Az Alkotmánybíróság — konkrét alkotmányi előírás hiánya miatt — már állapított meg „ésszerű határidőt” az Alkotmányban biztosított hatáskör gyakorlásához szükséges alkotmányos feltételként. [8/1992. (I. 30.) AB határozat ABH 1992. 51, 54—55.]. Az „ésszerű időtartam” ebben a határozatban is az államszervezet folyamatos működésének, ezen belül a parlament hatékony működésének alkotmányos feltételként nyert meghatározást. Az ülésezési rend megállapításánál az egymást követő ülések közötti ülésszünet időtartama akkor „ésszerű”, ha az így megállapított ülésezési rend biztosítja, hogy az Országgyűlés maradéktalanul el tudja látni az Alkotmányban meghatározott feladatait.

V.

Az Alkotmánybíróság elutasította az indítványnak azt a részét amelyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy a Házzsabály nem tartalmaz garanciákat s rendes ülészek alatt a rendkívüli ülés összehívására, az elnapolt Országgyűlés összehívására, a köztársasági elnök választására, a bizalmatlansági indítvány és a bizalmi szavazásra, az interpelláció és a kérdés, továbbá a népszavazás alkotmányos jogintézményeinek érvényesülésére, illetve a Házzsabály egyes rendelkezéseinek magvalósulására.

1. Nem helytálló az az indítványozói állítás, hogy a képviselők — a rendes ülészek alatt — nem tudják elérni az Országgyűlés ülésének összehívását, ha az Országgyűlés elnöke egyszer sem hívna össze. Az Országgyűlés elnöke az Alkotmányba foglalt esetekben köteles összehívni az Országgyűlés ülését.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Alkotmány — szemben a rendkívüli ülészekkel — bármikor lehetővé teszi a rendkívüli ülés összehívását, a rendes ülészekon belül épp úgy, mint a rendes ülészekon kívüli időben. Az ülés „rendkívüli” jellege nemcsak a rendes ülészekon kívüli időre vonatkozik, értelmezendő a rendes ülészekon belül, az ún. „rendes” ülésekhez való viszonyában is. A rendes ülészekon belül a rendkívüli ülés összehívásának garanciális jelentősége van. E garancia jelentősége egyenes arányban növekszik az ülések közötti időtartam — az ülészekon időtartamának — nagyságával. Az Alkotmány nem zárja ki a rendes ülészek kere-

tein belül a rendkívüli ülés összehívásának lehetőségét. A képviselők egyötödének ez a joga az Alkotmányból fakad [22. § (3) bekezdés].

Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a rendes ülészekon belüli folyamatos működés nem nyugodhat a rendkívüli ülés rendszeres összehívásán. A rendkívüli ülés alkotmányjogi funkciója nem a rendszeres ülésezés biztosítása.

2. Az Alkotmány számos jogintézmény működéséhez határidőket kapcsol. Ilyen határidő az Alkotmányban az, hogy ha a képviselők egyötöde az elnapolt Országgyűlés összehívását kéri, az Országgyűlés elnöke a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napnál nem távolabbi időpontra köteles az Országgyűlést összehívni [22. § (5) bekezdés]. Ilyen határidőket tartalmaz továbbá az Alkotmány a köztársasági elnök választásával összefüggésben, amely szerint a szavazási eljárást legfeljebb három egymást követő nap be kell fejezni [29/B. § (5) bekezdése], illetve kimondja, hogy a köztársasági elnököt a korábbi elnök megbízatásának lejárta előtt legalább 30 nappal, ha pedig a megbízatás idő előtt szűnt meg, a megszűnéstől számított 30 napon belül kell megválasztani [29/C. § (1) bekezdés]. Az Alkotmány szerint a lemondott köztársasági elnököt az Országgyűlés tizenöt napon belül kérheti, hogy elhatározását újból fontolja meg [31. § (3) bekezdés].

Az Alkotmány a bizalmatlansági indítvánnyal és a bizalmi szavazással összefüggésben pedig úgy rendelkezik, hogy a bizalmi indítvány feletti vitát és szavazást legkorábban a betérjesztéstől számított három nap után, legkésőbb a betérjesztéstől számított nyolc napon belül kell megtartani [39/A. § (2) bekezdés], továbbá a Kormány — a miniszterelnök útján — bizalmi szavazást javasolhat a bizalmatlansági indítványra előírt határidők szerint [39/A. § (3) bekezdés].

Az Alkotmánynak az államszervezet alkotmányos működését — ezen belül: az Országgyűlés működését érintő ezen határidőt — előíró szabályai, az Alkotmány közvetlenül, más jogszabály közbejötté nélkül is érvényesülő normái. Téves ezért az az indítványozói felvetés, hogy a fentiek vonatkozásában a házzsabályi garanciák hiánya miatt e jogintézmények (pl. a bizalmatlansági indítvány) érvényesülésére nincsenek biztosítékok. Az Alkotmány éppen azért szabályoz az egyes jogintézményekkel kapcsolatban a határidőkre is kiterjedő részletességgel, hogy rendelkezéseit ne lehessen megkerülni. Az Alkotmány szerint az Országgyűlés elnöke gondoskodik az egyes ülések összehívásáról, amely nyilvánvalóan kiterjed azokra az esetekre is, amikor az Alkotmány szerint meghatározott határidőn belül szavazást kell tartani.

Az Alkotmánybíróság a jogállamiságból fakadó szabályozási kötelezettség elmulasztását nem állapította meg, ezért az indítványt ebben a részében elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság nem állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet az interpelláció és a kérdés alkotmányos jogintézményének, továbbá az

Alkotmány népszavazásra vonatkozó rendelkezései érvényesülése tekintetében sem.

Az Alkotmány szerint „az Országgyűlés tagjai az állampolgári, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosaihoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez kérdést, a Kormányhoz, a Kormány bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez interpellációt és kérdést intézhetnek a feladatkörükbe tartozó minden ügyben (27. §).

A Hárszabály az interpellációt és a kérdést, az azokkal kapcsolatos eljárási rendet részletesen szabályozza (115. §-tól a 119. §-ig). E rendelkezések között kimondja, hogy „az Országgyűlés ülésének napirendjében feltüntetett időpontban az interpelláció és kérdés tárgyalására hetente legalább kilencven percet kell biztosítani [115. § (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság e határozatában már állást foglalt az ülésezési rend hárszabályi meghatározásának kötelezettségéről, ennek keretében kitért az Ügyrendi bizottság azon állásfoglalására is, amely e rendelkezést — az Országgyűlés elnökének kérésére — értelmezte.

Az Alkotmánybíróság jelzett, fent kifejtett álláspontján túl az interpelláció és a kérdés tárgyalására meghatározott időkeret nem vet fel megalapozott alkotmányossági problémát mindaddig, amíg az nem jár e jogintézmények kiüresedésével.

Az országos népszavazásra és népi kezdeményezésre irányadó alapvető szabályokat az Alkotmány 28/B—28/E. §-ai tartalmazzák, további szabályokat az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Ntv.), valamint a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény állapít meg. Az Ntv. szerint az Országgyűlés elnöke a törvényben foglalt feltételeknek megfelelő kezdeményezést az Országos Választási Bizottság tájékoztatásának kézhezvételét követő legközelebbi ülésnapon bejelenti (6. §). A népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezésről a 6. § szerinti bejelentést követően

a) kötelező népszavazás esetén 15,

b) fakultatív népszavazás esetén 30 napon belül kell döntenet [14. § (1) bekezdés].

A Hárszabály a népszavazással kapcsolatos eljárásra irányadó speciális szabályokat nem tartalmaz (illetve csak valamely törvény népszavazással történő megerősítésével összefüggésben 109. §).

A fenti szabályokból megállapítható, hogy az országos népszavazásra irányuló kezdeményezés Országgyűlés elé vitelének kötelezettségét — az Országgyűlés elnökének bejelentési kötelezettsége által — törvény állapítja meg. Az Országgyűlés döntésére meghatározott 15, illetve 30 nap az Országgyűlés elnökének bejelentésétől számít. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Országgyűlés elnökének az ülések összehívására irányuló alkotmányos kötelessége kiterjed arra is, hogy az Országgyűlés a törvényben meghatározott határidőn belül a népszavazásra irányuló kezdeményezésről dönthesse (ha egyébként épp nem ülésezik). Az Alkotmánybíróság további garancia meghatáro-

zását ebben a vonatkozásban nem tart szükségesnek, ezért az ezzel kapcsolatos indítványt is elutasította.

4. Az Alkotmánybíróság a sürgősségi javaslat tárgyalására, továbbá a mentelmi és összeférhetetlenségi ügyek elbírálásához szükséges hárszabályi garanciák hiányával kapcsolatos indítványozói felvetést sem tartja megalapozottnak.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Hárszabálynak „az önálló indítványok bejelentése” címben szabályozott, a sürgősségi javaslatra vonatkozó szabálya [46. § (2) bekezdés], továbbá a mentelmi ügyek (130. és 131. §-ok) és az összeférhetetlenségi ügyek intézésére (131/A—131/E. §-ok) irányadó rendelkezései az Országgyűlés belső működésének olyan technikai jellegű szabályai, amelyről az Országgyűlés a Hárszabályban szabadon dönt.

Az ezzel kapcsolatos kérdések eldöntése az Országgyűlés és nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik.

Az Alkotmánybíróság — a kifejtett indokokra tekintettel — a határozat V. pontjában részletezett érvekre alapított mulasztásos alkotmánysértés megállapítását elutasította.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az ügyvel kapcsolatos közérdeklődésre való tekintettel rendelte el.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Vörös Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1112/E/1998.

Dr. Tersztyánszky Ödön alkotmánybíró különvéleménye

Egyetértek a többségi határozat rendelkező részének az indítványt elutasító részével, ennek indokolásával együtt. Különösen egyetértek az Alkotmány 22. § (3) bekezdésének azzal az értelmezésével, hogy rendkívüli ülés összehívására nem csak a rendes ülésszakon kívüli időpontra van lehetőség.

Álláspontom szerint az indokolás említett részében kifejtettekből az következik, hogy az indítványt teljes egészében el kell utasítani, és nincs helye sem mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség, sem alkotmányos követelmény megállapításának.

Az indítvány szerint „az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósított meg azért, hogy a Hárszabály nem tartalmazza azokat a garanciális szabályokat, amelyek az Országgyűlés ... hatáskörei gyakorlásának feltételeit az Országgyűlés ülésrendjének meghatározásával biztosítják. ... Az Országgyűlés nagyvonalúan állapította meg tárgyalási rendjét, s nem biztosított megfelelő garanciákat az Országgyűlés rendes ülésnapon belüli működéséhez. ... A Hárszabály nem biztosít olyan jogi lehetőséget, amelynek segítségével kikényszeríthető lenne a plenáris ülés összehívása.” Az indítvány tartalmából az is megállapítható, hogy az indítványozó abból a — a többségi határozat álláspontjából kitűnően is téves — feltételezésből indul ki, miszerint a rendes ülésnap alatti időpontra nem lehet rendkívüli ülés összehívását kezdeményezni.

Az indítvány alapján tehát az Alkotmánybíróságnak abban a kérdésben kellett vizsgálnia, hogy a Hárszabály az ülésrendjének meghatározására tartalmaz-e szabályozást annak megvalósulása érdekében, hogy az Országgyűlés feladatait elláthassa, illetőleg a szükségesnek mutató ülésezések kikényszerítéséhez van-e megfelelő garancia.

Az Országgyűlés összehívásának és ülésrendjének alapvető szabályozása alkotmányozási kérdés, amelyről az Alkotmányt módosító 1989. évi XXXI. törvény megalkotásakor az Alkotmányban rögzített tartalommal foglalták állást. Az Alkotmány a rendes ülésnap időtartamát [22. § (1) bekezdés] határozza meg, szabályokat tartalmaz a rendes ülésnap és ezen belül a rendes ülés összehívásának jogára [22. § (2) bekezdés], a rendkívüli ülésnap vagy a rendkívüli ülés kötelező összehívására [22. § (3), (5) bekezdés], meghatározott kivételes esetben pedig folyamatos ülésrendet ír elő [19/C. § (3) bekezdés].

Az Alkotmány a rendes ülésrendre kötelező rendelkezést nem tartalmaz, de közvetetten sem szab meg az Országgyűlés számára valamilyen előre meghatározott rögzített ülésrendet. Az ülésrendjének kialakítására az Országgyűlést jogosítja fel a Hárszabály megalkotására adott felhatalmazásban [24. § (4) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság az indítvány keretében azt vizsgálhatja, hogy a felhatalmazásra alkotott szabályozás hiányos-e, illetőleg a hiányosság akadályozza-e az Országgyűlést az alkotmányos feladatai ellátásában.

A minősített (kétharmados) szavazattöbbséggel elfogadott Hárszabály tartalmazza azokat a döntési jogosultságokat és ezek eljárási szabályait, amelyek az Országgyűlés ülésnaponkénti és a heti munkarendjére, az ülések napi-rendjére, időtartamára, a felszólalási időkeretek meghatározására vonatkoznak [Hárszabály 23. § (1) bekezdés a)–b) és f) pont, 26. § (3) bekezdés].

Az Alkotmány 24. § (4) bekezdésének sem szövegéből, sem összefüggéseiből nem ismerhető fel olyan követelmény, amely szerint az ülésrend rendszerességét is (normatív módon, előre ütemezetten) a minősített többséggel elfogadott Hárszabályban kellene meghatározni. Nem tekinthető tehát hiányosnak a Hárszabálynak az a szabályozási módja, amely az ülésrendjének meghatározására a már ismertetett döntési hatásköröket alakította ki, a rendkívüli ülések kikényszerítésének a köztársasági elnök, a Kormány és a képviselők együtöde részére biztosított, tehát viszonylag széles körben lehetőséget adó garanciájával.

A szabályozásnak éppen a hatályos módja teszi lehetővé, hogy az ülések és ülésnapok a soron következő feladatok minél hatékonyabb elvégzéséhez legyenek igazíthatók, azért, hogy az ülésrendjét a mindenkori szükségleteknek megfelelő mértékben konkrét döntéseivel — esetenként vagy időszakosan — az Országgyűlés maga szabja meg.

Az Országgyűlés Alkotmányban meghatározott feladatainak mennyisége és időszere, az elvégzéshez szükséges idő ugyanis általában előre nem határozható meg, és a feladatok maradéktalan ellátása emiatt nem köthető sem előre rögzített időközkhöz, sem időtartamokhoz.

Arról, hogy az ülésrendre vonatkozó hatályos szabályok alkalmazása során meghozott döntések összhangban vannak-e az Alkotmány, illetve a Hárszabály rendelkezéseivel, ténylegesen kielégítik-e az Országgyűlés működéséhez tartozó, az Alkotmányból, más törvényekből és a Hárszabályból folyó időszere követelményeket, az Alkotmánybíróság — hatásköre hiánya miatt — nem foglalhat állást. Az esetleges jogsértő jogalkalmazás nem a Hárszabálynak a vélt hiányosságával hozható összefüggésbe, következésképpen előfordulását további jogalkotással sem lehet elvégezni.

Mivel az indítvánnyal érintett tárgykörben az Alkotmány és a Hárszabály — az elégséges garanciákat is magában foglaló — hézagmentes szabályozást tartalmaz, a mulasztás megállapítására irányuló indítványt teljes egészében el kellett volna utasítani.

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

1. Osztom az Alkotmánybíróság álláspontját abban, hogy a plénum az Alkotmányban előírt eljárási rend betartásával szabadon dönthet arról, hogy az ülésrendjére

miként alakuljon. Másként fogalmazva: ha a döntéshozatali eljárás alkotmányossági szempontból kifogástalan, akkor a minden héten való és a háromhetenkénti ülésezési rend egyaránt kielégíti az Országgyűlés folyamatos működési rendjének alkotmányos követelményét. Miután a hangsúly „az alkotmányossági szempontból kifogástalan eljárás” van, ennek közelebbi tartalmi vizsgálatához különösen fontos érdek fűződik. A határozat ugyanakkor e tekintetben — álláspontom szerint — meglehetősen szűkszavú. A bővebb kifejtést márpedig önmagában véve is indokolhatta volna az a körülmény, hogy a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétségnek a határozatban írtaknál súlyosabb közjogi következményei is vannak azáltal, hogy egyrészt az Országgyűlés bizottságainak állásfoglalásai váltak ténylegesen szabályozási formákká, másrészt pedig — tartalmilag és eredményét tekintve — a hetenkénti ülésezési rendről a háromhetenkéntire áttérés az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében írt rendelkezés megkerülésével történt.

A részletesebb argumentálás jegyében mindenképp az Alkotmány 24. § (4) bekezdésének tartalma igényel értelmezést.

Eszerint: „Az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott Házzabályban állapítja meg működésének szabályait és tárgyalási rendjét.”

A Házzabályról való döntés a parlamenti autonómia szükségszerű kifejeződése, amelynek lényeges tartalmát is éppen ezért csak minősített többséggel lehet megváltoztatni. Ahol a bizottságának, bizottsági elnöki értekezletnek, Országgyűlés elnökének e körben konkrét szerepet szánt a Házzabály, azt az adott tárgykört jelölő egyedi felhatalmazással kifejezésre is juttatta. Minden egyéb esetben a működési és tárgyalási rendet érintő döntésnél azonban mérlegelni és vizsgálni kell azt, érvényesül-e az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében a minősített többséghez kötött eljárási rend.

A Házbizottságnak sincs és soha nem is volt kifejezett döntési joga az ülésezési rendet illetően (ugyanígy az Ügyrendi Bizottságnak sem). Ugyanez vonatkozik a Bizottsági elnöki értekezletre is. [A Házbizottság az Alkotmány 23. §-ában „állást foglal”, a Bizottsági elnöki értekezlet pedig a 27. § (2) bekezdése értelmében „javaslatot tesz.”] Alkotmányvétség lenne tehát egy olyan gyakorlatnak a tolerálása, ahol a plénum mindössze a „jövőhágyó” szerepére lenne kárhóztatva. Az elmúlt 9 évben ugyanakkor gyakorlatilag bizottsági állásfoglalások köpenyegébe bújtatott latens szabályozás érvényesült, amely éppen ezért kezdettől fogva alkotmányellenes is volt. (Ezt az Alkotmánybíróság — erre irányuló indítvány esetében — bármikor kimondhatta volna.) A most jelzett anomália mindaddig nem vetett fel alkotmányossági aggályokat, amíg a Házzabály-módosítások a heti ülésezés rendjének logikáját megjelenítő ügyrendre vonatkoztak.

2. Az Országgyűlés a működés szabályait és tárgyalási rendjét rögzítő Házzabályt minősített többséggel fogadja el [Alk. 24. § (4) bek.]. Amennyiben ez a követelmény nem teljesül, az erről szóló OGY határozat alkotmányellenes lesz. Érvényes döntés ugyanis ebben az esetben nincs: a bizottsági „állásfoglalás”, „javaslatétel” nyilvánvalóan nem döntés, annak — egyhangúság hiányában — a plénum elé kell kerülnie. Itt viszont a testületet — mint a működési és tárgyalási rendet érintő lényeges ügyben — köti az Alkotmányban írt 2/3-os szabály! Ugyanez az eljárási rend követendő akkor, ha olyan — a működés szabályait, a tárgyalási rendet érintő — lényeges, érdemi változás következik be, amely már a Házzabály egészének módosítását igényli.

3. Van-e hát itt olyan „lényeges”, „érdemi” változásról (változtatásról) szó, amely mindenképp túlmutat egy-egy bizottság, elnöki értekezlet, vagy az Országgyűlés elnökének hatáskörén? S ha igen, feltételezi-e ez azt, hogy a plénum az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében megkívánt minősített többségű döntést hozzon? Minthogy — álláspontom szerint — az Alkotmánybíróság határozata ezt az elemzést teljes mélységében nem végezte el, szükségesnek látom az alábbiak hangsúlyozását:

„Ülésezési rend”: Az Országgyűlés a legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerv [Alk. 19. § (1) bek.]. Ez a jellegmeghatározás azt is jelenti, hogy a parlamenti funkciók és hatáskörök gyakorlása az államszervezet és a demokratikus működés követelményére figyelemmel nem korlátozható. Minthogy a munkarend megváltoztatása közvetlenül kihat bizonyos funkciók és hatáskörök gyakorlására is, ez az előbbi követelmény érvényesülését nyilvánvalóan érintheti (itt: korlátozhatja). Efelől pedig senki másnak — az Országgyűlésen kívül — (sem a bizottságnak, sem az Országgyűlés elnökének) nincs joga döntést hozni.

Az Országgyűlés testületi szerv, ami azt jelenti, hogy hatásköreit plenáris ülésein gyakorolja. Az Országgyűlés döntéseit a plénum hozza, amelyeket a bizottságok „csak” előkészítenek. Ez egyidejűleg azt is jelenti, hogy a legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerv (mint testület) csak akkor működik, ha plenáris ülést tart, figyelemmel arra, hogy a bizottságok nem gyakorolhatják a teljes üléss hatáskörét.

Az előbbi logika meg is fordítható: ha a parlament nem ülésezik (amire az „ülésezési rend” vonatkozik), nem is „működik”. Az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében írt „működés” conditio sine qua non-ja tehát az ülésezés rendjének meghatározása.

„Tárgyalási rend”: Ha döntés születik az ülésezési rendről (pl. arról, hogy ezután háromhetente lesz plenáris ülés), úgy ez a döntés tartalmilag módosít több házzabályi rendelkezést is [Pl. 46. § (2) bek.; 115 § (3) bek.; 119 § (1) bek.]. Magától értetődik ugyanis, hogy a „hetente” időmeghatározású tárgykörök ezután legfeljebb háromhetente lesznek tárgyalhatók. Az ilyen következményekkel járó, ma hatályos „Házzabályt borító” döntések, mint-

hogy a legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerv egészének folyamatos működését (ami alkotmányos követelmény) közvetlenül érintik, csak magára a plénumra (annak is a 2/3-os) szavazatához kötött döntésére tartoznak. (Röviden szólva: a hetenkéntiről háromhetenkénti működési és tárgyalási rendre áttérés következményei szükségessé teszik az egész Házzsabály felülvizsgálatát; s a szükségesnek mutató korrekciók — minthogy a Házzsabály egészét érintik — csak az Országgyűlés minősített többségű döntésével végezhetők el.)

Egyébként még a „tárgyalás” szó is előbukkan a Házzsabály 115. § (3) bekezdésében; ugyanez a szó olvasható az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében is! (Az Alkotmányból való „levezethetőség” alighanem itt is nyilvánvaló.)

4. Mi következik (és mi nem) az Országgyűlés elnökének „összehívási” jogából?

Az Országgyűlés ülészakájának és ezen belül az egyes üléseknek az összehívásáról az Országgyűlés elnöke „gondoskodik”. Ő „biztosítja” (Magyar Értelmező Kéziszótár A—K. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992. 468.) tehát az Országgyűlés ülésezését. Ez a „biztosítási”, „gondoskodási” joga nem terjedhet azonban odáig, hogy ezzel veszélyeztesse az Országgyűlés folyamatos működését. Bár az Országgyűlés folyamatos munkája valóban nem jelent folyamatos plenáris ülésezést, de ugyanakkor azt sem jelenti, hogy az ülések olyan ritkák lehetnek, amelyek már tartalmilag korlátozzák a testület funkcióinak és hatásköreinek a gyakorlását. Minthogy pedig az egyes parlamenti funkciók és hatáskörök gyakorlásában eltérő szerepe van a többségnek és a kisebbségnek, ezért a plenáris ülés időpontjának meghatározása csak a többség és a kisebbség konszenzusán nyugodhat. Az ezt kikerülő — e tárgyú országgyűlési elnöki — döntések figyelmen kívül hagyják a kisebbségi törekvéseket; ez viszont a parlamenti demokrácia csorbulásához vezet. (Az ellenzék parlamenti tevékenységét garantáló jogosítványok, illetve ezek gyakorolhatósága ugyanis nélkülözhetetlen ismérve a parlamenti demokráciának.)

Az Országgyűlés összehívásával kapcsolatban maga a Házzsabály is ebből a konszenzuális alapból indul ki. A 23/a) pontja szerint — a paritásos elven működő — Házbizottság foglal állást az Országgyűlés ülészakakénti és heti munkarendjéről. Ezt az állásfoglalást a Bizottsági elnöki értekezlet javaslata alapján hozza meg [27 § (2) bek. a) pont.]. Ha a Házbizottságban nem sikerül egyhangú döntést hozni, akkor a heti munkarendről az Országgyűlés dönt [26. § (3) bek.]. Nyilvánvaló, hogy a „heti munkarend” magában foglalja a plenáris ülések idejének a meghatározását is. Ha tehát a Házbizottságban nincs egyhangú állásfoglalás az Országgyűlés összehívásának az idejéről, akkor minden egyes esetben az Országgyűlés ülésén kell dönteni erről. Ez viszont ugyanakkor azt is jelenti, hogy az Országgyűlés elnökének az ülés összehívására vonatkozó mérlegelési joga (és mindaz, ami ebből dedukálhatóan

tűnik), a jelenlegi hatályos szabályozás szerint is jóval szűkebb annál, mint ami abból első pillantásra feltételezhető lenne.

Az elnöki „szuverén” döntés ellen szól az Országgyűlés folyamatos működéséhez fűződő érdek is. A jogállamiság elvéből [Alk. 2. § (1) bek.] ugyanis egyenesen levezethető az Alkotmányban „szabályozott” szerveknek az a kötelezettsége, hogy „alkotmányos jelentőségű” hatásköreiket jóhiszeműen, feladataikat kölcsönösen segítve, egymással együttműködve gyakorolják [8/1992. (I. 30.) AB. hat. 54.]. Ebből az is következik, hogy a parlamenti elnök jogainak gyakorlása nem lehet tetszőleges, mivel jóhiszeműen kell eljárnia a plenáris ülés összehívásakor is. Különösen nem hivatkozhatna arra, hogy mivel a Házzsabály nem rendelkezik az Országgyűlés üléseinek összehívásáról, ezért ennek meghatározása kizárólagosan az ő hatásköre lenne.

Lehet persze arra hivatkozni, hogy az Alkotmány 22. § (5) bekezdése alapján az Országgyűlés elnöke — a képviselők egyötödének írásbeli kérelmére, nyolc napnál nem távolabbi időpontra — köteles az Országgyűlést összehívni, s ezzel biztosítható lehet akár a hetenkénti ülésezés is. Ezzel a megoldással azonban 77 képviselő „gondoskodna” arról, hogy az Országgyűlés folyamatos működése — mint alkotmányos követelmény — biztosítható legyen. Nyilvánvaló, hogy ehhez a megoldáshoz nem nyújthat segítséget az Alkotmánybíróság.

5. Mindent egybevetve megállapítható: A ma hatályos Házzsabály egész szabályozási logikája a hetenkénti beosztást veszi alapul. [A korábban már hivatkozott rendelkezéseken túlmenően erre vall még a 98. § (4) bekezdése, 106. § (5) bekezdése, 134 § (1) bekezdés a) pontja is, amelyek hasonlóképpen csak a hetenkénti ülésezési rend logikájában értelmezhetők.] Ez viszont azt is jelenti, hogy a heti munkarendről való áttérés — miután az egész Házzsabály logikai rendjét és „filozófiáját” érinti — csak a Házzsabály módosításával oldható meg alkotmányosan, e téren sem a Házbizottság és Ügyrendi bizottság egy-egy házzsabályi rendelkezéshez fűzött értelmezése, sem az Országgyűlés elnökének „önfelhatalmazása” nem jelentheti a járható utat. A Házzsabály módosításához pedig nyilvánvalóan azokat az eljárási követelményeket kell megkívánni, amelyek annak a megalkotásakor is irányadók voltak, vagyis az Alk. 24. § (4) bekezdésében rögzített minősített többséget! (A 2/3-osság csapdáját és nyűgét pedig nem annak megkerülésével, hanem a többség és kisebbség konszenzusán nyugvó alkotmánymódosítással lehet csak megszüntetni.)

6. Újólá hangsúlyozom: Nem az Alkotmánybíróság, hanem az Országgyűlés állapítja meg a saját működési szabályait és tárgyalási rendjét. Ha ennél betartja az Alkotmány 24. § (4) bekezdésében előírt eljárási rendet, az ésszerűsége kívül semmi nem akadályozhatja meg

abban, hogy a jelenlegi ülésrendet akár háromhetesre változtassa meg. Az „ésszerűség” korántsem olyan határozatlan fogalom azonban, amelynek tartalmát nem lehetne közelebbről körülhatárolni. Az Alkotmánybíróság határozata nem ment bele ennek részleteibe, mint-hogy megállt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség rögzítésénél. A jelen párhuzamos indokolás — minthogy az eredmény távolabbra mutató közjogi következményeinek bemutatására tesz kísérletet — utalhat az „ésszerűség” néhány szóba jöhető komponensére is. Eszerint:

a) Lehet-e egy-egy ülésnapon 2 törvényjavaslatot érdemben megvitatni és elfogadni? [A Kormány 1999. I. félévi jogalkotási terve (MK 1999. évi 17. szám) 70 új törvénnyel, illetve törvénymódosítással számol; a háromhetes ülésrend szerint fele ennyi tárgyalási nap lesz; „A jogállam szíve a törvény”. Nem lesz beteg szívű a mi jogállamunk?]

b) Nem töredeznek-e szét a nagyobb időkeretet igénylő viták, nem lassulnak-e le a korrekciós mechanizmusok? (Lesz-e még értelme az ún. sürgősségi eljárásoknak?)

c) Milyen kár származik abból, hogy a napirend előtti felszólalások tárgyainak többsége elveszíti az aktualitását? (Ugyanerre a sorsra jutnak az interpellációk, kérdések és az azonnali kérdések is.) Az interpellációk esetében ezt a hiátust nem egyensúlyozza ki az erre fordítandó tágabb időkeret sem.

d) Nem csökken-e az ellenzéki alternatívák kidolgozásának és megtárgyalásának az esélye?

A plénum minősített többségének kell mérlegelnie azt is, hogy mennyire Alkotmány-konform megoldás az, ha a választókerületi munkára ugyanúgy egy hét áll rendelkezésre, mint a törvényalkotásra. Az Alkotmány szerint a képviselők a köz érdekében végzett tevékenységet látnak el [Alk. 20. § (2) bek.], ami azt jelenti, hogy „a képviselő feladata nem valamely település, megye vagy foglalkozási csoport érdekeinek a védelme, hanem az egész nemzet szolgálata” (Alk. indokolás 2. pont.). Kell-e hát erre a részben „kijárára” is fordított munkára ugyanúgy egy hetet biztosítani, mint a törvényalkotásra? (Különös tekintettel arra, hogy a listán megválasztott képviselőknek nincs is választókerületük.)

Ezekről a kérdésekről — meg még persze másokról is — tehát az Országgyűlésnek kell állást foglalnia, mert azok tartalmukban, súlyukban messze jelentősebbek annál (ha tetszik: lényeges, érdemi kérdések), hogy felőlük bizottság, vagy az Országgyűlés elnöke döntsön érdemben. Az „ülésezési rend”, „tárgyalási rend” ügye tehát túlmutat azon, hogy azt pusztán technikai jelentőségű kérdésként kezeljük; az igenis lényegi-tartalmi összefüggéseket érint, s éppen ezért csak az Alk. 24. § (4) bekezdésében foglalt eljárási rend betartásával lehet felőlük felelősséggel dönteni.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 5/1999. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a büntető-eljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 377. § (1) bekezdésének a) pontja alkotmányellenes, ezért azt 1999. december 31. napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy alkotmányellenes a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: új Be.) 572. § (1) bekezdésének a) pontja, ezért azt az új Be. kihirdetése napjával megsemmisíti. A megsemmisítés folytán az új Be. 572. § (1) bekezdésének a) pontja, továbbá (2) bekezdésének az (1) bekezdés a) pontjára utaló rendelkezése 2000. január 1-jén nem lép hatályba. Ennek következtében az új Be. 572. § (2) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba: „(2) Az (1) bekezdés c) pontja esetén a bíróság tárgyaláson határoz.”

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Országgyűlés alkotmányellenes helyzetet idézett elő akkor, amikor nem tette lehetővé a felülvizsgálatot (Be. XII. fejezet) a bíróságnak a tárgyalás mellőzése elnevezésű külön eljárásban (Be. XVII. fejezet) meghozott, a végrehajtásában próba-időre felfüggesztett szabadságvesztést kiszabó jogerős végzése ellen akkor, amikor a bíróság a Btk. 90. §-ában meghatározott kizáró okok ellenére szabta ki a büntetést.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatát 1999. december 31-ig teljesítse.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az indítványozó a Be. 377. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. A sérelmezett törvényi rendelkezés szerint a bíróság a próba-időre felfüggesztett büntetés végrehajtását az ügyész indítványára vagy hivatalból elrendeli, ha a próba-idő alatt állapítja meg, hogy a büntetés végrehajtását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 90. §-ában foglalt kizáró ok ellenére felfüggesztették fel.

A Btk. lehetővé teszi, hogy a bíróság az egy évet meg nem haladó, különös méltánylást érdemlő esetben az egy évnél hosszabb tartamú, de két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggeszse, ha — különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel — alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető [Btk. 89. § (1)—(2) bekezdés].

A büntetés végrehajtása a Btk.-nak az 1998. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Btk.nov.) 24. §-ával — 1999. március 1-jétől — módosított 90. §-a szerint azonban nem függeszthető fel, ha

a) az elkövető a szándékos bűncselekményt a korábban kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el,

b) az elkövető többszörös visszaeső,

c) az elkövető a bűncselekményt bünszervezet tagjaként követte el,

d) az elkövető a három évi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követte el.

Amennyiben a bíróság a büntetés végrehajtását e kizáró okok ellenére felfüggeszti, és ez utóbb, a próbaidő tartama alatt kiderül, úgy a felfüggesztett büntetés végrehajtását utólag el kell rendelni [Btk. 91. § (1) bekezdés a) pont]. A végrehajtást a bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványa alapján, a Be. 377. §-ában szabályozott különleges eljárásban rendeli el [Be. 377. § (1) bekezdés a) pont].

A különleges eljárások általános szabályai szerint a bíróság — eltérő rendelkezés hiányában — iratok alapján dönt, szükség esetén meghallgatja az ügyészt, a terheltet és a védőt. Bizonyítás felvétele esetén tárgyalást tart [Be. 356. § (2) bekezdés e) pont]. A felfüggesztett büntetés utólagos végrehajtásával kapcsolatban a törvény „eltérő rendelkezést” csak a Be. 377. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt esetben tartalmaz: ha a felfüggesztett büntetés végrehajtását a pártfogó felügyelet (Btk. 82. §) szabályainak súlyos megszegése miatt kell elrendelni, a bíróság tárgyaláson határoz [Be. 377. § (2) bekezdés]. Abban az esetben tehát, amikor a bíróság a büntetés végrehajtását a Btk.-ban meghatározott kizáró okok ellenére függesztette fel, a büntetés végrehajtását utólag — az általános szabályok szerint — tárgyalás tartása nélkül, az iratok, esetleg meghallgatás alapján rendeli el.

2. Az indítványozó álláspontja szerint az, hogy a bíróság a felfüggesztett szabadságvesztés utólagos végrehajtását tárgyaláson kívül rendeli el, sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt, az igazságos és nyilvános tárgyaláshoz való jogot, az 57. § (3) bekezdésében biztosított védelemhez való jogot, valamint az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében rögzített, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogot. Hivatkozik az Alkotmánybíróság 26/1990. (XI. 8.) AB határozatára, „melyben a polgári perrendtartás hasonló törvényhelyeinek megsemmisítésére került sor”.

Az indítványozó szerint a bírói tévedés tárgyaláson kívüli korrigálásának lehetősége ellentétes a Btk. 83. §-ában meghatározott büntetéskiszabási szabályokkal. Véleménye szerint a tárgyalás alapján „teljesen más büntetéskiszabási elveket kell érvényesíteni és másak a büntetéskiszabási elvei és különösen gyakorlata is a végrehajtandó és a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása esetében. Hiszen nem vitatható, hogy egy hosszabb időtartamú hosszabb időre végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésnek nyilván sokkal rövidebb időtartamú végrehajtandó szabadságvesztés felel meg”. Ezen álláspontból következően a törvényi rendelkezés sérti a súlyosítási tilalom szabályait [Be. 241. § (1) bekezdés], továbbá a tényállás felderítésére és a bizonyítékok szabad mérlegelésére vonatkozó alapelvet (Be. 5. §).

Az indítványozó a Be. 377. § (1) bekezdés a) pontja alkotmányellenességének alátámasztására — az Alkotmányra hivatkozás nélkül — felhívja azokat a rendelkezéseket, amelyek feltételbeli, illetve időbeli korlátot állítanak a jogerős bírósági határozatnak a rendkívüli jogorvoslatok (perújítás, felülvizsgálat, az indítvány benyújtásakor egyébként már nem létező törvényességi óvás) útján az elítélt terhére történő megváltoztatása elé. Álláspontja szerint a Be. 377. § (1) bekezdés a) pontja sérti a res iudicata elvét, „mivel módosítást enged az ítéleten egészen tág határok között”, „hiszen a büntetés végrehajtása a próbaidő tartama alatt bármikor, akár annak utolsó napján is elrendelhető”.

3. Az indítvány benyújtását követően, 1995. szeptember 1-jén lépett hatályba a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1995. évi XLI. törvény, amely a Be. XVII. fejezetében szabályozott külön eljárás, a tárgyalás mellőzésével történő büntetéskiszabás alkalmazási körét bővítette. A módosítás nyomán lehetővé vált, hogy a bíróság tárgyalás tartása nélkül, a vádindítvány és a nyomozási iratok alapján egy évet meg nem haladó, végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést is kiszabjon (Be. 350., 351. §). A Be. külön rendelkezésének hiányában a Legfelsőbb Bíróság BK 166. számú állásfoglalásában azt az iránymutatást adta, hogy a Be. XVII. fejezetében szabályozott külön eljárásban kiszabott, a kizáró ok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés utólagos végrehajtása a Be. 377. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti különleges eljárás keretében rendelhető el.

Az Alkotmánybíróság — a szoros összefüggés okán — a tárgyalás mellőzésével hozott végzésben kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés utólagos elrendelésének kérdéseire is kiterjesztette a vizsgálatot.

4. Az Alkotmánybíróság az új büntetőeljárás törvény folyamatban volt kodifikációjára tekintettel beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét. Az igazságügy-miniszter nyilatkozatában részletesen indokolta, hogy a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtásának utólagos elrendelésekor miért nem szükséges — főszabályként — a tárgya-

lásra vonatkozó szabályok szerint eljárni, ha a büntetést az általános eljárási szabályok szerinti tárgyaláson szabta ki a bíróság. Ugyanakkor aggályosnak tartotta a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti eljárás lehetőségét abban az esetben, amikor a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására tárgyalás mellőzésével került sor.

5. Az 1998. évi XIX. törvény 605. §-ának (1) bekezdése alapján 2000. január 1-jén hatályba lépő új Be. annyiban azonosan szabályozza a kérdést, hogy a Btk. 90. §-ában meghatározott kizáró okok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés utólagos elrendelésére szintén különleges eljárásban kerül sor. A bíróság azonban minden esetben tárgyaláson határoz.

Az új Be. XXVI. fejezete szabályozza „büntetőparancs” elnevezéssel a tárgyalás mellőzésével történő büntetéskiszabás külön eljárását. A rendkívüli felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezések [új Be. 425. § (2) bekezdés, 434. § (2) bekezdés *b*) pont, 436. § (2) bekezdés] elemzése azt a következtetést engedi meg, hogy különleges eljárásban csupán az általános szabályok szerint lefolytatott bírósági eljárás eredményeképp született törvénysértő jogerős bírósági határozat helyrehozatala történhet meg. Az anyagi jogi törvényi előfeltételek hiányában alkalmazott büntetőparancs ugyanis olyan eljárási hiba, amely az új törvény alapján rendkívüli felülvizsgálat keretében, a megtámadott határozat hatályon kívül helyezésével és az első fokú bíróság új eljárásra utasításával orvosolható.

II.

Az indítvány részben megalapozott.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontján alapuló különleges eljárás nem ellentétes az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdésével. Sérti azonban a Btk. 90. §-ban foglalt tilalom ellenére felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának különleges eljárásban történő utólagos elrendelése az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében normatív tartalommal meghatározott jogállamiságot, valamint — ezzel összefüggésben — az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdését, valamint az 55. § (1) bekezdését. A jogállam lényegi ismervét jelentő jogbiztonság követelményével és a jogerő tiszteletével ellentétes az, hogy az állam büntető hatalmának gyakorlóit, a bíróságot és az ügyészséget a jogerő beállta után akár hosszú idővel is lehetőséget kapnak a téves vagy hibás jogerős bírósági határozatoknak a terhelt terhére — a jogerő feloldására irányuló rendkívüli perorvoslati eljárás mellőzésével — történő módosítására. A különleges eljárás ennek következtében nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyek a személyes szabadság elvonása okainak és az azzal kapcsolatos eljárásnak szabályozásával szemben az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdésének, valamint az 55. § (1) bekezdésének egymásra vonatkoztatásából adódnak.

1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontja és (2) bekezdése nem sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, a támadott törvényi rendelkezések a tárgyaláshoz való joggal összefüggésben nem alkotmányellenesek. Az, hogy a bíróság a törvénysértő módon próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtásának utólagos elrendeléséről tárgyaláson kívül dönt, nem jelenti azon alapjog sérelmét, amely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

1.1. A próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtásának utólagos elrendelése a különleges eljárások egyike. A különleges eljárások lényege, hogy ezek során a bíróság nem a büntetőjogi felelősségről, hanem az „alap-eljáráshoz” kapcsolódó járulékos jellegű kérdésekben határoz; ezen eljárások rendeltetése a büntetőjogi főkérdésekhez (bűnösség, minősítés, büntetéskiszabás) kapcsolódó, de azokat nem érintő, járulékos jellegű kérdések eldöntéséhez szükséges eljárási keretek biztosítása. A különleges eljárások szabályai az általános eljárás szabályaihoz képest egyszerűbbek.

A különleges eljárások egyik csoportját alkotják azok, amelyekben az „alap-eljárásban” meghozott olyan jogerős bírósági döntések orvoslása történik, ahol a bíróság a Btk. kogens rendelkezésének alkalmazását elmulasztotta, vagy tilalmát figyelmen kívül hagyta. E különleges eljárások hatásukat tekintve sajátos rendkívüli jogorvoslatok, eredeti funkciójuk szerint a törvényességi óvás emelésének szükségességét kívánták kiküszöbölni. A következetesen érvényesülő joggyakorlat szerint ezekben az eljárásokban a jogerős döntésben elmulasztott vagy nem a törvénynek megfelelően teljesített olyan rendelkezéseket lehet pótolni, helyesbíteni, amelyek nem mérlegelésen alapulnak. E körbe tartozik a jelen vizsgálat tárgyát képező eljárás is.

A Be. 377. § (1) bekezdése *a*) pontja szerinti különleges eljárásban a bíróság azt a kérdést vizsgálja, megállapítható-e a Btk. 90. §-ában írt valamely kizáró körülmény. Ha a kizáró ok fennáll, a bíróságnak el kell rendelnie a büntetés végrehajtását, más döntést nem hozhat. Ebben az eljárásban tehát a bíróság nem a vádról, nem a bűnösségről határoz, nem vesz, nem is vehet fel a büntetőjogi felelősséget érintő bizonyítást, kizárólag a jogerős bírósági határozat téves vagy hibás rendelkezését helyesbítheti.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is figyelembe vette azt, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése — figyelemmel az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikk 1. pontjának, valamint az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 6. cikk 1. pontjának értelmezésére is — a tárgyaláshoz való jognál szélesebb jogokat, illetve az állam büntető hatalmának gyakorlásával szemben szélesebb alkotmányos követelményeket állít. »A

„tisztességes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl — különösen a büntetőjogra és — eljárásra vonatkozóan — az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Mi több, az Egyezségokmányoknak és az Emberi Jogok Európai Egyezményének — az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó — eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni« [6/1998. (III. 1.) AB határozat, ABK 1998. március, 101, 103].

A vizsgálat tárgyát képező különleges eljárás e követelményeket figyelembe véve sem sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését. Az eljárás ugyan a jogerős bírósági ítéletet követő különleges eljárás, azonban lényegét tekintve büntetőeljárás. Ezt maga a Be. szabályozási szerkezete is világosan kifejezésre juttatja: a törvényrendelkezéseit a különleges eljárásokban a XVIII. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni [Be. 356. § (1) bekezdés], azaz külön rendelkezés hiányában irányadóak rá a Be. garanciális alapelvei és megfelelő részletszabályai.

Így téves az indítványozó azon álláspontja, hogy e különleges eljárásban nem érvényesül a Be. 5. §-ában foglalt alapelvi rendelkezés a tényállás felderítésére és a bizonyítékok szabad értékelésére. Nincs törvényi akadálya annak, sőt kötelező, hogy a bíróság tárgyalást tartson, ha a hibás jogerős bírósági döntés korrekciójának alapjául szolgáló tények feltárására és bizonyítására van szükség [Be. 356. § (2) bekezdés e) pont]. Az eljárásban biztosított a jogorvoslati jog: a bíróság határozata ellen a terhelt és a védő fellebbezhet [Be. 356. § (2) bekezdés g) pont], a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelő végzés elleni fellebbezésnek halasztó hatálya van [Be. 377. § (4) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság álláspontját nem befolyásolta, hogy új Be. rendelkezése szerint az azonos célú különleges eljárásban a bíróság akkor is tárgyaláson határoz, ha a büntetés végrehajtását a Btk. 90. §-ban írt kizáró ok ellenére függesztették fel, és emiatt szükséges a végrehajtás utólagos elrendelése [új Be. 572. § (2) bekezdés]. Nem kifogásolható, hogy a törvényhozó — formai értelemben — „túlbiztosítja” az eljárást. Valójában az, hogy a bíró — a bizonyítás szükségessége nélkül — tárgyaláson állapítja meg azt, amit jelenleg az iratok vagy meghallgatás alapján, az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szempontjából nem tekinthető többletgaranciának. A különleges eljárásban tartandó tárgyalásnak ugyanis továbbra sem lehet feladata a büntetőjogi felelősség eldöntésének és a büntetési nem megválasztásának felülvizsgálata, csupán annak megállapítása, hogy a végrehajtás felfüggesztésére törvénysértő módon került-e sor vagy sem, s előbbi esetben a büntetés végrehajtásának elrendelése.

1.2. Téves az indítványozó azon álláspontja, hogy a Btk. kizáró rendelkezéseinek sérelmével felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése esetén a Btk. 83. §-ban rögzített büntetéskiszabási elvek, illetve a Be.-nek a súlyosítási tilalomra vonatkozó szabályai (Be. 241., 234. §) indokolják a tárgyalás tartását.

Az indítvány benyújtásakor a feltételes elítéléssel kapcsolatos törvényi rendelkezések helyes és egységes alkalmazását a Legfelsőbb Bíróság VII. számú Büntető Elvi Döntése volt hivatott biztosítani — kötelező erővel. Az elvi döntést a Legfelsőbb Bíróság 1994-ben hatályon kívül helyezte; majd a Büntető Kollégium BK. 153. számú állásfoglalása adott iránymutatást a büntetés végrehajtásának felfüggesztése tárgyában. A BK. állásfoglalás II.1. pontja szerint: »A Btk. 89. §-án alapuló ítéleti rendelkezés járulékos jellegű, és ezzel a törvényi szabályozással, amely a felfüggesztett szabadságvesztést nem tekinti önálló büntetési nemnek, nem egyeztethető össze olyan gyakorlat, amely a végrehajtás felfüggesztését a büntetés hosszabb tartamával mintegy „ellensúlyozza”.« A Btk. nov. 18. §-a a Btk.-nak a büntetéskiszabás elveit meghatározó 83. §-át módosítva az állandó bírói gyakorlatot törvényerőre emelte. A Btk. — 1999. március 1-jétől hatályos — rendelkezése szerint, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, a büntetés mértékét a végrehajtás felfüggesztése figyelmen kívül hagyásával állapítja meg [Btk. 83. § (4) bekezdés].

Ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól, hogy a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés ténylegesen enyhébb „büntetés”, mint a végrehajtandó szabadságvesztés. Ezt vette figyelembe a Legfelsőbb Bíróság, amikor a másodfokú bíróság reformatórius jogkörét korlátozó súlyosítási tilalmat értelmezte (BK 157.). A súlyosítási tilalom azonban az első fokú határozat meghozatalát követően, a jogorvoslat alapján folytatódó eljárásban meghozott jogerős bírósági határozatig érvényesülő intézmény. Így a vizsgálat tárgyát képező, az ügyész indítványára, illetve a bíróság részéről hivatalból indított különleges eljárásban nem értelmezhető.

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a sérelmezett törvényi rendelkezés nem sérti az Alkotmány 57. § (3) bekezdésben biztosított védelemhez való jogot. Téves az indítványozó azon álláspontja, hogy a védelemhez való jog kizárólag tárgyaláson gyakorolható.

Az Alkotmánybíróság több határozatában igen részletesen foglalkozott ezen alkotmányos alapjog tartalmával és az ebből eredő követelményekkel [Így pl. a 25/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 414; vagy legutóbb: a 763/B/1997. AB határozat, ABK 1998. február, 74, 76; 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABK 1998. március, 101]. E követelmények a vizsgált eljárásban megfelelően érvényesülnek. A védő az alapügyre vonatkozó meghatalmazás, illetőleg a kirendelés alapján jogosult részt venni a különleges eljárásokban [Be. 50. § (2) bekezdés]. A különleges eljárásokra vonatkozó általános rendelkezések biztosítják a védelemhez való jogot, a terhelt és a védő aktív közreműködését.

3. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Be. 377. § a) pontján alapuló különleges eljárás az Alkotmány 2. § (1) bekezdésben normatív tartalommal megfogalmazott jogállamiságból az Alkotmánybíróság gyakorlatában levezetett jogbiztonság és a jogerő tisztelete követelményeit sérti. Alkotmányosan megengedhetetlen ellentmondás van a törvénysértő jogerős bírósági határozatoknak az elítélt terhére egyfelől a felülvizsgálati eljárásban, másfelől a különleges eljárásban lehetséges korrekciója között.

3.1. Megalapozott az indítványozó azon érvelése, amely szerint a vizsgálat tárgyát képező különleges eljárás a törvénysértő jogerős bírósági határozat megváltoztatását, a kizáró ok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelését igen tág, és a rendkívüli jogorvoslatnál lényegesen hosszabb időtávon engedi meg.

A büntetőeljárás felülvizsgálat intézményét a törvényhozó az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB határozatával megsemmisített törvényességi óvás helyett, kizárólag jogorvoslati funkcióra és a jogbiztonság szempontjait szem előtt tartva hozta létre. A terhelt terhére felülvizsgálati indítványt az ügyész, magánvádas ügyekben a terhelt felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén a magánvádoló nyújthat be. Megszűnt az a lehetőség, hogy a törvénysértő jogerős bírósági határozatok ellen a Legfelsőbb Bíróság elnöke rendkívüli jogorvoslattal éljen. A terhelt terhére a felülvizsgálati indítványt a közlésétől számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni [Be. 284/A. § (4) bekezdés].

A Be. 377. § a) pontján alapuló különleges eljárást a bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára folytatja le. A bírói gyakorlat szerint a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtása utólagos elrendelésének akkor van helye, ha a próbaidő a különleges eljárás során hozott első fokú bírósági határozat meghozatalának időpontjában még nem telt le; nincs jelentősége azonban annak, hogy a fellebbezés elbírálásának az időpontjában a próbaidő már letelt (BH 1983. 395.). A próbaidő a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés esetén egy évtől három évig, a büntett miatt kiszabott szabadságvesztés esetén — a Btk.nov. 23. §-ának módosító rendelkezése következtében — két évtől öt évig terjedhet. A próbaidőt években kell meghatározni és a kiszabott szabadságvesztésnél rövidebb nem lehet [Btk. 89. § (3) bekezdés]. Míg tehát a felülvizsgálat kezdeményezésére legfeljebb hat hónapon belül van lehetőség, a kizáró ok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés utólagos végrehajtását — a próbaidő hosszának függvényében — minimálisan egy, illetve két évig, maximálisan három, illetve öt évig rendelheti el a különleges eljárásban első fokon eljáró bíróság. Amennyiben ez a döntés nem emelkedik jogerőre, ez az idő még hosszabb is lehet.

3.2. A felülvizsgálat intézménye csak a legsúlyosabb eredménnyel járó büntető anyagi jogi törvénysértések és az abszolút eljárási szabálysértések orvoslására nyújt lehetőséget. Mivel — amint ezt a Be. 284. § (1) bekezdéséhez fűzött indokolás tartalmazza — a jogerőhöz kiemelten fontos joghatások fűződnek, a törvényalkotó meglehető-

sen szűken vonta meg azt a határt, ahol a jogerő az anyagi igazság és a törvényesség érvényesülése érdekében áttörhető.

A törvénysértően felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelésekor a bíróság egy korábbi jogerős határozatot hivatalból vagy ügyészi indítványra — azt mintegy „kijavítva” — úgy változtat meg, hogy ezáltal a terhelt helyzete az eredeti határozatban foglaltakhoz képest súlyosabbá válik. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogerő feloldásának ez a módja nem felel meg a jogállamiságból adódó követelményeknek, azoknak a tételeknek, amelyeket az Alkotmánybíróság a jogállam, a jogerő és a jogbiztonság követelményéről, az anyagi igazság, a törvényesség és a jogbiztonság, jogerő konfliktusának feloldásáról, az állami büntető hatalom sikertelenségének kockázatáról eddigi döntéseiben, alapvetően a 9/1992. (I. 30.) AB határozatban (ABH 1992, 59) és a 11/1992. (III. 5.) AB határozatban (ABH 1992, 77) kimunkált.

Az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) AB határozatban kifejtette és azóta következetesen képviseli, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye hozza összhangba — megint csak a jogbiztonság elsődlegessége alapján. A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerős határozatok megváltoztathatatlanságához és irányadó voltához alapvető alkotmányos érdek fűződik. A jogbiztonság elve ugyanakkor tág mérlegelési és döntési lehetőséget hagy a jogalkotó számára, hiszen a jogállamiság más elvek érvényesülését is megköveteli, s ezek esetleg ütközhetnek a jogbiztonság követelményével [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65—66].

Az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta, hogy a büntető hatalom gyakorlása, a büntetőjogi felelősségre vonás az állam alkotmányos kötelezettsége [715/D/1994. AB határozat, ABH 1997, 584, 588; 793/B/1997. AB határozat, ABK 1998. február, 74, 76]. Az Alkotmány 50. §-a szerint a bíróságok megbüntetik a bűncselekmények elkövetőit. Indokolt, hogy ennek, a büntető igazságszolgáltatás lényegét jelentő feladatnak a teljesítéséhez az állami büntetőhatalmat gyakorló szerveknek hatékony eszközök álljanak a rendelkezésükre. Így az is felmerülhet, hogy a felülvizsgálatnál egyszerűbb, gyorsabb eszközöket kapjanak a jogerő feloldására, a bírói hibák, illetve tévedések korrigálására, ezen keresztül pedig az elkövetőknek a törvényekkel összhangban álló megbüntetésére. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban a jogbiztonsághoz, a jogerő tiszteletéhez fűződő érdek megelőzi a kizáró ok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos, igen egyszerű módon történő elrendeléséhez fűződő érdeket.

A jelen vizsgálat tárgya tekintetében a jogbiztonság elvének és a törvénynek megfelelő megbüntetés alkotmányos követelményének konkurálása esetén az előbbi élvez prioritást. A jogbiztonság érdekében el kell viselni azokat a bírói hibákat vagy tévedéseket, amelyeknek köszönhetően egyes elkövetők a megérdemelnél enyhébb büntetésben részesülnek. A terheltre kedvező tévedés esetében az állami büntetőhatalmat megvalósító két szervezet, a bíróság és az ügyészség kellő körültekintés nélkül járt el. Az ennek következtében hibásan kiszabott büntetés megváltoztatása, helyesbítése nem történhet a rendkívüli jogorvoslat mellőzésével, mert a jogerő feloldására csak az tekinthető elfogadható eszköznek.

A Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontján alapuló különleges eljárás ellentétes azzal a jogállam büntető hatalmát jellemző elvvel, hogy a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát az állam viseli. Ha tehát a jogerős ítélet — a terheltnek kedvezően — törvényt sért, ennek következményét nem viselheti a terhelt, annál kevésbé, mert a hatóságok hibáinak kijavítására nyitva álló és alkotmányos garanciákkal ellátott jogorvoslatokat, amelyek lehetőségével a terheltnek is számolnia kellett, már kimerítették [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59,70].

4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben a jogállamiság, a jogbiztonság és a jogerő tiszteletének sérelme egyben alapjogi sérelmet is jelent. A vizsgált különleges eljárás — figyelemmel az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmére — nem felel meg azoknak a feltételeknek, amelyeket az Alkotmánybíróság a személyi szabadság alapjogának korlátozhatóságáról az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében, valamint a 8. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak rendelkezések alapján eddigi gyakorlatában megfogalmazott.

Az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) AB határozata meghatározó jelentőségű értelmezését adta az Alkotmány 55. § (1) bekezdésének. Az Alkotmánybíróság megállapította: a személyes szabadság alkotmányos alapjogát törvény — a büntető jogszabály — az Alkotmány megengedő rendelkezése folytán korlátozhatja. Az egyes korlátozó rendelkezések azonban csak akkor fogadhatók el alkotmányszerűnek, ha az általuk elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükségszerű és arányos (ABH 1991, 342, 347).

Az Alkotmánybíróság ezt követően még több határozatában foglalkozott az 55. § (1) bekezdése tartalmának kibontásával [így pl.: 723/B/1991/6. AB határozat, ABH 1991, 632; 31/1997. (V. 16.) AB határozat, ABH 1997, 154; 63/1997. (XII. 11.) AB határozat, ABH 1997, 365]. Az Alkotmánybíróság határozatainak a jelen vizsgálat szempontjából releváns lényege: az Alkotmány 55. § (1) bekezdése a törvénynek csak úgy teszi lehetővé a személyes szabadság elvonása okainak és az azzal kapcsolatos eljárásnak a szabályozását, hogy ez a szabályozás nem korlátozza szükségtelenül vagy aránytalanul a személyes szabadság-

hoz való jogot. E követelmény — ahogyan ezt a 66/1991. (XII. 21.) AB határozat (ABH 1991, 342, 347) implicite, a 723/B/1991/6. AB határozat (ABH 1991, 632, 637) pedig explicite kifejezésre is juttatja — az Alkotmány 55. § (1) bekezdésnek és az alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozását tiltó 8. § (2) bekezdésnek egymásra vonatkoztatásán alapul.

Az Alkotmánybíróság e felfogása megfelel az Európai Emberi Jogi Egyezmény 5. Cikk 1. *a*) pontjával kapcsolatos strasbourgi gyakorlatnak is. Az 5. cikk 1. *a*) pontja szerint szabadságától senkit nem lehet megfosztani, kivéve a törvényben meghatározott eljárás útján a törvényes őrizetben tartást az illetékes bíróság által történt elítélést követően. Kétségtelen, hogy elsősorban a követelmény „formai” elemei érvényesülnek: amennyiben az elítélt fogva tartása jogszerűen, megfelelő bíróság által hozott és jogerőre emelkedett határozaton alapul, úgy a strasbourgi szervek — függetlenül a hazai bíróság esetleges tévedéseitől a jogkérdésekben — az ilyen fogva tartást mindig törvényesnek minősítik. Az Emberi Jogok Európai Bizottságának álláspontja szerint az Egyezmény 5. cikke 1. pontjának rendelkezései ugyanis nem a bírósági határozatok törvényességét, hanem a fogva tartás törvényes eljárás alapján megengedhető eseteit hivatottak szabályozni.

Ugyanakkor azonban az Emberi Jogok Európai Bírósága is támaszt tartalmi követelményeket a „törvénynek megfelelő eljárással” szemben. Ennek lényege, hogy bár az 5. cikk ezen kitétele lényegében a belső jogra utal, így az eljárásnak a belső jog szerint kell törvényesnek lennie, mégis a belső jognak magának meg kell felelnie az Egyezmény kifejezett vagy bennfoglalt elveivel: tisztességes (fair) és megfelelő eljárásnak kell lennie. A személyes szabadságtól megfosztás bármely esetét megfelelő hatóságnak kell elrendelnie és végrehajtania, továbbá nem lehet önkényes (vö.: Eur. Court H.R. Winterwerp judgment of 24 October 1979, Series A no 33; No. 7679/76, Dec. 14.7.77, D.R. 9 p.175; No. 10689/83, Dec. 4.7.84, D.R. 37 p. 225; No. 11531/85, Dec. 7.10.87, D.R. 53 p.128).

A jogerős bírósági határozatban törvényt sértően felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése — az elítélt tényleges megfosztása büntetesként a személyi szabadságától — törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárásban történik. Amint azt a határozat II/1. és 2. pontjaiban az Alkotmánybíróság kifejtette, a különleges eljárás törvényi szabályozása és garanciális rendszere nem ellentétes az alkotmányossági követelményekkel. Az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdésének sérelmét eredményezi azonban magának a különleges eljárásnak a lényege, azaz a személyi szabadságot érintő törvényt sértés kiküszöbölésének lehetősége az elítélt terhére a formailag egyszerűsített eljárásban, valamint a különleges eljárás megindulásának szervezeti és időbeli feltételei: a hivatalbóliság a bíróság részéről, illetve a törvényt sértő bírósági határozat jogerőre emelkedését követő hosszú időtáv lehetősége.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis az alapvető jog lényeges tartalmának alkotmányellenes korlátozása akkor valósul meg, ha az kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan. A jogalkotó szabadságában áll — az Alkotmánybíróság gyakorlatában, a jogorvoslati jog tekintetében kialakított alkotmányossági követelmények figyelembevételével [vö.: 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABK 1998. november, 515, 520—521] —, hogy a jogerős bírósági határozat anyagi jogi szabálysértéseit vagy az eljárási hibákat szűkebb vagy tágabb körben tege orvoslhatóvá a rendkívüli jogorvoslat eszközeivel, a perújítás, illetve a felülvizsgálat útján. Az állam büntető igényének érvényesítési kötelezettsége, az elkövető törvénynek megfelelő megbüntetése iránti igény jelen esetben nem tekinthető alkotmányosan kényszerítő oknak a személyes szabadságot érintő törvénysértés egyszerűsített formában történő megszüntetésére. Ezen túlmenően a Btk.-ban meghatározott tilalmak ellenére felfüggesztett szabadságvesztés utólagos végrehajtására lehetőséget adó büntető szabályok aránytalanul súlyosak, különös tekintettel a jogerős elítélést követően az ügyész és a bíróság fellépéséhez rendelkezésre álló hosszú időtartamra.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontján alapuló különleges eljárás alkotmányellenességét megállapította; a megsemmisítés időpontját azonban a Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. §-ának (3) bekezdése alapján pro futuro határozta meg. Figyelembe vette ugyanis, hogy a Legfelsőbb Bíróság a BK 166. számú állásfoglalásában olyan iránymutatást adott, amely szerint a Btk. 90. §-ában foglalt kizáró ok ellenére felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása nem tekinthető olyan anyagi jogi [Be. 284. § (1) bekezdés *a*)—*b*) pont] vagy eljárásjogi [Be. 284/A. § (2) és (3) bekezdés] szabálysértésnek, amely a felülvizsgálati eljárás lefolytatását tenné lehetővé. Így az Alkotmánybíróság megfelelő időt biztosít a törvényalkotónak, hogy a Be.-nek a felülvizsgálatra vonatkozó szabályait alkalmassá tege az anyagi jogi törvénysértés orvoslására, amennyiben ez szándékában áll.

Az új Be. 572. § (1) bekezdésének *a*) pontja ugyanazon okokból alkotmányellenes, mint a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontja. Nem válik alkotmányosan elfogadhatóvá a törvényi tilalom ellenére felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának különleges eljárásban történő elrendelése attól, hogy arra minden esetben tárgyaláson kerül sor, mivel — amint azt a határozat II/1.1. pontja tartalmazza, — nem a minden esetben kötelező tárgyalás hiánya az alkotmányellenesség megállapításának oka. Így az Alkotmánybíróság az Abtv. 42. § (2) bekezdés alapján megállapította, hogy a már kihirdetett, de még hatályba nem lépett jogszabályi rendelkezés alkotmányellenes, és mint ilyen nem lép hatályba 2000. január 1-jén. Ezzel tárgytalanná vált a tárgyalás tartásának kötelezettségét kimondó 572. § (2) bekezdésnek az (1) bekezdés *a*) pontjára utaló szövegrésze is.

III.

Az Alkotmánybíróság — szoros összefüggés okán — a tárgyalás mellőzésével hozott végzésben (Be. XVII. fejezet) kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés utólagos elrendelésének kérdéseire is kiterjesztette a vizsgálatot és a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontján alapuló különleges eljárással összefüggésben, az Abtv. 1. § *e*) pontjában meghatározott hatáskörében, az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján hivatalból, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg. A vizsgálat során az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jogi szabályozás hiányosságai az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének, valamint — ezzel összefüggésben az 55. § (1) bekezdésének — sérelmével járó alkotmányellenes helyzetet idéznek elő.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni jogszabály-alkotási kötelezettségének, ha alkotmányos alapjogok érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [31/1997. (V. 16.) AB határozat, ABH 1997, 154, 155].

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint alkotmányellenes helyzet állt elő azzal, hogy a törvényhozó lehetővé tette a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását tárgyalás mellőzésével, ugyanakkor elmulasztotta a garanciális összefüggések megteremtését a külön eljárás abszolút eljárási szabálysértései (Be. 355/A. §), az abszolút eljárási szabálysértések esetén a jogerős bírósági határozatok elleni felülvizsgálat szabályai [Be. 284/A. § (2)—(3) bekezdés, 291. § (1) bekezdés] és a Be. 377. § (1) bekezdés *a*) pontján alapuló különleges eljárás között. A jogi szabályozás e mulasztáson alapuló hiányosságai az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének, valamint ezzel összefüggésben az 55. § (1) bekezdésének sérelméhez vezetnek, ha a bíróság a tárgyalás mellőzésével hozott jogerős végzésében a Btk. 90 §-ában meghatározott kizáró okok ellenére szabta ki a felfüggesztett szabadságvesztést.

Az Alkotmánybíróság a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatban a pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog szempontjából vizsgálta a tárgyalás mellőzésének intézményét. A történetileg és az új Be. szerint is „büntető parancs”-nak nevezett intézmény és a tárgyaláshoz való jog közötti ellentét tekintetében a döntés hangsúlyozta: a büntetőparancs és a büntetőeljárás alapelvei közötti ellentmondás feloldását kezdetől fogva abban látták, hogy amennyiben a terhelt „ellentmond” a bíróság határozatának, úgy azt nem létezőnek kell tekinteni, és a tárgyalást a rendes eljárás szabályai szerint kell lefolytatni. A terhelt ellentmondása esetén a büntetőparancs semmilyen kötőerővel nem bírt egészen 1987-ig, amikor a terhelt védelme érdekében bevezették a relatív súlyosítási tilalmat (ABH 1995, 346, 348).

E külön eljárásban a tárgyaláshoz való jogot tehát a tárgyalás tartása iránti kérelem biztosítja [Be. 353. § (1) bekezdés]. A kérelem alapján a bíróság köteles az általános szabályok szerint lefolytatni az első fokú eljárást, amelyet szintén az általános szabályok szerinti jogorvoslati eljárás követhet. Amennyiben a vádlott, abban a meggyőződésben nem kéri a tárgyalás tartását, hogy a bíróság tárgyalás mellőzésével „csak” felfüggesztett szabadságvesztést szabott ki, és utóbb, a próbaidő tartama alatt derül ki, hogy a büntetés felfüggesztésére a Btk. 90. §-ában írt kizáró okok ellenére került sor, — a Be. külön rendelkezése hiányában — a bíróságnak szintén a Be. 377. § (1) bekezdése a) pontja alapján, a különleges eljárásban kell a büntetés végrehajtását elrendelnie.

Ennek következtében a tárgyalás mellőzésével kiszabott, végrehajtásában a Btk. szerinti kizáró okok ellenére felfüggesztett büntetés végrehajtásának utólagos elrendelésével az elítélten úgy hajtanak végre szabadságelvonással járó büntetést, hogy ügyében nem tartottak tárgyalást. A terhelt adott esetben azért nem él „ellentmondással” a büntető parancssal szemben, azaz nem kéri a tárgyalás kitűzését, mert a bírósági határozat szerint a vele szemben alkalmazott büntetés végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés. A tárgyalásról tehát téves feltevés alapján mond le.

Az Alkotmánybíróságnak az indítványozó által hivatkozott, a 29/1990. (XI. 27.) AB határozattal (ABH 1990, 126) kijavított 26/1990. (XI. 8.) AB határozata (ABH 1990, 120) az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének sérelme miatt megsemmisítette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény azon rendelkezéseit, amelyek a felek kérése ellenére lehetővé tették „a per tárgyaláson kívüli elbírálását”. E döntés jelen ügyben annyiban releváns, amennyiben kifejezésre juttatja a felek — büntető ügyben a terhelt — rendelkezési jogának jelentőségét a tárgyaláshoz való jog érvényesülése tekintetében.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 54. § (1) bekezdésben deklarált, minden embert megillető emberi méltósághoz való jogból vezeti le az eljárás alá vont személy, a terhelt rendelkezési jogát, mint az alkotmányos önrendelkezési jog eljárási jogi vetületét [1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35; 1320/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 683, 686]. A szabadságvesztés büntetés az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében biztosított szabadsághoz való jog tényleges elvonása. Így az állami büntető hatalom gyakorlásának alkotmányos szabályai között kitüntetett helyet elfoglaló tárgyaláshoz való jogról lemondás nem tekinthető érvényesnek, ha az téves bírósági döntés helyességébe vetett bizalmon alapszik.

A tárgyalás tartására való jogról lemondás érvényességének feltételekhez kötöttségét megkívánja az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk 1. pontjához kapcsolódó strasbourggi joggyakorlat is. Az Emberi Jogok Európai Bírósága — konkrét esetben — úgy foglalt állást, hogy le lehet mondani a tárgyalás tartására való jogról azzal a feltétellel, hogy a lemondást az érdekelt személyesen tegye, saját akaratából, rá gyakorolt nyomás nélkül és egyértelmű módon. (Így pl. Eur. Court H.R., Deweer judgment of 7. February 1980, Series A no. 80.) A büntetőparancs esetében különösen érvényes az, hogy lehetséges hallgatólagos lemondás abban az esetben, ha a fél nem kér tárgyalást, bár

a nemzeti jog ennek lehetőségét biztosítja számára (pl. Eur. Court H.R., Hakansson and Stureson judgment of 21. February 1990., Series A no 171.).

Az Alkotmánybíróság álláspontjának kialakításánál figyelemmel volt más nemzetközi összefüggésekre is. A tárgyalás mellőzésével büntetés kiszabását lehetővé tevő intézményt, mint az eljárás egyszerűsítésének egyik módját „penal order” néven az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága is szorgalmazta a büntető igazságszolgáltatás egyszerűsítéséről szóló ajánlásában [No. R (87) 18; a továbbiakban: Ajánlás]. A büntető parancsban alkalmazható szankciók tekintetében az Ajánlás előírja, hogy azokat vagyoni jellegű szankciókra és jogoktól való eltiltásra kell korlátozni, és kizárandó a szabadságvesztés alkalmazása (Ajánlás II. c. 3.). Az Ajánlás ugyan nem kötelező, de annyiban irányt mutató, hogy a büntető parancsban törvénysértő módon alkalmazott felfüggesztett szabadságvesztés korrigálásával szemben szigorú követelményeket kell állítani.

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes mulasztást megállapította annak ellenére, hogy ezt a helyzetet az új Be. orvosolja. Az Alkotmánybíróság azonban figyelemmel van az ítélőtáblák és a fellebbezési főügyészségek felállításával kapcsolatos feladatokról szóló 80/1998. (XII. 16.) OGY határozatra is. Ebben az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy a büntetőeljárás jogorvoslati rendszerének átgondolását is tartalmazó felülvizsgálat eredményeképp 1999. június 30-ig nyújtson be törvényjavaslatot. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 49. §-a alapján felhívja az Országgyűlést: amennyiben úgy dönt, hogy az új Be. jogorvoslati rendszere 2000. január 1-jén nem lép hatályba, az alkotmányellenes mulasztás megszüntetésére jogalkotói feladatát 1999. december 31-ig teljesítse.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozni kívánja, hogy ebben a határozatban nem az egyszerűsített eljárások létjogosultságát kérdőjelezi meg, hiszen részben épp ezektől az eljárási formáktól várható a büntető igazságszolgáltatás korszerűbbé válása. E felfogás tükröződik a 2000. január 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárás törvényben is. Az Alkotmánybíróság az egyszerűsített eljárások jelentőségének növekedése kapcsán arra mutat rá, hogy az egyszerűsítés, az ésszerűsítés és a pergazdaságossági szempontok érvényre juttatásakor fokozott figyelmet kell fordítani az alkotmányos büntetőjog követelményeire.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Vörös Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 65/B/1993/5.

A Kormány határozatai

A Kormány 1033/1999. (III. 31.) Korm. határozata

az Euroalia '99 Hungaria Fesztivál kormánybiztosa
tekintetében munkáltatói jogkört gyakorló vezető
kijelöléséről, valamint államtitkári juttatások
biztosításáról

1. A Kormány — a Kormány tagjai és az államtitkárok
jogállásáról és felelősségéről szóló 1997. évi LXXIX. tör-
vény 52. §-a alapján —

Hankiss Ágnes, az Euroalia '99 Hungaria Fesztivál kor-
mánybiztosa részére e tisztsége időtartamára az államtit-
kári juttatások teljes körét biztosítja.

2. Az Euroalia '99 Hungaria Fesztivál kormánybizto-
sa tekintetében a munkáltatói jogkör gyakorlására — a
1145/1998. (XI. 18.) Korm. határozatban foglaltak fenntar-
tása mellett — a Kormány a Miniszterelnöki Hivatalt ve-
zető minisztert jelöli ki.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1034/1999. (III. 31.) Korm. határozata

az új Nemzeti Színház felépítésével kapcsolatos
feladatok ellátásáról

1. Az új Nemzeti Színház felépítésével kapcsolatos mun-
kálathoz koordinálásával összefüggő feladatokat — a nem-
zeti kulturális örökség minisztere szakmai irányításával —
kormánybiztos látja el.

2. A kormánybiztos feletti munkáltatói jogokat — a
kinevezés és a felmentés kivételével — a Miniszterelnöki
Hivatalt vezető miniszter gyakorolja.

3. A kormánybiztos működésének költségeit a központi
költségvetésből — a Nemzeti Kulturális Örökség Minisz-
tériuma fejezetében — kell biztosítani, a működés egyéb
feltételeiről a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
gondoskodik.

4. Ez a határozat a kormánybiztos kinevezése napján
lép hatályba, egyidejűleg a Nemzeti Színház új helyszí-
nen történő felépítésével összefüggő feladatokról szóló
1141/1998. (XI. 6.) Korm. határozat

— 2. a) és 4. pontjának felelősi köre kiegészül az új
Nemzeti Színház felépítésének kormánybiztosával, to-
vábbá

— 4. pontjában a „nemzeti kulturális örökség minisz-
tere” szövegrész helyébe az „új Nemzeti Színház felépíté-
sének kormánybiztosa — a nemzeti kulturális örökség
miniszterének szakmai irányításával —” szövegrész lép.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

A gazdasági miniszter p á l y á z a t i f e l h í v á s a az 1999. évi Nemzeti Minőségi Díj elnyerésére

A pályázat célja

A pályázat célja — a miniszterelnök 3/1996. (VI. 19.)
ME rendelete alapján — a minőségügyben kiemelkedő
eredményt felmutató gazdálkodó szervezetek tevékenységé-
nek elismerése.

Pályázati feltételek

Pályázatot nyújthat be bármely, Magyarországon be-
jegyzett, termelő és szolgáltató szervezet a kereskedelmi
társaságok, a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdál-
kodó, költségvetési és szakmai, illetve tanácsadó szerveze-
tek kivételével. Nem pályázhatnak az 1996., az 1997. és az
1998. évi Nemzeti Minőségi Díj nyertesei.

A pályázat benyújtása

A pályázat elkészítéséhez és benyújtásához szükséges
jelentkezési lap és a részletes, valamennyi szükséges
információt tartalmazó pályázati útmutató 1999. április
2-től beszerezhető a Magyar Ipari és Kereskedelmi
Minőségfejlesztési Központban (1063 Budapest, Mun-
kácsy Mihály u. 16.; telefon/fax: 332-0362, 331-7549).

A pályázat önrétkelésen alapul, amelynek elkészítése
érdekében a Minőségfejlesztési Központ egynapos költ-
ségterítéses felkészítést, konzultációt biztosít a pályázók
számára, igény szerint 1999. április 15-én, 19-én, 26-án és
május 5-én. A pályázati felkészítésre a választott időpontot

megelőző 10. napig lehet jelentkezni a Minőségfejlesztési Központnál.

A pályázati szándékot 1999. április 30-ig jelezni kell a Minőségfejlesztési Központnak. A pályázati anyagot legkésőbb 1999. május 31-én 16 óráig kell benyújtani, 10 példányban a Minőségfejlesztési Központhoz.

A pályázat benyújtásával egyidejűleg az IMFA—MIK 11644006-04459300-44000009 számú számlára „Nemzeti Minőségi Díj” megjelöléssel be kell fizetni a pályázat eljárási díját, amely

— 250 főnél kevesebb dolgozói létszámú gazdálkodó szervezet esetén 100 000 Ft+ áfa,

— 250 fő és e feletti dolgozói létszámú gazdálkodó szervezet esetén 300 000 Ft+ áfa.

A pályázatok elbírálásának rendje

A beérkezett pályázatokat a Nemzeti Minőségi Díj Bizottság bírálja el, szakértők bevonásával. A Bizottság javaslatát a gazdasági miniszter terjeszti döntésre a miniszterelnök elé. Összesen négy díj ítélhető oda a termelő és szolgáltató vállalatoknak, vállalkozásoknak. A pályázatok értékelése és a döntési folyamat során nyert üzleti információkat a közreműködők bizalmasan kezelik.

A nyertesek oklevelet és névre szóló képzőművészeti kisplasztikát kapnak teljesítményük elismeréseként, amelyeket a miniszterelnök ünnepélyes keretek között 1999 novemberében nyújt át. A nyertesek jogosultak ezt a tényt üzleti dokumentumaikon, reklámanyagaikon feltüntetni.

A díjazottak névsora megjelenik a Magyar Közlönyben.



Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapok raszóló előfizetésüket folyamatosan tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük az 1999. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy újlapraszeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Azesetleges módosítás szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezéséig követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Fax: 318-6668.)

Az 1999. évi lapárak

Magyar Közlöny	38 304 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alaprogram Hírlevele	2 016 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	8 064 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	2 688 Ft/év
Belügyi Közlöny	10 080 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	12 432 Ft/év
Cégek Közlöny	40 656 Ft/év	Pénzügyi Szemle	9 072 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	9 744 Ft/év	Sport Értesítő	2 016 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	7 056 Ft/év	Statisztikai Közlöny	5 712 Ft/év
Határozatok Tára	9 744 Ft/év	Turisztikai Értesítő	5 040 Ft/év
Hivatalos Értesítő	6 384 Ft/év	Ügyeségi Közlöny	2 688 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	6 384 Ft/év	Vízügyi Értesítő	5 376 Ft/év
Ipari és Kereskedelmi Közlöny	10 416 Ft/év	Bányászati Közlöny	2 016 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	6 048 Ft/év	Légügyi Közlemények	672 Ft/év
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Értesítő	9 408 Ft/év	Élet és Tudomány	4 368 Ft/év
Kulturális Közlöny (a Művelődési Közlöny jogutódja)	7 728 Ft/év	Ludové Noviny	896 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	8 736 Ft/év	Neue Zeitung	1 848 Ft/év
Magyar Közigazgatás	3 696 Ft/év	Természet Világa	2 352 Ft/év
Szociális és Munkügyi Közlöny	7 056 Ft/év	Valóság	2 688 Ft/év
Oktatási Közlöny (a Művelődési Közlöny jogutódja)	9 408 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

CD-JOGÁSZ számítógépes jogszabálygyűjtemény, a Magyar Hivatalos Közlönykiadó hivatalos kiadványa

1999. évi éves hatályosítási díjak

Önálló változat	36 000 Ft + 25% áfa	25 munkahelyes hálózati változat	72 000 Ft + 25% áfa
5 munkahelyes hálózati változat	48 000 Ft + 25% áfa	50 munkahelyes hálózati változat	84 000 Ft + 25% áfa
10 munkahelyes hálózati változat	60 000 Ft + 25% áfa	100 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft + 25% áfa

Rendszerbe lépés díjtalan.

Az előfizetők a kiadó online szolgáltatásait kedvezményesen vehetik igénybe.

A **Házi Jogtanácsadó** című lapot kiadja a Házi Jogtanácsadó Könyv- és Lapkiadó Kft. (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.). Éves előfizetési díja 2016 Ft áfával. Előfizetésben megrendelhető: a szerkesztőségben (1101 Budapest, Salgótarjáni út 20.), a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címen, a hírlapkézbesítőknél, vidéken a postahivatalokban, Budapesten a Magyar Posta Rt. HI kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, valamint a Hírlapelőfizetési Irodában (1089 Budapest, Orczy tér 1., tel.: 303-3441). A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1–3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: Nyéki József vezérigazgató.

Szerkesztőségi iroda: Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon/Fax: 266-5096.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában.

Éves előfizetési díj: 38 304 Ft. Egy példány ára: 90 Ft 16 oldal terjedelmig, utána + 8 oldalanként + 45 Ft.

A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407